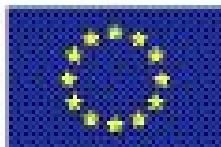

Magyarország célba ér

A projekt az Európai Unió társfinanszírozásával,
az Európa terv keretében valósul meg.

Imre Miklós

SZAKIGAZGATÁSI GYAKORLAT

HEFOP 3.3.1-P.-2004-06-0071/1.0

Ez a kiadvány a
„Gyakorlatorientált képzési rendszerek kialakítása
és minőségi fejlesztése az agrár-felsőoktatásban”
című program keretében készült

Imre Miklós

SZAKIGAZGATÁSI GYAKORLAT

Szerzők:

Mikó Zoltán
Budapesti Corvinus Egyetem

Papp Zsigmond
Budapesti Corvinus Egyetem

Bordás Mária
Budapesti Corvinus Egyetem

Boros Anita
Budapesti Corvinus Egyetem

Imre Miklós
Budapesti Corvinus Egyetem

Lektor:

Lőrincz Lajos
Budapesti Corvinus Egyetem

© DE AMTC AVK 2007

ISBN 978-963-9732-49-0

**E tankönyv teljes mértékben megegyezik a Debreceni Egyetem honlapján,
a <http://odin.agr.unideb.hu/hefop/> elérési úton megtalálható, azonos című tankönyvvel.**

Első kiadás

A kiadvány szerzői jogvédelem alatt áll. A kiadványt, illetve annak részeit másolni, reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni bármilyen formában és bármilyen eszközzel – elektronikus úton vagy más módon – a kiadó és a szerzők előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos.

Kiadó:

Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma
Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar

Debrecen, 2007.

Tartalomjegyzék

Mikó Zoltán:.....	8
<u>Agrárigazgatási gyakorlat</u>	<u>8</u>
1. Az agrárgazdaság nemzetgazdasági jelentősége	8
2. Az agrárigazgatás fogalma, feladatai	10
3. Az agrár-szakigazgatás sajátos szabályozási, eljárási-, és intézményi rendje.....	12
3.1. Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium	13
3.2. Agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó államigazgatási szervek	14
3.2.1. Megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatalok	14
3.2.2. Állami Erdészeti Szolgálat	15
3.2.3. Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet.....	16
3.2.4. Országos Borminősítő Intézet	17
3.2.5. Növény- és Talajvédelmi szolgálat	17
3.2.6. Állategészségügyi Szolgálat.....	18
3.2.7. Földhivatalok.....	18
3.3. Speciális agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó háttérintézmények.....	19
3.3.1. Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	20
3.3.2. Földmérési és Távérzékelési Intézet	21
3.3.3. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	21
3.3.4. Szakértői intézetek	22
3.4. Egyes agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó nem kormányzati szervek.....	22
3.5. A szociális-, és társadalmi partnerség keretében működő társadalmi-, és érdekképviselői szervezetek	24
4. A termőföld védelmével kapcsolatos szakigazgatási feladatok	25
4.1. A termőföldtulajdon megszerzésének szabályozása az Európai Unióban	25
4.2. A termőföldtulajdon megszerzésének szabályozása az egyes EU tagállamokban....	27
4.3. A termőföld tulajdoni-, használati korlátozások keretében megvalósuló védelme...	29
4.4. A termőföld szakigazgatási eszközökkel történő védelme	32
4.4.1. Termőföld mennyiségi védelme (földvédelem)	32
4.4.2. A termőföld minőségi védelme (talajvédelem).....	33
4.5. Földminősítés	34
4.6. A föld-, illetve a talajvédelmi feladatokat ellátó hatóságok.....	34
5. A mező-, és erdőgazdasági vagyonvédelem	35
5.1. Az erdei vagyonvédelem.....	35
5.2. A vad őrzése, védelme	36
5.3. A halászati védelem	36
5.4. A mezei őrszolgálat.....	37
5.5. A hegyőrök	38
6. Európai Unió közös piaca szabályozásának nemzeti intézményrendszere	38
6.1. Áttekintés	38
6.2. Nem kormányzati szervek részvétele a Közös Agrárpolitika kialakításában	41
6.3. Az EMOGA kifizető ügynökségi rendszer	42
6.4. Az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER).....	44
7. Felkészülés a KAP reform 2007-2013-as időszakban történő végrehajtására	46
7.1. Áttekintés	46
7.2. Agrár-vidékfejlesztési intézkedések.....	47
7.3. Közvetlen termelői támogatások	48

<u>Papp Zsigmond:</u>	50
<u>INGATLANNYILVÁNTARTÁS A GYAKORLATBAN</u>	50
1. Az ingatlannyilvántartás lényege	50
2. Az ingatlannyilvántartást meghatározó normák szerkezeti rendje	50
3. Az ingatlannyilvántartásba bejegyezhető jogok	51
4. Az ingatlannyilvántartásba feljegyezhető tények	52
5. Az ingatlannyilvántartásban rögzítendő adatok	53
5.1. Az ingatlan adatai	53
5.2. A jogosultak adatai	53
6. Az ingatlannyilvántartás elvei	54
6. 1. A bejegyzés elve	54
6. 2. A nyilvánosság elve	54
6. 3. A közhitelesség elve	54
6. 4. A kérelemhez kötöttség elve	55
6. 5. A rangsor elve	55
6. 6. Az okiratiság elve	56
6. 7. A teljesség elve	56
6. 8. A valósághűség elve	56
6. 9. A kötelező használat elve	57
6. 10. A legalitás elve	57
7. Az ingatlannyilvántartásba bejegyezhető jogokat rögzítő szerződések ügyintézése	57
8. A földhivatali eljárással kapcsolatos leggyakoribb eljárási lépések	58
8.1. A kérelem benyújtása	58
8.2. Felhívás hiánypótlásra (Ket. 37. és Inyvtv. 39.§, Vhr. 79.-81.§)	67
8.3. Értesítés az eljárás megindításáról (Ket. 29. § (3) –(7) bek. és Inyvtv. 27/A.§.)	71
8.4. Eljárást felfüggesztő végzés. (Ket. 32. §. és Inyvtv. 47.§.)	73
8.5. Értesítés eljárás függőben tartásáról (Inyvtv. 47/A. §)	75
8.6. Eljárást megszüntető végzés a Ket. 31.§ -ában foglalt ok miatt	75
8.7. Eljárás megszüntetése díjfizetés elmulasztása miatt. (Ket. 31.§ (3).bekezdés és 118/2005.(XII.19.) FVM rendelet 3 §.)	78
<u>Bordás Mária:</u>	81
<u>Versenyjog</u>	81
1. A versenyjog története	81
1.1 A liberálkapitalizmus és a versenyjog - a versenykorlátozások joga az állammonopolkapitalizmus idején	81
1. 2. A versenyjog fejlődése	82
1. 3. A versenyjogi szabályozás modelljei	83
1. 4. Fogyasztóvédelem	84
1. 5. A közszolgáltató szektor szabályozása	86
2. A versenyjog a hatályos magyarjogi szabályozásban Bevezetés	87
2. 1. A tisztességtelen verseny tilalma	87
a.) Üzleti hírnév megsértése	88
b.) Üzleti titok megsértése	88
c.) Bojkott	88
d.) Utánzás	89
e.) A versenytárgyalás tisztaságának megsértése	89
2. 2. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma	90
a.) Megtévesztő információ adása az áuról	90
b.) Információk elhallgatása	91
c.) A fogyasztó választási szabadságának indokolatlan korlátozása	91

3. A versenyt korlátozó cselekmények tilalma.....	91
a.) A kartell.....	91
b.) A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma.....	92
c.) A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése (fúzió).....	93
4. A Gazdasági Versenyhivatal.....	94
a.) A Gazdasági Versenyhivatal szervezete.....	94
b.) Eljárási szabályok.....	95
c.) Jogorvoslat a Versenytanács határozatával szemben.....	96
3. Az árszabályozás.....	96
1. Az árszabályozás hatálya.....	97
2. Az árszabályozás területei.....	97
3. Az árszabályozás módszerei.....	98
Boros Anita:	100
Munkaügyi igazgatási gyakorlat	100
1. A munkaügyi igazgatás szervezete.....	100
2. A munkaügyi igazgatás eszközei.....	101
2.1. A miniszter foglalkoztatáspolitikai feladatai.....	101
2.2. Foglalkoztatási Hivatal.....	103
2.3. A munkaügyi központok.....	104
2.3.1. A megyei (fővárosi)munkaügyi központok.....	104
2.3.2. A munkaügyi központ kirendeltsége.....	105
2.4. A regionális képző központok.....	105
2.5. Az érdekegyeztetés szervezetrendszer.....	106
2.5.1. Az Országos Érdekegyeztető Tanács.....	106
2.5.2. A Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete.....	106
2.5.3. A Megyei (fővárosi) Munkaügyi Tanács.....	106
3. Munkaerő-piaci szolgáltatások és foglalkoztatást elősegítő támogatások. Álláskereső támogatása.....	108
3.1. Munkaerőpiaci szolgáltatások as foglalkoztatást segítő támogatások.....	108
3.2. Álláskereső támogatása.....	111
4. A foglalkoztatási hatósági eljárás.....	114
4.1. Speciális szabályok a foglalkoztatáspolitikai törvény hatálya alá eső eljárások területén.....	114
4.2. Adatvédelmi szabályok.....	116
4.3. Az egységes Munkaügyi Nyilvántartásra vonatkozó rendelkezések.....	117
Imre Miklós:	119
A természeti és az épített környezet védelme	119
1. Az épített környezet védelme.....	119
1. 1. Területfejlesztés és területrendezés.....	119
2. Az építési közigazgatási jog.....	120
2.1. Az építési közigazgatási jog forrásai.....	121
2.2. Az építésügyi közigazgatás szervezete.....	123
2.2.1. Az építésügyi közigazgatás központi szervei.....	123
2.2.2. A helyi-területi építési igazgatási szervezet.....	125
2.2.2.1. A területi főépítészek.....	125
2.2.2.2. Fővárosi, megyei közigazgatási hivatal.....	126
2.2.2.3. A helyi önkormányzatok.....	126
2.2.2.4. A regionális és megyei területfejlesztési tanácsok.....	127
2.2.2.5. Területfejlesztési önkormányzati társulás.....	127
2.2.2.6. Az építésügy területén működő kamarák.....	127

2.2.2.7. Több település közös rendezése	127
3. Az építésrendészeti jog	127
3.1. Az elvi építési engedély	128
3.2. Építési engedély	128
3.3. Használatbavételi engedély	129
3.4. Az engedélyező eljárások jellemzői	129
3.5. A szabálytalan építkezés jogkövetkezményei	132
4. A kulturális örökség védelme	133
4.1. A kulturális örökség védelmének állami szervezete	134
4.2. A régészeti örökség védelme	136
4.3. Műemlékvédelem	137
4.4. A kulturális örökségvédelmi hatósági eljárások szabályai	138
5. A környezet védelme	142
4.1. A környezet védelmének alapelvei	143
4.1.1. Az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás	143
4.1.2. Felelősség	143
4.1.3. Együttműködés	144
4.1.4. Tájékoztató, tájékoztatás és nyilvánosság	144
4.2. A környezeti elemek védelme és az elemeket veszélyeztető tényezők	144
4.2.1. A föld védelme	144
4.2.2. A víz védelme	144
4.2.3. A levegő védelme	145
4.2.4. Az élővilág védelme	145
4.2.5. Veszélyes anyagok és technológiák	145
4.2.6. Hulladékok	146
4.2.7. Zaj és rezgés	146
4.2.8. Sugárzások	146
4.3. A környezet védelmét szolgáló állami tevékenység	146
4.3.1. Az állam környezetvédelmi tevékenysége	146
4.3.2. A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatai	148
4.4. A környezet védelmének megalapozása	149
4.5. A környezetvédelmi igazgatás	150
4.5.1. A környezethasználat feltételei és hatósági engedélyezése	150
4.5.2. A környezetvédelmi közigazgatási szervek hatósági eljárásának különös szabályai	152
4.6. A természet védelme	153
4.6.1. A természetvédelemmel kapcsolatos állami feladatok	153
4.6.2. A természetvédelmi jog alapintézményei és a védetté nyilvánítási eljárás	154
4.6.3. A természetvédelem speciális eljárásjogi szabályai és szankciói	156
4.6.4. A természeti állapotfelmérés	157
4.6.5. Természetvédelmi bírság	157
<u>Irodalomjegyzék</u>	<u>162</u>

Mikó Zoltán: Agrárigazgatási gyakorlat

1. Az agrárgazdaság nemzetgazdasági jelentősége

A magyar agrárgazdaság, amely a *kedvező ökológiai adottságok* kihasználásában és a vidék fejlődésében alapvető szerepet játszik. Magyarország jelentős természeti kincse a mezőgazdasági termelésnek különösen jó feltételeket nyújtó termőhely. Az ország természeti adottságai, a napfényes órák száma, a domborzati viszonyok, a kiváló termőképességű talajok a legtöbb kultúrnövény termelésében jó eredményeket tesznek lehetővé, és történelmileg stabil agrárkultúrát alapoztak meg. Az agrártermékek széles skálájának termesztését lehetővé tevő kedvező földrajzi viszonyok mellett további előnyöket jelent a munkaerő szakképzettsége, a lakosság mezőgazdasági tevékenység iránti szeretete, a nívós oktatási és kutatási háttér, valamint az állami hatósági ellenőrzés hálózata. Mindezen pozitív tényezőknek köszönhetően a magyar mezőgazdaság *tradicionálisan exportorientált* és nyitott a nemzetközi folyamatokra.

A rendszerváltozás a mezőgazdasági *tulajdonviszonyok, földhasználati módok és üzemformák radikális átalakulásával* járt együtt. A magántulajdon térhódítása egyrészt a termelőszövetkezetek átalakítása, másrészt az állami gazdaságok privatizációja eredményeként következett be. A földtulajdon-viszonyok átalakulása elaprózott földbirtokok kialakulásával járt együtt, ezért a magyar agrárpolitikába szervesen beépültek a piaci alapú birtokrendezés elemei.

Napjainkban a mezőgazdaság *jelentőségét* alapvetően három tényező határozza meg:

- forrása az élelmiszerellátásnak és a könnyűiparnak
- természetes életközege a vidéki, első sorban a falun élő népességnek, vagyis a lakosság többségének
- meghatározó szerepe tölt be az ökológiai egyensúly fenntartásában.

A gazdasági realitás azt mondhatja, hogy a mezőgazdaság jelentősége a nemzetgazdaságban az elmúlt évtizedekben *jelentős átalakuláson* ment keresztül. A korai időszakban a lakosság 2/3-a valamilyen formában közvetlenül kapcsolódott a mezőgazdasághoz, míg a GDP közel fele a mezőgazdasággal szoros összefüggésben termelődött meg. Az utóbbi bő egy évtizedben a magyar mezőgazdaság nemzetgazdaságon belüli arányainak változása is a nemzetközi irányzatokat követi. Míg a rendszerváltozás évében, 1989-ben a mezőgazdaság az akkori GDP 13,7 százalékát állította elő, a munkaerő 17,4 százalékát foglalkoztatta és az exportbevételek 22,8 százalékát termelte, addig az ezredfordulóra az agrárium súlya jelentősen mérséklődött. Napjainkra a mezőgazdaság (az erdő- és vadgazdálkodással, valamint a halászattal együtt) a bruttó hazai termékben mintegy 4 %-al részesedik, míg összes foglalkoztatotton belül közel 6 %-ot tett ki a mezőgazdaságban dolgozók aránya. Az élelmiszer-gazdaság a nemzetgazdaság összes exportjából pedig mintegy 7-8 %-al részesedik. Ezek az arányok egyre inkább közelítenek az EU-ban kialakult és ott megfelelőnek tartott arányokhoz.

A fejlett ipari országokban a fogyasztásban egyre kisebb hányadot képviselnek az élelmiszerek. Ez a tendencia Magyarországon is megfigyelhető. Az élelmiszerek aránya a fogyasztói kosárban 1994-ben 34 százalékot képviselt, viszont napjainkban már nem éri el a 30 %-ot sem.

A legutóbbi statisztikai adatok szerint (2002. május 1.) az ország 9,3 millió hektár összes területének közel 83 százaléka termőterület, mintegy 63 százaléka pedig mezőgazdasági művelés alatt áll, amelynek döntő hányada – az összes terület csaknem fele –

szántóként hasznosul. Az ország területének több mint 19 százalékát borítja erdő, egytizede pedig a gyepterületi ághoz tartozik.

A mezőgazdasági földhasználatban az *egyéni gazdálkodók szerepe* továbbra is meghatározó. A gazdasági szervezetek által használt földterület nem csökkent. Ez azt jelenti, hogy az ország földterületéből 47 százalékot az egyéni gazdálkodók, 40 százalékot pedig a gazdasági szervezetek használtak. A fennmaradó 13 százalékot egyéb, nem mezőgazdasági célú földterületként, illetve infrastrukturális területként hasznosítják.

A korábbi nagyüzemi gazdálkodási struktúrát fokozatosan felváltotta a *vegyes gazdálkodási forma*, amelyben egyre inkább elválik az egyéni, szociális szempontú, saját szükségletre termelő mezőgazdaság a piaci verseny körülményei között dolgozó agrárgazdaságtól. A 2004-es adatok szerint 974.500 személy rendelkezett östermelői igazolvánnyal, amely gazdálkodók döntő többsége egy hektárnál kisebb területet használ. Jellemző adat, miszerint a 766 000 nyilvántartott egyéni gazdaság közül mindössze 215.000 azon gazdaságok száma, amely 1 hektárnál nagyobb területen gazdálkodik. Ezen gazdaságok által használt átlagos birtok nagysága 3,2 ha, amely –ha csak nem valamilyen intenzív gazdálkodási tevékenység, pl. kertészet, szőlő, gyümölcsstermesztés – a versenyképesség szempontjából nem értelmezhető. Hazánkban napjainkra a társas vállalkozások száma az elmúlt évtizedben több mint a duplájára nőtt (7 800), ezzel együtt viszont üzemi területük átlagos nagysága 2003. évi adatok alapján mindössze 536 hektár. Viszont ha az elmúlt évek tendenciáit elemezzük, megállapítható, hogy közvetlenül a mezőgazdaságból élők száma fokozatosan csökken, továbbá – az európai tendenciákra is figyelemmel – megindult a birtokkoncentráció folyamata. A mezőgazdasági termelők EU támogatással összefüggő regisztrációja már valós képet adhat arról, hogy hazánkban a potenciálisan árutermelőnek tekinthető vállalkozások, egyéni gazdaságok száma 210 ezerre tehető. Ezt az adatot támasztja alá az EU csatlakozást követően (tehát 2004. után) benyújtott ún. földalapú támogatási kérelmek 208 ezer körüli száma is.

Napjainkra – már figyelemmel az Európai Unió Közös Agrárpolitikájára is – a *mezőgazdaság multifunkcionális* jellege a meghatározó. Ez annyit jelent, hogy a

- a gazdasági
- a szociális, és
- a természeti, valamint környezetvédelmi szempontok

együttesen jelentkeznek a mezőgazdaságban, ide értve az arra vonatkozó szabályozásokban. Az egyes szempontok közötti helyes arány megtalálása bonyolult egyeztetések között alakul ki, hiszen bármelyik elem túlsúlya a másik területen diszfunkcionális hatással jár.

Hazánk 2004. május 1-vel tagja lett az Európai Uniónak, így a Közös Agrárpolitika (KAP) kedvezményezettjévé vált. A hazai gazdaságok számára is elérhetővé vált, hogy igénybe vegyék az EU közvetlen támogatásait, továbbá a Strukturális Alapokból nyújtott támogatásokat. Az *EU Közös Agrárpolitikája* jelenleg 2006-ig nyújt kiszámítható keretet az agrárgazdaság számára. A 2007-2013. közötti időszak agrár, valamint agrár-vidékfejlesztési stratégiája kidolgozás alatt áll. Ennek alapján várható, hogy a jelenleginél nagyobb hangsúlyt kap az agrár-vidékfejlesztés, és a versenyképes mezőgazdasági üzemi szerkezet. Addig is amíg az új agrárpolitika ki nem alakul, a hazai agrárgazdaságnak a további felkészülés jegyében nagy hangsúlyt kell fordítania

- a vertikális integráció erősítésére
- az értékesítés logisztikai rendszerének erősítésére
- az intézményrendszer kialakítására.

2. Az agrárigazgatás fogalma, feladatai

Az agrárigazgatás fogalmának meghatározásánál számos, a köznyelvben szinoním fogalom együttesének megteremtésére kell törekedni. A legszűkebb értelemben az agrárium körébe csak a mezőgazdasági termeléssel (növénytermesztés, állattenyésztés) kapcsolatos területek tartoznak. Az EU közös agrárpolitikája viszont nem csak ezen kérdésekre koncentrál, hiszen pl. az állat-, illetve növényegészségügy területén kimutatható a kapcsolat az élelmiszerszabályozással is. A földhasználattal kapcsolatos kérdések viszont nem választhatók el pl. az erdőgazdálkodástól, a környezetgazdálkodástól, valamint az agrárvidékfejlesztéstől. Az agrár-szakigazgatás sajátos területe az EU piaci rendtartásainak működtetése, a támogatási rendszer működtetése. Mindezekre figyelemmel az agrárigazgatás szabályozási körébe azok a sajátos intézményi-, eljárási valamint szakmai kérdések tartoznak, amelyek területei az alábbiak:

- a mezőgazdasági termelés biológiai alapjainak biztosítása
- a szőlőtermeléssel, borgazdálkodással kapcsolatos szakigazgatási feladatok
- a minőségüggyel, élelmiszerbiztonsággal és az ehhez kapcsolódó fogyasztóvédelemmel kapcsolatos szakigazgatási feladatok
- a mennyiségi és minőségi földvédelemmel kapcsolatos szakigazgatási feladatok
- a földtulajdonhoz kapcsolódó haszonvételek gyakorlásával összefüggő szakigazgatási feladatok
- az EU Közös Agrárpolitikájához kapcsolódó termékpálya rendtartások működtetésével, valamint közvetlen támogatási rendjének végrehajtásával összefüggő feladatok
- az agrár vidékfejlesztési politika kialakításával, illetve végrehajtásával összefüggő feladatok.

Az előzőekben felsorolt *szakigazgatási feladatok összessége* jelenti az agrárigazgatást.

Az agrárigazgatás területén szinte minden esetben kimutatható az EU jogi rendjével kapcsolatos harmonizáció kötelezettsége. Ez a harmonizáció az EU csatlakozás előtt megkezdődött. A Társulási Megállapodással hazánk 1994-től kezdődően kötelezettséget vállalt többek között a hazai jogrend egyes területeinek harmonizációjára. A harmonizáció kötelezettsége azonban gazdasági szükségszerűség is volt, hiszen az agrártermékekkel való külkereskedelmi forgalom az EU tagállamaival bonyolódott le, aminek viszont előfeltétele volt a megfelelő hazai szabályozási és intézményi struktúra megléte.

A mezőgazdasági termelés *biológiai alapjainak biztosításával* összefüggő szakigazgatási feladatok a növénytermesztés, az állattenyésztés, valamint a takarmányozás területét érintik. E szabályozási terület a magas minőségű, piacképes termék előállítását tartja szem előtt, hiszen e követelmények teljesítése a versenyképesség fennmaradásának előfeltételéül is szolgál. A szabályozási rendszer (állatok egyedi azonosítása) kiterjed az egyes, állattenyésztéshez kapcsolódó, EU által folyósítandó közvetlen támogatásokra is. A szabályozás további kiemelt célja, hogy mind a növénytermesztés, mind pedig az állattenyésztés területén állami feladatként biztosítsa a további genetikai kutatások, és fejlesztések sikerének alapjául szolgáló génmegőrzési tevékenységet. A takarmányozás területén pedig kiemelt célkitűzés, hogy kiszűrje azon termékek felhasználását, forgalomba hozatalát, amely a táplálékláncba kerülve az emberre is veszélyes élelmiszerek előállítását eredményezné. A genetikailag módosított szervezetekre vonatkozó szabályozás pedig a biológiai sokféleség megőrzését, valamint a fogyasztóvédelmet tartja szem előtt.

A *szőlőtermeléssel, borgazdálkodással* kapcsolatos szakigazgatási feladatok legfőbb célkitűzései a magas minőségű, így piacképes bor előállításával vannak összefüggésben. Erre

figyelemmel alakultak ki a minőségvédelemmel, valamint eredetvédelemmel kapcsolatos szabályok. A szőlőtermeléssel, borgazdálkodással kapcsolatos szakigazgatási feladatok sajátos területe a borhamisítások megelőzésével hozhatók összefüggésbe. Szintén e területhez kapcsolódnak a szőlészettel kapcsolatos speciális állami nyilvántartások, amelyek azon túl, hogy eredetvédelmi funkciójuk is van, szervesen beilleszkednek az EU borpiaci rendtartásába, amely többek között a piaci zavarok (túltermelés) kialakulását kívánja megelőzni, illetve elhárítani.

A minőségüggyel, élelmiszerbiztonsággal és az ehhez kapcsolódó fogyasztóvédelemmel kapcsolatos szakigazgatási feladatok az állategészségüggyel, a növényegészségüggyel, valamint az élelmiszerbiztonsággal vannak összefüggésben. E speciális igazgatási rend a járványvédelemmel – ide értve a megelőzést, illetve az elhárítást is – a károsítók elleni védekezéssel, valamint az élelmiszerekkel kapcsolatos fogyasztóvédelmi követelmények teljesítését tartja szem előtt. Napjainkban ezek jelentősége különösen felértékelődött, hiszen az élelmiszerek – ide értve az azok alapanyagául szolgáló mezőgazdasági termékeket is – előállítás, forgalma igen erőteljes centralizációt mutat, nemzetközi forgalmuk pedig nő. Erre figyelemmel az esetleges fertőzések kialakulása valamint a károsodás (mind személyi, mind pedig anyagi) koncentrálódik, illetve gyorsan nemzetközi méreteket ölthet. (Lásd 2004-ben a mikotoxinnal fertőzött import fűszerpaprika forgalomba hozatalát, amely büntető feljelentéssel végződött, vagy 2005-ben a világméretűvé dagadt baromfiinfluenza elleni védekezést.)

A mennyiségi és minőségi földvédelemmel kapcsolatos szakigazgatási feladatok alapvetően annak a célkitűzésnek kívánnak megfelelni, hogy a termőföld, amely mennyiségileg nem bővíthető, hosszú távon csökkenő, és korlátozott megújulási képességgel rendelkezik, hosszú távon, a jövő generációi számára megőrzésre kerüljenek. A termőföld megőrzése a fenntartható fejlődés, az élhető környezet fenntartásának előfeltétele

A földtulajdonhoz kapcsolódó haszonvételek gyakorlásával összefüggő szakigazgatási feladatok az erdőgazdálkodással, a vadászattal, valamint a halászattal kapcsolatos szakigazgatási feladatokat fogják át. Ezen a területen az egyik kiemelt célkitűzés a természeti erőforrásokkal való hatékony, tartamos (fenntartható) gazdálkodás feltételeinek a biztosítása. Az erdő, a vad, illetve a hal a természeti életközösség (ökoszisztéma) elválaszthatatlan része, megőrzése, védelme mind a jelenlegi, mind pedig a jövő generációi számára nélkülözhetetlen. Mivel közjóléti hatásuk nem csak a tulajdonosok számára biztosítanak előnyt, ezért az ezen természeti erőforrásokkal való gazdálkodás feltételeinek kialakítása nem csak egy adott állam területén lakókhöz, hanem az egész emberiség érdekeihez is kötődik.

Az EU Közös Agrárpolitikájához kapcsolódó termékpálya rendtartások működtetésével, valamint közvetlen támogatási rendjének végrehajtásával összefüggő feladatok hazánk EU csatlakozásából adódnak. Ezen a területen alapvető nemzetgazdasági célkitűzés, hogy a hazai gazdálkodók számára minél nagyobb arányban biztosítani lehessen az EU által folyósított támogatások igénybevételét, amihez viszont csak megfelelő, az EU által elfogadott, akkreditált intézmények esetén van mód. A támogatások igénybevételi lehetőségének biztosítása a hazai gazdálkodók versenyképességének előfeltétele. Az elvégzendő feladat nagyságára példa: 2004-2005-ben közel 4 millió tonna búza intervenciók EU rendszerben történő felvásárlását kellett megoldani.)

Az agrár-vidékfejlesztési politika kialakításával, illetve végrehajtásával összefüggő feladatok szoros kapcsolatban állnak mind az agrártermeléssel, mind pedig a szélesebb értelemben vett vidékfejlesztéssel. E támogatási rendszer esetében a hazai igazgatási rendszer a különböző támogatási programok kidolgozásával (Nemzeti Vidékfejlesztési Terv, Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program), a pályázatadási rend kialakításával, illetve működtetésével foglalkozik. E területeken szintén meghatározó az EU közösségi politikával való megfelelő összhang biztosítása. Várható, hogy az agrár-vidékfejlesztés az EU 2007-2013. közötti

költségvetési tervezési időszakában a Strukturális Alapok rendszeréből kiválik, és önálló támogatási rendszert fog képezni, amely nagy kihívást fog jelenteni mind a tervezés, mind a szabályozás, mind pedig az intézményi végrehajtás számára. Az átrendeződés egyben azt is jelenti, hogy az EU Közös Agrárpolitikájában az *agrár-vidékfejlesztés szerepe, jelentősége növekedni fog*. Ezzel a kérdéssel foglalkozik részletesebben a Tanács 1290/2005/EK rendelete (2005. június 21.) a közös agrárpolitika finanszírozásáról, amely 2007-től kezdődően előírja, hogy a közös agrárpolitikára vonatkozó célkitűzések elérése érdekében, valamint e politika különböző intézkedései finanszírozásának biztosítására, bele értve a vidékfejlesztési intézkedéseket, létre kell hozni:

- a) az *Európai Mezőgazdasági Garancia Alapot* (EMGA), valamint
- b) az *Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapot* (EMVA).

Az EMGA és az EMVA az Európai Közösségek általános költségvetésének a részét képezik.

3. Az agrár-szakigazgatás sajátos szabályozási, eljárási-, és intézményi rendje

A társadalmi élet különböző területein megnyilvánuló *azonos vagy hasonló életviszonyok* a jogi szabályozás területén is megmutatkoznak. Az azonos tulajdoni tárgy, az azonos tevékenység, vagy a sajátos életviszony mind olyan ismérvek, amelyek összességében alkalmasak arra, hogy egy adott életviszony sajátos igazgatási- jogi szabályozási rendjének kialakítása alapjául szolgáljon.

Az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló 1997. évi CXIV. törvény külön is nyomatékot ad az agrár-szakigazgatási rendszer fejlesztése fontosságának, hogy az képes legyen az EU csatlakozással összefüggő alapvető, többletfeladatok ellátására.

Az újonnan kialakuló szabályozási rendben agrárjogi-, igazgatási szabályozási rendszer és a jogrendszer egyéb területeinek a kapcsolatrendszere is számos sajátosságot mutat. Az agrár-szakigazgatás egyes területeire vonatkozó jogi szabályozás (pl. állategészségügy, növény-egészségügy, erdészet, stb.) struktúrája úgy épült ki, hogy az általános eljárási szabályokat a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. Törvény (Ket.) tartalmazza, míg minden egyes szabályozási terület esetén a *speciális igazgatási intézkedéseket* tartalmazó rendelkezések, az adott törvényben, illetve az ahhoz szorosan kapcsolódó egyéb jogszabályokban (végrehajtási rendeletekben) találhatóak. A speciális intézkedések egy része ahhoz is kapcsolódik, hogy a határozat gyors meghozatalát, illetve végrehajtását járványvédelmi, vagyonvédelmi vagy egyéb szakmai okok miatt késedelem nélkül végre lehessen hajtani.

A következő sajátosság az, hogy az egyes szakmai rendelkezések, illetve speciálisan alkalmazott *igazgatási szankciók* alapvetően érintik a *tulajdonnal való rendelkezési jogot*. E rendelkezési jog korlátozása önmagában nem alkotmányellenes akkor, ha annak mértéke arányosan igazodik a védett jogtárgyhoz, illetve más életviszonyhoz. A tulajdonnal való rendelkezési jog korlátozásának sajátosságai megfigyelhetők azoknál a speciális igazgatási aktusoknál is, amelyeket a járványveszély megelőzése érdekében alkalmaznak. Így pl. mind az állategészségügy, mind pedig a növényvédelem területén lehetőség van arra, hogy a fertőzésveszély elhárítása érdekében a fertőzést hordozó tárgyat, állatot, növényzetet megsemmisítsék. Ebben az esetben *jogszerű károkozásról* van szó, hiszen arra jogszabály alapján kerül sor. A jogszerű károkozásra pedig azért kerül sor, hogy azzal egy még nagyobb károsodás veszélyét el lehessen hárítani. Bizonyos esetekben - különösen akkor, ha jogszabályban meghatározott károsítók kártételeiről van szó - a jogszerű károkozás esetén az állami kártalanítás vehető igénybe. Ugyancsak a tulajdonnal való rendelkezési jog közhatalmi korlátozására kerül sor abban az esetben, ha a tulajdonos (használó) jogszabályban rögzített

kötelezettségének nem tesz eleget. Ebben az esetben *kényszerhasznosítás*, illetve egyes feladatok *hatóság által történő* elvégeztetésének elrendelésére kerül sor.

Az agrárjogi-, igazgatási szabályozási rendszer jövőbeni működésénél arra kell figyelemmel lenni, hogy az EU csatlakozást követően a közös agrárpolitika részeként mind a támogatási rendszerre, mind pedig az agrártermékek piacsabályozására olyan, az EU által alkotott jogszabályok lépnek hatályba, amelyeket közvetlenül is alkalmazni kell Magyarországon. Ennyiben a csatlakozást követően az agrárszabályozás egy jelentős területén a nemzeti szabályozási szuverenitás megszűnik, illetve jelentősen korlátozódik, a szabályozás pedig elsősorban a jogharmonizációra, valamint a Közös Agrárpolitika (Common Agricultural Policy - CAP) nemzeti végrehajtását biztosító, az EU által is akkreditált intézményrendszer kialakítására, működtetésére fog összpontosulni.

Az EU csatlakozást követően az agrárjogalkotás jelentős átalakulására lehet számítani. Az EU kizárólagos szabályozási hatáskörébe tartozó kérdésekben *megszűnik a nemzeti jogalkotási hatáskör*, és a tagállamoknak csak az EU intézményrendszerén keresztül lesz módjuk a jogalkotási folyamat *befolyásolására*. A nemzeti szabályozás e kérdések tekintetében legfeljebb a *végrehajtással* kapcsolatos intézkedések meghozatalára fog korlátozódni.

Az agrár-szakigazgatás területén az intézményi struktúra csúcsán mint központi közigazgatási szerv a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium áll. Ezen túl megkülönböztethetünk:

- a) agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó államigazgatási szerveket,
- b) speciális agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó háttérintézményeket
- c) egyes agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó köztestületeket, valamint
- d) a szociális, és társadalmi partnerség keretében működő társadalmi, és érdekképviselői szervezeteket.

3.1. Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Az agrárigazgatás *központi közigazgatási szerve* a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium. A minisztériumot vezető földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter feladatairól és hatásköréről a 155/1998. (IX. 30.) Kormányrendelet rendelkezik. Ennek értelmében a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter gazdaságirányítási feladatkörében ellátja a mezőgazdaság, vadgazdálkodás és halászat, az élelmiszeripar, az erdőgazdálkodás és az erdővagyon védelme, az elsődleges faipari termelés, az ezekhez kapcsolódó szolgáltatás, kutatás és fejlesztés, a mezőgazdasági termékforgalom, az agrárkörnyezet-gazdálkodás, a növényvédelem, a növényegészségügy, az állategészségügy, a termőföld minőségének védelme, a térképészet és a földügy, továbbá a mezőgazdasági célú vízgazdálkodás központi irányítását.

A miniszter irányítási feladatait, valamint az ahhoz kapcsolódó jogosítványokat nagyban befolyásolja az a körülmény, hogy a *mezőgazdaság szoros kapcsolatban áll a természettel, a biológiai életközösséggel*. A termelés eredményességét számos olyan körülmény is befolyásolja, amelyre az embernek gyakorlatilag nincs közvetlen ráhatása (természeti körülmények). A mezőgazdaság legfőbb termelőeszköze a föld, amelynek egyik legfőbb jellemzője, hogy nem bővíthető, területe fogy, így mennyiségi-, illetve minőségi védelme kiemelt figyelmet érdemel. A mezőgazdasági termelés megítélésénél figyelemmel kell lenni annak multifunkcionális jellegére is. Ez azt jelenti, hogy együttesen kell mérlegelni egy döntésnél a gazdasági (verseny)-, a szociális, valamint a természet illetőleg környezetvédelmi szempontokat.

A hazai mezőgazdasági struktúra átalakítása megköveteli, hogy a miniszter aktívan vegyen részt a *nemzetgazdaság európai integrációjának elősegítésével* összefüggő feladatok ellátásában. Ennek keretében a miniszter - az Európai Unió alapelveire építve és az általános integrációs stratégiával összhangban - kidolgozza a mezőgazdaság és az agrár- vidékfejlesztés integrációs stratégiáját, gondoskodik annak a magyar mezőgazdasági és az agrár-vidékfejlesztési politikával összhangban történő megvalósításáról, illetve érvényre juttatásáról.

A miniszter gazdaságirányítási feladatait hatékony *információs*, valamint *szaktanácsadási* rendszer segíti.

A miniszter a kormányrendeletben, valamint más jogszabályokban foglalt gazdaságirányítási és mezőgazdasági szakigazgatási feladatait a központi közigazgatási szervként működő Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumon keresztül látja el.

A miniszter, illetve a minisztérium szakmai döntéseinek meghozatalát tanácsadó-, illetve szakértői testületek, valamint szakértői intézmények segítik.

Az *Agrárgazdasági Tanács* - mint a miniszter tanácsadó testülete - az agrárszabályozással összefüggő kérdésekben lát el véleményező és javaslattevő feladatokat.

A *szakértői testületek* elsődleges feladata a közigazgatási hatóságok döntéseinek szakmai megalapozása. A szakértői testületek munkájában általában az adott szakterület elméleti, illetve gyakorlati szakemberei, illetve az érdekképviselői szervek képviselői vesznek részt. A szakértői testületeket külön jogszabály hozta létre, és állapítja meg részletesen az általuk ellátandó feladatokat. Szakértői testületként működik:

- a) az Országos Állategészségügyi Tanács
- b) a Fajtaminősítő Bizottság
- c) az Országos Vadgazdálkodási Tanács
- d) az Országos Erdészeti Tanács
- e) az Országos Borszakértő Bizottság
- f) az Állatvédelmi Tanácsadó Testület
- g) a Szőlőfajta Használati Bizottság
- h) Magyar Takarmánykódex Bizottság.

3.2. Agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó államigazgatási szervek

Az agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó *államigazgatási* szervek az agrárigazgatás egyes részterületein látnak el *országos-, területi-, megyei, illetve helyi illetékességgel hatósági* feladatokat, de emellett részt vesznek az agrárigazgatáshoz kapcsolódó *szervezési* feladatok ellátásában is. Az egyes szervek hatásköre, és illetékessége a feladat sajátosságaihoz igazodik, és egyedi sajátosságokat mutat, így az agrárigazgatás egységes struktúrájáról nem lehet beszélni. A közigazgatás korszerűsítése során várható, hogy az intézmények feladatai között meglevő párhuzamosságokat szervezeti racionalizálással fogják kiszűrni.

3.2.1. Megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatalok

Az önkormányzati rendszerre való áttérésre figyelemmel fogadta el az Országgyűlés a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatal létesítéséről és egyes hatáskört megállapító jogszabályi rendelkezések módosításáról szóló 1991. évi VII. törvényt.

A külön jogszabályokban meghatározott földművelésügyi ágazati szakigazgatási feladatokat a (44/1991. (III.14.) Korm. rendelet) értelmében a Földművelésügyi és

Vidékfejlesztési Minisztérium *centrális alárendeltségében* működő megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatalai látják el.

A hivatal *első fokú hatósági jogkörrel* rendelkezik, a hatáskörébe utalt államigazgatási ügyekben (vadászat, halászat) felettes szerve pedig a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium. A hatósági ügyeken túl a hivatal további feladata még hogy ellássa az agrártámogatási rendszer működtetésével összefüggő *szervező, irányító, tájékoztató, a nemzeti támogatások esetében pedig elbíráló, igazoló, valamint ellenőrző tevékenységet is*. Az említetteken túl hivatal külön döntés alapján részt vesz egyes kormányzati programok végrehajtásában is (pl. szövetkezeti külső üzletrészek felvásárlásának szervezése, termőföld államnak (Nemzeti Földalapnak) történő vételre felajánlás szervezése. A hivatal tevékenységét az agrárigazgatás más területi szakintézményeivel és az önkormányzati szervekkel együttműködve végzi.

A földművelésügyi hivatal keretében működő *falugazdász-hálózat* a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter külön jogszabályban meghatározott feladatkörében:

- folyamatos tájékoztatást ad a gazdálkodók részére a kormányzati döntésekről, támogatási lehetőségekről;
- ellátja az egyes mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó nemzeti támogatások igazolását, elszámolását és ellenőrzését;
- folyamatosan gyűjti és elemzi a területi tapasztalatokat;
- közreműködik az agrárpiac szabályozásával összefüggő feladatok végzésében, a termelői, értékesítő szervezetek megalakításában, segíti azok működését;
- folyamatosan figyelemmel kíséri a mezőgazdasági termelők által igénybe vett agrártámogatásokat;
- részt vesz a térségfejlesztési, vízgazdálkodási és környezetvédelmi feladatok ellátásában;
- a települési önkormányzat illetékes szerveivel együttműködve tájékozódik az önkormányzat területén lévő mezőgazdasági utak állapotáról, a termőföld külön jogszabály szerinti hasznosítási, illetve termőképesség-fenntartási kötelezettség betartásáról, tapasztalatairól a települési önkormányzat jegyzőjét folyamatosan tájékoztatja;
- ellátja a termésbecsléssel, állapotminősítéssel, az elemi károk felmérésével, valamint az ezekhez kapcsolódó nyilvántartások vezetésével összefüggő feladatokat.

A fenti felsorolásból is látható, hogy a hivatalnak nem elsődleges feladata, hogy akár kifizető ügynökségi, akár más, az EU-s támogatások közvetlen bonyolításával kapcsolatos feladatokat ellásson. Ebben a körben tevékenysége első sorban a széles körű *tájékoztatási (tanácsadási)* tevékenységre korlátozódik.

A *vadászattal*, valamint a *halászattal* kapcsolatos hatósági, valamint irányítási feladatokat a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatalok keretében, annak egyik osztályaként működő *Vadászati és Halászati Felügyelőség* látja el. Így a Felügyelőség a hatáskörébe tartozó ügyeket a hivatal megyei illetékességének megfelelően látja el. A Felügyelőség határozatait a hivatalvezető kiadományozza. A Felügyelőség határozata ellen benyújtott fellebbezést a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium bírálja el.

3.2.2. Állami Erdészeti Szolgálat

A földművelésügyi miniszter az *erdőgazdálkodás, az erdővagyon-védelem, valamint az elsődleges fafeldolgozás* – erdőtörvényben és külön jogszabályokban – meghatározott igazgatási és egyéb állami szakfeladatainak ellátására a 37/1996. (XII. 29.) FM rendelettel hozta létre az Állami Erdészeti Szolgálatot (Szolgálat).

A Szolgálat *alaptevékenysége* az alábbi körre terjed ki:

- a) erdészeti igazgatással összefüggő irányítási, szervezési és hatósági feladatok,
- b) a térségi fejlesztés erdészettel összefüggő tervezési és fejlesztési feladatok,
- c) az erdészet és az elsődleges fafeldolgozás szakágazati statisztikai feladatok,
- d) az ENSZ és szakosított szervei felé történő adatszolgáltatást, valamint az 1979. évi Genfi Konvenció keretében működő, az országhatárokon túl terjedő légszennyezés erdőkre gyakorolt hatását vizsgáló program útmutatójában, továbbá a külön jogszabályban meghatározott nemzeti koordinációs központ feladatai,
- e) a minisztérium által részére meghatározott tervezési, elemzési és döntéselőkészítési feladatok,
- f) az erdészeti szakfordításokkal és ismeretterjesztéssel kapcsolatos feladatok,
- h) az állami tulajdonú és használatába adott ingatlan és ingó vagyon fenntartását, továbbá
- i) az erdőgazdálkodás ágazati irányításával és ellenőrzésével kapcsolatosan a minisztérium által részére kijelölt egyéb feladatok.

A Szolgálat feladatait *központja* és összesen *tíz regionális jelleggel működő Igazgatóság* útján látja el. Az igazgatóságok önálló jogi személyiséggel nem rendelkeznek. Az igazgatóságok által hozott első fokú hatósági jogkörben hozott határozatot felettes szervként a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium bírálja el.

Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egyes támogatások tekintetében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által delegált feladatokról szóló 27/2004. (III. 4.) FVM rendelet értelmében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal az Állami Erdészeti Szolgálatra *delegálja* az EMOGA Garancia Részlegéből finanszírozott *mezőgazdasági területek erdősítését* szolgáló intézkedés végrehajtása tekintetében a pályázatok előkészítésével, kezelésével, a szerződéskötésekkel és módosításokkal, továbbá egyes, a támogatások éves igénylésével, valamint az ellenőrzések lefolytatásával kapcsolatos feladatokat.

3.2.3. Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet

A 49/1997. (VII. 4.) FM rendelet értelmében a *növénytermesztéssel és az állattenyésztéssel, valamint a takarmányozással* kapcsolatos – külön jogszabályokban meghatározott – irányítási, szervezési és hatósági feladatokat – az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet (Intézet) látja el. E feladatokon túlmenően az Intézet közreműködik – külön jogszabály alapján – a mezőgazdasági támogatásokra kötött szerződések szakmai ellenőrzésében is. Az Intézet feladatát *központja*, valamint *részjogkörű területi szervei* (szervezeti egységei) útján látja el. Az Intézet – a külön jogszabályokban meghatározottak szerint – első fokú hatósági jogkörben jár el. Első fokú hatósági jogkörrel rendelkezik az intézet főigazgatója, területi szervei, valamint a felügyelők. A hatósági ügyek intézése során az Intézet által hozott első fokú határozat ellen benyújtott fellebbezést felettes szervként a minisztérium bírálja el. Amennyiben pedig az Intézet területi szervei, vagy felügyelői jártak el első fokú hatósági jogkörben, a határozatuk ellen benyújtott fellebbezést felettes szervként az Intézet főigazgatója bírálja el.

Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egyes támogatások tekintetében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által delegált feladatokról szóló 27/2004. (III. 4.) FVM rendelet értelmében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézetre *delegálja*:

- a) a szőlőtermelésből való végleges kivonás támogatásával, valamint

b) a szőlőterületek szerkezet-átalakításának és átállításának támogatásával kapcsolatos helyszíni ellenőrzési feladatokat.

3.2.4. Országos Borminősítő Intézet

A 65/1994. (XII. 24.) FM rendelet értelmében – a külön jogszabályban meghatározott körben és módon - a *must, bor, borpárlat és egyéb borgazdasági termékek előállításával, kezelésével és forgalomba hozatalával* kapcsolatos állami, hatósági és egyéb szakfeladatokat az Országos Borminősítő Intézet látja el. Az Intézet hatósági feladatait első fokon a *felügyelők és főfelügyelők* látják el, felettes szervként pedig az *Intézet igazgatója* jár el. Amennyiben első fokon az Intézet jár el, a felettes szerv a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium.

Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap Garancia Részlegéből finanszírozott egyes támogatások tekintetében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal által delegált feladatokról szóló 27/2004. (III. 4.) FVM rendelet értelmében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal az Országos Borminősítő Intézetre *delegálja*:

a) a szőlőmust sűrítmény felhasználás támogatásával kapcsolatos, a feldolgozási időszak befejezése előtti, valamint

b) a magántárolás támogatásával kapcsolatos, a tárolási időszak befejezése előtti helyszíni ellenőrzési feladatokat.

3.2.5. Növény- és Talajvédelmi szolgálat

A növényvédelmi szakigazgatás *háromszintű* intézményrendszerre alapul.

Az *első szint* a Növény-egészségügyi és Talajvédelmi Szolgálat, amely a megyei (fővárosi) növény- és talajvédelmi szolgálatok (összesen 19 intézmény, valamint az általuk működtetett növény-egészségügyi határkirendeltségek) együttese.

A *második szint* a Növény- és Talajvédelmi Központi Szolgálat.

A *harmadik szint*: a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium.

A *Központi Szolgálat* a miniszter által a 21/2001. (III.9.) FVM rendelettel alapított, önálló jogi személyiségű, és részben önálló gazdálkodási jogkörű központi költségvetési szerv szakigazgatási intézmény. A Központi Szolgálat *országos illetékességgel rendelkező központi hivatal*.

A *Szolgálat* a miniszter által a 21/2001. (III.9.) FVM rendelettel alapított, önálló jogi személyiségű, részben *önálló gazdálkodási jogkörű központi költségvetési szerv, szakigazgatási intézmény*, amely növényvédelmi és jogszabályban meghatározott egyéb feladatokat lát el. A Szolgálat korábbi elnevezése megyei (fővárosi) növény-egészségügyi és talajvédelmi állomás volt. A Szolgálat illetékességi területe a nevében megjelölt közigazgatási területre (*megyére*) terjed ki.

A *növényvédelmi felügyelő* a Szolgálat igazgatója által feljogosított személy, aki illetékességi területén (körzetében) vagy helyén (növény-egészségügyi határkirendeltség) *hatósági személyként* jár el. A *talajvédelmi felügyelő* szintén hatósági személynek minősül.

A növényvédelemmel összefüggő *hatósági fórumrendszer* az alábbiak szerint alakul:

Ha elsőfokon a növényvédelmi felügyelő, vagy talajvédelmi felügyelő jár el, úgy egyes intézkedései tekintetében a határozatai ellen benyújtott fellebbezést felettes szervként a

Szolgálat igazgatója, illetve a Központi Szolgálat igazgatója bírálja el.. Ha elsőfokon a Szolgálat jár el, akkor másodfokon a Központi Szolgálat az eljáró hatóság. Ha elsőfokon a Központi Szolgálat jár el, akkor másodfokon a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium az eljáró hatóság.

3.2.6. Állategészségügyi Szolgálat

A 23/1995. (VII. 12.) FM rendelet értelmében az *állategészségügy, az élelmiszer-, a dohány-, valamint a takarmány-ellenőrzés* külön jogszabályokban meghatározott hatósági és egyéb állami szakfeladatait a *centrális szervezésű* közigazgatási szervezet, az Állategészségügyi Szolgálat látja el, melynek területi szerve a *megyei (fővárosi) állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomás*, a jogszabályban megállapított önálló hatáskörrel és külön megállapított illetékességgel rendelkező *helyi szervei* pedig:

a) *hatósági állatorvos*: az állategészségügyi feladatkörben és a szállításra kerülő állatok vizsgálatában, forgalmi korlátozás, helyi zárlat, leöletés, megsemmisítés, valamint a származási és az egészségügyi bizonyítványok kiadásakor, illetve takarmány-ellenőrzési ügyekben, valamint élelmiszer-ellenőrzési ügyekben;

b) *kerületi főállatorvos* : az állami kártalanítási ügyekben, a szakhatósági vélemények, községi zárlat, leöletés, megsemmisítés elrendelése, üzembe helyezési és működési engedélyek (magánszemélyek részére történő) kiadásában;

c) *területi felügyelő* : az élelmiszer- és dohányellenőrzési ügyekben;

d) *élelmiszer-higiéniai kirendeltség hatósági feladatok ellátásával megbízott dolgozója* : élelmiszer-ellenőrzési ügyekben;

e) *takarmány-ellenőrzési felügyelő*: takarmány-ellenőrzési ügyekben;

f) *állategészségügyi határállomáson dolgozó hatósági állatorvos*: az élő állat, állati eredetű termék és takarmány nemzetközi szállításánál, valamint minden egyéb ügyben, amit jogszabály hatáskörébe utal;

g) *állomás vezetője*: az üzembe helyezési és működési engedélyek kiadásában, helyszíni szabálysértési bírságolásban.

Az állomás vezetője által hatósági ügyben hozott határozatot felettes szervként a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, , míg a többi esetben az állomás vezetője bírálja el.

Az állategészségügyről szóló CLXXVI új intézményként vezette be az un. *jogosult állatorvos* fogalmát. E szakember esetében a jogszabály lehetővé teszi, hogy az állomás vezetőjével kötött megállapodás alapján – közszolgálati jogviszony létesítése nélkül – bizonyos hatósági ügyeket is ellásson. A kézirat lezárásakor a jogosult állatorvos hatáskörét rögzítő jogszabály még nem lépett hatályba.

3.2.7. Földhivatalok

A földügyi szakigazgatás jelenlegi szervezetrendszer az *egységes ingatlan-nyilvántartás* bevezetésével alakult ki. 1972-ben, az egységes ingatlan-nyilvántartási rendszer kialakulásával a bíróságok által vezetett telekkönyv feladataival együtt beolvadt a földhivatalok szervezetébe.

A jelenleg hatályos szabályozás értelmében a földügyi szakigazgatási tevékenység kiterjed a *földtulajdon, a földhasználat, a földvédelem, az ingatlan-nyilvántartás, földértékelés, a földmérés és térképészet* külön jogszabályokban meghatározott hatósági feladatainak ellátására, mely a földhivatal hatáskörébe tartozik.

A földügyi szakigazgatási tevékenység *központi irányítását* a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter látja el melynek keretében földhivatalt létesíthet, megszüntethet, illetve földhivatalokat összevonhat.

Földhivatal működik a megyékben, a fővárosban (megyei földhivatal) és a körzetekben (körzeti földhivatal).

A földügyi szakigazgatási feladatokat - ha jogszabály kivételt nem tesz -

a) első fokon a *körzeti földhivatal* (a fővárosban: fővárosi kerületek földhivatala),

b) másodfokon a *megyei földhivatal* (a fővárosban: fővárosi földhivatal)

látja el.

A megyei földhivatal illetékessége a megyére, a fővárosi földhivatal illetékessége pedig a főváros, míg a körzeti földhivatal illetékessége a külön jogszabályban (lásd a 62/1999. VII.21.) FVM rendeletet) meghatározott körzetekben lévő településekre terjed ki.

A megyei földhivatal jogi személy, a miniszter felügyelete és irányítása alatt működő szakigazgatási intézmény. A körzeti földhivatal szintén jogi személy, és a megyei földhivatal szakigazgatási intézményének minősül.

A megyei, fővárosi földhivatal területén működő körzeti földhivatalok, valamint a *körzeti földhivatal kirendeltsége* illetékességi területén alaptevékenységként ellátja a földügyi szakigazgatási tevékenység körébe tartozó, külön jogszabályokban meghatározott hatósági és egyéb állami feladatokat.

A földhivatal *hivatalvezető* irányítása alatt működik. A megyei földhivatal feladatkörén belül a szakmailag összefüggő feladatokat osztályok látják el. A megyei földhivatal szervezeti felépítését, működési rendjét az egyes osztályok részletes feladatait a megyei földhivatal Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza.

Az ingatlan-nyilvántartás vezetése a körzeti földhivatal hatáskörébe tartozik. A körzet lényegében a korábbi járásnak megfelelő közigazgatási egység. Az ingatlan-nyilvántartás vezetése, valamint az ingatlan-nyilvántartási ügyek intézése az ingatlan fekvése szerint illetékes körzeti földhivatal és Budapesten a Fővárosi Kerületek Földhivatala (körzeti földhivatal) hatáskörébe tartozik. A körzeti földhivatalnak az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (Áe.) szerinti felettes szerve a megyei földhivatal, illetőleg Budapesten a Fővárosi Földhivatal (megyei földhivatal).

Az ingatlan-nyilvántartást településenként (község, város, fővárosi kerület) kell vezetni, Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs és Szeged megyei jogú városokban pedig kerületenként is lehet vezetni. A földművelésügyi miniszter engedélyezheti, illetve elrendelheti más városokban is az ingatlan-nyilvántartás kerületenként történő vezetését.

3.3. Speciális agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó háttérintézmények

A háttérintézmények az egyes agrárigazgatási feladatokhoz kapcsolódóan *szolgáltatási*, illetve *végrehajtási* jellegű feladatokat végeznek. Feladataik többségükben szorosan kapcsolódnak az *EU Közös Agrárpolitikája nemzeti végrehajtásához*.

3.3.1. Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal a 81/2003. (VI. 7.) Korm. rendelettel alapított, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter irányítása alatt álló, *önálló jogi személyiséggel rendelkező, országos hatáskörű központi szerv, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv*.

Az MVH a SAPARD Hivatal és az Agrárintervenciók Központ általános jogutódja. Az MVH feladatát az igazgatóságokból álló központi szerve (Központi Hivatal), illetőleg az önálló jogi személyiséggel nem rendelkező területi szervei útján látja el.

A *Központi Hivatal* és az MVH területi szerveinek feladatait, tagolódását és részletes szervezeti felépítését a szervezeti és működési szabályzat határozza meg.

Az MVH területi szervei:

- a) a megyei kirendeltségek, valamint
- b) a Fővárosi és Pest Megyei Kirendeltség.

A területi szervek *megyei szinten* kerültek kialakításra. Egyes – összesen hét – területi szervek regionális jelleggel ellátják az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program, valamint a SAPARD program keretében benyújtott pályázatok kezelésével összefüggő feladatokat.

Az MVH-t az elnök vezeti. Az MVH az un. normatív támogatások (föld alapú, illetve állatlétszám alapú) valamint a termelői regisztráció tekintetében – a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvényben foglalt eltérésekkel az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvényben foglalt eljárási szabályokat alkalmazza. *Hatósági eljárásban eljáró szervek:*

- a) első fokon: a Központi Hivatal,
- b) másodfokon: az MVH elnöke.

Az MVH EU támogatások kifizetési feladatait csak abban az esetben láthatja el, ha megfelelő eljárás után *akkreditáltak*. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, *Illetékes Hatóságként* felelős az MVH-nak a közösségi vívmányoknak megfelelő akkreditációjáért. E feladatkörben a miniszter – külön jogszabályban foglaltak szerint – jogosult az akkreditáció megadására, illetve szükség esetén megvonására.

Az MVH ellátja az egyes *közösségi termékpálya rendtartások* szabályozási eszközeinek működtetésével kapcsolatos feladatokat.

Az MVH az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (a továbbiakban: EMOGA) *Garancia Részlege* tekintetében ellátja:

- a) az Európai Unió (a továbbiakban: EU) belpiaci támogatásainak kezelésével,
- b) az EU külpiai támogatásainak kezelésével,
- c) az intervenciók rendszer működtetésével,
- d) a közvetlen kifizetések kezelésével és ehhez kapcsolódóan az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (a továbbiakban: IIER) működtetésével, valamint
- e) a vidékfejlesztési (kísérő) intézkedések bonyolításával

összefüggő feladatokat. A miniszter a kezeléssel, bírálattal és bonyolítással összefüggő eljárásokat – a közösségi jogi szabályozásokkal összhangban – külön rendeletben határozza meg.

Az MVH az EMOGA *Orientációs Részlege* tekintetében ellátja a *vidékfejlesztési intézkedések bonyolításával* összefüggő feladatokat. Ezen feladatok ellátására a minisztériummal – mint Irányító Hatósággal – kötött *megállapodás* vonatkozik.

Az MVH ellátja a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszközből (a továbbiakban: HOPE) folyósított támogatások végrehajtásával összefüggő feladatokat. Ezen feladatok ellátására az irányító hatósággal kötött megállapodás vonatkozik.

Az MVH ellátja a SAPARD előcsatlakozási program teljesítésének szervezésével, valamint a SAPARD támogatási rendszer működtetésével és végrehajtásával összefüggő végrehajtó és kifizető feladatokat.

Az MVH ellátja az Agrárintervenciós Központ (AIK) által *nemzeti hatáskörben* végzett, valamint a miniszter által rendeletben meghatározott körben és módon az egyes nemzeti támogatások igénybevétele és végrehajtásával összefüggő feladatokat.

Az *IIER működtetése* az MVH feladatkörébe tartozik, ezen belül az MVH működteti különösen

- a) a külön jogszabályban meghatározott *gazda- és ügyfélregisztert*,
- b) a *Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszert* (MePAR), amely az EMOGA területalapú kifizetések kizárólagos hivatkozási alapja.

Az MVH 2007-től kezdve ellátja az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap (EMGA), valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap akkreditált kifizető ügynökségi feladatait.

3.3.2. Földmérési és Távérzékelési Intézet

A földügyi igazgatási hatósági, valamint *hatósági adatszolgáltatási* feladatokat a Földmérési és Távérzékelési Intézet látja el. Az Intézet feladata továbbá a földügyi igazgatás országos szintű adatainak feldolgozása, szakmai információs rendszerek fejlesztése, irányítása, más számítógépes rendszerekkel a kapcsolat és a folyamatos adatcsere biztosítása; a földmérési, térképészeti és távérzékelési tudományos kutatás végzése és országos összhangjának megvalósítása.

Az Intézet a távérzékeléssel összefüggő feladatok ellátása során gondoskodik azoknak *a fényképeknek a kiértékeléséről*, amelyek alapját képezik a termésbecsléseknek, a különböző térképeknek, valamint a földhasználati nyilvántartásnak. Utóbbi esetben kiemelkedő fontosságú annak az adatbázisnak a kiépítése, amely már alkalmas lesz az Európai Unió által működtetett agrártámogatási rendszerhez való kapcsolódásra (nyilvántartás, ellenőrzés). E feladatok közül is kiemelkedő jelentőségű a Mezőgazdasági Parcellaazonosító Rendszerrel (MePAR) kapcsolatos tevékenység.

3.3.3. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet

A termőföld olyan speciális tulajdoni tárgy, amelynél mind az állam tulajdonosi joggyakorlása, mind pedig a vagyonkezelési tevékenység *speciális szakértelmet* igényel. A birtokrendezéssel kapcsolatos szakmai koncepciók kidolgozása során már 1997-ben felvetődött az a lehetőség, hogy alakuljon meg egy olyan szervezet, amely azon túl, hogy gyakorolja az állam tulajdonosi jogait, egyben mint polgárjogi viszonyok alanya részt tudjon venni a földpiac kialakításában is. E felismerés alapján azonban csak 2002. január 1-jén alakulhatott meg a Magyar Nemzeti Földalap Kht. (MNFA Kht.) ,amely azonban érdemi tevékenységet már nem tudott ellátni figyelemmel arra, hogy az Országgyűlés úgy döntött, hogy az MNFA Kht-t megszünteti, feladatait pedig 2002. augusztus 1-i hatállyal a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet veszi át.

Az új szabályozás értelmében 2002. augusztus 1-től kezdődően földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a Nemzeti Földalap felett a Magyar Állam nevében őt megillető tulajdonosi jogok gyakorlását a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) útján látja el. Ebben az esetben a *Nemzeti Földalapba tartozó vagyonnal kapcsolatos polgári jogviszonyokban az államot az NFA képviseli.*

Az NFA a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter felügyelete alatt álló, önállóan gazdálkodó központi költségvetési szerv. Az NFA dolgozóinak munkajogi jogviszonyára a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. Azon jogok és kötelezettségek tekintetében, amelyeket a törvény az NFA feladatkörébe utal, az NFA a jogok és kötelezettségek tekintetében jogutódja az MNFA Kht.-nak, a KVI-nek, más központi költségvetési szervnek, valamint az ÁPV Rt.-nek.

Az NFA egyes feladatait központja, minden megyében megtalálható területi szervei, útján látja el. Külön megállapodás alapján a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatalok, valamint a földhivatalok közreműködnek az NFA egyes feladatainak ellátásában (lásd. pl. a földhivatalok közreműködését a termőföldért életjáradékot program végrehajtásában).

Az NFA tevékenységét széleskörű társadalmi kontroll mellett végzi. Ennek formái:

- a) évenkénti beszámoló az Országgyűlés részére,
- b) Nemzeti Földalap Ellenőrző Bizottság útján, valamint
- c) a településenként megalakított helyi birtokhasznosítási bizottság útján.

A Nemzeti Földalapba tartozó vagyon hasznosítása – a 48/2002 (VII.19.) OGY határozattal elfogadott *földbirtok-politikai irányelvekben* meghatározott célok megvalósítása érdekében általában nyilvános pályázat útján történik. A pályázat elbírálásába véleményezési jogkörrel be kell vonni az érintett földrészlet fekvésének helye szerinti legalább 3, legfeljebb 5 tagú helyi birtokhasznosítási bizottságot. A birtokhasznosítási bizottság egy-egy tagját az ellenőrző bizottságba tagot jelölő szervezetek területi vagy helyi szervei választják meg a településen (fővárosban a kerületben) termőföldtulajdonnal rendelkező, illetőleg termőföldet használó és mezőgazdasági tevékenységet folytató természetes személyek – ideértve a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek törvényes képviselőit is – köréből. A birtokhasznosítási bizottságokba be kell vonni a települési (fővárosban a kerületi) önkormányzat által megválasztott egy tagot is.

3.3.4. Szakértői intézetek

A szakértői intézetek feladata a közigazgatási döntések laboratóriumi vizsgálattal, műszeres méréssel, az ezekre épülő szakvélemény elkészítésével való segítése, a gazdasági tervezéshez szükséges elemzések elkészítése, valamint a gazdálkodók részére szaktanácsadási tevékenység folytatása. Ilyen feladatokat lát el többek között az Agrárgazdasági Kutató Intézet, az Agrármarketing Centrum Kht-t, az Országos Állategészségügyi Intézet, a Biotechnológiai Kutató Központ.

A földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztérium irányítása alatt állnak még középfokú agrárszakoktatási intézmények, valamint más kutató intézetek is.

3.4. Egyes agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó nem kormányzati szervek

A nem kormányzati szervezetek állami irányítási jogosítványokkal való felruházása az adott irányítási tevékenység demokratizálódásával hozható összefüggésbe. Az agrárigazgatási feladatokat ellátó nem kormányzati szervek közül megkülönböztethetünk:

- a) külön törvénnyel létrehozott köztestületeket,
- b) az egyesülési jogról szóló törvény alapján működő, de a közfeladat ellátására jogosító külön engedéllyel rendelkező szervezeteket.

Az agrárirányítás területén a köztestületként működő nem kormányzati szervezetek esetében különbséget kell tenni

- a) a gazdasági kamarák,

- b) a szakmai (hivatásrendi) kamarák, valamint
- c) a hegyközségi szervezetrendszer között.

A *gazdasági kamarák* szervezetére, működésére, valamint egyes feladataira vonatkozó szabályokat újra fogalmazta a gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXVI. törvény. Ennek értelmében 2000. novemberétől eddigi három gazdasági kamara helyett csak kettő, a kereskedelmi és iparkamara, valamint az agrárkamara működik. A *Magyar Agrárkamara* elsődleges feladata az egyes agrártermékek piacszervezésével összefüggő feladatok ellátása. Ezen túlmenően a Magyar Agrárkamara folyamatosan kapcsolatot tart a központi kormányzati szervekkel együttműködik azokkal az egyes állami feladatok megvalósításában.

A *szakmai (hivatásrendi) kamarák* körébe az alábbi szervek tartoznak:

- a) Magyar Állatorvosi Kamara
- b) Országos Magyar Vadászkamara
- c) Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara

A *Magyar Állatorvosi Kamara* létrehozásának célja az volt, hogy az állatorvosok önkormányzati elveken alapuló és köztestületi formában működő szakmai szervezete bekapcsolódjon az állategészségügyi feladatok ellátásába, szervezze és intézze az *állatorvosi tevékenység gyakorlásával összefüggő egyes közfeladatokat*, valamint, hogy szakmai támogatást nyújtson az állatorvosok számára. A Kamara a Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint a magánállatorvosi tevékenység gyakorlásáról szóló 1995. évi XCIV. törvény alapján működik.

Az *Országos Magyar Vadászkamara* megalakításáról rendelkező 1997. évi XLVI. évi törvény esetében az önkormányzatiság alapját a több mint negyvenezer sportvadász, és a közel háromezer hivatásos vadász biztosítja. Az Országos Magyar Vadászkamara a *hivatásos, valamint a sportvadászok* önkormányzattal rendelkező, közfeladatokat, továbbá általános szakmai érdekképviseleti feladatokat is ellátó köztestülete.

Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamaráról szóló 2000. évi LXXXIV. törvény megalkotását az tette szükségessé, hogy a növényvédelemre vonatkozó új jogi szabályozással összhangban a növényvédő mérnökök és növényorvosok – az önkormányzati elveken alapuló, köztestületi formában működő szakmai szervezete – minél hatékonyabban bekapcsolódhasson a növényvédelmi feladatok ellátásába, *szervezze és intézze a növényvédő mérnöki és növényorvosi tevékenység gyakorlásával összefüggő egyes közfeladatokat*, támogatást nyújtson a szakmai kar részére, hogy társadalmi szerepüknek és súlyuknak megfelelően hozzájáruljanak a mezőgazdasági termelés szakszerű folytatásához.

A szőlőtermeléssel és a borgazdálkodással kapcsolatos egyes közigazgatási feladatokat az 1994. évi CII. törvény alapján a borvidéki illetőleg bor termőhelyi településen köztestületként működő *hegyközségek* látják el. A hegyközség elsődleges feladata a szőlőtermelők származás, minőség és eredetvédelemmel összefüggő érdekeinek védelme. A hegyközségi törvény rendelkezései szerint hegyközséget kell alakítani a borvidéki településen, ha annak közigazgatási területén legalább ötven hektár árutermő szőlőültetvény van, és ezek az ingatlanok legkevesebb tíz termelő használatában vannak. Szőlészeti és borászati árutermelő tevékenység (azaz az 500 m² -nél nagyobb területű szőlőültetvény művelése) csak hegyközség tagjaként folytatható.

A hegyközség a *hegyközségi rendtartás* (hegyszabályok) keretében meghatározza a célszerű telepítés és művelés, az ültetvények rendje, a szőlőkárosító elleni egységes növényvédelem, a szüretelés, a feldolgozás, valamint a bor helyes kezelése szabályait, továbbá más, a minőségvédelem szempontjából fontosnak ítélt szakmai követelményeket. A

hegyközség ellenőrzi a hegyszabályok betartását. A hegyközség közigazgatási feladatait a hegybíró látja el.

A borvidékenként működő hegyközségi tanács egyik legfontosabb feladata, hogy összehangolja a borvidék hegyközségeinek tevékenységét, továbbá intézze a borvidéki származás- és minőségvédelem ügyeit.

A *Hegyközségek Nemzeti Tanácsa* a hegyközségek országos szervezete. E minőségében elsődleges feladata hogy segítse a hegyközségek és a hegyközségi tanácsok tevékenységét, továbbá együttműködjön a szőlő- és bortermeléssel kapcsolatban feladatokat ellátó hatóságokkal és intézményekkel.

A hegyközségi szervezetek közigazgatási ügyekben való eljárására az Áe. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A hegyközségi szervezetek határozata ellen, ha az eljárás első fokon

- a) hegyközségnél indult, a hegyközségi tanácshoz;
- b) hegyközségi tanácsnál indult, a nemzeti tanácshoz

lehet fellebbezni.

Közigazgatási ügyekben

a) hegyközségnél a hegybíró,

b) hegyközségi tanácsnál, illetve a nemzeti tanácsnál a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott ügyintéző jár el.

Az egyesülési jogról szóló törvény alapján működő, de a közfeladat ellátására jogosító külön engedéllyel rendelkező szervezetek közül az agrárpiacon rendtartásról szóló 1993. évi VI. törvény alapján *terméktanácsok* működnek. Feladatuk első sorban az állami piacsabályozásban való közreműködés. A terméktanácsok az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény alapján működő társadalmi szervezetek, amelyek külön miniszteri elismeréssel (földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter) szerzik meg a terméktanácsi jogosultságot. A terméktanácsok abban különböznek a gazdasági kamaráktól, hogy míg a terméktanácsok az állami piacsabályozással összefüggő feladatokat látnak el, addig a gazdasági kamarák első sorban a piacsabályozás területén fejtenek ki szervező tevékenységet. A már elismert terméktanácsok tovább működhetnek, viszont 2003-óta újak miniszteri elismerésére nem kerül sor, feladataikat fokozatosan a *termékpálya bizottságok* veszik át.

Az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény értelmében az állattenyésztéssel kapcsolatos egyes igazolási, ellenőrzési feladatokat *tenyésztő szervezetek* látnak el. Az elismert tenyésztő szervezet az állattenyésztés szervezési feladatainak keretében

- a) tenyésztési programot hajt végre;
- b) törzskönyvezést végez;
- c) megbízás alapján teljesítményt vizsgál vagy vizsgáltat.

A tenyésztéssel foglalkozó egyesület, szövetség, illetve vállalkozás tenyésztő szervezetkénti *elismerésére* és az elismerés visszavonására a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztérium jogosult. Az elismerési eljárás a fajtaelismerés keretében, illetve egyesület vagy szövetség esetében külön eljárásban történik. Az elismerés megadása vagy megtagadása nem érinti az egyesület, szövetség külön törvény szerinti jogszerű működését.

3.5. A szociális-, és társadalmi partnerség keretében működő társadalmi-, és érdekképviselői szervezetek

A nem kormányzati szervek között speciális szerepet játszanak az *agrár-érdekképviselők*. Az általuk ellátandó gazdasági érdekképviselői jogosítványokat a

gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXXI törvényben foglaltak alapján gyakorolhatják. E jogok egyben egyeztetési kötelezettséget is jelentenek a kormányzat számára.

A vonatkozó törvényi előírások értelmében a gazdálkodó szervezetekre, az általuk folytatott gazdasági tevékenységre vonatkozó – jogszabály alkotására, program elfogadására, átfogó intézkedés meghozatalára irányuló vagy egyéb jelentős – előterjesztésnek a Kormányhoz történő beterjesztése előtt *meg kell kérni az országos gazdasági kamarák és az érdekelt országos gazdasági érdekképviselői szervezetek véleményét*. E rendelkezés végrehajtásáról a Kormánynak az előterjesztést benyújtó tagja, illetve ha az előterjesztést más erre jogosult szerv vagy személy nyújtja be, ez utóbbi gondoskodik.

Ha a gazdasági érdekképviselői szervezet vagy a gazdasági kamara véleménye az előterjesztő véleményétől a lényeges kérdésekben eltér, akkor az előterjesztésben a véleményeltérésről a Kormányt, a minisztert, illetve a képviselő-testületet tájékoztatni kell.

Az agrárgazdaság területén működő legnagyobb érdekképviselői szervek: A Mezőgazdasági Termelők és Szövetkezők Országos Szövetsége, A Magyarországi Gazdakörök Országos Szövetsége. Az említetteken túlmenően a mező, illetve erdőgazdasági termelés, élelmiszer feldolgozás, a vadászat, valamint a halászat területén működnek még érdekképviselői feladatokat ellátó szervezetek, amelyek szükség szerint részt vesznek az érdekegyeztetési mechanizmusban is.

4. A termőföld védelmével kapcsolatos szakigazgatási feladatok

Az ország területét *hasznosítási cél* szerint az alábbi főbb kategóriákba lehet besorolni: egyrészt megkülönböztethetjük a község város belterületét, a hozzá tartozó külterülettől. Ezen túlmenően a területrendezési megkülönböztetnek építési célra kialakított, mező-, és erdőgazdasági célú, különleges rendeltetésű, valamint hasznosításra alkalmatlan területet. E besorolási kategóriákba soroláshoz a különböző szintű területrendezési tervek elfogadásával az építésügyi hatóságok döntenek.

A mező-, és erdőgazdasági célú területeken önálló kategóriát képez a *termőföld*: az a földrészlet, amelyet a település külterületén az ingatlan-nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, rét, legelő (gyep), nádas, erdő, fásított terület művelési ágban vagy halastóként tartanak nyilván.

A termőföld általános védelmével kapcsolatos kérdések szabályozását alapvetően két részre lehet bontani:

- a) a tulajdoni, használati korlátozások keretében megvalósuló védelem, valamint
- b) a szakigazgatási eszközökkel történő termőföldvédelem, melyen belül
 - ba) a termőföld mennyiségének védelmét (a továbbiakban: földvédelem) és
 - bb) a termőföld minőségének védelme (a továbbiakban: talajvédelem).

4.1. A termőföldtulajdon megszerzésének szabályozása az Európai Unióban

A termőföld tulajdonának megszerzésével kapcsolatos szabályozási kérdések valamennyi csatlakozó tagállam esetén a *legfontosabb nemzeti stratégiai kérdéshez* tartozik. A termőföld tulajdonának megszerzésével kapcsolatos nemzeti szabályozási módszerek esetében valamennyi tagállamnak sikerült kialakítania azt a *nemzeti szabályozási rendszert*, amely egyrészt nincs ellentétben a Római Szerződésben rögzített szabályozási elvekkel (pl. a diszkrimináció tilalma), viszont tükrözik azokat a nemzeti sajátosságokat is, amelyek az adott tagállam agrárpolitikai sajátosságait is tükrözik. Megállapítható az is, hogy az Unió

tagországaiban is alkalmaznak olyan szabályokat, amelyekkel az egyenlő elbánás biztosításának a kritériumát bár betartják, de a közvetett szabályokkal megnehezítik a külföldiek tulajdonszerzését.

Az Európai Unió jogrendszere két alapvető elv összhangjára épül:

a) a közösségi jog a tagállamok jogrendszereiben *közvetlenül* érvényesül (hatályosul), valamint

b) a közösségi jog tagállamok jogrendszerével szembeni *elsődlegessége* (szupremációja, vagy primátusa).

Az EU olyan új jogi rendet hozott létre, amelynek érvényesülését a tagállamok igazságszolgáltatási szerveinek akkor is biztosítaniuk kell, ha a tagállam *nemzeti jogalkotása* a szükséges lépéseket még nem tette meg. Azáltal hogy a tagállamok egyes jogosítványait átruházták az EU-ra, ezzel egyidejűleg az *adott kérdésben le is mondtak nemzeti szuverenitásuk egy részéről*.

Az EU *elsődleges* jogalkotásában a termőföld tulajdonlására vonatkozó közvetlen szabályok viszonylag *csekély* szerepet játszanak. Közvetlen e tárgyban meglevő szabályozás hiányában a közösségi jog elsődleges anyagából első sorban a *diszkrimináció általános, tilalmára, az áruforgalom szabadságára, valamint a letelepedés szabadságára* vonatkozó joganyagnak lehet jelentősége. Az e jogterületeken található szabályozás számos *korlátot* állít fel a nemzeti szabályozás elé, amely összességében érinti a tagállamok állampolgárainak termőföld tulajdon szerzési képességét.

Az EU *másodlagos* jogforrásai közül az Európai Bíróság is csak egy esetben – *Görögország* esetében – foglalkozott a tagállamok állampolgárainak földtulajdon szerzési képességével.

Az Európai Gazdasági Közösség Alapító szerződésének 6. Cikkelye foglalkozik a *diszkrimináció általános tilalmával*. Ezek szerint: “*A jelen Szerződés alkalmazási területein – és az abban foglalt különleges rendelkezéseket fenntartva – tilos az állampolgárságon alapuló bármilyen hátrányos megkülönböztetés.*”

A Római Szerződés fent idézett rendelkezése tehát *megkülönbözteti* a tagállamok állampolgárait azoktól, akik *nem tagjai az EU-nak*. Ebből viszont az következik, hogy az EU-n kívüli tagállamok állampolgáraival szemben alkalmazott megkülönböztetés nem ellentétes a Római Szerződés előírásaival.

A Római Szerződés 48. Cikkelye a munkaerő közösségen belüli szabad áramlásával kapcsolatban rögzíti azt, hogy *meg kell valósítani a munkaerő szabad áramlását a Közösségen belül*. Ez az elv magában foglalja annak *megszüntetését* is, hogy az egyes tagállamok munkavállalóit állampolgárságuk alapján *eltérően kezeljék a foglalkoztatás, a bérezés, és egyéb munkafeltételek tekintetében*.

A termőföld tulajdonszerzési jogosultsággal a *letelepedés szabadságához* való jog áll a legközelebb.

A Római Szerződés 52. Cikkelye értelmében fokozatosan fel kell oldani azon korlátozásokat, amelyek egyik tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén való letelepedésére vonatkoznak. E rendelkezést egészítette ki az Amszterdami Szerződés azzal a kitéttel, miszerint *tilos minden olyan korlátozás amely egy tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén való letelepedésére vonatkoznak*. A letelepedési szabadság magában foglalja a vállalkozói tevékenység megkezdését és gyakorlását is. Az Európai Bíróság letelepedés fogalmán valamilyen gazdasági tevékenység tényleges gyakorlását érti egy másik tagállamban történő határozatlan időre történő tartós berendezkedés révén.

A Római Szerződés 54. cikkely (3) bekezdés e) pontja a letelepedés szabadságával összefüggésben biztosítja a tagállamok állampolgárai számára a földtulajdon szerzését akkor, amikor rögzíti, hogy a Tanács és a Bizottság a letelepedési jog biztosításával összefüggésben lehetővé teszik bármely tagállam felségterületén egy másik tagállam állampolgára számára

földtulajdon szerzését és hasznosítását, amennyiben ez nem ellentétes a közös mezőgazdasági politika megvalósítását célzó különleges módszerekkel.

A 63/261/EGK. Tanácsi irányelv foglalkozik a letelepedés szabadságával a mezőgazdaságban. A hivatkozott tanácsi irányelv részletesen szabályozza azon mezőgazdasági munkavállalók jogait, akik legalább két éve megszakítás nélkül mezőgazdasági munkavállalóként tevékenykedtek. Az irányelv értelmében valamennyi tagállam köteles más tagállamok polgárai javára, akik saját felségterületükön két éve megszakítás nélkül mezőgazdasági munkavállalóként tevékenykednek, a még fennálló korlátozásokat megszüntetni. Az irányelv 4. Cikke értelmében a tagállamoknak *saját nemzeti szabályozásukban biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy a kedvezményezettek a belföldiekkel azonos feltételekkel és azonos jogi hatállyal legyen lehetőségük bármely mezőgazdasági termelés céljára szolgáló ingatlant megszerezni, bérelni, koncesszió keretében átruházni, használatba venni, és használni, továbbá az ingatlan részleges, vagy teljes elidegenítése esetén elővásárlási jogot gyakorolni, más üzemmé átalakulni.*

A fenti rendelkezések tehát tételesen kimondják, hogy a kedvezményezettek javára biztosítani kell a *termőföld diszkrimináció mentes tulajdonszerzését*. Emiatt az unió országai olyan szabályozást dolgoztak ki, amelyben az egyes államok nem különböztetnek állampolgárság és székhely szerint, viszont a vidéki, ténylegesen mezőgazdasági tevékenységet végző alanyokat preferálja a tulajdon és a használat megszerzésével kapcsolatban a saját egyéb honosaival szemben (így a többi uniós alannyal szemben is).

4.2. A termőföldtulajdon megszerzésének szabályozása az egyes EU tagállamokban

Az EU egyes tagállamai a Római Szerződés előzőekben részletezett rendelkezéseire is *figyelemmel* alakították ki saját belső jogrendjükben azokat a speciális szabályokat, amelyek a termőföld tulajdonszerzését többek között a *letelepedéshez* kötik.

A mezőgazdasági termelést szabályozó, valamint a földbirtok politikát is befolyásoló Közösségi jogszabályokon túlmenően az egyes tagállamok jogalkotása is számos sajátos korlátozó rendelkezést tartalmaz. E korlátozásokat az alábbiak szerint lehet csoportosítani:

- a) a tulajdonszerzés esetére előírt megszorítások (pl. a szerződés érvényességi feltétele a *hatósági jóváhagyás*),
- b) a megszerezhető *ingatlan mértékének* adminisztratív korlátozása,
- c) az egy üzem keretében *hasznosítható földterület mértékének* előírása
- d) a föld tulajdonosával szemben a *mezőgazdasági haszonbérlet* intézményének erősítése
- e) *elővásárlási jog*, amelyet meghatározott feltételek esetén az állam, egyes, a földbirtok politika végrehajtására létrehozott társaságok, továbbá magánszemélyek gyakorolnak.

Az ingatlanszerzést a megszerezhető ingatlanok területének előírásával a *dán jog* korlátozza a legszigorúbban azáltal, hogy mezőgazdasági üzemet *csak mezőgazdasági szakképzettséggel* rendelkező személy szerezhethet, és az üzem tulajdonának megszerzését követően a tulajdonos *saját maga köteles a gazdálkodást vezetni, köteles továbbá a mezőgazdasági üzem területén lakni*. A szabályozás azt az elvet követi, hogy a föld tulajdona és használata egybe esik, azaz a telekkönyvi egységet képező mezőgazdasági földtulajdonnál fő szabályként senki sem szerezhethet többet. Ezen túlmenően a mezőgazdasági tulajdont mezőgazdasági tulajdont mezőgazdasági üzemként úgy kell hasznosítani, hogy egy mezőgazdasági üzem keretében lehetőség szerint több mezőgazdasági tulajdon ne kerüljön összevonásra.

A földtulajdon szerzésére előírt személyi és tárgyi korlátozások rendszerét alkalmazza a *holland* földjogi szabályozás is, amely olyan földbirtokrendszer támogatását irányozta elő,

amelyen *a föld alapvetően a mezőgazdasági termelés érdekeit kell hogy szolgálja*. Erre is figyelemmel a holland földjogi szabályozás értelmében a *mezőgazdasággal élethivatásszerűen* nem foglalkozó csak abban az esetben szerezhethetnek földtulajdont, ha egy tervezetet nyújtanak be a Mezőgazdasági Kamarához, amely egy hosszú lejáratú haszonbérleti szerződésre vonatkozóan tartalmaz kötelezettséget arra vonatkozóan, hogy jogszabályban meghatározott összegű haszonbérleti díj ellenében *legalább 12 évre kötelezettséget vállal arra, hogy a földet élethivatásszerűen mezőgazdasággal foglalkozó személy haszonbérletébe adja*. Ezen túlmenően a holland szabályozás a mezőgazdasággal élethivatásszerűen foglalkozók földszerzési szabadságát is korlátok közé szorítja azáltal, hogy csak az szerezhethet mezőgazdasági ingatlant, aki *mezőgazdasági szakképzettséggel* rendelkezik, egy bizonyos életkor alatt van, és teljes munkaidőben kíván mezőgazdasági termeléssel foglalkozni. A *mezőgazdasági üzemek élők közötti tulajdonszerzése a Mezőgazdasági Kamara jóváhagyásához van kötve, a jóváhagyás hiányában a szerződés érvénytelen*. Az állam a földárak letörése érdekében bevezette a földingatlanok állami vásárlási kötelezettségét. A Mezőgazdasági Minisztérium bizonyos esetekben a földárak szabályozása érdekében köteles egyes mezőgazdasági ingatlanok megvásárlására. Erre akkor kerülhet sor ha nem jelentkezik vevő, ha csak kevés személy jelentkezik az eladási ajánlatra és felmerül a gyanú, hogy a kérdéses személyek egymás között megállapodnak és az adott viszonyokhoz képest alacsony vételárat kínálnak fel.

Az *olasz jog a legkisebb üzem nagyság* fogalmának meghatározásával korlátozza a mezőgazdasági földek forgalmát. Tilos az adott mezőgazdasági zónában előírt legkisebb területhatár alá csökkenteni akár élők közötti tulajdonszerzéssel, akár haszonbérlettel a mezőgazdasági ingatlan terület nagyságát. Az olasz jog így kívánja megakadályozni a földek elaprózódását. A mezőgazdasági földek forgalmára általános korlátozó rendelkezések nincsenek ugyan, de a tulajdonos rendelkezési szabadsága sem érvényesül korlátlanul. Az olasz földbirtok politika jellemző vonása, hogy *előnyben részesíti a mezőgazdasági kistermelőt a nem saját művelésben tartó más tulajdonossal szemben*. Ennek egyike volt a *haszonbérlet számára biztosított elővásárlási jog*.

Németországban a helyi hatóságoknak, illetve a helyi lakosoknak *elővásárlási joguk* van, ha a vevő nem mezőgazdasági tevékenységet folytat, illetve nem rendelkezik megfelelő mezőgazdasági szakképzettséggel. Meghatározott mérethatár felett *értesíteni kell a helyi polgármestert* hivatalból, amely azt vagy saját maga veszi meg, vagy a helyi gazdáknak kínálja fel azt vételre. Ezzel a megoldással kívánják elejét venni annak, hogy a mezőgazdasági földterületek kikerülve a mezőgazdasági hasznosítási körből, spekulánsok tulajdonába kerüljenek. E megoldással azt is el lehetett érni, hogy a keleti tartományokban annak ellenére, hogy jelentős eltérések mutatkoznak a földárak vonatkozásában, nincs sokkal nagyobb földforgalom, mint a nyugati tartományokban.

Az *osztrák* szabályozás többségében megfelel a német szabályozásnak, azzal az eltéréssel, hogy Ausztria csatlakozásakor az egyes tartományokban 2-3 évig fenntarthatták a külföldiek földvásárlási tilalmát.

A *francia* jogban igen szigorúbbak azok a szabályok, amelyek az egy személy által használatban tartható üzem nagyságra vonatkoznak. Az egyik szabályozási eszköz a *mezőgazdasági üzem területi minimuma*. Ez 25 hektár. Egyes megyék saját területükre is megállapíthatnak birtokminimumot. A tulajdon megszerzésének nincs felső korlátja, viszont *mezőgazdasági szakképzettség hiányában földet mezőgazdasági művelésbe nem vonhat*. A földbirtokmaximum a bérlőre is vonatkozhat. A mezőgazdasági szakigazgatási szervek megtagadhatják a szerződés jóváhagyását, ha a bérlemény meghaladja az adott megyében előírt üzem nagyságot. A *birtokmaximumra* vonatkozó szabályozás legfőbb célja, hogy a termelőerők, és a termelési eszközök adott fejlettségi szintjén *családi gazdaságot fenn lehessen tartani*. A mezőgazdasági ingatlanok forgalmának korlátozását jelenti az a szabály

is, amely létrehozott egy, a földek megszerzésével, tagosításával, beruházásával foglalkozó szervezetet (*Földrendezési és Mezőgazdasági Társaság -- SAFER*), amely *elővásárlási jogot* gyakorol, ha bárki el kívánja idegeníteni ingatlanát. Az árat a SAFER állapítja meg. Vita esetén a bíróság dönt.

A mezőgazdasági üzemnagyságot *Belgiumban* 1989. óta korlátozzák. Ennek eszköze a *minimális és a maximális üzemterület* előírása. Ez 12-25 hektár, valamint 65-120 hektár között mozog.

4.3. A termőföld tulajdoni-, használati korlátozások keretében megvalósuló védelme

A termőföld tulajdoni, használati korlátozások keretében történő védelme a *nemzeti birtokpolitika része*. Ebben az esetben az EU harmonizáció csak közvetve érvényesül. Pl. diszkrimináció mentesség, tőke szabad mozgása, munkaerő szabad áramlása. Az egyes EU tagállamok ezen általános elvek keretei között alakítják ki nemzeti jogrendjüket, így a kérdéskör szabályozása minden esetben politikai értékítéletet is tartalmaz. A birtokstruktúra kialakításakor ugyanis különös figyelemmel kell lenni a mezőgazdaság *multifunkcionális* jellegére. Ez annyit jelent, hogy :

- a) a gazdasági versenyképességi,
- b) a környezetgazdálkodási, valamint
- c) a szociális, foglalkoztatási

szempontokat *együttesen, és nem egymás rovására* kell figyelembe venni. Az EU 2007-től átalakuló új támogatási rendszerében az agrár vidékfejlesztésnek a jelenleginél hangsúlyosabb szerepet kíván adni, amely egyben azt is jelenti hogy a vidékfejlesztési kérdések egyik önálló területe az agrárfoglalkoztatás, valamint az agrár-környezetgazdálkodás (tájgazdálkodás) feltételrendszerének összehangolt fejlesztése.

A *Csatlakozási Szerződés* a termőföld tulajdonára vonatkozó átmeneti, csak Magyarországra érvényes derogációs megállapodást nem a mezőgazdaságra, hanem a *tőke szabad mozgása* fejezet részeként tárgyalja.

A Csatlakozási Szerződés értelmében Magyarország – az Európai Unió alapját képező szerződésekben foglalt kötelezettségek ellenére – a csatlakozás időpontjától (2004. május 1.) számított *hét éven keresztül* fenntarthatja a csatlakozási okmány aláírása időpontjában hatályos jogszabályaiban foglalt, a nem Magyarországon lakó, vagy nem magyar állampolgár természetes személyek, illetve jogi személyek általi, mezőgazdasági földterület megszerzésére vonatkozó *tilalmat*. Valamely tagállam állampolgára, illetve egy másik tagállam jogszabályai szerint létrehozott jogi személy a mezőgazdasági földterület vonatkozásában *nem részesíthető kedvezőtlenebb bánásmódban*, mint amilyenben a csatlakozási szerződés aláírása napján részesült. Valamely tagállam állampolgárára *nem vonatkozhatnak szigorúbb korlátozások*, mint a harmadik ország állampolgárai.

A Csatlakozási Szerződés további könnyítést jelent a tulajdonszerzési képesség tekintetében akkor, amikor előírja, hogy egy másik tagállam azon állampolgárai, akik *önálló vállalkozó mezőgazdasági termelőként* kívánnak letelepedni Magyarországon, és legalább *három éve jogszerűen Magyarországon laknak*, és *folytatnak mezőgazdasági tevékenységet*, nem tartoznak az általános tulajdonszerzési korlátozás hatálya alá, és rájuk nem alkalmazható más szabály és eljárás, mint amelyet Magyarország állampolgáraiira kell alkalmazni.

A csatlakozás időpontjától számított *harmadik évben* a derogáció hatálya alá tartozó átmeneti rendelkezések *általános felülvizsgálatára* kerül sor. Ennek érdekében a Bizottság jelentést nyújt be a Tanácsnak. A Tanács a Bizottság javaslata alapján, *egyhangúlag* a hét éves átmeneti időszak *lerövidítéséről vagy lezárásáról* határozhat. Magyarország nemzeti

birtokpolitikai érdekeit a határozat egyhangúságát biztosító lehetőség alkalmazása során érvényesítheti.

Az átmenet időszakára vonatkozó rendelkezés szerint amennyiben Magyarország ezen időszak alatt Magyarország a mezőgazdasági földterület megszerzését *engedélyhez* köti, az engedélyezési eljárásnak *objektív, állandó, átlátható és nyilvános* kritériumokon kell alapulnia. A kritériumokat megkülönböztetés nélkül kell alkalmazni, és azok nem tehetnek különbséget a tagállamok Magyarországon lakó állampolgárai között.

A hét évre megállapított derogációs időtartam *további három évvel történő meghosszabbítására* is lehetőséget ad a Csatlakozási Megállapodás. Erre akkor lesz lehetőség, ha elegendő bizonyíték fog rendelkezésre állni arra nézve, hogy az átmeneti időszak lejártával Magyarországon a *mezőgazdasági földterületek piacának súlyos zavara alakul ki, vagy ennek kialakulása fenyeget*. A derogációs időtartam meghosszabbításáról a Bizottság Magyarország kérelmére határoz.

A hazai szabályozást a termőföldről szóló 1994. évi törvény tartalmazza. A legutóbbi, 2004-ben, közvetlenül az EU csatlakozás előtt elfogadott hatályos hazai szabályozás értelmében a termőföld tulajdoni, használati korlátjai az alábbiak szerint alakulnak:

Belföldi magánszemély termőföld tulajdonjogát csak olyan mértékben szerezheti meg, hogy a tulajdonában legfeljebb 300 hektár nagyságú vagy 6000 aranykorona értékű termőföld legyen.

A *belföldi magánszemély* nem szerezheti meg a termőföld tulajdonjogát, ha az annak fekvése szerinti településen az ő és közeli hozzátartozója [Ptk. 685. § b) pont] tulajdonában lévő termőföld mennyisége a megszerezni kívánttal együtt meghaladná a település összes termőföld területének egynegyedét vagy az ezer hektárt.

Belföldi jogi személy és jogi személyiség nélküli más szervezet termőföld tulajdonjogát – a Magyar Állam, az önkormányzat és a közalapítvány kivételével – nem szerezheti meg.

Egyházi jogi személy végintézkedés, illetőleg ajándékozási, tartási vagy gondozási szerződés alapján termőföldre tulajdonjogot szerezhet.

Jelzálog-hitelintézet a jelzálog-hitelintézetről és a jelzáloglevélről szóló 1997. évi XXX. törvényben foglalt korlátozásokkal és időtartamra termőföldet szerezhet. Ennek értelmében a jelzálog-hitelintézet termőföld tulajdont kizárólag

a) a pénzügyi szolgáltatásból származó veszteség mérséklése, illetve elhárítása érdekében hitel-ingatlan csereügylet, továbbá

b) az adósa ellen indított felszámolási vagy végrehajtási eljárás során szerezhet.

Az így megszerzett ingatlanokat három éven belül nyilvános árverésen el kell idegeníteni.

A *külföldi magánszemély és jogi személy* termőföld tulajdonjogát fő szabályként nem szerezheti meg. A belföldi magánszemélyre vonatkozó szabályok irányadók azon *tagállami állampolgárra*, aki önálló vállalkozó mezőgazdasági termelőként kíván letelepedni Magyarországon, és legalább három éve folyamatosan, jogszerűen Magyarországon lakik és folytat mezőgazdasági tevékenységet. Tagállami állampolgárnak az Európai Unió tagállamának állampolgárát, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárát, valamint a nemzetközi szerződés alapján velük egy tekintet alá eső állam állampolgárát kell tekinteni.

A tagállami állampolgárnak a tulajdonszerzési feltételeket egyrészt *hatósági igazolásokkal* kell bizonyítania, másrészt – a jövőre nézve vállalt kötelezettségeket – teljes bizonyító erejű magánokiratba vagy közokiratba foglalt *nyilatkozattal* kell vállalnia.

A tulajdonszerzési képesség bizonyításához a következő hatósági igazolásokat kell beszereznie a tagállami állampolgárnak:

a) a lakóhelye, illetve tartózkodási helye szerint illetékes területi idegenrendészeti hatóság által kiállított hatósági bizonyítványt arról, hogy legalább három éve folyamatosan és jogszerűen lakik Magyarországon;

b) a letelepedési engedéllyel nem rendelkező tagállami állampolgárnak érvényes tartózkodási engedélyt, illetőleg az eziránti kérelem benyújtását tanúsító igazolást;

c) a tevékenység végzésének helye szerint illetékes megyei földművelésügyi hivatal igazolását arról, hogy a tulajdonszerzést megelőző három évben saját nevében, saját kockázatára folyamatosan mezőgazdasági tevékenységet folytatott Magyarországon.

Az FM hivatalnak az igazolását *környezettanulmány* alapján kell kiállítania. A környezettanulmány során az FM hivatal a mezőgazdasági tevékenység folytatását vizsgálja. *Nem tagadható meg az igazolás kiadása,*

a) ha a tagállami állampolgárnak a tulajdonszerzést megelőző mindhárom évben mezőgazdasági tevékenységből volt bevétele, és ezt az adóhatóság igazolásával bizonyítja,

b) ha a tagállami állampolgárnak a három év alatt azért nem volt bevétele, mert mezőgazdasági célú beruházása (pl. ültetvénytelepítés) még nem hasznosult, és a beruházás megtörténtét bizonyítja.

Az egyes igazolások, illetve hatósági bizonyítvány 60 napnál nem lehetnek régebbiek.

A tagállami állampolgárnak *teljes bizonyító erejű magánokiratba, vagy közokiratba foglalt nyilatkozatot* kell tennie a következőkről:

a) Magyarországon önálló vállalkozó mezőgazdasági termelőként letelepszik;

b) kötelezi magát, hogy a termőföldet más célra nem hasznosítja a mezőgazdasági termeléshez szükséges lakó- és gazdasági épületek létesítésén kívül, továbbá hogy a termőföld használatát másnak csak olyan mértékben engedi át, hogy az ebből származó bevétele nem haladja meg a mezőgazdasági tevékenységből származó bevétele 25%-át;

A külföldiekre meghatározott tulajdonszerzési feltételek betartását a *helyi birtokhasznosítási bizottság*, ennek hiányában a települési önkormányzat jegyzője és a földhivatal bevonásával a termőföld fekvése szerint illetékes FM hivatal ellenőrizheti, és a termőföld szerzés kori aranykorona-értéke húszezerszeres szorzatának megfelelő forintösszegű bírságot szabhat ki.

A Birtokhasznosítási Bizottság felállítására a Nemzeti Földalappal kapcsolatban került sor. A Bizottság legfőbb célja, hogy a *helyi birtokpolitika* kialakításában aktívan vegyen részt. A Bizottság öt tagját az egyéni gazdálkodók, a társas vállalkozások, az erdőgazdálkodók, az agrárkamara, valamint a települési önkormányzat jelöli. A Bizottság általában véleményezési, javaslattételi jogosítványokkal rendelkezik az állami tulajdonban levő termőföldek hasznosítása alkalmával.

A *tulajdonszerzési korlátozásba ütköző szerződés semmis*. Ha az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel az e törvényben meghatározott tulajdonszerzési korlátozásba ütköző módon, illetőleg a megengedett szerzési mértéket meghaladóan termőföld vagy védett természeti terület tulajdonjogának megszerzésére kerülne sor, a föld fekvése szerinti körzeti földhivatal az okirat nyilvánvaló érvénytelensége esetére irányadó szabályok szerint jár el. Ezen túlmenően a termőföld tulajdonjogára vonatkozó szerződés vagy szerződési kikötés semmisségének megállapítása iránt az *ügyész pert indíthat*.

Speciális tulajdonvédelmi, eszköz az *elővásárlási jog*, amely birtokpolitikai célokat szolgál (lásd szétaprózott birtoktestek kialakulásának megakadályozása). Ezek szerint termőföld vagy tanya eladása esetén – ha törvény másként nem rendelkezik – az alábbi sorrendben elővásárlási jog illeti meg:

a) a haszonbérlet, felesbérlet és részesművelőt; jogi személy vagy jogi személyiség nélküli más szervezet haszonbérlet esetén annak helyben lakó természetes személy tagját, illetve helyben lakó részvényesét;

b) a helyben lakó szomszédot;

c) a helyben lakót;

d) a magyar államot a Nemzeti Földalapról szóló törvényben foglaltak szerint.

A b)–c) pontban meghatározott jogosulti csoportokon belül az elővásárlási jog gyakorlásának sorrendje a következő:

a) a családi gazdálkodó;

b) nyilvántartási (regisztrációs) számmal rendelkező östermelő, illetőleg egyéni mezőgazdasági vállalkozó;

c) jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli más szervezet esetén annak helyben lakó természetes személy tagja vagy helyben lakó részvényese.

Az elővásárlási jog nem áll fenn a közeli hozzátartozók [Ptk. 685. § b) pont] és a tulajdonostársak közötti adásvétel esetén, valamint olyan külterületi földrészlet eladása esetén, amely korábban zártkertinek minősült.

Védett természeti területek esetében a védettség szint megtartása érdekében a Magyar államot is elővásárlási jog illeti meg, amelyet nevében az illetékes nemzeti park igazgatóság gyakorol. Helyi védettséget élvező területek esetében az elővásárlási jog a települési önkormányzatot illeti meg. Az így biztosított elővásárlási jog megelőzi a földtörvényben biztosított elővásárlási jogosultságokat.

A termőföld használatára vonatkozó korlátozások érintik a haszonbérlet terület nagyságát valamint a haszonbérlet időtartamát.

Az un. optimális üzemméret kialakítását többek között az önkéntes földcsere intézménye is segíti.

4.4. A termőföld szakigazgatási eszközökkel történő védelme

4.4.1. Termőföld mennyiségi védelme (földvédelem)

Fontos nemzetgazdasági érdekek fűződnek ahhoz, hogy a termőföldet, mint mással nem pótolható és folytonosan megújítható *természeti erőforrást* megőrizzük. A termőföld mennyiségi védelmének egyik fontos eszköze annak hasznosítása, amelyet a törvény valamennyi földhasználó számára kötelezettségként ír elő. A hasznosítási kötelezettség mellett a termőföld mennyiségi védelmét szolgálja még annak *mellékhasznosítása, újrahhasznosítása*, művelési ágának megváltoztatására irányuló eljárás, valamint a termőföld más célú hasznosításának engedélyhez kötése.

A termőföld *hasznosítási kötelezettségének* a földhasználó úgy tehet eleget, hogy a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítja, vagy a termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírásokat betartja. Szőlőt és gyümölcsöst a művelési ágának megfelelő termeléssel kell hasznosítani, mivel e művelési ágak esetében a művelési szabályok be nem tartása a kártevők fokozott mértékű elszaporodását eredményezheti, amely veszélyt jelenthet a többi ültetvényre, és más mezőgazdasági kultúrára is.

Az állam - kártalanítás mellett - elrendelheti, hogy a használó a hasznosítási kötelezettségének termelés folytatása nélkül tegyen eleget (hasznosítási kötelezettség felfüggesztése). Erre akkor kerülhet sor, ha nemzetgazdasági szempontból kisebb anyagi ráfordítást követel meg az, hogy egy területen ne termeljenek, mint az a piacavarás, amely az esetleges túltermelési kockázatból ered.

A termőföld *más célú hasznosítása* hatósági engedélyhez kötött. A termőföld ideiglenes hasznosítása keretén belül - feltéve ha a termőföldnek a más célú hasznosítását engedélyezték - a földhasználó köteles a föld engedélyezett célú felhasználásáig (pl. egy épület un. zöldmezős beruházás keretében történő felépítése) hasznosítási kötelezettségét teljesíteni.

A termőföld *mellékhasznosításának* minősül az, ha a földhasználó a termőföldnek nem minősülő földön a növényzet gondozását rendszeresen elvégzi, feltéve ha ez a föld más célú hasznosításának megfelelő terület felhasználást nem akadályozza, illetőleg nem korlátozza. A más célú hasznosítás megszüntetése után a használó köteles a területet mező- vagy erdőgazdasági művelésre alkalmassá tenni, és annak újrahasznosításáról gondoskodni. A más célú hasznosítás megszüntetését a használó köteles a földhivatalnak bejelenteni.

Piacgazdasági körülmények között alapvetően a föld tulajdonosának, illetve hozzájárulásával használójának a döntésétől függ, hogy a termőföldön milyen mezőgazdasági termelő tevékenységet folytat. Ez a döntési szabadság egyben érintheti az adott földrészlet *művelési ágát* is. A törvény a művelési ág megváltoztatást nem köti előzetes hatósági engedélyhez. Kivételt képez ez alól a természetvédelmi oltalom alatt álló területek művelési ágának megváltoztatása. Annak érdekében, hogy védett természeti értékek ne kerüljenek megsemmisítésre, a természetvédelmi területek esetében a művelési ág megváltoztatása engedélyhez kötött.

A *földvédelmi járulék* azáltal, hogy differenciált mértéke miatt a föld minőségét szem előtt tartó területtakarékos felhasználásra ösztönöz, szintén a termőföld védelmét szolgálja. A termőföld más célú hasznosítása esetén ugyanis egyszeri földvédelmi járulékot kell fizetni. A földvédelmi járulék mértéke a termőföld aranykorona értékéhez igazodik (Pl. a termőföld és a mezőgazdasági művelés alatt álló belterületi föld más célú hasznosításáért nyolcadik minőségi osztály esetén az AK érték négyezerszeres szorzatának megfelelő forintösszeget kell földvédelmi járulékként fizetni).

A *földvédelmi bírság* kiszabásának lehetőségére - az engedélyhez kötéshez és a földvédelmi járulékfizetési kötelezettséghez hasonlóan - a földvédelem, illetőleg a termőföldek rendeltetésszerű hasznosításának érdekében van szükség. A földvédelmi bírság részben a termőföld védelmével összefüggő kötelezettségek betartásának kikényszerítését, részben pedig a már visszafordíthatatlan kártétel nemzetgazdaság részére történő megtérítését szolgálja.

4.4.2. A termőföld minőségi védelme (talajvédelem)

A termőföld minőségi védelme szempontjából talajnak a Föld szilárd felszínének élő közege minősül, amelynek a legfontosabb tulajdonsága a termékenység. A talaj egyben *feltételesen megújuló természeti erőforrásnak* is minősül

A földhasználó alapvető kötelezettsége, a termőföld olyan megművelése, amely az eredményes gazdálkodás mellett egyidejűleg a termőföld védelmét is szolgálja. Azokon a területeken, ahol a szakszerű gazdálkodás önmagában nem elégséges a káros folyamatok megelőzésére, vagy mérséklésére, ott csak megfelelő műszaki, kémiai vagy biológiai beavatkozások szakszerű alkalmazásával lehet a talaj védelmét biztosítani. Ezen talajvédelmi beavatkozások a talaj minőségét tartósan befolyásolják és speciális talajtani ismereteket igényelnek. Ezért a szükséges beavatkozásokat objektív talajvizsgálatokra alapozott *talajtani szakvélemény* készítésének kell megelőznie, amely a törvényben előírt esetekben a *hatósági engedély vagy hozzájárulás szakmai alapját képezi*.

A termőföldön történő *beruházásokat* (ipari, mezőgazdasági, településfejlesztési, közlekedési, vízügyi, deponálási és egyéb) úgy kell megtervezni, hogy a létesítmények

elhelyezése a környező területeken a talajvédő gazdálkodás feltételeit ne rontsa. A *talajvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulása* szükséges az egyes beruházások megvalósításának és üzemeltetésének engedélyezéséhez, valamint a más célra időlegesen hasznosításra kerülő vagy hasznosított termőföld újrahasznosítására készített tervhez.

A talajvédelmi hatóság a törvény előírásainak megsértése esetén a termőföld további romlásának megakadályozása céljából a kár okozójával szemben a kártétel súlyosságának megfelelő arányú *talajvédelmi bírságot* szabhat ki. A talajvédelmi bírság mértéke az étkezési búza mindenkor garantált árához igazodik. A talajvédelmi bírság fizetése alól felmentés nem adható, és részletfizetési vagy egyéb kedvezmény nem engedélyezhető. A határidőre meg nem fizetett talajvédelmi bírság adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül.

4.5. Földminősítés

A termőföldek közötti különbséget a földminősítési eljárás keretén belül lehet megállapítani. Erre többek között azért van szükség, mivel számos igazgatási aktus (járulék, bírság), valamint más jogviszony (pl. földkiadás) a földek minőségi különbségén alapul. A föld minőségét az ingatlan-nyilvántartás is feltünteti.

A földminősítés az az eljárás, amelynek során a termőföldek minőségi osztálya és kataszteri tiszta jövedelme (aranykorona értéke) megállapításra kerül. A kataszteri tiszta jövedelem az az aranykoronában kifejezett viszonyszám, amely az azonos művelési águ területek termőképessége közötti különbséget fejezi ki.

A termőföldek egytől nyolcig terjedő minőségi osztályát osztályba sorozással kell megállapítani. Az osztályba sorozás osztályozási vidékenként (becslőjárásonként) és településenként kijelölt mintatérhálózat alapján történik.

A termőföld kataszteri tiszta jövedelmét a minőségi osztály, a kataszteri tiszta jövedelmi fokozat és a területnagyság figyelembevételével kell meghatározni.

4.6. A föld-, illetve a talajvédelmi feladatokat ellátó hatóságok

A föld-, illetve a talajvédelemmel kapcsolatos hatósági feladatok osztottan kerültek kialakításra.

A *termőföldekkel kapcsolatos hatósági ügyekben*- ide értve a földminősítési eljárást is - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában :

- a) első fokon a termőföld fekvése szerint illetékes körzeti földhivatal,
- b) másodfokon a megyei földhivatal jár el.

A *talajvédelmi hatósági* feladatokat a:

- a) a talajvédelmi hatóság vezetője által megbízott talajvédelmi felügyelő, vagy
- b) a talajvédelmi hatóság vezetője látja el.

A talajvédelmi hatósági feladatokat ellátó személyek a *megyei (fővárosi) növény-, és talajvédelmi szolgálat* keretében látják el feladataikat. A talajvédelmi hatósági ügyekben felettes szerv:

- a) talajvédelmi felügyelő esetén a talajvédelmi hatóság vezetője,
- c) a talajvédelmi hatóság vezetője esetén a fővárosi talajvédelmi hatóság vezetője,
- c) a fővárosi talajvédelmi hatóság vezetője esetén a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium.

Vidékfejlesztési Minisztérium.

A talajvédelemmel kapcsolatos hatósági feladatok teljesítését speciális szankciórendszer biztosítja. A *talajvédelmi hatóság* az ellenőrzések során a kötelezettségek, illetve az engedélyek és a szakhatósági hozzájárulásokban előírtak megsértése esetén az előzetes felszólítást követően elrendeli:

- a) a termőföld minőségének romlását okozó tevékenység megszüntetését, a szennyezőforrások felszámolását,
- b) a talaj védelmét szolgáló létesítmények és beavatkozások fenntartási munkáinak elvégzését,
- d) a nem minősített vagy nem szabványosított talajvédelmi anyag, illetőleg termék alkalmazásának felfüggesztését.

5. A mező-, és erdőgazdasági vagyonvédelem

A mezei vagyon védelmére vonatkozó egységes szabályozás először a mezőgazdaságról és a mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törvénycikkben jelent meg. E törvény alapján a *községek kötelesek voltak a határ őrizetéről megfelelő számú mezőőr, illetve hegyőr alkalmazásával gondoskodni. Az örök javadalmazásáról az érintett földbirtokosok gondoskodtak.* A korabeli jogszabály részletesen szabályozta az örök eskütételét, egyenruha viselését, valamint intézkedési jogosultságait.

Az államosításokat, valamint a szövetkezet szervezéseket követően a magántulajdon védelmére alapozott mezei őrszolgálat fenntartására egyre kevesebb igény jelentkezett. Az önkormányzatok által szervezett mezei őrszolgálat helyébe 1980-tól a mezőgazdasági nagyüzemek által fenntartott őrszolgálat lépett. A rendszerváltozást követően e szervezetek gazdasági átalakulását követően az őrszolgálat elsorvadásának lehettünk tanúi, holott a termőföld, erdő esetében a kollektivizált tulajdon helyébe a magántulajdon lépett. E helyzeten kívánt először változtatni az erdészeti szakszemélyzetnek, illetve később a vadőröknek, illetve a halőröknek biztosított többlet vagyonvédelmi jogosultság, amelyek szabályrendszere beépült a rájuk vonatkozó szakmai törvénybe. A szabályozás a fegyveres biztonsági őrzésről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvénnyel vált teljessé.

5.1. Az erdei vagyonvédelem

Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV törvény szakmai rendelkezéseibe illeszkedik az erdőgazdálkodó erdővédelmi feladatrendszere. Az erdőgazdálkodó az erdei vagyonvédelemmel is összefüggő feladatait *az erdészeti szakszemélyzet* (erdész) alkalmazásával látja el. Az erdészeti szakszemélyzet tagja - *az erdőgazdálkodó megbízása alapján* - jogosult az erdő őrzésével, valamint az erdészeti termékek származásának ellenőrzésével összefüggő feladatok ellátására.

Az erdőgazdálkodó speciális vagyonvédelmi jogosultsággal rendelkezik. Az erdőgazdálkodó által alkalmazott erdész attól különbözik *az erdőőrtől*, hogy utóbbiak *a település önkormányzatának alkalmazásában állnak. Az erdészeti szakszemélyzet tagja (az erdész)* pedig csak akkor jogosult a törvényben írt intézkedések megtételére, ha arra *az erdőgazdálkodótól felhatalmazást kapott.*

Az erdő őrzésével megbízott erdészeti szakszemélyzet tagja az erdőgazdálkodó által meghatározott szolgálati területén, amennyiben egyébként megfelel a külön jogszabályban írt egyéb feltételeknek, *jogosult az erdő őrzésével, valamint az erdészeti termékek származásának ellenőrzésével összefüggő feladatok ellátására továbbá egyenruhát, valamint szolgálati lőfegyvert viselni.* Az erdőgazdálkodó köteles az erdészeti szakszemélyzet igénybe vételét - a munkavégzés helyének megjelölésével - az erdészeti hatóságnak haladéktalanul bejelenteni. Az erdész vagyonvédelmi feladatainak ellátása során *testi kényszerrel nem alkalmazhat*, és az egyébként a rendőrség hatáskörébe tartozó, a személyes szabadságot korlátozó intézkedések megtételére sem jogosult.

5.2. A vad őrzése, védelme

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló jogszabályok a *vadorzás* elleni hatékony védelmet is biztosítani hivatottak. Ennek egyik legfontosabb személye a *hivatásos vadász*. A hivatásos vadász kettős feladatkört lát el: egyrészt szakmailag felel a vadászterületen folyó vadgazdálkodási tevékenység szakszerűségéért, másrészt vad és vagyonvédelmi feladatokat is ellát. A hivatásos vadászt a *vadászati hatóság nyilvántartásba veszi*. A hivatásos vadász a vadászati hatóság előtt a törvényes rend valamint a szakmai szabályok betartására a *vadászati hatóság előtt esküt tesz*, és ezt követően részére a vadászati hatóság *szolgálati igazolványt, jelvényt és szolgálati naplót* ad át. Miután ezek azonos sorszámot viselnek, ezért azok csak együtt érvényesek. Ezek hiányában a hivatásos vadász e minőségében nem járhat el. A szolgálati igazolvány és a jelvény arra szolgál, hogy a hivatásos vadász intézkedése során magát, illetve az eljárás jogszerűségét igazolni tudja. A hivatásos vadász feladatának ellátása alkalmával köteles ruházatán a szolgálati jelvényt viselni, továbbá az erre irányuló külön felhívás nélkül a szolgálati igazolvánnyal magát igazolni.

A *hivatásos vadász* a vadállomány és élőhelyének őrzés, védelme érdekében - amennyiben megfelel a külön jogszabályban írt egyéb feltételeknek - a jogosult megbízása alapján, a vad, valamint élőhelyének védelme érdekében a vadászterületen és a közforgalom előtt elzárt magánutakon jogában áll, illetve köteles:

a) azt a személyt, aki a vadászterületen tartózkodik, és a vadállományt veszélyezteti, személyazonosságának igazolására, a jogellenes cselekmény *abbahagyására, illetőleg a vadászterület elhagyására felszólítani*;

b) a vadászterületen vagy annak közvetlen közelében tartózkodó személyt a birtokában levő vad, vadhús, szárnyas vad tojása, illetőleg a trófea birtoklása *jogosultságának igazolására felszólítani*, igazolás hiányában pedig a terméket elismervény ellenében *visszatartani*;

c) vadvédelmi bírság fizetésének alapjául szolgáló cselekmény alapos gyanúja esetén a személyt *a személyazonosságának igazolására felszólítani*, a járművet átvizsgálni, az elkövetésül használt eszközöket - ide értve a járművet is - elismervény ellenében *visszatartani*, továbbá az illetékes hatóságnál *e járást kezdeményezni*.

A halászatot és horgászatot szabályozó rendelkezések a halászatra jogosult kötelezettségeként írják elő a halgazdálkodási terv alapján hasznosított halászati vízterület halállományának és élőhelyének őrzését. E feladatok ellátásáról a halászatra jogosult *halászati őr* útján is gondoskodhat. A halászati őr feladataival a külön jogszabály szerint létesített mezei őrszolgálat is megbízható. A halászati őrzés módját, illetve halászati őr foglalkoztatását vagy annak megszűnését a halászatra jogosult köteles a *halászati hatóságnál* nyilvántartásba vétel céljából haladéktalanul *bejelenteni*.

5.3. A halászati védelem

A halászati őr a halászati vízterületen, halastavon, illetőleg annak partján - a mezőőrt megillető jogosultságokon túlmenően - jogosult:

a) azt a személyt, aki a halászati vízterületen halászik, horgászik, a *halászatra jogosító okmányok bemutatására felszólítani*;

b) a halászó, horgászó személyt a birtokában lévő hal kifogására való *jogosultságának igazolására felszólítani*, illetve a halászatra jogosító okmányok vagy a jogosultság hiányában járművét *átvizsgálni*, a kifogott halat a vízbe kíméletesen visszahelyeztetni, az élettelen halat elismervény ellenében *visszatartani*;

c) a méreten aluli, a területi engedélyben meghatározott mennyiségen felüli, a tilalmi időben kifogott, valamint a védett halat a vízbe *kíméletesen visszahelyeztetni*, az élettelen halat elismervény ellenében *visszatartani*;

d) a személytől *a területi engedélyt elvenni* és azt a kibocsátónak haladéktalanul megküldeni;

e) a személytől az állami halász- és horgászjegyet *visszatartani* és azt a halászatra jogosulton keresztül a kezdeményezett hatósági eljáráshoz mellékelve köteles a halászati hatóságnak megküldeni.

A halászati örök felügyeletét a halászati hatóság - *a rendőrhatósággal együtt* - látja el. Az esküt tett halászati ör részére a halászati hatóság szolgálati igazolványt és az igazolvánnyal azonos sorszámú szolgálati naplót ad át.

5.4. A mezei őrszolgálat

A települési (községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi kerületi) önkormányzat a közigazgatási területéhez tartozó termőföldek - ide nem értve az erdőt, a halastavat, a védett természeti területet és értéket - őrzéséről mezei őrszolgálat létesítésével gondoskodhat. Több települési önkormányzat körös mezei őrszolgálatot hozhat létre.

A mezei őrszolgálat létrehozását az illetékes *megyei földművelésügyi hivatalnak* be kell jelenteni, amely az őrszolgálatot *nyilvántartásba veszi*. A mezei őrszolgálat *a nyilvántartásba vett működési területén* látja el tevékenységét. Az ún. vegyes minősítésű területeken (természetvédelmi terület, erdő, mezőgazdasági terület, halastó stb.) a mező-, hegy-, halászati örök, hivatásos vadászok és az erdészeti szakszemélyzet az egymás hatáskörébe tartozó feladatok ellátásával is megbízhatók. Az önkormányzati mezei őrszolgálat megalakítási, fenntartási és működési költségeit a földhasználó, ha ez ismeretlen, a tulajdonos által fizetett *mezőőri járulékból* kell fedezni, amelynek mértékét és megfizetésének módját a települési, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat rendeletben szabályozza. A megalakítási, fenntartási és működési költségek felét a *központi költségvetés* biztosítja hozzájárulásként.

A mezőőr a termőföldek őrzését, valamint a termőföldön lévő, illetve ahhoz tartozó termények és termékek, felszerelések, eszközök, haszonállatok, továbbá mezőgazdasági építmények, földmérési jelek vagyontárgyainak őrzését ellátó személy. A mezőőr feladatát az őrszolgálatot létrehozó települési önkormányzat utasításai szerint végzi, szakmai felügyeletét a megyei földművelésügyi hivatal és az illetékes rendőrkapitányság látja el. A megyei földművelésügyi hivatal a mezőőrt az előírt vizsga és eskü letétele után nyilvántartásba veszi, számára szolgálati igazolványt és szolgálati naplót ad ki. A mezőőr sörétes vadászlőfegyverrel, a rendőrségnél rendszeresített könnygázszóró palackkal, valamint formaruhával való ellátásáról a fenntartó gondoskodik.

A mezőőr a működési területén jogosult és köteles:

a) az őrzött vagyont veszélyeztető vagy károsító cselekmény elkövetésén tetten ért személyt *személyazonosságának igazolására*, a jogellenes *cselekmény abbahagyására* és a terület elhagyására felszólítani;

b) azt a járművet, amelyről alaposan feltételezhető, hogy azon a működési területéről származó jogellenesen szerzett szállítmány van, *feltartóztatni*, a jármű vezetőjét és a járművön, illetve az abban tartózkodókat *igazoltatni*;

c) azt a személyt, aki a nála vagy a feltartóztatott járművön levő szállítmány megszerzésének jogszerűségét nem valószínűsíti, a legközelebbi *rendőri szervhez bekísérni*;

d) a károsító cselekmény elkövetésén tetten ért személytől a jogellenesen szerzett terményt, terméket, tárgyat, állatot, az elkövetéshez használt *eszközt elvenni* és azokat a legközelebbi *rendőri szervnek átadni*;

e) a jogtalanul legeltetett, illetőleg felügyelet nélkül talált állatot *a tulajdonosnak átadni*.

A mezőőr együttműködik a rendőrséggel, határterületen a határőrséggel is. A mezőőr a feladatának ellátása során az intézkedéseinek ellenszegülő személlyel szemben *testi kényszert*, és ha ez nem vezet eredményre, a rendőrségnél rendszeresített *könnygázsóró palackot* alkalmazhat. A mezőőr a kényszerítő eszköz használatáról és a személyes szabadságot korlátozó intézkedéséről az illetékes rendőrkapitányságnak, valamint a fenntartónak *haladéktalanul részletes írásbeli jelentést* tesz. A mezőőr kényszerítő eszköz használatának és a személyes szabadságot korlátozó intézkedésének jogszerűségét az őrszolgálat működési helye szerint illetékes *rendőrkapitányság vizsgálja ki* az államigazgatási eljárás általános szabályai szerint. A mezőőrt megillető jogosítványokra vonatkozó előírásokat kell megfelelően alkalmazni a külön törvényben meghatározott őrzési feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzetre, valamint a halászati őrré is.

A mezei őrszolgálat működéséhez az állam *támogatást* nyújt.

5.5. A hegyőrök

A hegyközség a működési területéhez tartozó szőlők őrzését hegyőrök alkalmazásával látja el. A települési önkormányzat a hegyközséghez nem tartozó szőlők őrzését a hegyközséggel kötött megállapodás alapján a hegyőrökre bízhatja. A hegyőrt *a hegybíró irányítja*, felügyeletét a hegyközségi tanács és az illetékes rendőrkapitányság látja el. A hegyőr az előírt vizsga letétele után *a hegybíró előtt tesz esküt*, aki nyilvántartásba veszi, számára szolgálati igazolványt és szolgálati naplót ad ki. A hegyőr intézkedési jogosítványai egyebekben megegyeznek a mezőőr jogosítványaival.

6. Európai Unió közös piaca szabályozásának nemzeti intézményrendszere

6.1. Áttekintés

Az Európai Unió tagállamainak közösségi politikáit költségvetési szempontból értékelve megállapítható, hogy pénzügyileg a Közös Agrárpolitika (KAP) súlya a legjelentősebb. A Közös Agrárpolitika pénzügyi hátterét az Unió költségvetésének közel 40-45 %-át jelentő Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) biztosítja. A Közösség költségvetésének kiadásait teljes egészében közösségi bevételekből fedezik. Az EMOGA pénzalapok kezeléséért az EU Bizottsága felel. Az agrárpolitikai intézkedések finanszírozását szolgáló EMOGA-t 1962-ben két részleggel hozták létre a Garancia Részleggel és az Orientációs Részleggel.

Az EU Közös Agrárpolitikája (KAP) termékpályánként másként működő Termékpálya Rendtartások (Common Market Organisations - CMO) keretében szabályozza a mezőgazdasági piacot. Ezek a következő bontásban különülnek el egymástól: szarvasmarha ágazat, juh-kecske ágazat, sertés ágazat, baromfi-tojás ágazat, tej ágazat, gabona ágazat, olaj-féherjenövények, szárított takarmányok ágazat, zöldség-gyümölcs ágazat, szőlő-bor ágazat, cukor ágazat, dohány ágazat. Minden egyes intézkedés típusnál figyelembe veszik az érintett termékpályák jellegzetességeit. A KAP közel 100 beavatkozási jogcímet alkalmaz. A termékpálya rendtartások működtetésének költségeit a Garancia Részlegről finanszírozzák.

Az EMOGA Garancia Részlege által finanszírozott támogatások az alábbi csoportokra oszthatók:

- a) közvetlen támogatások
- b) intervenciós intézkedések
- c) belpiaci intézkedések
- d) külpiaci intézkedések

Külön intézkedés típus a vidékfejlesztés, amely a piaci rendtartások mellett a KAP 2. pillérévé vált az AGENDA 2000 reformcsomag 2000. évi bevezetésével. A vidékfejlesztési intézkedések nem termékpálya specifikusak minden termelő igénybe veheti azokat függetlenül attól, hogy mely termékpályába tartozó tevékenységet folytat. Az Orientációs Részleg az agrárstruktúrát átalakító politika finanszírozását végzi. Az Orientációs Részleg elsődleges célja a mezőgazdasági és vidéki struktúrák javítása. A vidéki struktúra javítás támogatása a következő célkitűzések szerint történik:

- 1. cél: a legelmaradottabb régiók felzárkóztatása és strukturális fejlesztése
- 2. cél: a strukturális nehézségekkel küzdő térségek társadalmi-gazdasági átalakulásának támogatása
- 3. cél: az oktatás, képzés, foglalkoztatási politikák és rendszerek modernizációjának támogatása.

A KAP végrehajtásával összefüggő intézményi feladatok közül a piacszabályozáshoz kapcsolódó, de kifizetéshez nem kötött intézkedéseket sem szabad figyelmen kívül hagyni, amelyek, a KAP működtetésének ugyancsak elengedhetetlen feltételei. A teljesség igénye nélkül a legfontosabb feladatok a következők:

- a) árfigyelés, árjelentés,
- b) magántárolási és intervenciós készletjelentések,
- c) kvóta és egyéb kvótaszerű piacsabályozási elemek működtetése,
- d) minősítés és minőség-ellenőrzés,
- e) a piaci rendtartások végrehajtásában résztvevő raktárak, üzemek, laboratóriumok, vágóhidak, hűtőtárolók pályáztatása és kijelölése,
- f) termelői, és szakmai szervezetek nyilvántartása,
- g) állat- és növény-egészségügyi intézkedések.

Mindezen fenti intézkedéseknek, szabályozó eszközöknek a működtetésére az EU Bizottság által akkreditált nemzeti hatóságok hivatottak. Az EMOGA Garancia Részleg esetén kifizető ügynökségnek, míg az Orientációs Részleg esetén kifizető hatóságnak hívják ezen végrehajtó szervezeteket. Azokban az ágazatokban, ahol az EU a végrehajtási intézményrendszert nem fogadja el, a támogatás nem folyósítható, így attól a piaci szereplők elesnek egészen addig, amíg a megfelelő intézményfejlesztés meg nem történik.

A Közös Agrárpolitika nemzeti végrehajtásának legfőbb szerve a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH). Az MVH mellett különböző szervek (így termékpálya bizottságok, termék tanácsok) szintén részt vesznek egyes feladatok ellátásában.

Az MVH a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter irányítása alatt álló, önálló jogi személyiséggel rendelkező, országos hatáskörű központi hivatal. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter speciális, az MVH EU által történő akkreditációjával is összefüggésben, mint illetékes hatóság felelős az akkreditáció megadásáért. Az MVH feladatait Központja és területi szervei útján látja el. Egyes megyei szervezetek a vidékfejlesztést érintő feladataikat regionális hatáskörrel látják el. Az MVH ellátja mind a Garancia Részlegből, mind pedig az Orientációs Részlegből történő kifizetésekkel összefüggő feladatokat. Ez utóbbi feladatkörében az MVH a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériummal, mint irányító hatósággal külön megállapodást köt.

Az MVH EU által történő akkreditálásának előfeltétele, hogy a kifizetések végrehajtása megfelelő módon ellenőrizhető legyen. Ennek érdekében speciális nyilvántartások felállítása vált szükségessé. Ebbe a körbe tartozik:

- a) a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MEPAR),
- b) a gazdaregiszter
- c) az állat-nyilvántartási rendszer
- d) a kérelem nyilvántartási rendszer.

A MEPAR - szakítva az ingatlan-nyilvántartás földrészlet alapú nyilvántartási rendszerétől -nem a földtulajdoni, hanem a földhasználati viszonyokat tartja nyilván. Ez abból adódik, hogy az EU a támogatást a föld jogszerű használójának nyújtja. Az ún. gazdaregiszter felállítása azt a célt szolgálja, hogy a támogatások igénybevevőit előzetesen nyilvántartásba véve ellássák olyan regisztrációs számmal, amelynek alapján a különböző adatbázisokban a megfelelő keresztellenőrzéseket el lehessen végezni, kiszűrve így a támogatások jogosulatlan igénybevételét.

Az egyes nyilvántartások közötti összhangot és kapcsolatot az Integrált Irányítási és Ellenőrzési Rendszer (IIER) biztosítja. A rendszer működése megköveteli különböző adatbázisok összekapcsolását. Az MVH feladatainak ellátása során más szervek - külön törvényben részletesen meghatározott (pl.: APEH, VPOP, Országos Erdőállomány Adattár, állatok Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere - ENAR -, polgárok személyi adatainak, lakcímének nyilvántartása, stb.) - adatbázisaival is közvetlen kapcsolatot létesít. Ezen átvett adatok tekintetében az MVH adatkezelői jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.

Az MVH, mint Kifizető Ügynökség az EMOGA Garancia Részlegéből történő kifizetések esetén önállóan felel az EU felé a nemzeti végrehajtással összefüggő feladatokért. Ez a jogi önállóság azonban nem zárja ki, hogy egyes feladatokat saját szervezeti keretén belül, míg másokat - így, a kérelem elbírálásával, ellenőrzésével kapcsolatos egyes feladatokat - közreműködő szervek bevonásával lásson el. Ezeket delegált feladatoknak nevezzük. Közreműködő szervként csak költségvetési szerv, helyi önkormányzat, valamint közhasznú társaság járhat el az MVH nevében. Az MVH a közreműködő szerv tevékenységéért harmadik személy irányában úgy felel, mintha saját maga járt volna el. A feladat delegálásáról szóló megállapodást írásba kell foglalni. Költségvetési szerv esetében a megállapodás érvényességéhez a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, valamint a költségvetési szerv felügyeletét ellátó miniszter hozzájárulása szükséges.

Az MVH eljárására már érvényes az a párhuzamos jogrendszer, amely abból adódik, hogy az EMOGA-ból nyújtott támogatások felhasználását lehetővé tevő közösségi rendeletek hatálya közvetlenül hatályos Magyarországon, a nemzeti szabályozás csak a végrehajtással van összefüggésben. Ennyiben tehát az MVH közvetlenül alkalmazza mind az EU által kiadott, mind pedig a nemzeti jogszabályokat. Amennyiben a végrehajtással összefüggő feladatok hatósági határozatok meghozatalát teszik szükségessé, akkor a közigazgatási eljárásra (Ket.) vonatkozó általános szabályokat a külön törvényben (lásd. a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó egyes kérdésekről, és az ezzel összefüggő egyes törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. törvényt) írt eltérésekkel kell alkalmazni. Az eltérések abból adódnak, hogy az un. közvetlen kifizetések esetében az EU speciális igazgatási és eljárási követelményeket határoz meg, ami miatt a Ket. bizonyos rendelkezései nem alkalmazhatók (pl. ügyfél értesítése, hiánypótlás, felügyeleti szerv intézkedési jogosultságai). A speciális eljárási szabályok érintik többek között az iratbetekintés, az adatkezelés, adatszolgáltatás, a támogatási kérelemmel, pályázat benyújtásával, elbírálásával, a jogosulatlanul igénybevett támogatásokkal kapcsolatos kérdéseket.

6.2. Nem kormányzati szervek részvétele a Közös Agrárpolitika kialakításában

A Közös Agrárpolitika megvalósításával kapcsolatos döntések meghozatala, illetve az abban való részvétel a tagállamok kormányzati feladatokat ellátó szerveinek a feladata. E döntéshozatali rendben a mezőgazdasági termelők érdekképviselői szervei közvetlenül nem vesznek, és nem is vehetnek részt, azonban arra szabályozott keretek között lehetőségük van, hogy egy-egy döntés meghozatalát erőteljes *lobbi-tevékenységükkel* befolyásolják.

A döntéshozatali eljárásban a tagállamok alakítják ki az egyes szakmai kérdésekben a nemzeti álláspontot és egyidejűleg gondoskodnak a Közös Agrárpolitika megvalósítását célzó végrehajtó intézményrendszer működtetéséről.

Az egyes tagországokban eltérő történelmi hagyományok keretei között alakultak ki a termelői érdekek képviseletére hivatott *farmerszövetségek*, vagy a kötelező tagság elvén működő *kamarák*. Ezen túlmenően működnek még terméktanácsok, illetve termelői értékesítő szervezetek (TÉSZ) is. E szervezetek egyik legfőbb feladata az hogy a mindenkori agrárkormányzat partnereként érdekképviselői tevékenységet fejtsenek ki, a kormányzatot megfelelő információkkal lássák el, illetve közreműködjenek a kormányzati szándékok megismertetésében. Az érdekképviselői munka természetes velejárója az is, hogy a különböző szervezeteknek eltérő érdekeik vannak. Ebben az esetben a kormányzat felelőssége, hogy szükség szerint megteremtse az egyensúlyt pl. a termelői-, a kereskedelmi-, illetve a fogyasztói szféra között. E szakmai egyeztetések összességében hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az adott ország megalapozott, és széles társadalmi támogatottságot övező álláspontot alakítson ki az EU különböző fórumain, illetve az EU-val folytatott különböző tárgyalások alkalmával.

A nem kormányzati szervek *közvetlenül nem részesei az EU döntéshozatali mechanizmusának*. Annak viszont nincs akadálya, hogy e szervezetek lobbitevékenységükkel befolyásolják az EU döntéshozó szerveit. Erre figyelemmel a tagállamok többségének farmer és más szakmai szervezetei közvetlen képviseletet tartanak fenn az EU fővárosában, Brüsszelben. E szervezetek az EU szintjén is külön szervezetbe tömörültek. Ilyen, EU szintű szervezetek a Mezőgazdasági Szakmai Szervezetek Közösségi Szövetsége (*COPA*), a Mezőgazdasági Szövetkezetek Közösségi Szervezete (*COGECA*), a Fialat Európai Farmerek Szervezete (*CESA*). Ezen túlmenően még az élelmiszertermelők-, illetve kereskedők, valamint fogyasztói szervezetek is tartanak fenn képviseletet Brüsszelben.

Az előzőekben felsoroltak szerinti érdekképviselői szervezetek egyik legfőbb feladata, hogy *figyelemmel kísérjék* az EU döntéshozó, illetve adminisztratív szerveinek a munkáját, információkat szerezzenek be, illetve lobbizási tevékenységük részeként információkat juttassanak el a döntések előkészítőihez, illetve a döntéshozókhoz. E lobbizási tevékenységük keretében a kapcsolattartás kiterjed többek között az Európai Parlament agrárkötődéssel is rendelkező képviselőire, a *COREPER*-ben helyet foglaló képviselőkre.

A termelői érdekérvényesítés fontos területe a döntés előkészítési feladatokat ellátó *Szakértői Bizottságok* munkájában való közvetlen részvétel.

A *termelői érdekérvényesítés* másik területe a közvetlen gazdasági együttműködés, a szövetkezés megszervezése. Az EU-ban érvényesülő piaci viszonyok elemzéséből megállapítható, hogy főként az élelmiszerkereskedelem területén jelentős koncentrációsnak lehetünk szemtanúi. Néhány éven belül bekövetkezhet egy olyan állapot, amikor az élelmiszerkereskedelem több mint kétharmada néhány (öt-hat) kereskedelmi hálózat (árúhálózat) közvetlen befolyása alá kerül. E körülmény jelentős monopolisztikus előnyöket kínál, ami, pl. a monopolisztikus árak, illetve minőségi feltételek alkalmazásával akár jelentősen csökkentheti a Közös Agrárpolitika termelőket segítő eredményeit. E körülmény is különösen rávilágít arra hogy a kisüzemi keretek között működő gazdaságok számára elemi létfeltétel lesz, hogy szövetkezve termelési, értékesítési tevékenységüket egymással

összehangolják, és így is biztosítsák az egységes piaci fellépést. Erre pedig már csak azért is rákényszerülnek, mivel az értékesítő hálózatok lehetőleg kerülik a kistermelőkkel való közvetlen üzleti kapcsolatot.

Az előzőekben említett termelői szerveződések megalakulását az *EU is támogatja* pl. a zöldség-, gyümölcsértékesítés területén a termelői értékesítő szervezetek (TÉSZ) megalakításával. Az is közismert, hogy pl. Hollandiában milyen sikeresen működnek a virág-, a zöldség-, illetve a gyümölcsaukciók.

A termelői érdekek EU szinten kifinomult érdekérvényesítési mechanizmusa külön is rávilágít arra, hogy hazánkban az EU csatlakozással összefüggésben e területeken milyen további feladatokat kell megoldani.

A hazai élelmiszerkereskedelem egyre nagyobb hányada szintén a nagy *élelmiszerkereskedelmi hálózatok befolyása alá került*, ami szintén egyre sürgetőbbé teszi az élelmiszerek termelésének, feldolgozásának, forgalmazásának önkéntes és demokratikus elveken nyugvó szövetkezéseinek elmélyítését.

6.3. Az EMOGA kifizető ügynökségi rendszer

A *KAP végrehajtásával* összefüggő intézkedéseknek, szabályozó eszközöknek a működtetésére az *EU Bizottság által akkreditált nemzeti hatóságok* hivatottak. Az EMOGA Garancia Részleg esetén *kifizető ügynökségnek*, míg az Orientációs Részleg esetén *kifizető hatóságnak* hívják ezen végrehajtó szervezeteket. Azokban az ágazatokban, ahol az EU a végrehajtási intézményrendszert nem fogadja el, a támogatás nem folyósítható, így attól a piaci szereplők elesnek egészen addig, amíg a megfelelő intézményfejlesztés meg nem történik.

Az EMOGA Garancia Részlege, illetve Orientációs részlege közötti különbséget az alábbiakban lehet összefoglalni:

Az EMOGA **Orientációs** Részlege esetében az EU-val való közvetlen pénzügyi kapcsolatot a *Kifizető Hatóság* (a Nemzeti Alap) tartja. A pénzügyi kapcsolat magában foglalja:

- a) az előlegek lekérését,
- b) a közbenső kifizetések teljesítését,
- c) a végső támogatási egyenleg megállapítását, végezetül szükség szerint
- d) a támogatások visszafizetését.

Az *EMOGA Orientációs Részlegéből* történő támogatásokra többségében *nemzeti társfinanszírozás mellett* kerül sor. Ebben a rendszerben a Kifizető Ügynökség legfeljebb *közreműködői szervezatként* vesz részt. A támogatásra jogosult a neki járó pénzt a közreműködő szervezettől kapja meg. Az igénylés, illetve a kifizetés rendje független attól, hogy a támogatást mely forrásból biztosítják. A Kifizető Ügynökség, mint közreműködő szervezet gondoskodik egyrészt a *Nemzeti Alapon keresztül* az EU támogatás, valamint a központi költségvetésből a nemzeti támogatás lehívására. Ez a pénzügyi mechanizmus egyben az adatszolgáltatási rendet is jelenti. A pénzügyi mozgások folyamatos figyelemmel kísérését az *Országos Támogatási Monitoring Rendszer (OTMR)* biztosítja.

Az *EMOGA Garancia Részlege* esetében az akkreditált *Kifizető Ügynökség közvetlenül tartja a pénzügyi kapcsolatot mind az EU-val, mind pedig a nemzeti költségvetéssel*. A finanszírozás technikája viszont eltérő az Orientációs Részleghez képest. Ebben az esetben ugyanis a Garancia Részleg terhére történő kifizetéseket minden esetben a nemzeti költségvetés előlegezi meg, az EU pedig csak a kiadások megfelelő auditálása után utólag fizet. Sőt, amennyiben a nemzeti költségvetés netán az ellenőrzések lazításával

egyfajta burkolt állami támogatást nyújtana az igénylőknek, az a Kifizető Ügynökség felelőssége, sőt a nemzeti kormányok a jogosulatlanul kifizetett támogatás arányában büntetés fizetésére kötelezhetők. Ennek az alapját az adja, miszerint a nemzeti kormányok nem folytathatnak ellenőrizetlenül versenyt torzító magatartást.

A jogosult a részére járó támogatás összegét a *kifizető ügynökségtől* (vagy a közreműködői feladatokat ellátó más szervtől, pl.: pénzügyintézetektől) kapja meg.

Az Európai Unió Bizottsága az első számú felelős az EMOGA intézkedések adminisztrációjáért, de központilag, közösségi szinten nem valósítható meg sem a támogatások kifizetése, sem az illetékek beszedése. A közösségi intézkedésekért így a tagállamok vállalnak felelősséget a nemzeti vagy regionális kifizető ügynökségeken keresztül. Az agrárpiacon szabályozás végrehajtási feladatait a tagállam csak ezen ügynökségek EU Bizottság általi akkreditációja után láthatja el. A Közösség az akkreditációs vizsgálat lezártaival hozza meg a döntését arról, hogy az adminisztrációt delegálja a tagállam nemzeti végrehajtó-kifizető ügynökségére. Ez azt jelenti, hogy az EU intézkedések végrehajtását úgynevezett decentralizált menedzsment formájában valósítják meg.

A kifizető ügynökség egy olyan hivatal, amely akkreditált szervezetként az EU Bizottság megbízásából elvégzi a kifizetésekhez tartozó végrehajtási feladatokat, finanszírozza a kifizetéseket, elszámolásokat készít, és nyilvántartásokat vezet, valamint ellenőrzi a támogatás felhasználását. Az EU Bizottság az ügynökség megfelelő működtetéséről az éves akkreditációs vizsgálat jelentéséből, melyet a nemzeti igazoló testület készít, vagy szükség esetén annak fizikai ellenőrzéséből győződik meg, a tagállam által előfinanszírozott támogatások tényleges kiadásként való elismeréséről pedig az ügynökség éves beszámolójának elfogadásával dönt. Ezt az éves beszámoló készítést és EU Bizottság általi elfogadását nevezzük: „clearance of accounts procedure” – számla elszámolási folyamatnak.

A kifizető ügynökség az EU adminisztráció intézményrendszerében két szempontból tölt be központi szerepet:

Egyrészt az agrártámogatások pénzügyi ellenőrzési rendszerében a legalsó szintet jelenti. A pénzügyi ellenőrzési rendszert tekintve az EU a főbb elkülönítendő hatósági feladatokat előírja, de azok megvalósítása nagyban múlik az adott ország nemzeti pénzügyi ellenőrzési rendszerén.

Másrészt a kifizető ügynökség az EMOGA támogatási és egyéb intézkedéseinek korrekt végrehajtásában érintett összes nemzeti szervezet között egyedüli felelős a pénzügyi elszámolásokért. E fontos feladatok ellátásával jelentős közvetítő funkciót lát el az EU Bizottság és a tagállam között. Ez azt jelenti, hogy egy tagállamban az agrárigazgatás legfontosabb végrehajtó szerve.

- Az EMOGA Kifizető Ügynökség végrehajtási és kifizetési és ellenőrzési feladatait valamennyi ügypont esetén részletes belső eljárásrendek szabályozzák.

A *vidékfejlesztési támogatások* esetén pályázatok, majd a szerződéskötés után támogatás igények fogadásáról, míg a piaci támogatások esetén kérelmek befogadásáról van szó.

A végrehajtási (azaz az engedélyezési és fizikai ellenőrzési) feladatokból a kifizető ügynökség *delegálhat* külső szervekhez vagy végrehajthatja területi szervein keresztül is, amennyiben rendelkezik ilyenekkel. Más intézményekhez való delegálás esetén a feladatok átadása *nem jelenti a felelősség átruházását*, vagyis azok korrekt megvalósításáért továbbra is az ügynökség vezetője felel. A delegálás ott válhat szükségessé, ahol a támogatottak körének földrajzi elhelyezkedése miatt hatékonyabban megszervezhető a feladatok egy része területi szinten, illetve ehhez az intézményi háttér már kiépült. Így az engedélyezési és fizikai ellenőrzési feladatokban szerepet kaphatnak:

- külpiaci intézkedések esetén: a vámszervek;

- közvetlen támogatásoknál: a termelői támogatások nyilvántartásához és ellenőrzéséhez az IIER működtetésében vagy csak az ellenőrzések lebonyolításában résztvevő intézmények (pl. növény- és állategészségügyi hatóságok, állomások, laboratóriumok, egyéb, az adott termékpályára jellemző szolgálatok, felügyelőségek);
- belpiaci támogatásoknál: az előbbi csoport intézményein túl a kvótakezelésben közreműködő szervek;
- intervenciós intézkedéseknél: közraktárak és magánraktárak hálózata;
- vidékfejlesztési intézkedéseknél: környezetvédelmi felügyelőségek, egyéb helyi szervezetek.

A feladatok delegálására a kifizető ügynökség és az érintett szerv *szolgáltatási szerződést* köt. Ennek értelmében a végrehajtásba bekapcsolódó intézmény köteles az elvégzett feladatokról jelenteni a kifizető ügynökségnek, amely a *végrehajtás gyakorlatát ellenőrzi* valamennyi, delegált feladatot ellátó szervnél három évente legalább egyszer.

A kifizetés és elszámolási funkció a kifizető ügynökség alapfeladata, amit nem delegálhat, hiszen vezetője az EU számlák pénzügyi felelőse. Ami a nemzeti költségvetési elszámolásokhoz, vagy akár a SAPARD előcsatlakozási forráshoz képest az EMOGA Garancia Részleg kifizetéseit különlegessé teszi az jelentési rendszere és az EU nomenklatúra, amelyen a nyilvántartásoknak alapulniuk kell.

6.4. Az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER)

Az EU szigorú követelményeket támaszt a fenti feladatok ellátására alkalmasnak minősíthető rendszerrel szemben. Ezeket az elvárásokat az ún. *akkreditációs kritériumok* határozzák meg. Ezen kívül szintén előírás, hogy a közvetlen támogatások kifizetéséhez, ezen támogatások elbírálásakor, ellenőrzésekor kötelező az ún. *Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER) keretében való végrehajtás*. A rendszer kiépítésének szükségességét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az EMOGA-ból folyósított közösségi kifizetések az EU költségvetésének közel a felét teszik ki (több mint 40 milliárd euro). A közösségi pénzek kifizetésének bonyolításáért és ellenőrzéséért az EU első sorban a tagállamokat teszi felelőssé. *Az EU az akkreditáción, és az érintett szervek rendszeres ellenőrzésén keresztül gyakorol befolyást a tagállamokra*. További biztonsági garancia, hogy a tagállamoknak a KAP keretében kifizetett támogatásokat első körben saját költségvetésükből kell folyósítaniuk, a tényleges közösségi pénzekhez a tagállamok csak az ún. számlaelszámolási eljárást (clearance of accounts procedure) követően, a kiadások megalapozottságát bizonyító *igénylések, és elszámolások Bizottság általi jóváhagyása után* juthatnak hozzá az EMOGA-ból.

A visszaélések elkerülése és a közösségi érdekek védelme érdekében a közvetlen támogatások hatékonyabb kezelésére és ellenőrzésére az EU Tanácsának 3508/92/EGK rendelete minden tagállam számára kötelezővé teszi az IIER felállítását. A rendszernek a következő főbb alapadat-nyilvántartásokra kell épülnie:

- mezőgazdasági parcella-azonosítási rendszer,
- állatok azonosítási és nyilvántartási rendszere,
- gazda nyilvántartási rendszer,

- kérelem nyilvántartási rendszer.

Ahhoz, hogy a támogatás alapjául szolgáló földterületek a jogosultság-ellenőrzés tárgyát képezhessék, szükség van a földterületek, illetve a földterület-egységek azonosítási rendszerére. Az EU a *támogatás-igénylés alapegységeként a mezőgazdasági parcellát* határozza meg. A mezőgazdasági parcella olyan összefüggő földterületet jelent, amelyen a gazdálkodó egyetlen növényi kultúrát termel. Ebben az összefüggésben tehát a parcella – amely a tényleges használathoz igazodik – nem kell hogy legyen azonos a föld tulajdoni nyilvántartás alapegységével, a földrészlettel. A parcellák *azonosítási rendje eltér a földrészlet nyilvántartástól és alapvetően a térinformatikán alapul*. A parcellák nyilvántartása részben a fizikai blokkhoz, részben pedig a termelői blokkhoz köthetők.

A *fizikai blokk* lényegében egy viszonylag állandó földfelszíni elemekkel (utak, vasutak, folyók, más tereptárgyak) határolt, általában több termelő által használt földfelszín részlet, amelynek hazai megfelelője a dűlőhöz hasonlítható.

A *termelői blokk* (franciául: *ilot*) egy olyan összefüggő – s így több mezőgazdasági parcellát magában foglaló – földfelszín részlet, amelyet egyetlen termelő művel.

Annak érdekében, hogy az állategyedek, illetve csoportok a *támogatás alapját* képezhessék, illetve ezen egyedek az *ellenőrzések alapját* képezhessék, szükség van az állatok azonosítását biztosító rendszerre. Az állatok megfelelő nyilvántartása azért is elengedhetetlen, mivel ez alapjául szolgál mind a járványos megbetegedések megelőzésére, valamint a fogyasztói bizalom fenntartására. A 1760/2000./EK tanácsi rendelet kettős követelményt ír elő: egyrészt biztosítani kell füljelző (krotália) alkalmazásával az állatok egyedi azonosíthatóságát, másrészt szarvasmarha esetében ki kell állítani az un. marhalevelet, illetve az állatútlevelet is, amely az állategyed valamennyi lényeges adatát tartalmazza, továbbá az állatot annak mozgása során annak élete végéig folyamatosan követnie kell. Az adatok feldolgozását megfelelő számítógépes adatbázis segíti.

Az integrált rendszer keretében a kifizető ügynökség számos olyan ügyféllel kerül kapcsolatba, akinek tevékenysége hatással van a támogatási jogosultságra. Az ügyfelek gyakorlatilag bármilyen gazdálkodási formában működhetnek. Az IIER szempontjából annak van jelentősége, hogy az *ügyfél nyilvántartás* biztosítsa azok *egyértelmű azonosítását*, valamint a különböző szerepekben (pl. termelő, feldolgozó) megjelenő ügyfelek megfelelő kezelését.

Mindazon adatokat, amelyeket a támogatás-igénylés során ellenőrizni kell, a támogatás alanya (a termelő, ügyfél) által benyújtott *kérelmen* keresztül jutnak be az agrárigazgatási eljárásba. E kérelmeket mind papír alapon, mind pedig – éppen nagy számuk miatt is – számítógépes rendszerben is nyilván kell tartani. Ez utóbbi nyilvántartás biztosítja az adatok megfelelő *kereszt ellenőrzését*.

A fenti *nyilvántartások közötti kapcsolatot* az integrált ellenőrző rendszernek kell képeznie, amely az adminisztratív ellenőrzésekhez az alapadatokat összegyűjti és ütközteti, másrészt a fizikai ellenőrzések nyilvántartását is biztosítja.

A tagállam az integrált rendszer keretében benyújtott támogatási kérelmek *teljes körén adminisztratív ellenőrzést* hajt végre. A közvetlen kifizetések adminisztratív ellenőrzése során a különböző adatbázisok összevetésével ellenőrizni kell a termelő által benyújtott támogatási kérelemben szereplő adatok helyességét. Az IIER tehát egymástól rendszertanilag elkülönülő adatbázisok összekapcsolását jelenti. A gyakorlatban ez úgy valósul meg, hogy különböző, agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó intézmények szolgáltatják az ellenőrzés végrehajtásához szükséges alap adatokat, míg az egész ellenőrzési-informatikai rendszer csúcán, mint legfőbb adatbázis kezelő a kifizető ügynökség található.

A teljes körű adminisztratív ellenőrzés mellett kerül sor az ún. „fizikai ellenőrzések” végrehajtására, amelyeket a kifizető ügynökség (vagy az általa megbízott hatóság) a gazdák egy – mintavétellel kijelölt – szűkebb körére vonatkozóan végez el. A minimális mintanagyság terület alapú támogatást igénylő gazdák esetében a gazdák 5 %-a, egyes esetekben pedig (pl. szarvasmarhához kapcsolódó támogatások esetében) a gazdák 10 %-a. A minta 75-80 %-át kockázat elemzéssel, 20-25 %-át pedig véletlenszerűen választják ki. A fizikai ellenőrzés a gyakorlatban magában foglalja mind a helyszíni, mind pedig a műholdas ellenőrzést is.

Az EU előírásokon túl a kifizető ügynökség további feladatait meghatározza még, hogy a *nemzeti közigazgatási rendszerben* milyen szinten áll az adott intézmény, vagy a felügyelete még milyen más feladatokkal bízta meg. Így pl. Németországban az IIER támogatásokért a tartományi minisztériumok felelősek a teljes agrárigazgatási feladataik mellett, míg Angliában a kifizető ügynökség elkülönül a minisztériumtól és csak végrehajtási feladatai vannak, mint BSE krízis kezelése, száj- és körömfájás intézkedéseinek bonyolítása.

7. Felkészülés a KAP reform 2007-2013-as időszakban történő végrehajtására

7.1. Áttekintés

Az Európai Unió 2003.-ban Luxemburgban döntött a közösségi agrárpolitika újabb reformjáról és annak bevezetéséről. A reform alapvető célkitűzése egy fenntartható európai mezőgazdaság kialakítása. Ennek eléréséhez számos új intézkedés bevezetéséről határoztak. A főbb intézkedések a következőben foglalhatók össze:

- Összevont terület alapú támogatások bevezetésével a közvetlen termelői támogatások teljes elválasztása, függetlenítése a termeléstől néhány opcionális kivétellel.
- A közvetlen támogatások kifizetésének feltételekhez kötése (keresztirányú megfelelés-cross compliance), melynek keretében 18 db közösségi állat- és növény egészségügyi, állatjóléti, közegészségügyi és környezetvédelmi irányelv betartása a közvetlen termelői támogatás kifizetésének feltétele.
- Kötelező moduláció (a közvetlen támogatások egy meghatározott százalékanak átcsoportosítása vidékfejlesztési célokra – ez a kötelezettség az új tagállamokra addig nem vonatkozik, amíg a közvetlen támogatások szintje nem éri el a régi tagállamok szintjét)
- Pénzügyi fegyelem alkalmazása (a 2002. októberi megállapodás keretében meghatározták a közvetlen termelői támogatások összegének felső határát, ami nem léphető túl. Amennyiben a kifizetendő támogatások adott évben meghaladnák a pénzügyi felső határt, akkor a támogatásokat arányosan csökkentik. (Ez a szabály is csak a közvetlen támogatások 100 %-os szintjének elérése után vonatkozik az új tagállamokra).
- Termelői tanácsadó rendszer bevezetése (2006-tól önkéntes, 2007-től kötelező), melynek feladata az érintett termelők folyamatos tájékoztatása a szabályok változásairól, az ezzel kapcsolatos lehetőségekről, az igénylőlapok kitöltésének módjáról stb.
- Fontos ágazatok piacsabályozási intézkedéseinek módosítása termeléshez kötött támogatási elemek megtartásával, valamint speciális ágazati támogatások bevezetése (pl. héjas gyümölcsök vagy energianövények támogatása)

Az EU-ban kialakult költségvetési tervezési rend szerint az egyes támogatási célokhoz kapcsolódó pénzügyi forrásokat 7 évre előre rögzítik. Ez a módszer mind a szakmai, mind pedig a pénzügyi stabilitást szolgálja. A 2007-2013-as költségvetési időszakban bekövetkező változások érintik az agrár-vidékfejlesztés területét is. A változások lényegét az alábbiakban lehet összefoglalni:

- az agrár- vidékfejlesztési politika teljesen önálló
- a forrást biztosító Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap – szemben az EMOGA-val – nem tartozik a Strukturális Alapok közé
- az agrár- vidékfejlesztés szorosan kapcsolódik a Közös Agrárpolitikához
- a Nemzeti Agrár- és vidékfejlesztési Terv része az Európa Tervnek és része a II. Nemzeti Fejlesztési Tervnek

Az agrár-vidékfejlesztés hatékonyságát nagyban segíti egy koherens vidékfejlesztési politika, valamint az annak végrehajtásához szükséges nemzeti társfinanszírozási hányad folyamatos biztosítása.

7.2. Agrár-vidékfejlesztési intézkedések

Az agrár vidékfejlesztési politika legfőbb célja a vidéki társadalom és gazdaság szereplőinek szélesebb köre számára az agrár-szerkezetváltást eredményező értékes nemzeti vidékfejlesztési program kialakítása és megvalósítása.

A TANÁCS 1698/2005/EK rendelete (2005. szeptember 20.) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról az e célra rendelkezésre álló támogatás tervezett összege a 2007-2013 évi időszakra 88,75 milliárd euró (2004. évi árakon). Ehhez az összeghez adódik még hozzá a kötelező nemzeti társfinanszírozási hányad. A jogszabály az agrár-vidékfejlesztési támogatásokat négy fő tengely köré csoportosítja:

1. *tengely*: A mezőgazdaság és az erdészeti ágazat versenyképességének növelése
2. *tengely*: A környezetvédelem és a vidéki területek fejlesztése
3. *tengely*: A vidéki területeken élők életminőségének javítása és a vidéki gazdaság diverzifikációja

4. *tengely*: Leader

Az 1. *tengely* keretében az alábbi intézkedés csoportok alapján vehető igénybe támogatás:

- a/ az emberi erőforrás javítása
- b/ a fizikai erőforrás átalakítása és az innováció elősegítése
- c/ mezőgazdasági termelés és termékek minőségének javítása
- d/ a tíz új tagállam esetében az alábbi átmeneti intézkedések
 - da) az átalakulás alatt álló félig önellátó gazdaságok támogatása
 - db) termelői csoportok létrejöttének támogatása

A 2. *tengely* keretében az alábbi intézkedés csoportok alapján vehető igénybe támogatás:

- a) mezőgazdasági földterületek fenntartható használatának elősegítése
- b) erdészeti földterületek fenntartható használatának erősítése

A 3. *tengely* keretében az alábbi intézkedés csoportok alapján vehető igénybe támogatás:

- a) a vidéki gazdaság diverzifikálása
- b) a vidéki területek életminőségének javítása

A 4. tengely keretében a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozására vehető igénybe támogatás. Ez magában foglalja többek között a helyi állami és magán szervezetek partnerségével létrejövő helyi akciócsoportok támogatását, a helyi akciócsoportok által alulról építkező módon történő helyi fejlesztési stratégia kidolgozását, valamint a helyi gazdaság különböző ágazatainak szereplői és projektjei közötti kölcsönhatáson alapuló többágazatú globális célok kitűzését és megvalósítását.

Az egyes tengelyekhez kapcsolódó részletes programok kidolgozása a jegyzet megírásakor még folyamatban volt. Az EMGA-ból történő kifizetéseket az e feladat ellátására akkreditált Kifizető Ügynökség (várhatóan a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal) fogja teljesíteni.

7.3. Közvetlen termelői támogatások

A csatlakozási tárgyalások során hazánk azt az álláspontot képviselte, hogy részben szakmai, részben pedig intézményi okok miatt 2004-től kezdődően egy átmeneti időszakig – legfeljebb 2009-ig – fenn kíván tartani egy egyszerűsített közvetlen támogatási rendszert. Ez a rendszer az egységes terület alapú támogatás (un. SAPS), illetve az egységes területalapú támogatáshoz kapcsolódó kiegészítő nemzeti támogatás (un. Top-up). Az előbbi támogatást kizárólag az EU költségvetéséből finanszírozzák, és annak igénybevétele nem kötődik meghatározott mezőgazdasági termékek termeléséhez, az igénybevétel legfőbb szakmai követelménye a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartása. Az utóbbi esetben a támogatást kizárólag a nemzeti költségvetés folyósítja, és az igénybevétel legfőbb előfeltétele – földalapú támogatás esetén – a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartása, valamint meghatározott növények termelése.

Az 1782/2003 EK rendelet bizonyos mozgásteret ad a tagállamoknak a reform átvételének időpontjával kapcsolatban. A régi tagállamok 2005 és 2007 között kötelesek ezt megtenni, míg az új tagállamoknak – a SAPS alkalmazási időszakának lejártát követően – legkésőbb 2007-2009 között kell a reformot bizonyos szűkítő feltételekkel feltétellel bevezetniük. A SAPS rendszer 200-2006 évi alkalmazása kétszer egy évvel meghosszabbítható a tagállam kérésére, így ezen időszakot követően kell az SPS rendszert alkalmazni. Amennyiben, a Bizottság megítélése szerint 2009. január 1-et követően sem képes egy tagállam az SPS rendszert alkalmazni, a Bizottság előírhatja a SAPS további alkalmazását. Ebben az esetben a Csatlakozási Szerződés alapján rögzített, a közvetlen támogatásokra vonatkozó éves, a régi tagországok támogatásának százalékában kifejezett támogatás mértéke addig nem növekszik, amíg a tagállam nem képes végrehajtani az SPS alkalmazásának összes feltételét.

Az 1782/2003 EK rendelet az új tagállamok részére kizárólag a standard regionális megközelítést teszi lehetővé, aminek a lényege, hogy a reform bevezetését megelőző évben az adott régióban kifizetett támogatások összege adja a regionális támogatási borítékot, amit elosztva a régióban támogatható területtel kapjuk meg régióon belül az 1 ha-ra fizethető támogatás mértékét. Ennek alapján állapítják meg a mezőgazdasági üzemet illető vagyoneértékű jognak minősülő támogatási jogosultságot.

A reform egyik fontos eleme az ún. keresztmegfelelés (cross-compliance). Ezek a rendelkezések a jó mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartásán túlmenően sokrétű állat és növény-egészségügyi, állatjóléti, közegészségügyi és környezetvédelmi követelményeket tartalmaznak, melyek betartása az egész mezőgazdasági üzem területén kötelező, nemcsak a támogatás alapjául szolgáló területeken.

2007-től kezdődően valamennyi tagállamban kötelező a szaktanácsadói hálózat működtetése, melynek feladata a termelők tájékoztatása az alkalmazandó szabályokról, segítség azok

alkalmazásánál, segítség a támogatási igények elkészítésénél, tájékoztató anyagok készítése stb. A szaktanácsadó rendszer segíti a keresztmegfelelés termelői végrehajtását is.

Az új rendszerben a gazdák ún. támogatási jogosultsággal fognak rendelkezni, amely forgalomképes vagyonértékű jognak minősül (lásd 1782/2003 EK rendelet 33. cikkét).

Papp Zsigmond: INGATLANNYILVÁNTARTÁS A GYAKORLATBAN

ELŐZETES ÚTMUTATÓ

Az ingatlan-nyilvántartás gyakorlatának bemutatására rendelkezésre álló 30 oldalon először összefoglaljuk az e hatósági feladatot meghatározó alapvető kérdéseket. Majd szemelvényeket mutatunk be a leggyakrabban előforduló eljárési mozzanatokból. Az eljárési cselekmények alapjainak megismerése végett közöljük a rájuk vonatkozó hatályos jogszabályokat, és illusztrálásként a kérdéses mozzanathoz kapcsolódó egy, vagy néhány íratmintát közlünk.

1. Az ingatlannyilvántartás lényege

Az ingatlannyilvántartás sajátos hatósági eljárás, amely az ingatlanokkal: földterületekkel, utakkal, épületekkel, építményekkel kapcsolatos adatokat, jogokat és jogi jelentőségű tényeket rögzíti, valamint nyomon követi azok változását.

Mint dokumentációs rendszer: polgári jogi értelemben vett ingatlan-dologhoz fűződő lényeges jogi és tárgyi jellemzők közhitelű nyilvántartása, amelynek a közérdekből fontos adatait bárki megismerheti.

A főbb dokumentációs egységei:

- a tulajdoni lapok; ezek tagolása I., II., és III. rész;
- az irattár (okiratár) beadványok, okiratok, másolatok, egyéb iratok tárolására;
- az ingatlannyilvántartási térkép és alaprajzok az önálló ingatlanokról
- az archív (az élő adattárból törölt) bejegyzések jegyzéke.

Az ingatlan-nyilvántartás társadalmi-gazdasági szerepköre a hatályos jogrendünk szerint: az ország ingatlanállományának számbavétele nagyság, és hasznosítási cél – a mezőgazdasági ingatlanok esetében továbbá a hozam-érték (aranykorona) – szerint, az ingatlanok jogosultjai jogai védelmének, valamint a forgalom biztonságának elősegítése, adatbázis teremtése a közigazgatási célkitűzések, pl. adóztatás, birtokpolitikai intézkedések, stb. megalapozásához.

A fentiekkel összefüggésben az **ingatlan-nyilvántartási tevékenység közvetlen célja:** az ingatlanokkal kapcsolatos adatok, jogok és tények rögzítésével azok érvényesítésének és védelmének elősegítése, adatok szolgáltatása a közigazgatási célok megvalósításához. **Következményesen** pedig a jog és vagyonbiztonság garantálásával, a gazdaság és társadalom működése hatékonyságának fokozása.

2. Az ingatlannyilvántartást meghatározó normák szerkezeti rendje

Az ingatlan-nyilvántartás során rögzítendő jogokat: pl. tulajdonjog, haszonélvezeti jog, stb. és tényeket – pl. a tulajdonos kiskorúsága, gondnokság alatt állása, az ingatlan műemléki védettsége, stb.– a polgári jogi, vagy közigazgatási jogi jogszabályok határozzák meg. Ezen jogok és tények a rögzítésének kötelezettségét és a rögzítés módját ingatlan-nyilvántartási normák írják elő. Ez utóbbi normák a jogokat rögzítő normákhoz viszonyítva garanciális, vagyis eljárási jellegűnek tekinthetők. Nevezzük ezt a helyzetet úgy, hogy **az ingatlan-nyilvántartás rögzítési kötelezettséget és rögzítési módot kimondó szabályai a rögzítendő jogok és tények vonatkozásában első rendű eljárási normák**. Az ingatlan-nyilvántartásnak,

az előbbi szabályai mellett, vannak olyan további szabályai, amelyek azt mondják meg, miként kell kezdeményezni a jogok- és tények bejegyzését, azokat ki kezdeményezheti, milyen követelményeket kell betartani a rögzítés teljesítése, vagy megtagadása során, hogyan kell felderíteni a rögzítés követelményeit, stb. **Az ingatlan-nyilvántartás anyagi szabályaihoz képest ezek ugyancsak garanciális jellegű, eljárási szabályok. A rögzítendő jogokhoz és tényekhez fűződő kapcsolatukban viszont másodlagos eljárási szabályok.**

A különböző szerepet betöltő normák közötti, itt elemzett kapcsolat-rendszerben tehát:

- a.) Adottak a jogokat és köteleességeket intézményesítő polgári jogi és közigazgatási jogszabályok. Ezek egyben jogi jelentőségű tényeket keletkeztetnek.
 - b.) Ezeknek a jogoknak a teljesülését, vagy a tények hatásainak az érvényesítését szolgálják a **rögzítési köteleességet előíró** ingatlan-nyilvántartási normák. **Az ingatlan-nyilvántartásnak, mint garanciális hatósági tevékenységnek, ezek az anyagi jogi szabályai.** Viszont a védendő jogokhoz tényekhez viszonyítva őket, elsődleges alaki, garanciális szabályoknak tekinthetők.
 - c.) A b.) pontban írt rögzítési köteleesség mikénti teljesítését ugyancsak normák rögzítik. Mégpedig az ingatlannyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. tv. (az **Iny. tv.**) és az ennek végrehajtására kiadott 109/1999. (XII. 29.) Korm. rendelet (**Vhr.**) eljárási szabálya, valamint a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL tv. (**Ket.**) rendelkezései. Ezek összessége adja – a jogokhoz, tényekhez viszonyítva – a másodlagos eljárási szabályokat, hiszen az eredetileg védendő jogokhoz tényekhez nem közvetlenül, hanem áttételesen kapcsolódnak.
- A másodlagos eljárási szabályok elősegítik az elsődleges eljárási szabályok érvényesítését, azok pedig az alapvető, a tulajdonképpen az eredetileg védendő anyagi jogi normák, és „termékeik”: a jogilag jelentős tények érvényesülését.

3. Az ingatlannyilvántartásba bejegyezhető jogok

Az ingatlannyilvántartásba csak törvény által meghatározott adatok, jogok, és tények rögzíthetők. Az Iny tv. 16. §-a értelmében:

„Az ingatlan-nyilvántartásba az ingatlanhoz kapcsolódó következő jogok, illetőleg annak jogosultjai jegyezhetők be:

- a) tulajdonjog, illetőleg állami tulajdonban álló ingatlan esetében az állam tulajdonosi jogait gyakorló szervezet, és a vagyonkezelői jog, helyi önkormányzati tulajdon esetében a vagyonkezelői jog,
- b) a lakásszövetkezeti tagot megillető állandó használati jog, (ezt nevezhetjük szövetkezeti lakás jognak)
- c) megállapodáson és bírósági határozaton alapuló földhasználati jog,
- d) haszonélvezeti jog és használati joga,
- e) telki szolgalmi jog,
- f) állandó jellegű földmérési jelek, földminősítési mintateretek, valamint villamosberendezések elhelyezését biztosító használati jog, továbbá vezetékjog, vízvezetési és bányaszolgalmi jog, valamint törvény rendelkezésén alapuló közérdekű szolgalmak és használati jogok,
- g) elő- és visszavásárlási, valamint vételi jog,
- h) tartási és életjáradéki jog,
- i) jelzálogjog (önálló zálogjog),
- j) végrehajtási jog.”
- k.) továbbá külön jogszabályban meghatározott jogok.

Az itt felsorolt jogok mindegyikét valamilyen – az ingatlan-nyilvántartási jogszabályoktól különböző – jogszabály intézményesíti. Lényegüket, tartalmukat a külön

törvények határozzák meg. Az ingatlan-nyilvántartási törvények szerepe ezekkel kapcsolatban is az érvényesülésüknek, a biztonságos és funkciószerű gyakorlásuknak az elősegítése a társadalmi kapcsolatrendszerben.

A jogok fennállásának egyértelműségét és mindenki számára bizonyíthatóságát az jelenti, ha a bejegyzés tényéhez konstitutív: jogkeletkező hatály fűződik, a nyilvántartást pedig közhitelűnek kell tekinteni. Ebben az esetben az a jogosult, akinek a jogi ügyletét a hitelesnek tekintendő nyilvántartásba bejegyzik, sokkal nagyobb biztonságban érezheti magát, mint az akinek a jogát csak szerződés tanúsítja. A közhitelű nyilvántartással joga és érdeke sokkal védettebbé válik. Az Inytv. 3. § (2) bekezdése értelmében az okiraton alapuló bejegyzés keletkezteti az átruházáson alapuló tulajdonjogot, továbbá a szerződésen alapuló következő jogokat: a vagyonkezelői jogot, földhasználati jogot, haszonélvezeti jogot és a használat jogát, a telki szolgalmi jogot, a jelzálogjogot (önálló zálogjogot). Ezek esetében a bejegyzés konstitutív hatályú. Ez azt jelenti, hogy az ilyen módon szerzett, itt felsorolt jogokat csak akkor lehet joghatályosan megszerzettnek tekinteni, ha a jogosult jogszerzése szabályszerűen bejegyzésre került az ingatlan-nyilvántartásba. Amíg a bejegyzés meg nem történik, a bejegyzésben már szereplő személyt kell jogosultnak tekinteni.

A jogszerzés érvényességének a bejegyzéshez kötése azonban nem minden jogszerzés esetében biztosítható. Vannak olyan jogok amelyek keletkezése (vagy átszármazása) érvényességét a közhitelű nyilvántartásba bejegyzés nélkül is el kell fogadni, pl az örökléssel, elbirtoklással, ráépítéssel, stb. tulajdonszerzést. Azonban ezeket is célszerű bejegyeztetni, mert vitás esetben a bejegyzés elősegíti a védelmüket. Azt mondjuk, hogy az ilyen jogok esetében az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzés nem jogszerzést biztosító, csak jogszerzést tanúsító, (kinyilvánító) hatású. A szakirodalomban meghonosodott latin terminológia szerint: deklaratív hatályú. E jogok, vagy szerzőismódok esetében a bejegyzés elmaradása nem hat ki a szerzés jogi hatályára, viszont a bejegyzés megtörténte megkönnyíti a bizonyításukat.

4. Az ingatlannyilvántartásba feljegyezhető tények

Az Inytv. 17. § (1) bekezdése értelmében „Az ingatlan-nyilvántartásba csak az ingatlanhoz kapcsolódó következő, jogilag jelentős tények jegyezhetők fel:

(Deklaratív hatállyal:)

- a) a jogosult kiskorúsága vagy gondnokság alá helyezése,
- b) a jogosulttal szemben megindított felszámolási eljárás, végelszámolás,
- c) a külföldi székhelyű vállalkozás fióktelepének, kereskedelmi képviselőjének cégjegyzékből történő törlése,
- d) kisajátítási és telekalakítási eljárás megindítása,
- e) a körzeti földhivatali határozat elleni fellebbezés és a megyei földhivatali határozat elleni bírósági jogorvoslati kérelem benyújtása,
- f) bejegyzés, feljegyzés és az adatváltozás átvezetése alapjául szolgáló vagy azzal kapcsolatos bírósági határozat elleni felülvizsgálati kérelem benyújtása,
- g) az ingatlan jogi jellege,
- h) bejegyzés, feljegyzés és az adatváltozás átvezetése iránti kérelem vagy megkeresés elutasítása,
- i) épület létesítése vagy lebontása,
- j) az ingatlan-nyilvántartási eljárás felfüggesztése,
- k) jogerős hatósági vagy bírósági határozattal megállapított tartós környezetkárosodás ténye, mértéke és jellege,

(Konstitutív hatállyal:)

- l) bírósági ítéleten alapuló tulajdoni korlátozás,
- m) bírósági vagy hatósági határozaton alapuló telekalakítási és építési tilalom elrendelése, valamint egyéb építésügyi korlátozás,
- n) a szerződésen vagy végintézkedésen alapuló elidegenítési és terhelési tilalom,
- o) az e törvényben meghatározott perek és büntetőeljárás megindítása,
- p) árverés, nyilvános pályázat kitűzése,
- q) a zárlat, zár alá vétel, zár alá vételt megelőző biztosítási intézkedés,
- r) tulajdonjog fenntartással történt eladás,
- s) a törölt zálogjog ranghelyének fenntartása, illetve a ranghellyel való rendelkezés jogáról történő lemondás,
- t) jelzálogjog ranghelyének előzetes biztosítása,
- u) ranghely megváltoztatása.

(2) Az (1) bekezdés a)-k) pontjaiban említett tények feljegyzésének elmaradása az egyébként azokhoz fűződő joghatásokat nem érinti. Az l)-u) pontokban meghatározott tények feljegyzésének elmaradása esetén a jogosult azokat nem érvényesítheti a jóhiszemű harmadik jogszerzővel szemben.”

Vagyis: a tények feljegyzése esetében a deklaratív hatály azt jelenti, hogy ha a bejegyzésük elmarad, a tény jogosultja, akkor is érvényesítheti az ahhoz fűződő jogát. Ez a helyzet az a-k. pontok esetében. A konstitutív hatály azt jelenti, hogy a jogosultjuk csak akkor részesül a tényhez fűződő jogvédelemben, ha a bejegyzés megtörtént. Ez helyzet az l.-u. pontokban felsorolt tények esetében.

5. Az ingatlannyilvántartásban rögzítendő adatok

5.1. Az ingatlan adatai

Az ingatlan-nyilvántartás az ingatlan következő adatait tartalmazza:

- a) a település nevét, az ingatlan fekvését (belterület, külterület megjelölése), a belterületen lévő ingatlannál az utca (tér, krt. stb.) nevét és a házszámot, a helyrajzi számát és területnagyságát,
- b) művelési ágát és a művelés alól kivett terület elnevezését,
- c) minőségi osztályát, kataszteri tisztajövedelmét,
- d) ingatlan-nyilvántartási szempontból szükséges egyéb adatát. [Inyvtv. 14. §]

Észrevehetően az a.) pontban felsorolt adatok **az ingatlanok azonosítását** szolgálják. Ebbe a körbe tartozhatnak még a d.) pont szerinti egyes adatok. A b.) és c.) pont szerinti adatok **az ingatlanok gazdasági jellemzőit** mutatják. Ilyen jellemzőket tartalmazhatnak még a d.) pont szerinti adatok.

5.2. A jogosultak adatai

- Az ingatlanok nyilvántartása során a magánszemélyek azonosítására
- a családi és utónevet - ideértve a születési családi és utónevet is -,
 - a jogosult születési helyét és idejét,
 - az anyja születési nevét (a továbbiakban: természetes személyazonosító adatok),

- lakcímét,
- továbbá, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény hatálya alá tartozó magánszemélyek esetében, az érintett személyi azonosítóját kell használni.

A szervezetek azonosítására

- a szervezet megnevezését,
- székhelyét,
- a statisztikáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezet esetében a statisztikai azonosítóját kell alkalmazni (az azonosításra szolgáló adatok együtt: a jogosult adatai). [Inytv. 15. § (1)]

6. Az ingatlannyilvántartás elvei

Az ingatlan-nyilvántartás elvei – tulajdonképpen az ingatlan-nyilvántartás anyagi jogi szabályaiban érvényesítendő követelmények – az ingatlannyilvántartás lényegét fejezik ki. A gyakorlatban az ingatlan-nyilvántartás által védett eredeti anyagi jogi szabályok érvényesülését segítik. Az eredeti anyagi jogi szabályok – pl. a polgári törvénykönyv, az építési törvény, a kulturális örökség védelmi törvény, stb. – a tartalmuktól függő követelményeket támasztanak a szolgálatukba állított kisegítő szabályokkal, vagyis az ingatlan-nyilvántartás anyagi jogi szabályaival szemben. Ezeket a követelményeket rögzítik az ingatlan-nyilvántartás elvei, amelyek tekinthetők a részletnormák tartalmát meghatározó normáknak. A részletnormák meta-normáinak. A legfontosabb alapelveket az Inytv. kifejezetten deklarálja. Ezek a következők:

6. 1. A bejegyzés elve

Azt rögzíti, hogy a bejegyzés jogi hatást fejt ki a bejegyzett jogokra és a feljegyzett tényekre. A bejegyzés szerepe a jogok és tények bárki számára megismerhetősége feltételének a megteremtése. Ez a szerep a következőként ismertetésre kerülő nyilvánosság elve betartásával érvényesülhet. A bejegyzés kifejtett hatása attól függ, hogy a bejegyzéshez, illetve feljegyzéshez konstitutív vagy deklaratív hatály fűződik-e. Ezek lényegét az előző pontban ismertettem.

A konstitutív vagy deklaratív hatály az ingatlan, valamint a jogosultak rögzítendő adataira nem értelmezett. Csak a bejegyzendő jogokra és feljegyzendő tényekre hatályos.

6. 2. A nyilvánosság elve

Azt rögzíti, hogy a nyilvántartás adatai – s rajtuk keresztül a nyilvántartás tárgyai – a védettségük mértékétől függően korlátozás nélkül, vagy a jogszabályban meghatározott korlátok között megismerhetők. A megismerési korlátozás alá nem eső adatokat bárki megismerheti. A korlátozás alá tartozó adatokat azok ismerhetik meg, akik az erre vonatkozó jogosultságukat a jogszabályban meghatározott módon, hitelt érdemlően igazolják.

Ez az elv hatályos mind az ingatlan és jogosultak adataira, mind a bejegyzendő jogokra és a feljegyzendő tényekre.

6. 3. A közhitelesség elve

Azt rögzíti, hogy a nyilvántartási tárgyak esetében az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok és tények fennálltát, az ott meghatározott tartalommal vélelmezni kell. Azokat

mindenki köteles valóságnak elfogadni. Ezt tekinthetjük szigorú, vélelemnek, amely azonban megdönthető. A nyilvántartott tárgy fennálltának és helyességének vitatása esetén a bejegyzést az köteles cáfolni és a bejegyzés hibáját bizonyítani, aki a hibát állítja. Jelenti továbbá azt, hogy aki a nyilvántartásban bízva jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzett jogot az ingatlanra, annak a szerzés kapcsán – pl. az adásvételi szerződést követően – bejegyzett jogát védelemben kell részesíteni. Ha többen szereznek jogot ugyanarra az ingatlanra – pl. a tulajdonos rosszhiszeműen több gyanútlan személynek is eladja az ingatlanát – de a jogszerzését nem mindegyikük jegyezteti be, akkor – függetlenül a szerzés sorrendjétől – azt kell jogszerzőnek tekinteni, aki a jogát bejegyezteti, illetve, aki korábban jegyezteti be a jogszerzését.

Az itt ismertetett elv mind az ingatlan- és a jogosultak adataira, mind a bejegyzendő jogokra és a feljegyzendő tényekre hatályos.

6. 4. A kérelemhez kötöttség elve

A kérelemhez kötöttség elve a polgári jogi dispozitivitásból eredő rendelkezési elv érvényesítése az ingatlan-nyilvántartásban. A bejegyezhető jogokra és a feljegyezhető tényekre hatályos meta-norma. Azt rögzíti, hogy – jogszabályi kivételtől eltekintve – a jogok bejegyzését, vagy a tények feljegyzését a nyilvántartó hatóság csak az arra jogosult kérelmére jegyezheti be. A kérelemhez kötöttség alóli kivételeket fogalmaz meg az Inyvtv. 50. §-a, az Inyvtv. 30. § (3) bekezdése. Ez utóbbi szerint „Nincs szükség okiratra és kérelemre, ha olyan jogot vagy tényt kell törölni, amelynek megszűnése az ingatlan-nyilvántartásból kétségtelenül megállapítható.” Továbbá a Vhr. 68. § (1)-a mely szerint: „Ha nem jegyzik be tulajdonosként azt az örökös, akivel szemben tulajdonjogának bejegyzése előtt a tv. 31. § (1) bekezdése alapján jelzálogjogot jegyeztek be, ezt a függő hatályú jelzálogjogot a hagyatékátadó végzésben megjelölt örökös tulajdonjogának bejegyzésével egyidejűleg hivatalból törölni kell. Ugyanígy kell eljárni, ha nem annak a szerzőnek a tulajdonjogát jegyzik be, akinek az örökös az ingatlant a hagyaték átadása előtt elidegenítette.”

A kérelemhez kötöttség a bejegyzendő jogokra és a feljegyzendő tényekre hatályos. Nem hatályos az ingatlan-, valamint a jogosultak adataira. Ez utóbbiakat hivatalból is be lehet jegyezni, vagy helyesbíteni.

6. 5. A rangsor elve

A római korba visszanyúló „aki előbb van időben, előbb van jogban” elv érvényesítése az ingatlan-nyilvántartásban. Az adott dologra korábbi jogszerzőt védi a későbbi jogszerzőkkel, illetve a későbbi jogalapításokkal való visszaéléssel szemben. A közhitelesség elve értelmében a jogát bejegyző személy védelmet élvez a bejegyzést elmulasztóval szemben. Ehhez az elvhez kapcsolódik szervesen a rangsor elve, amely értelmében: „Az ingatlan-nyilvántartásban egy-egy bejegyzés ranghelyét és ezzel a bejegyzések rangsorát - e törvény eltérő rendelkezése hiányában - a bejegyzés, feljegyzés iránt benyújtott kérelem iktatási időpontja határozza meg.” (Inyvtv. 7. § (1).) És az „E törvényben meghatározott egyes jogok és jogilag jelentős tények bejegyzése a későbbi jogszerzők szerzését korlátozza, vagy feltételelessé teszi.” (Inyvtv. 3.§. (3).)

A bejegyzés időpontjához kötött szigorú rangsor alóli kivételt jelenti, hogy a rangsorral – tulajdonképpen a rangsorral biztosított jogosultságról – is lehet rendelkezni. A polgári jogi szabályok módot adnak ranghely cseréire, ranghely előzetes biztosítására, és ranghely

fenntartására. Továbbá a rangsor biztosította pozíció alól – sajátos jogvédelmi okokból – törvényi rendelkezések is kivételt tehetnek.

A rangsor elve a bejegyzendő jogokra és feljegyzendő tényekre hatályos. Nem hatályos az ingatlan-, valamint a jogosultak adataira.

6. 6. Az okiratiság elve

Ez az elv azt mondja ki, hogy a bejegyzendő jogokat, feljegyzendő tényeket szigorú követelményeket kielégítő okiratokkal kell hitelt érdemlően bizonyítani. A bejegyzések, illetve feljegyzések alapjául elfogadható okiratok tartalmi és formai követelményeire az ingatlan-nyilvántartási törvény igen részletes követelményeket ír elő. Az ingatlan- valamint a jogosultak adatait enyhébb követelményeket kielégítő dokumentáció alapján is rögzíteni lehet.

Az ingatlan-nyilvántartásba adat rögzítéséhez, illetve jog bejegyzéséhez vagy tény feljegyzéséhez felhasználható okiratokkal szemben támasztott – bejegyzési tárgy kategóriánként specializált – követelmények a jogbiztonságot szolgálják.

Az eddig felsorolt, kifejezetten deklarált elvek mellett más elvek meghatározó szerepe is kimutatható az Inyvtv-ben. Nevezetesen:

6. 7. A teljesség elve

Ennek értelmében az ország összes ingatlanát nyilvántartásba kell venni.

6. 8. A valóságosság elve

A valóságosság elve azt mondja ki, hogy az ingatlanok adatait, valamint a jogosultak adatait a természetes állapotnak megfelelően kell rögzíteni. A valós adatok bejegyzése érdekében hivatalból is intézkedni lehet, adott esetben kell.

A valóságosság elvét a szakirodalomban szokás a dologi megegyezés elvének is nevezni. Értve ez alatt, hogy a bejegyzésnek meg kell egyeznie a nyilvántartott ingatlan valóságban fennálló jellemzőivel, adataival.

A jogokról, és a tényekhez fűződő érdekek védelméről rendelkezés autonómiája – vagyis a rendelkezési elv – egyes esetekben ütközésbe kerülhet a valóságosság elvével, pl. akkor, ha a jogosult nem kíván élni a fennálló jogával. Erre az esetre a polgári jog szabályai a rendelkezési autonómiának biztosítanak elsőbbséget. Ezért a valóságosság elve általánosságban nem hatályos a bejegyezhető jogokra és a feljegyezhető tényekre.

Olyan esetekben viszont, amikor a jogosult rendelkezése más személy jogát csorbítaná, az Inyvtv. kivételt tesz a rendelkezési elve alól, módot ad a jog hivatalból bejegyzésére. Így pl. az adásvétellel egyidőben a szerződésben rögzített hasznélvezeti jog bejegyzésére – az erre irányuló kérelem hiányában is! Ennek indoka: aki adásvétellel tulajdont szerez, az az ügylet bejegyzése kérelmezésekor szívesen „megfelelkezik” a tulajdonát terhelő hasznélvezeti jog bejegyeztetéséről. Az is előfordulhat, hogy a bejegyzett jog vagy a feljegyzett tény az idő múlása, vagy újabb ügylet következményeként megszűnik, vagy kiürül (pl. a tulajdonjog fenntartással megvásárolt ingatlan tulajdonjogának az új tulajdonos nevére bejegyzéséhez a fenntartással védett eladó hozzájárul) ekkor a kiürülés sorsára jutott jogot, vagyényt hivatalból törölni lehet.

6. 9.A kötelező használat elve

Az Inyvtv. 2 §. (3) bekezdése értelmében: „Ingatlannal kapcsolatos bírósági, ügyészségi, hatósági (a továbbiakban: hatósági) eljárásokban – a részben vagy egészben az Európai Unió által finanszírozott, a mezőgazdasági földterületekhez kapcsolódó támogatásokra vonatkozó mezőgazdasági és vidékfejlesztési eljárást kivéve – az ingatlan-nyilvántartási tulajdoni lapon átvezetett adatokat, valamint az ingatlan-nyilvántartási térképen ábrázolt határvonalat kell irányadónak tekinteni.”

A kötelező használat elve az egységesség biztosítását, és az ellentmondások keletkezésének

– ugyanazon ingatlanról eltérő adatok nyilvántartása – megelőzését szolgálja.

Az idézett szövegben rögzített kivétel törvénybe iktatását az tette szükségessé, hogy az EU által folyósított egyes támogatások esetében önálló nyilvántartási rendszer, a Mezőgazdasági Parcellaazonosító Rendszer (MePAR) került felállításra, és az abban rögzített adatok felhasználása a kötelező.

6. 10. A legalitás elve

Ezen elv értelmében az ingatlan-nyilvántartásba, csak az Inyvtv.-ben, vagy más törvényben meghatározott adatokat, jogokat és tényeket lehet bejegyezni, melyet a törvényben erre a feladatra létrehozott és hatáskörrel, valamint illetékességgel felruházott szervek végezhetnek, törvényben meghatározott követelményeknek megfelelő okiratok alapján.

7. Az ingatlannyilvántartásba bejegyezhető jogokat rögzítő szerződések ügyintézése

Az ingatlanokkal kapcsolatos és az ingatlan-nyilvántartásban bejegyezhető jogokat rögzítő szerződésnek – pl. az adásvételi, tartási szerződésnek – az előkészítése és bejegyezése a következő fő lépések megtételét igényli:

- Fel kell deríteni az érintett ingatlan ingatlan-nyilvántartási állapotát. Ez történhet a hiteles tulajdoni lap másolat beszerzésével, vagy a földhivatalban a nyilvántartásba betekintéssel. A betekintés ingyenes, a hiteles tulajdoni lap másolatot a földhivatal 4000 Ft szolgáltatási díj ellenében adja ki.
- A szerződés lényeges tartalmi elemeit rögzítő anyagi jogi jogszabályok – pl. a Polgári Törvénykönyv, a hatályos építési törvény, a Földtörvény, ügyi, stb. törvény – vonatkozó rendelkezéseinek tisztázása.
- A kötöttségek alá tartozó ingatlanokra – pl. termőföldre, természetvédelmi területre, műemléki, vagy kulturális örökségvédelmi védetség alá tartozó ingatlanokra – vonatkozó sajátos jogszabályi rendelkezések tisztázása.
- Az ingatlant, vagy az ügyletet érintő adózási szabályok tisztázása.
- Az ügyletet érintő illetékkötelezettségek tisztázása.
- Az ügyletre vonatkozó szerződés elkészítése, figyelembe véve a jogi lehetőségeket és az ügyfelek kívánságát.
- A csatolandó egyéb iratok (pl. mezőgazdasági művelésből kivonás, művelési ág változtatás engedélyezése, gyámhatósági engedély, társasházi, szövetkezeti házi alaprajz, stb.) beszerzése.
- A bejegyzési kérelem formanyomtatványának kitöltése.
- Az igazgatási szolgáltatási díj befizetése a Díj-törvényben meghatározott valamelyik lehetőség szerint.

A csatolandó iratokkal felszerelt bejegyzési kérelem benyújtása az ingatlan fekvése szerint illetékes földhivatalhoz az ügyfélszolgálaton, vagy postai úton.

8. A földhivatali eljárással kapcsolatos leggyakoribb eljárási lépések

8.1. A kérelem benyújtása

Mind a bejegyzés iránti, mind a tulajdoni lap-másolat kiadása, mind az egyéb szolgáltatás iránti kérelmet az Inytv. által rendszeresített, alább közölt formanyomtatványokon kell benyújtani.

Mind a tulajdoni lap másolatok kiadásáért, mind az eljárás folytatásáért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. Az 1996. évi LXXXV. törvény, a Díjtörvény, eltérő díjtételt állapít meg a hiteles tulajdoni lap kiadásáért – ennek összege 4000 Ft – valamint a kiadás elutasítása miatti fellebbezésért – ennek összege 8000 Ft – illetve az eljárás folytatásáért. Ez utóbbi esetben a végzett tevékenység fajtáktól függően különböző összegben. Az eljárási tevékenységekért fizetendő díjak:

- az elsőfokú eljárás díja 5000 Ft ingatlanonként
- a jelzálogjog bejegyzése, vagy a bejegyzett jelzálogjog módosítása esetén a biztosított követelés 5 %-a, de legfeljebb 12.000 Ft ingatlanonként
- a vagyoni jog törlése 2000 Ft ingatlanonként
- az ügyfél kérelmére induló soron kívüli eljárás 10.000 Ft ingatlanonként
- a bejegyzés tárgyában kiadott határozat elleni fellebbezés 10.000 Ft
- a földhivatali eljárásban készített másolatok, kivonatok díja 100 Ft oldalanként.

Igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni a lekérdezés útján történő adatszolgáltatásért is. (Inytv. 77. § (2).)

A díjat annak kell megfizetni, aki a tulajdoni lap másolat kiadását, illetve az eljárás lefolytatását kéri. A díjfizetési kötelezettség - ideértve a fellebbezés díját is - kizárólag a.) az ingatlan fekvése szerint illetékes földhivatal pénztárába történő készpénzbefizetéssel vagy b.) a megyei földhivatal előirányzat-felhasználási keret számlája javára történő átutalási megbízással teljesíthető. Ez utóbbi esetben a hiteles másolat iránti kérelem előterjesztésekor mellékelni kell a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát. [Díjtv. 29 § (1) - (3) bek.]

A díj megfizetése, vagy annak igazolása elmulasztásának jogkövetkezménye:

- tulajdoni lap másolat kérése esetén: ha az ügyfél a hiányt felszólítás ellenére nyolc napon belül nem pótolja - a földhivatal a hiteles másolat iránti kérelmet elutasítja; a hiánypótlásra történő felszólításban az ügyfelet figyelmeztetni kell a mulasztás jogkövetkezményeire;
- a jog bejegyzés, tény feljegyzés kérelmezése esetén: a földhivatal a kérelem átvételét nem tagadhatja meg, de a benyújtásától számított 15 napon belül hiánypótlási felhívást bocsát ki; a kérelmező a hiánypótlási felhívás kézhezvételétől számított 15 napon belül köteles megfizetni, illetve igazolni a díj megfizetését; ha ez elmarad az eljárást a földhivatal megszünteti; a teljesített eljárásért meg nem fizetett díj adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül;
- soron kívüliség kérelmezése esetén, a díjfizetés elmaradásakor a kérelem nem teljesíthető.

A díjat vissza kell téríteni, ha a kérelem visszavonásáról - az ügyfél szóbeli vagy írásbeli bejelentésének a földhivatalhoz történő beérkezése alapján - a földhivatal az érdemi intézkedést megelőzően tudomást szerzett. A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha az államigazgatási hatóság vagy a bíróság által felülvizsgált

államigazgatási határozat vagy intézkedés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

Ha a kérelem és a befizetést igazoló okiratok alapján megállapítható, hogy az ügyfél a törvényes mértéket meghaladó összegű díjat fizetett, a többletet részére vissza kell téríteni. A visszatérítést hivatalból kell elrendelni, és annak teljesítéséről harminc napon belül intézkedni kell. [Dij tv. 32. §.]

a.) Bejegyzés iránti kérelem

Iktató bélyegző helye

Ingatlan-nyilvántartási kérelem I.

A vékony vonallal bekeretezett rovatokat a kérelmező vagy a nevében eljáró képviselő tölti ki. A kérelem kitöltésével kapcsolatban a kérelmező/képviselő a körzeti földhivatal ügyfélszolgálatán tájékoztatást kérhet.

A kérelmező neve/megnevezése:		
A kérelmező lakcíme/székhelye (telephelye):		
A kérelmező értesítési címe (elektronikus is lehet), ügyintézőjének neve, telefonszáma:		
A kérelmező személyi azonosítója/statisztikai azonosítója:		
A kérelmező képviselője képviselő neve/megnevezése: képviselő lakcíme/székhelye (telephelye):	képviselő neve/megnevezése:	
	képviselő lakcíme/székhelye (telephelye):	
A kérelemhez kapcsolódó földhivatali iktatószám:		

A változással érintett ingatlanok darabszáma:		
A változással érintett egyes ingatlan(ok) részletezése a következő oldalon, ill. pótlap(ok)on		
Soron kívüli ügyintézés a kérelmező igényel-e:	Igen	Nem
Fizetendő összes ig. szolgáltatási díj (az egyes ingatlanokra is tekintettel):	forint	
Fizetési mód:	a) készpénz befizetés b) készpénz-átutalási megbízás c) átutalási megbízás	
Megjegyzés:		
Mellékletek:		

..... év hó nap (keltezés)

.....
kérelmező/képviselő

A vastag vonallal bekeretezett rovatokat a Földhivatal tölti ki.

A fizetési mód a) pontja (készpénzbefizetés) esetén a földhivatali
--

pénztáros nyilatkozata:

pénztá-
r
s

A beérkezett ingatlan-nyilvántartási kérelem vizsgálata

Személyes mentesség esetén nyilatkozat, melléklet csatolva	Igen	Nem
Soron kívüli ügyintézés kérelmezése miatt döntést igényel	Igen	Nem
Az ig. szolg. díjra vonatkozó részletező (II.) és összesítő (I.) rov. kitöltve	Igen	Nem
Készpénzbefizetés esetén a pénztáros nyilatkozata rendben	Igen	Nem
A b) vagy c) pont szerinti fizetési mód esetén melléklet csatolva	Igen	Nem
A vizsgálat a kérelmező jelenlétében történt	Igen	Nem
A vizsgálatot elvégezte:		

Ingatlan-nyilvántartási

kérelem

II.

A változással érintett ingatlan(ok) részletezése

Sor- szá m	1. Település	2. Helyrajzi szám	A kérelem tárgya			6. Tárgyi mentess ég	7. A fizetendő igazgatási szolgáltatás díj mértéke
			3. jelzálogjog bejegyzése, módosítása	4. vagyoni értékű jog törlése	5. általános kérelem		
1.							

b.) Tulajdoni lap másolat kiadása iránti kérelem

Kérelem tulajdoni lap másolat szolgáltatása iránt

(megrendelő)

I. A tulajdoni lap másolatot igénylő adatai

családi	név:
.....	
.....	
utónév:	
.....	
.....	

Amennyiben a tulajdoni lap másolatot igénylő jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb szervezet nevében jár el, az I. pontban foglalt adatokon túlmenően az alábbiakban fel kell tüntetni a szervezet megnevezését is.

.....

.....

.....

Település neve	Az ingatlan fekvése	Az ingatlan helyrajzi száma	A másolat típusa (hiteles/nem hiteles)	A másolat típusa (teljes/szemle/részleges)	Az igényelt másolatok száma

kérelmező aláírása

IV. Személyazonosságot igazoló okmány megnevezése:

A kérelemben szereplő adatokat a személyazonosság igazolására szolgáló okmányból ellenőriztem.

ügyintéző aláírása

.....**Kérelem a tulajdoni lapba történő betekintés iránt**

<i>I.</i>	<i>A</i>	<i>betekintő</i>	<i>adatai</i>
-----------	----------	------------------	---------------

családi	név:
.....	
.....	
utónév:	
.....	
.....	
anyja	születési neve:
.....	
.....	
születési	hely:
.....	
.....	
születési idő: [][][][][][][][][]	

II. A betekintéssel érintett ingatlan(ok) megjelölése

Település neve	Az ingatlan fekvése	Az ingatlan helyrajzi száma	A másolat típusa (hiteles/nem hiteles)	A másolat típusa (teljes/szemle/részleges)	Az igényelt másolatok száma

Kelt:

.....
kérelmező aláírása

A Földhivatal tölti ki!

III. Személyazonosságot igazoló okmány megnevezése:	
A kérelemben szereplő adatokat a személyazonosság igazolására szolgáló okmányból ellenőriztem.	száma:
..... ügyintéző aláírása	

d.) Elektronikus adatszolgáltatás iránti kérelmek

TakarNet szolgáltatások igénybevétele iránti kérelem természetes személyek számára

Igénylő adatai:

Igénylő családi és utóneve/anyja születési neve:

...../.....

Igénylő születési neve:

.....

Születési hely:

.....

Születési idő:

.....

Igénylő tevékenységének jellege (például: közjegyző, ügyvéd, bírósági végrehajtó stb.):

.....

Kamarai tagság kezdete:

.....

Érvényes kamarai tagság száma:

.....

Igénylő lakcíme:

Telefon: Fax: e-mail cím:

.....

Költségviselő neve és címe (ha nem egyezik az igénylővel):

.....

A kérelem indokolása:

.....

A kérelemhez mellékelni kell az illetékes kamara 30 napnál nem régebben kiállított igazolását arról, hogy a kérelmező kamarai tagsága fennáll, és arról, hogy az igénybejelentő közjegyzői szolgálatát/ügyvédi tevékenységét nem szünetelteti, valamint nem áll fegyelmi eljárás hatálya alatt.

Mellékletek:

Kelt:

.....
aláírás/bélyegző

**TakarNet szolgáltatások igénybevétele iránti kérelem
jogi személyek és jogi személyiség nélküli egyéb szervezetek számára**

Igénylő adatai:

Igénylő megnevezése:

.....
.....

Igénylő tevékenységének jellege (például: bank, önkormányzat, ingatlaniroda stb.):

.....
.....

Az igénylő képviselőjében eljáró személy neve és beosztása:

.....
.....

Igénylő statisztikai számjele:

.....
.....

Igénylő székhelye:

.....
.....

Igénylő telephelye:

.....
.....

Telefon: Fax: e-mail cím:

.....

A kérelem indokolása:

.....
.....
.....
.....
.....

A közigazgatási szervek kivételével az igénylőnek a kérelemhez csatolnia kell a keletkezésüket tanúsító, illetőleg konstituáló bejegyzési határozat eredeti vagy közjegyző által hitelesített példányát, vagy a regisztráló hatóság (cégbíróság, megyei bíróság) által vezetett közhiteles nyilvántartás tartalmáról a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 136. §-a (1) bekezdésének i) pontjában meghatározottak szerint kiállított 30 napnál nem régebbi közjegyzői tanúsítványt. Ha a jogi személy és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet fennállását közhiteles nyilvántartás tanúsítja, a kérelemhez elegendő csatolni a nyilvántartásról készített 30 napnál nem régebbi hiteles másolatot.

Mellékletek:

Kelt:

.....
szabályszerű aláírás

Elektronikus úton benyújtható kérelem
természetes személyek részére, ha a kérelemhez melléklet nem tartozik

I. Kérelmező adatai

családi	név:
.....	
.....	
utónév:	
.....	
.....	
lakcím:	
irányítószám: [] [] [] []	/helység:/utca:
..... / házszám:	
személyi azonosító: [] [] [] [] [] [] [] [] [] []	
e-mail	cím:
.....	
.....	

II. A kérelemmel érintett ingatlan(ok) megjelölése (település neve/az ingatlan fekvése/az ingatlan helyrajzi száma)

.....

.....

.....

III. A kérelem tárgya

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

A kérelem tárgyához kapcsolódó, korábban a földhivatalhoz benyújtott kérelmek, beadványok iktatószáma:

.....
.....

Kelt:

Elektronikus úton benyújtható kérelem jogi személyek/jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek részére, ha a kérelemhez melléklet nem tartozik

I. Kérelmező adatai

megnevezés:	
.....	
statisztikai	azonosító:
.....	
székhely/telephely:	
irányítószám: [][][][]/helység:	/utca:
..... / házszám:	
e-mail	cím:
.....	
.....	

II. A kérelmező képviselőjében eljáró természetes személy/jogi képviselő adatai

családi	név:
.....	
utónév:	
.....	
lakcím:	
irányítószám: [][][][]/helység:	/utca:
..... / házszám:	

e-mail	cím:
.....	

III. A kérelemmel érintett ingatlan(ok) megjelölése (település neve/az ingatlan fekvése/az ingatlan helyrajzi száma)

.....

.....

.....

IV. A kérelem tárgya

.....
.....
.....
.....

A kérelem tárgyához kapcsolódó, korábban a földhivatalhoz benyújtott kérelmek, beadványok iktatószáma:

.....

.....

Kelt:

8.2. Felhívás hiánypótlásra (Ket. 37. és Inytv. 39.§, Vhr. 79.-81.§)

Ket. 37. § (1) Az eljáró hatóság a kérelem megérkezését követően haladéktalanul ellenőrzi, hogy a kérelem megfelel-e a 35. § (1) és (2), továbbá a 36. § (1) és (3) bekezdésében foglalt *(formai és tartalmi)* követelményeknek

(2) Ha az ügyfél a kérelmet hiányosan nyújtotta be, az eljáró hatóság **a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül - megfelelő határidő megjelölése és a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett -** hiánypótlásra hívja fel.

(3) Törvény vagy kormányrendelet a hiánypótlási felhívás kibocsátására nyolc napnál hosszabb határidőt is megállapíthat.

Inytv. 39. § (1) Ha a kérelemnek, illetőleg mellékletének vagy a bejegyzés alapjául szolgáló okiratnak **pótolható hiányossága van** - ideértve az igazgatási szolgáltatási díj meg nem fizetését is -, **a kérelmezőt a kérelem beérkezésétől számított 15 napon belül a határidő megjelölésével fel kell hívni a hiány pótlására.** Ha a kérelemnek, illetőleg mellékletének vagy a bejegyzés alapjául szolgáló okiratnak pótolható hiányossága van, de a kérelmet a rangsorban előrébb álló kérelem miatt függőben kell tartani, a hiánypótlási felhívást a rangsorban megelőző kérelem elintézésének napjától számított 15 napon belül kell kiadni. *(Mint látható, az Inytv. élt a Ket. 37. §. (3) bekezdésében adott felhatalmazással, és a nyolc napos határidőt 15 naposra változtattta..)*

(2) Ha a körzeti földhivatal megítélése szerint a kérelmet részben el kell utasítani, a kérelmezőt nyilatkozattételre kell felhívni, hogy a kérelmet teljesíthető részében fenntartja-e.

(3) **Nem alkalmas hiánypótlásra** a bejegyzés, feljegyzés alapjául szolgáló okirat, és a **kérelmet határozattal el kell utasítani**, ha ahhoz, hogy bejegyezhető legyen,

a) a benyújtott okirat tartalmát, így különösen az abban megjelölt jogcímet kellene módosítani vagy pótolni,

b) a szerződő vagy jogosult, illetőleg kötelezett felek személyét kellene megváltoztatni a jogutódlás kivételével,

c) a település megjelölése, az ingatlan fekvése és helyrajzi száma módosulna, vagy ezeket együtt kellene utólag megjelölni,

d) a szerződő, jogosult, illetőleg kötelezett felek bármelyikének az aláírását kellene utólag pótolni,

e) az okirat ellenjegyezéséről, az aláírás közjegyzői hitelesítéséről, tanúk általi aláírásáról kellene gondoskodni,

f) a bejegyzési engedélyt kellene pótolni, kivéve, ha a bejegyzett jogosult a bejegyzés alapjául szolgáló okiratban nyilatkozott arról, hogy a bejegyzési engedélyt későbbi időpontban, de legfeljebb az okirat földhivatali benyújtását követő 6 hónapon belül megadja,

g) okirat keltezésének helyét vagy az időpontját kellene feltüntetni,

h) a körzeti földhivatal által érvényes záradékkal ellátott változási vázrajzot, vagy a vázrajzon a törvényben meghatározott személyek aláírását kellene pótolni.

(4) **A hiány pótlására való felhívás nélkül végzéssel kell elutasítani** a bejegyzés iránti kérelmet akkor, ha

a) a kérelem vagy a benyújtott okirat, illetve azok együttes tartalma érthetetlen, ellentmondó, vagy a kérelem nem tartalmazza a kérelmező nevét, lakcímét (székhelyét), az érintett ingatlan helyrajzi számának és annak a jognak, ténynek vagy adatnak a megjelölését, amelynek bejegyzését, feljegyzését, törlését illetőleg átvezetését kéri,

b) olyan jogra vagy tényre vonatkozik, amely nem tárgya az ingatlan-nyilvántartásnak,

c) vagy az az ingatlan, jog vagy tény, amelyre a bejegyzést kérték az ingatlan-nyilvántartásban nem szerepel,

d) vagy a bejegyzési kérelmet arra nem jogosult nyújtotta be.

Inytv. 40. § (1) **El kell utasítani a kérelmet**, ha a felhívás ellenére határidőn belül nem pótolják azokat a hiányosságokat, amelyek miatt a változás nem jegyezhető be. Erre a jogkövetkezményre a hiánypótlásról szóló felhívásban a kérelmezőt figyelmeztetni kell.

(2) Ha a kérelmező a hiánypótlási felhívásra nem nyilatkozott, a földhivatal a kérelem teljesíthető részének helyt ad, a többi részét pedig elutasítja. Erre a kérelmezőt a felhívásban figyelmeztetni kell.

(3) Ha a kérelmező úgy nyilatkozik, hogy a kérelmet teljesíthető részében sem tartja fenn, a kérelem visszavonásával kapcsolatos szabályokat kell alkalmazni.

(4) A kérelem részben vagy egészben történő elutasításának tényét a tulajdoni lapra fel kell jegyezni, kivéve, ha az elutasításra az 51. § (1) bekezdésében foglaltak *(szerint, az okiratban rögzített ügylet nyilvánvaló érvénytelensége)* miatt, vagy azért kerül sor, mert a kérelem a 39. § (4) bekezdésében meghatározott hiányosságokkal bír.

Vhr. 79. § (1) A hiánypótlási felhívásban - a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett - fel kell sorolni azokat a hiányosságokat, amelyek a beadvány elintézését akadályozzák. Szükség esetén vissza kell adni a hiányos okiratot is.

(2) A hiánypótlásra 15 napos határidőt kell megállapítani, amely indokolt esetben kérelemre egyszer 15 nappal meghosszabbítható.

Vhr. 81. § (1) Azokat a beadványokat, amelyek elintézését bármely okból függőben kell tartani, nyilvántartásba kell helyezni.

(2) A nyilvántartásba helyezés tényét és határidejét a számítógépen kezelt iktatókönyvben fel kell tüntetni.

(3) A nyilvántartásba helyezett beadványokat az iktatószámok sorrendjében külön kell kezelni és a nyilvántartási határidő utolsó napján be kell mutatni az ügyintézőnek.

a.) Felhívás alaki hibák miatt

Leányvári Körzeti Földhivatal
9520. Leányvár, Fő u. 5.
Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy: Nagy István Leányvár, Tó u 4.sz.
tulajdonjog bejegyzési kérelme
Ügyintéző: Rögzít Elek

Ügy száma: 835/2006/5

dr. Dolgos Rihárd ügyvéd

9520. Leányvár
Petőfi u.60.

Tisztelt Ügyvéd Úr!

A Nagy István (született 1957. an: Nyári Virág) 9520. Leányvár Tó u. 4. sz. lakos vevő képviselőjében 2006. május 25. napján benyújtott és 675/2006. sz. alatt iktatott kérelméhez mellékelte szerződés másod-, valamint a másolati példánya a száraz bélyegző lenyomatot nem tartalmazza. Továbbá a szerződések aláírásánál nem szerepel a felek jogügyletben betöltött szerepe.

A jelzett hiányok miatt a kérelem az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. Törvény 32. §. (4), illetve a 26. § (6) bekezdés értelmében nem teljesíthető.

Kérem, hogy a fent megjelölt hiányokat a jelen felhívás kézhezvételétől számított 15 napon belül szüntesse meg. Amennyiben a hiányokat a kitűzött határidőn belül nem pótolja, a benyújtott kérelmet az 1997. évi CXLI. törvény 40.§ (1) bekezdése alapján el kell utasítani.

Indokolt esetben egy alkalommal kérheti a határidő 15 nappal történő meghosszabbítását.

Leányvár, 2006 június 3.

Rögzít Elek
ügyintéző

b.) Hiánypótlási felhívás a tulajdoni lap másolat kiadása iránti kérelemmel kapcsolatban a Ket. 37. és a Díjtörvény 29.§ alapján

Leányvári Körzeti Földhivatal
9520. Leányvár, Fő u. 5.
Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy: Eröss Tihamér Leányvár,
Skorpió u. 6. felhívása
hiánypótlásra.

Ügy száma: 925/2006/2

Ügyintéző: Rögzít Elek

Eröss Tihamér

9520. Leányvár
Skorpió u. 60.

Tisztelt Eröss Úr!

A leányvári 698. helyrajzi számú, az Ön tulajdonában álló ingatlanra vonatkozó tulajdoni lap másolat kiadása iránt ez év június 15-én benyújtott kérelmének a következő hiányai vannak:

- A postai úton előterjesztett kérelmét nem teljes bizonyító erejű magánokiratban nyújtotta be.

- A tulajdoni lap hiteles másolatért a 4000 forint összegű díj megfizetését nem igazolta.

Ezen hiányok miatt kérelme a 2004. évi CXL. Tv. 37. §-a és az 1996. LXXXV. törvény 29 §-a alapján nem teljesíthető. Amennyiben kérelmét két tanuval aláírhatja, vagy más módon teljes bizonyító erejűvé teszi, és a megjelölt szolgáltatási díjat megfizeti, illetve a megfizetését igazolja, akkor a tulajdoni lap másolat kiadása nem ütközik akadályba.

Leányvár, 2006. június 20.

Rögzít Elek
ügyintéző.

c.) Felhívás díjfizetésre jogerős megszerzést megállapító hagyatékátadó végzés / bírósági ítélet / egyéb hatósági határozat esetén, a 118/2005.(XII.19.) FM. rendelet 3 § (2) bek. alapján.

Leányvári Körzeti Földhivatal
9520. Leányvár, Fő u. 5.
Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy: Címben nevezett ügyfél
felhívása díj befizetésére
Ügyintéző: Rögzít Elek

Ügy száma: 619/2006/2

Bak Zsuzsanna

9520 Leányvár
Tücsök u. 6.

A leányvári 135. helyrajzi számú, Bak Péter tulajdonában álló ingatlanra benyújtott jogerős *hagyatékátadó végzés* alapján indult eljárás során megállapítottam, hogy a tulajdonjog bejegyzése iránti díj az Ön részéről nem került megfizetésre. Az elsőfoku eljárásért az 1996. évi LXXXV. törvény értelmében 5.000 Ft összegű eljárási szolgáltatási díjat kell fizetni.

Kérem, hogy jelen felhívásom kézhezvételétől számított 15 napon belül a fenti összegű díjat a Leányvári Körzeti Földhivatal pénztárába sziveskedjen befizetni, vagy a Leányvári Megyei Földhivatal 10029008-01409385-00000000 számú előirányzat-felhasználási keretszámlájára készpénz-átutalási megbízással, illetve átutalási megbízással fizesse meg és ennek tényét a díj megfizetését igazoló okirattal illetve annak másolatával a körzeti földhivatalban igazolja.

Amennyiben a kitűzött határidőn belül a felhívásomban foglaltaknak nem tesz eleget, úgy a meg nem fizetett igazgatási szolgáltatási díjat az 1996. évi LXXXV. törvény 32/E. § (1) bekezdése alapján adók módjára kell behajtani, a 118/2005.(XII.19) FVM rendelet 3.§ (2) bekezdésében foglaltak szerint.

Leányvár, 2006. június 19.

Rögzít Elek
ügyintéző.

d.) A hiány pótlása az ügyfél részéről

Leányvári Körzeti Földhivatal

ad: 619/2006/2 sz. ügyben díj befizetés
igazolása

9520. Leányvár

Fő u. 5.

Tisztelt Körzeti Földhivatal !

Bak Zsuzsanna 9520. Leányvár Tücsök u. 6. sz. alatti lakos, Tisztelt Körzeti Földhivatal fenti számú felszólításában megjelölt 5.000 Ft összegű elsőfoku eljárási szolgáltatási díjat a Legényvári Megyei Földhivatal megjelölt számlájára befizettem. A befizetés tényét a postai pénzes utalvány igazoló szelvényrészének xerox másolatával igazolom. Az eredeti példányt szükség estén bemutatom.

Kérem igazolásom szives tudomásul vételét és a tulajdonjogom bejegyzésének teljesítését.

Leányvár 2006. június 25.

Tisztelettel:

Bak Zsuzsanna

8.3. Értesítés az eljárás megindításáról (Ket. 29. § (3) –(7) bek. és Inyvtv. 27/A.§.)

Ket 29. § (3) Ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik, az eljárás megindításáról

- a) a hivatalból indult eljárásban az ismert ügyfelet az eljárás megindításától,
- b) a kérelemre indult eljárásban az ismert ellenérdekű, illetve érintett ügyfelet a kérelem beérkezésétől számított öt napon belül értesíteni kell.

(4) Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha

- a) az veszélyeztetné az eljárás eredményességét,
- b) az egyszerű megítélésű, a tényállás előzetes tisztázását nem igénylő ügyben az eljárás megindítása után azonnal sor kerül az érdemi határozat meghozatalára,
- c) az ellenőrzésre feljogosított hatóság az adott tárgyban folyamatosan lát el az érintettnél ellenőrzési feladatot,

d) azt honvédelmi, nemzetbiztonsági, közbiztonsági okból jogszabály kizárja.

(5) Az értesítésnek tartalmaznia kell:

- a) az ügy tárgyát, iktatási számát, az eljárás megindításának napját és az adott ügyfajta irányadó ügyintézési határidőt, az ügyintéző nevét és hivatali elérhetőségét,
- b) az iratokba való betekintés és a nyilatkozattétel lehetőségére irányuló tájékoztatást,
- c) hivatalból indult eljárásban az erre történő utalást, kérelemre indult eljárásban a kérelmező ügyfél nevét,
- d) az ügyfél tájékoztatását az elektronikus ügyintézés lehetőségének igénybevételeéről és az ügyfajta vonatkozó elektronikus tájékoztatási szolgáltatás elérhetőségéről.

(6) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a 15. § (2) és (5) bekezdése esetében, valamint ha az eljárás egyébként jelentős számú ügyfelet érint, az ügyfeleket az eljárás megindításáról hirdetményi úton, továbbá közhírré tétel útján (helyben szokásos módon, a helyi lapban stb.) kell értesíteni.

(9) Az ügyfél kérelmére indult eljárásban, ha ezt az ügyfél kéri, a kérelem beérkezésétől számított öt napon belül a hatóság az ügyfelet értesíti az ügy iktatási számáról, az eljárás megindításának napjáról, az ügyintézési határidőről, ügyintézőjéről és az ügyintéző hivatali elérhetőségéről. Ha a kérelem elektronikus úton érkezett, a tájékoztatás elektronikus úton, három napon belül történik. Ebben az esetben az értesítés a fentieken túlmenően tartalmazza a kapcsolattartás elektronikus levélcímét is.

Inytv. 27/A. § Az eljárás megindításáról a földhivatal azt az ügyfelet értesíti, akinek az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett **tulajdonjogának törlését**, illetve **akivel szemben vételi jog bejegyzését kéri**. Az értesítést a földhivatal az ügyfél ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett lakcímére, illetve székhelyére kézbesíti. *(Tehát az ingatlan-nyilvántartási eljárásban a földhivatalt csak az itt meghatározott esetekben terheli értesítési kötelesség. Saját belátásától függően – a Ket. idézett rendelkezéseinek megfelelően – egyéb esetekben is értesítheti az ügyfeleket.)*

Leányvári Körzeti Földhivatal
9520. Leányvár, Fő u. 5.
Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy: Címzett ügyfél értesítése vételi
jog bejegyzése iránti eljárás
megindulásáról

Ügy száma: 975/2006/2

Ügyintéző: Rögzít Elek

Szarka Elek

9520. Leányvár
Szöcske u. 8.

Tisztelt Szarka Úr!

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 27/A. § értelmében, mint a Leányvári 13. helyrajzi számú ingatlan nyilvántartás szerinti tulajdonosát értesítem, hogy ingatlanára Karvaly Elek, 9520. Leányvár Zsivány u. 70. sz. alatti lakos *vételi jog* bejegyzését kérte.

A kérelem iktatószáma:

Az eljárás megindításának napja:

Ügyintézési határidő: 30 nap, mely indokolt esetben egy alkalommal 30 nappal meghosszabbítható

Ügyintéző neve, hivatali elérhetősége: Rögzít Elek, a körzeti földhivatal fenti címén.

Egyidejűleg tájékoztatom, hogy az eljárás irataiba az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 4.§ (3) – (4) bekezdésében foglaltak szerint ügyfél fogadási időben betekinthez.

Leányvár, 2006. szeptember 19.

Rögzít Elek
ügyintéző.

8.4. Eljárást felfüggesztő végzés. (Ket. 32. §. és Inytv. 47.§.)

Ket. 32. § (1) Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, továbbá ha a döntéshez külföldi hatóság vagy más szerv álláspontját is be kell szerezni, a hatóság az eljárást felfüggeszti. Amennyiben a más szerv előtti eljárás megindítására az ügyfél jogosult, erre őt megfelelő határidő kitűzése mellett fel kell hívni. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, a hatóság az eljárást megszünteti, vagy a rendelkezésre álló adatok alapján dönt.

(2) Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a hatóságot új eljárásra kötelezi és ezzel a bírósági döntéssel szemben perújítási vagy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, a hatóság az eljárást felfüggesztheti.

(3) Az eljárás felfüggesztését indokolt esetben egy alkalommal az ügyfél is kérheti. Az eljárás az ügyfél kérelmére akkor függeszthető fel, ha

a) azt jogszabály nem zárja ki, és

b) nincs ellenérdekű ügyfél vagy az ellenérdekű ügyfél az eljárás felfüggesztéséhez hozzájárul, vagy az ellenérdekű ügyfél érdekét az nem érinti.

(4) Jogszabály az eljárásnak az ügyfél kérelmére történő felfüggesztését a (3) bekezdés rendelkezésein kívül egyéb feltételhez is kötheti.

(5) Ha a jogutód kiléte vitás, ennek eldöntéséig a hatóság a folyamatban levő eljárást a kérelmező ügyfél kiesése esetén felfüggeszti, egyéb esetekben felfüggesztheti.

(6) Olyan ügyfajtákban, amelyekben a szakvélemény elkészítése hosszabb időt vesz igénybe jogszabály lehetővé teheti, hogy az eljáró hatóság a szakértő kirendelésekor, illetve a szakvélemény kérésekor az eljárást a szakvélemény megérkezéséig felfüggeszse.

(7) Az eljárás felfüggesztéséről a hatóság végzéssel dönt.

(8) Az eljárás felfüggesztésekor minden határidő megszakad, és az eljárás felfüggesztésének megszűnésekor az ügyintézési határidő kivételével újra kezdődik.

(9) A hatóság az eljárás felfüggesztése esetén is dönthet úgy, hogy a folyamatban lévő eljárási cselekményeket és az azok teljesítésére megállapított határidőket az eljárás felfüggesztése nem érinti.

Inytv. 47. § (1) Az ingatlanra vonatkozó **jogok bejegyzése, tények feljegyzése iránti eljárást a földhivatal felfüggeszti**, ha a bejegyzés, illetőleg a feljegyzés alapjául szolgáló magánokirat valódiságát az aláíró felek, illetőleg a hitelesítő vagy ellenjegyző személyek valamelyike vitatja.

(2) A földhivatal felfüggeszti eljárását akkor is, ha a bejegyzés, illetőleg a feljegyzés alapjául szolgáló okirat jogszerűsége, illetőleg a bejegyezni kért jog, feljegyezni kért tény jogosultjának személye tekintetében a felek között jogvita alakul ki.

(3) Ha az (1)-(2) bekezdésben foglalt bejelentést tevő személyek a földhivatali hiánypótlási felhívásban meghatározott határidő alatt a bejegyzés, illetőleg a feljegyzés alapjául szolgáló okirat érvénytelensége iránti per megindítását a keresetlevélnek a bíróságon iktatott példányával vagy annak hiteles másolatával nem igazolják, a földhivatal érdemi határozatot hoz a bejegyzési, feljegyzési kérelem tekintetében.

(4) **Az eljárás felfüggesztéséről a földhivatal végzésben dönt.** A körzeti földhivatal eljárást felfüggesztő végzése ellen fellebbezésnek van helye, felügyeleti jogkör gyakorlásának viszont nincs.

Leányvári Körzeti Földhivatal

9520. Leányvár, Fő u. 5.

Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy: Karvaly Elek jelzálogjog

Ügy száma: 975./2006/5

bejegyzés iránti kérelme
 ügyintézésnek felfüggesztése
 Ügyintéző: Rögzit Elek

V é g z é s

Karvaly Elek (sz. Leányváron, 1970; an: Hörcsög Rozália) 9520. Leányvár Zsivány u. 70. sz. alatti lakos kérelmére indult, a Leányvári 33. hrszú. ingatlanra jelzálogjog bejegyzése iránti eljárást, a Legényvári Bíróság előtt 4.P. 2069/2006. sz alatt megindított per jogerős befejezéséig felfüggesztem. A jelzálogjog bejegyzése iránt indított ingatlan-nyilvántartási eljárás felfüggesztésének tényét a leányvári 33. helyrajzi számú ingatlan tulajdoni lapjára feljegyeztem.

Végzésem ellen fellebbezésnek van helye, melyet a végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül a Leányvári Körzeti Földhivatalnál kell benyújtani. A fellebbezés díjmentes.

Indokolás

Karvaly Elek, 9520. Leányvár Zsivány u. 70. sz. alatti lakos ez év április 4-én kérelmezte a Sóher Péter (sz. Leányváron, 1983; an: Nyúl Terézia) 9520 Leányvár Lejtő u. 3. sz. alatti lakos tulajdonában álló, a leányvári 33. helyrajzi szám alatt nyilvántartott ingatlanra 5.000.000 Ft. azaz Ötmillió forint összegű kölcsön biztosítására jelzálogjog bejegyzését. A kérelméhez mellékelte a közte és Sóher Péter között 2006. április 1.-én aláírt megállapodást.

Az április 20-án hivatalomban személyen megjelent Sóher Péter azt állította, hogy a megállapodást nem ő, hanem a neve aláhamisításával, a nevelt fia írta alá. Egyben kérte a bejegyzés teljesítésének elutasítását.

Felhívásomra Sóher Péter május 3.-án a Legényvári bírósághoz benyújtott keresetlevele becsatolásával igazolta, hogy a bejegyzési kérelem megalapozására benyújtott okirat érvénytelenségének a megállapítása végett polgári pert indított.

A fentiek alapján a Karvaly Elek kérelmére indult eljárást az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 47.§ alapján, a benyújtott keresetlevéllel kezdeményezett peres eljárás jogerős befejezéséig felfüggesztettem. Az erre utaló tény a leányvári 33. helyrajzi számú ingatlan tulajdoni lapjára feljegyeztem.

Végzésem az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 47.§-ában foglaltakon alapul.

Az eljáró körzeti földhivatal hatáskörét és illetékességét az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 9.§-a illetve a földhivatalokról szóló 62/1999.(VII.21.) FVM rendelet 2. §. (1) bekezdése állapítja meg.

Leányvár, 2005 május 10.

E végzésről Határozatomról értesítést kap:
 Karvaly Elek Leányvár Zsivány u. 70.
 Sóher Péter. Leányvár Lejtő u. 3.

Árgus Lilla
 hivatalvezető

8.5. Értesítés eljárás függőben tartásáról (Inytv. 47/A. §)

Inytv. 47/A. § (1) Függőben kell tartani a beadvány elintézését:

- a) a rangsorban előrébb álló beadvány elintézéséig,
- b) a bejegyzett jogosult által a bejegyzési engedély megadására meghatározott, legfeljebb az okirat földhivatali benyújtásától számított 6 hónapos határidő elteltéig,
- c) az ügyész értesítése esetén, az e törvény 42. § (2) bekezdésében meghatározott (ügyészi) tájékoztatás földhivatalhoz történő beérkezéséig,
- d) ha törvény így rendelkezik.

(2) A függőben tartásról a körzeti földhivatal a beadvány beérkezését követő nyolc napon belül értesítés megküldésével tájékoztatja a kérelmezőt.

(3) A függőben tartást a tulajdoni lapra nem kell feljegyezni.

(4) A függőben tartott beadvány ügyintézési határidejének számítására az eljárás felfüggesztésére vonatkozó szabályok az irányadók.

Leányvári Körzeti Földhivatal

9520. Leányvár, Fő u. 5.

Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy: Éltés Péter Leányvár Táncsics u. 10 sz.
tartási jog bejegyzése ügyében értesítés
az eljárás felfüggesztéséről.

Ügy száma: 1125/2006/5

Ügyintéző: Rögzít Elek

dr. Dolgos Rihárd ügyvéd

9520. Leányvár

Petőfi u.60.

Tisztelt Ügyvéd Úr!

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 47/A. § értelmében tájékoztatom, hogy az Éltés Péter (született Leányváron, 1930. An. Lisztes Julianna,) Leányvár Táncsics u. 10. szalatti lakos ügyében, a leányvári 54. helyrajzi számú ingatlanra tartási jog bejegyzése iránt indított eljárást, az ugyanezen ingatlanra a Raiffeisen Bank Rt. jelzálogja bejegyzése iránti kérelme elbírálásáig függőben tartom.

Leányvár, 2006. augusztus 19.

Rögzít Elek
ügyintéző.

8.6. Eljárást megszüntető végzés a Ket. 31.§ -ában foglalt ok miatt

Ket. 31. § (1) A hatóság az eljárást végzéssel megszünteti, ha

- a) a 30. § alapján a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításának lett volna helye, az elutasítási ok azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására, *(Lásd alább.)*

- b) az ügy tárgyát képező vagyontárgy megsemmisült vagy olyan mértékben károsodott, hogy az eljárás okafigyottá vált,
- c) az eljárás kérelemre indult és az ügyfél az érdemi határozat jogerőre emelkedése előtt kérelmét visszavonta, kivéve ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és nem mindegyikük vonta vissza kérelmét,
- d) az ügyfél halála vagy a jogi személy, illetve a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megszűnése következtében okafigyottá vált, és eljárásbeli jogutódlás sem következett be,
- e) az eljárást hivatalból indították vagy folytatták, és az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn,
- f) az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a képviselő visszautasítása esetén a hatóság felhívása ellenére nem gondoskodik a képviselő-ellátásra alkalmas személy meghatalmazásáról vagy nem jár el személyesen,
- g) jogszabályváltozás miatt az ügy elbírálása a továbbiakban már nem hatósági hatáskörbe tartozik.

(2) **A hatóság az eljárást végzéssel megszüntetheti**, ha az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a hiánypótlásra való felhívásnak nem tett eleget, és az erre megállapított határidő meghosszabbítását sem kérte, illetve nyilatkozattételének elmaradása megakadályozta a tényállás tisztázását.

(3) Ha a hatósági eljárásért illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére nem tesz eleget és költségmentességben sem részesül, **a hatóság az eljárást megszüntetheti**.

(4) Az eljárás megszüntetéséről a hatóság öt napon belül mindazokat értesíti, akiket az eljárás megindításáról értesített.

Ket. 30. § A hatóság a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül, nyolc napon belül **végzéssel elutasítja**, ha

- a) az eljárásra magyar hatóságnak nincs joghatósága,
- b) a hatóságnak nincs hatásköre vagy nem illetékes, és a kérelem áttételének nincs helye, továbbá ha a kérelem áttételéhez szükséges adatok a kérelemből hiányoznak, és azok hivatalból sem állapíthatók meg,
- c) a kérelem nyilvánvalóan lehetetlen célra irányul,
- d) jogszabály az igény érvényesítésére határidőt állapít meg, és a kérelem elkészt,
- e) a hatóság az ügyet érdemben már elbírálta, és változatlan tényállás és jogi szabályozás mellett ugyanazon jog érvényesítésére irányuló újabb kérelmet nyújtottak be, és újrafelvételnek nincs helye, feltéve hogy a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását jogszabály nem zárja ki,
- f) a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet késedelmesen terjesztették elő,
- g) a kérelem tartalmából megállapítható, hogy az ügy nem hatósági ügy.

Leányvári Körzeti Földhivatal
9520. Leányvár, Fő u. 5.
Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy: Békés Farkas lakásbérleti jog
bejegyzése iránti kérelmének
elutasítása.

Ügy száma: 657/2006/2.

Ügyintéző: Rögzt Elek

V é g z é s

Békés Farkas (sz: Odvaslakon, 1950. an: Medve Orsolya) 9520. Leányvár, Kakas u. 60. sz. alatti lakos kérelmére indult, lakásbérleti jog bejegyzése iránt indult eljárást megszüntetem. Az eljárás megindítására utaló széljegyet a leányvári 425. helyrajzi számú ingatlan tulajdoni lapjáról töröltem.

Végzésem ellen fellebbezésnek van helye, melyet a végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül a Leányvári Körzeti Földhivatalnál kell benyújtani. A fellebbezés díjmentes.

Indokolás

Békés Farkas 9520. Leányvár, Kakas u. 60. sz. alatti lakos kérelmezte a közte és Bárány Győző (született 1965. anyja neve Tóth Zita) 9520. Leányvár Trombita u. 13. sz. lakos között létrejött bérleti szerződés becsatolásával a javára, 5 évre szóló lakásbérleti jog bejegyzését a leányvári 425. helyrajzi számú, Kossuth u. 60. sz. alatt fekvő házas beltelki ingatlanra. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. Törvény 16 §-a a bejegyezhető jogok között a bérleti jogot nem tartalmazza, ezért az ügyfél kérelme jogilag lehetetlen célra irányul. Kérelmét az 1997. évi CXLI. Törvény 39 § (4) bekezdése alapján hiánypótlásra felhívás nélkül el kellett volna utasítani. Erre figyelemmel az eljárást a 2004.évi CXL. törvény 31. §-(1) bekezdés a.) pontja alapján, figyelemmel ugyanezen törvény 30. § c.) pontjára is, megszüntetem.

A Leányvári Körzeti Földhivatal hatáskörét és illetékességét az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 9.§-a illetve a földhivatalokról szóló 62/1999.(VII.21.) FVM rendelet 2 § (1) bekezdése állapítja meg.

Leányvár, 2005 május 10.

E végzésről értesítést kap:

Karvaly Elek Leányvár Zsivány u. 70.
Sóher Péter. Leányvár Lejtő u. 3.

Árgus Lilla
hivatalvezető

8.7. Eljárás megszüntetése díjfizetés elmulasztása miatt. (Ket. 31.§ (3).bekezdés és 118/2005.(XII.19.) FVM rendelet 3 §.)

Ket. 31. § (3) Ha a hatósági eljárásért illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére nem tesz eleget és költségmentességben sem részesül, a hatóság az eljárást megszüntetheti. (De nem köteles megszüntetni!)

118/2005.(XII.19.) FVM rendelet

3 § (1) Az elsőfokú eljárás, valamint a bejegyzés, feljegyzés és átvezetés tárgyában hozott körzeti földhivatali határozat ellen benyújtott fellebbezés után járó **díj megfizetésének elmulasztása esetén**

- az illetékes földhivatal a kérelem benyújtásától számított 15 napon belül hiánypótlási felhívást bocsát ki.

- A kérelmező a hiánypótlási felhívás kézhezvételétől számított 15 napon belül köteles megfizetni, illetve igazolni a díj megfizetését.

- Ha a hiánypótlási felhívás kiadására kizárólag a díjfizetési kötelezettség elmulasztása miatt került sor és a kérelmező a hiánypótlásra nyitva álló határidő alatt a díjat nem fizette meg vagy a díjfizetés megtörténtét nem igazolta, a földhivatal az eljárást **végzéssel** megszünteti. *(E szabály értelmében a díjfizetés elmulasztása, illetőleg a befizetés megtörténtének igazolása hiányában a földhivatal az eljárást köteles megszüntetni. Ha a befizetés tényéről a földhivatal más forrásból tudomást szerzett, a befizetés ügyfél általi igazolásának elmulasztása nem ad jogalapot az eljárás megszüntetésére)*

(2) Az (1) bekezdésben előírt határidőben felhívást bocsát ki az illetékes földhivatal, ha a jogszerzést jogerős hagyatékátadó végzés, bírósági ítélet vagy hatósági határozat alapján kell ingatlan-nyilvántartásba bejegyezni, és a hagyatékátadó végzéssel, bírósági ítélettel vagy hatósági határozattal érintett jogszerző az eljárás megindításáig díjfizetési kötelezettségét nem

teljesítette. Ha a felhívás ellenére a jogszerző fél díjfizetési kötelezettségének nem tesz eleget, a körzeti földhivatal intézkedik a meg nem fizetett díj behajtása iránt. ***(Vagyis az itt felsorolt esetekben a díjfizetés elmulasztása miatt az eljárás nem szüntethető meg.)***

(3) Ha ugyanarra az ingatlanra egy hagyatékátadó végzéssel, bírósági vagy hatósági határozattal, többen szereznek jogot, a feleket **egyetemleges** díjfizetési kötelezettség terheli. *(Vagyis a díj teljes összege bármelyik jogosulttól – de közülük csak egytől – behajtható.*

Ha a szolgáltatási díj részben kifizetésre került, megszüntetés esetén a végzésben rendelkezni kell a befizetett összeg visszafizetéséről.)

Leányvári Körzeti Földhivatal
9520. Leányvár, Fő u. 5.
Telefon: 06 - 96- 225-4850

Tárgy Nagy István Leányvár Gödör u. 4.
sz. lakos tulajdonjog bejegyzése
iránti kérelmének elutasítása.

Ügy száma: 875/2006.

Ügyintéző: Rögzít Elek.

V é g z é s

Nagy István (sz: 1985; anyja születési neve: Farkas Klára; lakáscíme: Leányvár Gödör u. 4.) tulajdonjog bejegyzése iránti kérelme alapján indult eljárást – melyben nevezett a leányvári 205. helyrajzi számú ingatlanra tulajdonjoga bejegyzését kérte -

m e g s z ü n t e t e m.

Az eljárás megindítására utaló széljegyet a leányvári 205. helyrajzi számú ingatlan tulajdoni lapjáról töröltem. Elrendelem a kifizetett 1000, azaz EGYEZER forint eljárási szolgáltatási díj-részlet Nagy István részére visszafizetését.

Jelen végzésemmel egyidejűleg kérelmezőnek megküldöm az eljárás során befizetett 1000 Ft összegű díj megfizetéséről szóló bizonylatot és felhívom, hogy jelen végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül közölje a Leányvári Körzeti Földhivatallal azt a bankszámlaszámot, melyre a megfizetett díjrészlet visszatérítését kéri. Amennyiben a kitűzött határidőn belül nem közöl bankszámlaszámot, úgy a befizetett díj visszatérítése készpénz-átutalási megbízással történik, a posta útján.

A bankszámlaszám közlését követően külön intézkedem a díj visszatérítése érdekében.

Végzésem ellen a Legényvári Megyei Földhivatalhoz – 9500. Legényvár Kossuth u. 10. sz. – címezett fellebbezésnek van helye, melyet a végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül a Leányvári Körzeti Földhivatalnál kell benyújtani. A fellebbezés díjmentes.

Indokolás

Nagy István a képviseletében eljáró dr. Dolgos Richárd ügyvéd – székhelye: 9520. Leányvár, Petőfi u. 60. sz. – által benyújtott kérelmében a leányvári 205. hrszú. ingatlanra tulajdonjoga bejegyzését kérte. Kérelméhez mellékelte a Kalmár Rezsővel (sz: 1978; anyja születési neve: Faragó Teréz, 9520. Leányvár Szeglet u. 7. sz. lakossal), 2006. január 10.-én kelt adásvételi szerződést.

Az eljárás során megállapítottam, hogy a tulajdonjog bejegyzéséért fizetendő összegű igazgatási szolgáltatási díj nem teljes mértékben került megfizetésre. Ennek pótlására felhívtam eljáró jogi képviselőt, egyidejűleg figyelmeztettem, hogy amennyiben a kitűzött

határidőn belül a hátralékot nem fizeti meg, illetve nem igazolja a teljes összegű díj megfizetését, úgy az eljárást megszüntetem.

Ügyfél, illetve képviselője a kitűzött határidőn belül a fizetés teljesítését nem igazolta és a határidő meghosszabbítását sem kérte. Erre tekintettel az eljárást ezen végzéssel megszüntettem.

Végzésem a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 31.§ (3) bekezdésében, valamint a 118/2005.(XII.29.) FVM rendelet 3.§-ában foglaltakon alapul.

A Leányvári Körzeti Földhivatal hatáskörét és illetékességét az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 9.§-a illetve a földhivatalokról szóló 62/1999.(VII.21.) FVM rendelet állapítja meg.

Leányvár, 2006. o4. o4.

E végzésről értesítést kap:

Árgus Lilla
hivatalvezető

Nagy István 9520. Leányvár Gödör u. 4.sz.

Kalmár Rezső Kalmár Rezső 9520.Leányvár Szeglet u. 7. sz.

Dr Dolgos Rihárd. 9520. Leányvár, Petőfi u. 60. sz

Bordás Mária: Versenyjog

1. A versenyjog története

Bevezetés

Ebben a fejezetben arról lesz szó, hogy a különböző gazdaságirányítási rendszerekben hogyan jöttek létre a különböző versenyjogi intézmények, illetve a piacfelügyeletnek milyen hagyományos intézményei alakultak ki a kezdeti időszak tökéletes versenyében, és a monopolkapitalizmus időszakában. Szó lesz arról is, hogy ezek a piacfelügyeleti intézmények milyen sajátosságokkal rendelkeznek, és milyen jogi jellemzőkkel bírnak.

A fejezet második részében a gazdaságnak a versenyszektor mellett létező másik szektorának, a közszolgáltató szektornak a piacfelügyeleti intézményei kerülnek bemutatásra. A közszolgáltató szektor jellemzője, hogy amíg a versenyszektorban mindig létezik a piaci versenynek - ha nem is tökéletes - de valamilyen formája, addig a közszolgáltató szektorban monopóliumok alakultak ki.

1.1 A liberálkapitalizmus és a versenyjog - a versenykorlátozások joga az állam-monopolkapitalizmus idején

A liberálkapitalizmus időszakában az uralkodó közgazdasági nézetek szerint az államnak nem kell a gazdasági folyamatokba beavatkoznia, mert a piac önmagától is tökéletesen működik. Ezek az elméletek az állam ún. „éjjeliőr” szerepét hangsúlyozzák. Adam Smith, a liberálkapitalizmus egyik kiemelkedő közgazdásza a piac működésére megalkotta az ún. „láthatatlan kéz” elméletét, ami azt jelentette, hogy a piaci folyamatok mintegy láthatatlan kézként, kiegyensúlyozzák, irányítják a gazdasági folyamatokat.

Ebben az időszakban alakult ki a piacfelügyelet első intézménye, a tisztességtelen piaci magatartások joga. A versenytársak gazdasági tevékenységének ekkor még egyetlen korlátja volt: nem cselekedhettek egymás rovására olyan módon, amely a piaci tisztesség követelményeibe ütközött. A tisztességtelen piaci magatartásokat a jog szabályozta és szankcionálta. Az a versenytárs, aki a másik versenytárs tisztességtelen cselekedete folytán sérelmet szenvedett, polgári pert indíthatott a sérelmet okozó versenytárs ellen.

Ez a jogviszony magánjogi jellegű, mivel két, egyenrangú versenytárs közötti jogvitáról van szó, és ennek megfelelően az alkalmazott legfontosabb szankció, a kártérítés is magánjogi. A bíróság a kártérítés mellett ítéletében dönthet arról is, hogy a sérelmet okozó fél adjon más módon is elégtételt, és hagyja abba a jogsértő cselekedet folytatását.

A hagyományosan kialakult tisztességtelen magatartások: az üzleti hírnév sérelme, az üzleti titok megsértése és a bojkott. Ezek a későbbiekben bővebben is kifejtésre kerülnek.

A gazdasági folyamatokba történő állami beavatkozást illetően, a 19. század második felében lényeges változások következtek be. Bebizonyosodott, hogy a piac távolról sem működik olyan tökéletesen, mint ahogyan azt korábban feltételezték. A liberálkapitalizmus idején nagy számú piaci szereplő részvételével a verseny tökéletes volt. Ezt követően megindult az a

folyamat, amelyben a „nagyhalak megették a kishalakat” azaz a tőkeerős vállalkozások erőfölényüknél fogva alkalmasak voltak a versenytárs piacról való kiszorítására, megsemmisítésére.

Ennek eredményeként a gazdaság nagymértékben koncentrált. Minél kevesebb piaci szereplő, vagyis minél inkább kis számú monopólium uralta a piacot, a verseny annál kevésbé működött. A verseny megléte azért alapvető fontosságú egy adott piacon, mert rákényszeríti a versenytársakat, hogy a legalacsonyabb áron és a legjobb minőségben állítsák elő áruikat és nyújtsák a szolgáltatásaikat. A piaci versenyt a fogyasztói érdek miatt az állam közérdekű célként ismerte el.

Felismerést nyert ezzel egyidejűleg, hogy a verseny védelmét nem lehet a piaci szereplőkre bízni, mert a monopóliumok a profitérdek mentén cselekszenek, ami alapvetősen ellentétes a verseny piacszerző funkciójával, és hosszú távon aláássa a piacgazdaság működőképességét. Mind általánosabbá vált tehát az a vélemény, hogy a verseny védelme állami beavatkozást igényel.

A versenyjog ezért közjogi normákat tartalmaz, ami azt jelenti, hogy közigazgatási szerv a neki alárendelt piaci szereplők fölött felügyeletet gyakorol a verseny védelme érdekében. Ebben az időszakban alakult ki a versenykorlátozások jogának három intézménye: a kartelljog, a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés, és a fúziókontroll.

Összefoglaló kérdések:

Melyek a legfőbb különbségek a liberálkapitalizmus és a monopolkapitalizmus versenyjoga között?

Miért vált közérdekké a piaci verseny fenntartása?

1. 2. A versenyjog fejlődése

Az elsőként kialakuló, versenyt korlátozó jelenség a kartell volt. A kartell kezdeti formája írásbeli szerződés volt, amelyben a felek megállapodtak abban, hogy a verseny kockázatait csökkentik: például, nem folytatnak egymással árversenyt, hanem azonos árat alkalmaznak. A liberálkapitalizmus időszakában, amikor a szerződéses szabadság elve korlátlanul érvényesült, és az állam nem avatkozott közjogi eszközökkel a piac működésébe, a kartellszerződések legálisak voltak.

Később, amikor a versenyjog már tilalmat állított fel egyes versenyt korlátozó magatartásokkal szemben, a kartell megállapodások más formát öltöttek: kialakult az ún. összehangolt magatartás, ami azt jelentette, hogy a versenytársak ráutaló magatartással állapodnak meg a termelés és forgalmazás egyes feltételeiben.

Ennek bizonyítása nem kis nehézséggel jár a versenyfelügyeletet gyakorló állami szerv részéről a konkrét jogi eljárásokban.

Az első kartellforma, az árkartell megjelenése után a kartell kimeríthetetlen formái jöttek létre később. A kontingentáló kartell esetében a megállapodást kötő felek a piacra bocsátott áru

mennyiségét korlátozzák, azért, hogy a kínálatot csökkentsék, ami árfelhajtó hatású. A földrajzi kartell a piacot osztja fel, azért, hogy egy adott területen ilyen módon kizárják a versenyt. A kartell emellett sokféle formában megvalósítható.

A később létrejött gazdasági erőfölénnyel való visszaélés olyan módon korlátozza a piaci versenyt, hogy a vállalkozás monopol helyzetéből adódóan képes a maga számára egyoldalú előnyöket, a másik fél számára pedig hátrányokat kikötni üzleti kapcsolataiban. A polgári jog a felek egyenrangúságának elvéből indul ki, vagyis azt képviseli, hogy a szerződés tartalmát a szerződő felek szabadon állapítják meg. A versenyjog ezt az elvet némileg korlátozza.

Ugyanis, amikor egy vállalkozás gazdasági erőfölényben van, akkor nem érvényesül a felek egyenrangúságának elve, ténylegesen a kis vállalkozások kiszolgáltatottak a monopóliumoknak. A versenyjog ezért abból indul ki, hogy az erőfölényes vállalkozások nagyobb felelősséggel, többlet-kötelezettséggel tartoznak, ami korlátot jelent a visszaélés-szerű magatartások számára. Ez a korlátozás azonban nem terjedhet odáig, hogy az erőfölényes helyzetben levő hátrányos üzlet elfogadására kényszerítse.

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés, mint versenykorlátozó magatartás jogi szabályozása eleve adottnak veszi az adott piacon a monopóliumok meglétét, és csak a monopol helyzettel való visszaélést szankcionálja. Ezzel ellentétben más versenyjogi intézmények, mint a fúziókontroll, már a monopóliumok létrejöttét is igyekeznek megakadályozni. Ezért nevezik a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés szankcionálását magatartáskontrollnak, míg a fúziót struktúra kontrollnak.

A fúzió kontroll esetében a vállalkozásoknak engedélyt kell kérni a versenyfelügyeleti szervtől a fúzióhoz. Amennyiben a versenyfelügyelet úgy találja, hogy a fúzió révén olyan méretű vállalkozás jön létre, amely alkalmas a piaci verseny korlátozására, a fúziót megtiltja, ellenkező esetben engedélyezi.

A fúzió megvalósulhat úgy, hogy két vállalkozás összeolvad, vagy az egyik beolvad a másikba. Fúzió az is, amikor formálisan nem történik változás a vállalkozások szervezetében, hanem például a részvények üzletrészek felvásárlásával, vagy fontos pozíciók megszerzésével az egyik vállalkozás a másikban meghatározó befolyást szerez.

Összefoglaló kérdések

Mire irányul a kartell megállapodás és milyen jogi formában jöhet létre?

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés megállapításának mik a feltételei?

Mit nevezünk fúziónak?

1. 3. A versenyjogi szabályozás modelljei

A különböző országok versenyjogi szabályai alapján két modell állítható fel:

- Igazságszolgáltatási modell

Erre a modellre jellemző, hogy az eljáró szervek a közigazgatás szervezetrendszerébe tartoznak, de eljárásukban sokkal dominánsabbak a bíróság-szerű elemek. Jellemző, hogy az eljáró szerv szakmai testületként működik, a közigazgatási szervektől független - legfeljebb a parlamentnek tartozik felelősséggel - és adott a bírósági felülvizsgálat lehetősége.

A tényállásokat illetően általános gyakorlat, hogy a jogi szabályozás konkrét, amelynek célja, hogy a jogalkalmazási gyakorlat kiszámítható legyen. Ebben a modellben a kormánynak nem szándéka, hogy versenypolitikáját közvetlenül a jogalkalmazásban érvényesítse.

- Közigazgatási modell

A közigazgatási modellben - ellentétesen az igazságszolgáltatási modellel - a versenyfelügyeleti szerv a közigazgatás része, gyakran közvetlenül a kormány irányítása alatt. A versenyfelügyeleti eljárás az államigazgatási eljárási elveket követi, és általában a bírósági felülvizsgálat sem biztosított.

A versenyjogi tényállások általánosan, ún. generálklauzula-szerűen megfogalmazottak, ahol a versenyfelügyeleti szervnek széles körű mérlegelési joga van a jogalkalmazási döntések során. A jogalkotó szándéka ebben a modellben éppen az, hogy a jogalkalmazó töltsen meg a jogi szabályozást tartalommal.

Ennek a modellnek nem titkolt célja, hogy a kormány - a gazdaságpolitika részeként - versenypolitikáját érvényesíteni tudja a jogalkalmazás során.

Összefoglaló kérdések:

Hogyan érvényesül a kormány versenypolitikája a két modellben?

Milyen szervezeti és eljárásjogi különbségek találhatók a két modellben?

1. 4. Fogyasztóvédelem

A klasszikus kapitalizmus idején a fogyasztóról azt tartották, hogy a fogyasztással kapcsolatos döntéseiben szuverén, racionális, ezért a kínálat legfontosabb befolyásolója.

A monopolkapitalizmus idején ez a nézet megváltozott: rájöttek, hogy a fogyasztó jól manipulálható a marketing és a reklám segítségével. A technikai fejlődés magával hozta a modern technológiával előállított, bonyolult összetételű termékek gyártását, ami azt eredményezte, hogy a fogyasztó ismeretei, információi egyre kevésbé voltak elegendőek a termékek megítéléséhez.

A 2. világháború után kialakult fogyasztói társadalmakban a nagy tömegek számára is elérhetővé váltak az általános fogyasztási javak, azáltal, hogy a fejlett technológia, a sorozatgyártás képes volt biztosítani a fogyasztási cikkek tömeges és olcsó előállítását.

A fogyasztót ekkor már korántsem tartották egyenrangúnak, sőt, sokkal inkább a marketingnek kiszolgáltatott egyéneknek. A fogyasztók védelme érdekében az állam ekkor kezdett törvényeket alkotni.

A fogyasztóvédelem egyik legfontosabb intézménye a tájékoztatási kötelezettség, amely magában foglalja az áru árával, minőségével, összetételével, használatával, stb. kapcsolatos információkat.

Ide tartozik a reklám szabályozása is. Bizonyos termékek - pl. gyógyszer, fegyver, alkohol, dohány, pornográf áruk, stb. - reklámozása általában tilos. Tilos a reklám akkor is, ha jogilag nem megengedett célt szolgál, pl. a gyerekek hiszékenységet, tapasztalatlanságát használja ki. A reklám ugyanakkor nem lehet tisztességtelen sem: például nem lehet megtévesztő, nem a valódi minőséget sugalló, más áruval összehasonlító, agresszív, stb.

A fogyasztóvédelem lényeges kérdése az is, hogy a fogyasztó milyen jogi eszközöket vehet igénybe jogai érvényesítéséhez. A hagyományos polgári jogi szerződések nyilvánvalóan nem alkalmasak a tömeges fogyasztó sérelmek orvoslására. Például, senki nem akar évekig pereskedni, ügyvédet fogadni, ha egy kisebb értékű áru nem felel meg a minőségi követelményeknek.

A jogi szabályozás ezért speciális intézményeket alakított ki a fogyasztók védelmére. Ilyen a szavatosság és jótállás. Ez azt jelenti, hogy a termelő és a forgalmazó feltétlen helytállási kötelezettséggel tartozik az áru minőségéért, és rendeltetésszerű használatra alkalmasságáért. Amennyiben az áru ezeknek a követelményeknek nem felel meg, a fogyasztó kérheti az áru kijavítását, kicserélését, vagy árleszállítást.

A termékfelelősség szerint a gyártó akkor is felelős az áru minőségéért, ha ő nincs közvetlen kapcsolatban a vevővel, hiszen a vevő a forgalmazóval - akitől az árut vásárolja - áll közvetlen jogviszonyban.

Új eleme a fogyasztóvédelemnek a különböző szerződések tartalmának megtámadhatósága. A szabványszerződések esetében az eladó - kihasználva a vevő helyzetét - az adásvételi, biztosítási, vagy hitelszerződésben gyakran indokolatlan egyoldalú előnyt köt ki a maga számára, nehezen érthető, bonyolult jogi nyelvezetet alkalmaz, terjedelmes szerződést ír, de a lényegét a záradékban, vagy az apró betűben helyezi el, arra számítva, hogy a vevőnek nincs ideje azt alaposan elolvasni.

Az ilyen szabványszerződések, vagy uzsorás szerződések bíróság előtt megtámadhatók, a fogyasztók nagyobb csoportja nevében.

A fogyasztói érdekek védelmére elkülönült államigazgatási szervek kerülnek létrehozásra, amelyek hatáskörébe tartozik az ellenőrzés, a fogyasztói panaszok elbírálása és a bírság kiszabása.

Összefoglaló kérdések:

Miért van szükség a fogyasztók védelmére?

Milyen fogyasztóvédelmi eszközöket ismerünk?

Milyen jogi eljárások állnak rendelkezésre a fogyasztók védelmére?

1. 5. A közszolgáltató szektor szabályozása

Amikor az állam valamely tevékenységet kizárólagos állami tevékenységgé nyilvánít, állami monopóliumnak nevezik. Piaccgazdaságban azonban állami monopóliumot csak kivételes esetben - csak ott, ahol a piaci verseny nem érné el a megfelelő hatását - indokolt létesíteni. Az állami monopólium drasztikusan avatkozik be a gazdaság piacszerző funkciójába azáltal, hogy kizárja a piaci versenyt.

Állami monopóliumot általában nem vállalkozási tevékenységekre hoznak létre. Például a bélyegek előállítás, a pénzkibocsátás olyan kizárólagos monopoltevékenységek, amelyeket kizárólagosan csak az állam végezhet. Vannak olyan állami monopóliumok is, amelyek az állam engedélye alapján magánvállalkozások által is végezhetők. Ide tartoznak általában a közszolgáltatások, de a legutóbbi időkben már nem szokatlan a börtönök magánkézbe adása sem.

A közszolgáltató szektorban sokáig természetes jelenségnek tartották, hogy egy földrajzi területen egy szolgáltató működik. Ezt a közszolgáltatások természetes monopólium jellegével magyarázták, vagyis azzal, hogy gazdaságilag nem lenne racionális, ha egymás mellett két víz-, vagy gázszolgáltató működne.

Az amerikai privatizációs gyakorlat érdekessége, hogy megteremtették a technikai feltételeit annak, hogy a közszolgáltatások területén is több szolgáltató működhessen, versenyfeltételek alapján.

Az állami monopóliumok alapján működő vállalkozásoknak - hasonlóan más monopóliumokhoz - az a hátránya, hogy a piaci verseny hiányában visszaélhetnek monopolhelyzetükkel. Ezt az ún. közigazgatási szabályozás hivatott kiküszöbölni.

A közigazgatási szabályozás rendeltetése, hogy a versenyt helyettesítő eszközökkel felügyelje a monopolhelyzetben levő vállalkozást. Ez az árszabályozás intézménye. Az árszabályozás azt jelenti, hogy piaci verseny hiányában - ami egyébként a kereslet-kínálat által kialakítaná a piaci árat - az állam jogszabályban határozza meg a szerződésben kötelezendően alkalmazandó árat.

Az árszabályozás hátránya, hogy ritkán képes az árat olyan módon kialakítani, mint a piaci verseny. Az árszabályozás hatálya alatt álló vállalkozás vagy extraprofitot ér el, ha az ár túl magas, vagy veszteségesse válik, ha túl alacsony. Az árszabályozásnak különböző módszerei alakultak ki, de egyik sem bizonyult tökéletesnek. Ráadásul költséges közigazgatási apparátust is igényel.

Összefoglaló kérdések:

Milyen indokok alapján szoktak egy tevékenységet állami monopóliummá nyilvánítani?

Versenyjogi szempontból miért okoz gondot az állami monopólium?

Mi a funkciója az árszabályozásnak?

2. A versenyjog a hatályos magyar jogi szabályozásban

Bevezetés

A Tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény a piacfelügyelet három intézményét szabályozza:

A tisztességtelen verseny tilalmát, amely a versenytársak egymás sérelmére elkövetett tisztességtelen magatartásainak tényállását, valamint az azokkal kapcsolatos szankciókat jelenti.

A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma a fogyasztóvédelem alapvető szabályaival foglalkozik.

A versenykorlátozások jogát, amely a piaci verseny közigazgatási felügyeletének különböző eszközeit tárgyalja.

A törvény ezen kívül a versenyjog területén eljáró szervek szervezetét, hatáskörét és eljárási szabályait is tartalmazza.

2.1. A tisztességtelen verseny tilalma

A tisztességtelen versennyel kapcsolatos magatartásokat a törvény olyan módon határozza meg, hogy elsőként kimond egy általános tilalmat, mely szerint tilos gazdasági tevékenységet tisztességtelenül folytatni. Ez azt jelenti, hogy versenytársak, vagyis a piacon üzleti tevékenységet folytató vállalkozások, nem folytathatnak olyan tevékenységet, amely a másik versenytárs törvényes érdekeit sérti, vagy az üzleti tisztesség követelményébe ütközik.

Ezt követően a törvény példálózó jelleggel felsorolja azokat a magatartásokat, amelyeket tisztességtelennek minősít. A példálózó felsorolás azt jelenti, hogy a felsoroltakon kívül is minősülhet egy magatartás tisztességtelennek, amennyiben az előbb ismertetett általános tilalomba ütközik.

A tisztességtelen verseny tilalmába ütköznek az alábbi magatartások:

a.) Üzleti hírnév megsértése

A versenytárs üzleti hírnevének megsértése két formában valósulhat meg:

- Valótlan tény állításával vagy híresztelésével
- Valós tény hamis színben való feltüntetésével

Mindkét magatartás csak akkor minősül az üzleti hírnév megsértésének, ha a versenytárs jó hírnevét, vagy hitelképességét sérti.

Ha például valaki azt terjeszti egy másik cégről, hogy csődeljárás van ellene folyamatban, és a vezető tisztségviselők büntető eljárás alatt állnak, ez a cselekmény alkalmas arra, hogy a másik cégtől a potenciális üzleti partnerei elforduljanak, és ezáltal hátrányba kerül a piacon.

b.) Üzleti titok megsértése

Az üzleti titok három körülményt feltételez:

- A gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat,
- amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértene vagy veszélyeztetné,
- és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket meette.

Az üzleti titok megsértésének minősülnek az alábbi cselekmények:

- Az üzleti titok tisztességtelen módon való megszerzése, vagy felhasználása, valamint jogosulatlanul mással való közlése, vagy nyilvánosságra hozatala.
- Ha valaki az üzleti titkot a jogosult hozzájárulása nélkül, a vele munkaviszonyban, vagy üzleti kapcsolatban álló személy közreműködésével szerzi meg.

c.) Bojkott

A bojkott esetében két versenytárs megállapodik abban, illetve a kettő közül az egyik megkísérli a másikat rábeszélni arra, hogy egy harmadik versenytárral fennálló üzleti kapcsolataikat szakítsák meg, illetve a jövőben zárkózzanak el üzleti kapcsolatok létrehozásától.

A bojkott célja minden esetben a harmadik versenytársnak a piacról való kiszorítása, amely ilyen módon tisztességtelennek minősül.

d.) Utánzás

Az utánzás azt jelenti, hogy valaki a versenytárs áruját, vagy szolgáltatását a versenytárs hozzájárulása nélkül hozza forgalomba, vagy szolgáltatja olyan módon, hogy az összetéveszthető a versenytárs árujával, vagy szolgáltatásával.

Az áruk, szolgáltatások jelentős része a minőséget kifejező árujelzővel, védjeggyel rendelkezik. Ha valaki ezt jogosulatlanul használja, vagy utánozza, jelentősen sérti a versenytárs érdekeit, ami a verseny tisztaságát sértő cselekménynek minősül.

Az utánzást az alábbi módokon lehet elkövetni:

- Az áru előállítás, forgalomba hozatala, vagy reklámozása olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel, vagy elnevezéssel,
- olyan megjelölés, vagy árujelző használata, amelyről a versenytárs áruját, szolgáltatását szokták felismerni.

e.) A versenytárgyalás tisztaságának megsértése

Bizonyos területeken - különösen az állami tulajdon privatizálása és a közpénzek felhasználása esetében - törvények részletesen szabályozzák a versenytárgyalások lebonyolításának rendjét.

Ilyen törvény például a közbeszerzési törvény, a koncessziós törvény, a privatizációs törvények, amelyek célja, hogy a közvagyon hasznosítása során az a pályázó kapja meg az állami tulajdont, vagy az állami megrendeléseket, amelyik a legjobb feltételeket kínálja.

Az üzleti szférában azonban hiányoznak a versenytárgyalás szabályait rögzítő törvények. Ezért a versenyjog - anélkül, hogy részletes szabályozást adna - tilalmat állít fel olyan tisztességtelen cselekményekre, amelyek a versenytárgyalás, a pályáztatás, az árverés, és a tőzsdei ügyletek tisztaságát sértik.

Annak megítélése, hogy mely cselekmények sértik a versenytárgyalás tisztaságát, csak a konkrét esetekben dönthető el, a jogalkalmazó szerv mérlegelése alapján.

Eljárási szabályok:

A tisztességtelen verseny tilalmába ütköző cselekmények esetében polgári bíróságok járnak el a polgári peres eljárás szabályai szerint.

Az a versenytárs, akinek a jogát a másik versenytárs megsértette, keresetében az alábbi módon kérhet elégtételt a bíróságtól:

- Követelheti a jogsértés megtörténtének megállapítását

- Követelheti a jogsértés abbahagyását, és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől
- Követelheti, hogy a jogsértő adjon olyan nyilatkozatot, amelyben elismeri a jogsértést, és ehhez megfelelő nyilvánosságot biztosítson, pl. országos napilapban tegye közzé.
- Követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását, pl. az utánzással előállított áruk megsemmisítését.
- Kártérítést kérhet, ha a jogsértés a számára kárt okozott, pl. jelentős bevételtől esett el a bojkott miatt.

A bíróság bírságot is kiszabhat, ha a tisztességtelen cselekmény olyan súlyú, hogy az egyébként alkalmazott szankciók valószínűleg nem jelentenek kellő visszatartó erőt a jogsértő számára ahhoz, hogy a jövőben tartózkodjon hasonló cselekmények elkövetésétől.

A kártérítés és a bírság között az az alapvető különbség, hogy amíg az előbbi mindig az okozott kár nagyságához igazodik, az utóbbi a jogsértő cselekmény súlyához. A kártérítés tipikusan polgári jogi, míg a bírság államigazgatási jogi szankció.

Összefoglaló kérdések:

Mit jelent általában a tisztességtelen verseny és milyen érdekeket sért?

Milyen eljárási szabályokat kell alkalmazni a tisztességtelen verseny tilalmába ütköző jogviták esetén?

2. 2. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma

A fogyasztóvédelmet és a reklámot a versenytörvényen kívül más törvények is szabályozzák. A versenytörvény elsősorban a fogyasztók megtévesztésével, a fogyasztóvédelmi törvény a tájékoztatással, az áru minőségével, a polgári törvénykönyv a szavatossággal és a jótállással, a reklámtörvény pedig a tilos reklámok szabályozására terjed ki.

A versenytörvény, hasonlóan a tisztességtelen verseny tilalmának jogi szabályozásához, a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására is egy általános tilalmat mond ki: „Tilos a fogyasztókat megtéveszteni.” Ezt követően pedig példálózó felsorolást ad a lehetséges, fogyasztókat megtévesztő cselekményekről. Ezek az alábbiak:

a.) Megtévesztő információ adása az árurol

A gyártó, vagy a forgalmazó részéről megtévesztő információnak minősül, ha:

- Az áru lényeges tulajdonságairól (összetétel, használat, egészségre, környezetre gyakorolt hatás, kezelés, eredet, stb.) valótlan ténytet állít, vagy valós tényeket hamis színben tüntet fel.
- Az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látja el.

- Az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, megtévesztésre alkalmas tájékoztatást ad, pl. a fizetési feltételekről, a kapcsolódó ajándékokról, az engedményekről, a nyerési esélyről, stb.
- Különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik.

b.) Információk elhallgatása

A kellő információ meg nem adásának minősül a gyártó és a forgalmazó részéről, ha nem ad tájékoztatást arról, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek.

c.) A fogyasztó választási szabadságának indokolatlan korlátozása

Indokolatlanul korlátozzák a választó szabadságát azok az üzleti módszerek, amelyek olyan körülményeket teremtenek, amelyek jelentősen megnehezítik az áru, illetve az ajánlat valós megítélését, más áruval, vagy ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását.

A fogyasztók megtévesztése esetén a Gazdasági Versenyhivatal jár el, a közigazgatási eljárás szabályai szerint.

Összefoglaló kérdések:

Milyen módon lehet a fogyasztót megtéveszteni a versenytörvény szerint?

Mely törvények foglalkoznak még a fogyasztók védelmével?

2.3. A versenyt korlátozó cselekmények tilalma

A versenykorlátozások joga a versenyt kizáró, vagy megszüntető jelenségek ellen lép fel, és versenyfelügyeleti eszközökkel biztosítja a piaci verseny fennállását. A versenyfelügyelet tipikusan államigazgatási eszközöket alkalmaz, ilyen például a versenykorlátozó cselekmény engedélyezése, megtiltása, és a bírság kiszabása.

A piaci versenyt a versenyfelügyelet vagy a monopol-helyzetek létrejöttének megakadályozásával (kartell tiltása, fúzió ellenőrzése) vagy a már jogszerűen létrejött monopóliumok versenyre káros hatásának kiküszöbölésével igyekszik gátat szabni (erőfölényes helyzettel való visszaélés elleni fellépés)

a.) A kartell

A kartell az alábbi feltételek fennállása esetén valósul meg:

- Megállapodás vagy összehangolt magatartás létrejötte különböző vállalkozások között,
- azzal a céllal, hogy a versenyt megakadályozzák, korlátozzák, vagy torzítsák, illetve
- ilyen cél nélkül is, ha a megállapodásnak, vagy az összehangolt magatartásnak versenykorlátozó hatása van, illetve ilyen hatása lehet.

A versenytörvény tehát a kartellt széleskörűen szabályozza, ami azt jelenti, hogy még a versenykorlátozó cél, vagy a tényleges versenykorlátozó hatás sem szükséges annak megállapításához.

A kartell tárgya szerint lehet:

- Vételi, vagy eladási ár, vagy egyéb üzleti feltételek meghatározása előállítás, forgalmazás, műszaki fejlesztés, befektetés ellenőrzése beszerzési források felosztása, vagy korlátozása,
- a fogyasztóknak valamely áru beszerzéséből történő kizárása,
- a piac felosztása, vagy a piacra lépés akadályozása.

A kartell nem minden esetben tilos, vannak kivételek, amikor a kartell megengedett.

Ezek az alábbiak:

- Ha csekély jelentőségű a megállapodás, mert a megállapodást kötő felek piaci részesedése nem éri el a 10 %-t.
- Ha a Kormány - élve a versenytörvényben biztosított jogával - rendeletében mentesít bizonyos megállapodásokat.
- A megállapodás gazdasági szempontból előnyös, mivel elősegíti a termelés forgalmazás ésszerűbb megszervezését, előmozdítja a műszaki, gazdasági fejlődést, javítja a környezetvédelmet, vagy a versenyképességet.

Annak eldöntése, hogy a kartell mely esetekben kivétel, a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozó kérdés.

b.) A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélésnek két feltétele van:

- A vállalkozásnak erőfölényes helyzetben kell lennie, és
- az erőfölényes helyzetével vissza kell élnie.

A törvény szerint gazdasági erőfölényes helyzetben van a vállalkozás, ha a piac többi

részrtvevőjétől nagymértékben függetlenül tudja folytatni tevékenységét, ami azt jelenti, hogy piaci döntéseiben nem kell tekintettel lennie versenytársainak vele kapcsolatos magatartására.

Az erőfölénnyel visszaélésnek minősülnek az alábbi cselekmények:

- Üzleti kapcsolatokban az ár tisztességtelen megállapítása.
- Indokolatlanul előnyös feltétel kikötésének, vagy hátrányos feltétel elfogadtatásának kikényszerítése.
- Indokolatlan elzárkózás üzleti kapcsolat létrehozásától, vagy fenntartásától.
- A másik fél gazdasági döntéseinek indokolatlan előny szerzése céljából történő befolyásolása.
- Az árunak az ár emelése céljából, a piacról történő kivonása.
- A szerződéskötésnek olyan feltételek elfogadásától való függővé tétele, amelyek nem tartoznak a szerződés tárgyához.
- Olyan, túlzottan alacsony ár alkalmazása, amely nem a nagyobb hatékonyságon alapul, de amelynek célja a versenytárs piacról történő kiszorítása. (felfaló árazás)

c.) A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése (fúzió)

A versenytörvény szerint vállalkozások összefonódásáról akkor beszélhetünk, ha:

- Az egyik vállalkozás a másikba beleolvad, vagy a vállalkozások összeolvadnak. Az első esetben az a vállalkozás, amelyikbe beolvadt a másik, változatlan marad a szervezetében, az összeolvadó vállalkozásokból viszont egy harmadik lesz.
- A vállalkozás közvetlen, vagy közvetett irányítást szerez a másik vállalkozás fölött. Ilyen lehet például, ha a másik vállalkozás vezető tisztségviselőit jogosult megválasztani, rendelkezik a többségi szavazati jogot biztosító részvényekkel, üzletrészekkel.
- Több, egymástól független vállalkozás hoz létre olyan vállalkozást, amelyet ők irányítanak. Ebben az esetben a létrehozott vállalkozás mérete olyan, amely alkalmas lehet a verseny korlátozására, annak ellenére, hogy a látszólag egymástól független vállalkozások szervezetében nem történt változás.

A fúziók esetében sem minősül minden fúzió tilosnak a versenyjog szempontjából, csak a törvényben meghatározott értékhatár fölötti árbevételel rendelkező, fuzionáló vállalkozások. Ezeknek a vállalkozásoknak engedélyt kell kérniük a Gazdasági Versenyhivaltól a fúzióhoz.

A Gazdasági Versenyhivatal az engedély megadása során mérlegeli a fúzió előnyeit és hátrányait, így különösen a fúzió hatását a versenyre, a gazdaság versenyképességére, és a

fogyasztókra. Már létrejött fúziók esetében is előírhatja a vállalkozások szétválasztását, ha utólag derül ki, hogy a fúzió engedélyköteles lett volna, és versenykorlátozó hatással jár.

Összefoglaló kérdések:

Miért jár versenykorlátozó hatással a kartell?

Mi a kartell fogalma?

Milyen versenykorlátozó tárgyakra terjedhet ki a kartell megállapodás?

Mikor mondjuk, hogy egy vállalkozás visszaél az erőfölényével?

Mely szerv jogosult és milyen feltételek alapján, megállapítani, hogy egy vállalkozás erőfölényes helyzetben van-e?

Mikor megengedett a vállalkozások fúziója?

Mely szerv jogosult erről dönteni az egyébként tilos fúziókról, és milyen szempontok alapján?

Mit tekintünk a vállalkozások összefonódásának?

2.4. A Gazdasági Versenyhivatal

A Gazdasági Versenyhivatal egy központi államigazgatási szerv, amely közjogi eszközöket - államigazgatási felügyeletet - alkalmaz annak érdekében, hogy kiküszöbölje a versenyt korlátozó jelenségeket.

A piaci verseny védelme azért közérdek, mert a gazdaság versenyszektorában a verseny a legalkalmasabb a minőség kikényszerítésére.

A versenyfelügyeleti eljárás során a Gazdasági Versenyhivatal hatóságként jár el, vagyis államigazgatási jogalkalmazó tevékenységet végez. Az eljárás alá vont szervek ezért alá-főlérendeltségi kapcsolatban vannak a Gazdasági Versenyhivatallal.

a.) A Gazdasági Versenyhivatal szervezete

A Gazdasági Versenyhivatal élén az elnök áll. Az elnököt a miniszterelnök javaslatára a köztársasága elnök nevezi ki. Az elnök évente beszámol az Országgyűlésnek, és versenyjogi kérdésekben tanácskozási joga van a Kormány ülésein is.

A Versenytanács a Gazdasági Versenyhivatal azon szerve, amely a versenyfelügyeleti eljárásokban a határozatot meghozza. A versenytanács tagjaiból álló, három bíróból álló testület dönt versenyjogi ügyekben. A vizsgálók feladata a Versenytanács döntéseinek előkészítése.

b.) Eljárási szabályok

A Gazdasági Versenyhivatal eljárása általában bejelentés, vagy panasz alapján indul, de kivételesen hivatalból is megindítható.

A versenyfelügyeleti eljárás első szakaszában a vizsgáló jár el: A vizsgáló

- az ügy elbírálásához szükséges adatokat beszerzi, szóbeli meghallgatást tart, és tisztázza az ügygel kapcsolatos tényeket, majd
- a vizsgálat eredményeként megállapítja hogy a versenyfelügyeleti eljárás feltételei fennállnak-e vagy sem.

Jelentésének tartalmaznia kell a vizsgálat tárgyát, a megállapított tényállást, és az azt alátámasztó bizonyítékokat, valamint indítványát az eljárás további menetére vonatkozóan.

A második szakaszban a versenytanács érdemi döntést hoz az ügyben. A versenytanács:

- Első lépésként tisztázza az ügyben a tényállást.
- Ennek érdekében bármely adatot bekérhet, bármely iratot megtekinthet, és bármilyen helyiségbe beléphet.
- Tárgyalást tart, amely nyilvános, de csak akkor kötelező a megtartása, ha az ügyfél kéri.
- Államigazgatási határozatot hoz.
- Utóvizsgálatot tart, annak érdekében, hogy a határozatában foglalt rendelkezéseket az arra kötelezett végrehajtotta-e.

A Versenytanács határozatának tartalma az alábbi lehet:

- Engedélyezi, vagy megtiltja a vállalkozások összefonódását.
- Dönt a kartell megállapodásokról.
- Eltiltja a jogsértőt annak további folytatásától.
- Elrendeli a törvénybe ütköző állapot megszüntetését.
- Kötelezhet üzleti kapcsolat létrehozására, vagy szerződés megkötésére.
- Elrendelheti helyreigazító nyilatkozat közzétételét.
- Bírságot szab ki. A bírság összege korlátozott, a vállalkozás évi bevételeinek 10%-ig terjedhet.

A Versenytanács a határozatait köteles nyilvánosságra hozni.

Amennyiben a Versenytanács jogerős döntését az érintettek nem hajtják végre, a Gazdasági Versenyhivatal végrehajtási bíróságot szab ki, amelyet az adóhatóság hajt be. A meghatározott cselekmény végrehajtását - amennyiben az arra kötelezett azt önként nem teljesíti - a Gazdasági Versenyhivatal fogatosítja.

c.) Jogorvoslat a Versenytanács határozatával szemben

A Versenytanács határozatával szemben államigazgatási úton nincs helye jogorvoslatnak, de bírósági felülvizsgálat kérhető. Ha a bíróság a Versenytanács határozatát jogszabálysértőnek találja, a határozatot megváltoztatja, vagy a határozatot megsemmisíti, és a Versenytanácsot új eljárásra utasítja.

A bírósági felülvizsgálatot a fővárosi és a megyei bíróságok folytatják le, a polgári peres eljárás szabályai alapján. A per közigazgatási per, amelyben az eljárás alá vont vállalkozás és a Gazdasági Versenyhivatal egyaránt peres felekké válnak.

A bíróság ítélete elsőfokú, és ellene további fellebbezés kizárt. A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárás keretében - jogszabálysértés esetén - megváltoztathatja a bíróság ítéletét, de csak azokban az esetekben jár el, amikor a jogalkalmazás egységesítése miatt erre szükség van.

Összefoglaló kérdések:

A Gazdasági Versenyhivatal mely szervnek alárendelt és milyen szempontból?

Eljárásában az államigazgatási, vagy polgári per szabályai érvényesülnek inkább?

Milyen döntéseket hozhat a Versenytanács?

Milyen jogorvoslati lehetőségek állnak rendelkezésre a versenyfelügyeleti eljárásban?

3. Az árszabályozás

Bevezetés

Az államszocializmus gazdaságirányítási rendszerében minden áru és szolgáltatás árát hatósági árként szabályozták. Ennek az volt az oka, hogy az állam a saját szempontjait kívánta érvényesíteni az árszabályozás eszközével.

Például, ha valamely árurol, vagy szolgáltatásról úgy ítélte meg, hogy az a létszükségleti cikkek körébe tartozik, akkor annak az árát a piaci árhoz képest alacsonyabb szinten állapította meg. És ellenkezőleg, a luxuscikkek tartott áruk árát pedig magasan állapította meg.

Az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. tv. alapvetően szakított ezzel a hagyománnyal, és deklarálja, hogy az árak legfőbb meghatározója a piac és a gazdasági verseny. Az árakra vonatkozó közvetlen kormányzati beavatkozás csak ott indokolt, ahol a versenytörvény eszközei nem elégségesek a versenykorlátozás megakadályozására.

Az árszabályozás eszerint a piacgazdaságban csak kivételes jelentőségű lehet, mert az a piaci folyamatokba való olyan mélységű beavatkozás lenne, amely a piaci folyamatok torzulásához vezetne.

3.1. Az árszabályozás hatálya

Az árszabályozás azokra a termékekre és szolgáltatásokra terjed ki, amelyeket a törvény a mellékletében felsorol. Nem érvényesül tehát az árszabályozás hatálya alá tartozó termékek és szolgáltatások esetében az a polgári jogi elv, hogy az árban, illetve a díjban a szerződő felek szabadon állapodnak meg.

Amennyiben egy hatósági árral szabályozott termék, vagy szolgáltatás esetében a gyártó, a forgalmazó, illetve a szolgáltató nem a hatósági árat alkalmazza, akkor az a szerződés semmisségét eredményezi. A hatósági ártól eltérő ár, vagy díj kikötése a szerződésben ugyanis jogszabálysértés.

3.2. Az árszabályozás területei

Az ártörvény mellékletében felsorolt termékek és szolgáltatások esetében kötelező a hatósági árszabályozás. Ezek az alábbiak:

- az ivóvíz
- a távhő
- a villamos energia
- a földgáz
- szennyvízelvezetés
- a vasúti és távolsági közúti személyszállítás
- a helyi tömegközlekedés
- a postai szolgáltatások

A felsorolt termékek és szolgáltatások mind a közszolgáltatások területére tartoznak, de nem foglalják magukban az összes közszolgáltatást. Az infrastrukturális közszolgáltatások közül a távközlés, a vízi- és a légiközlekedés, valamint az autópálya hiányzik a felsorolásból.

Felmerül a kérdés, hogy ezeket a közszolgáltatásokat a törvény miért nem helyezte az árszabályozás hatálya alá?

A hatósági árszabályozás alá vont közszolgáltatások monopol helyzetben vannak az adott piacon, a távközlés és az autópálya nem. Ez utóbbiak azért nem, mert bár piaci verseny csak a mobilszolgáltatók piacán van, de a vezetékes távközlési szolgáltatás versenyhelyzetben van a mobil szolgáltatókkal. Ugyanez mondható el az autópályáról is: az autópálya helyettesíthető a hagyományos autóutakkal is.

A monopolhelyzetben levő közszolgáltatások esetében a hatósági árszabályozás az erőfölényes helyzettel való visszaélés miatt indokolt. A szolgáltató ugyanis tetszése szerint emelhetné az árat és csökkenthetné a minőséget.

Másik kérdés, hogy a monopolhelyzetben levő közszolgáltatások esetében miért nem a versenyjogban alkalmazott erőfölényes helyzettel való visszaélés tényállását alkalmazza a jog a túlzottan magas ár megakadályozására?

Ennek az a magyarázata, hogy a gazdaság versenyszektorában általában mindig létezik valamilyen szintű verseny, akkor is, ha a piacot két-három monopólium uralja. Ebből következően, a piaci ár mindig meghatározható, és ehhez képest dönthető el, hogy a monopol helyzetben levő vállalkozás monopol árat alkalmazott, vagyis visszaélt az erőfölényével.

A gazdasági közszolgáltatások többségében a közszolgáltatás piacán egy szolgáltató működik, ezért nincs piaci ár, amihez viszonyítani lehetne a szolgáltatás árát. Az árat ezért más módon, hatósági árszabályozás útján kell meghatározni.

3.3. Az árszabályozás módszerei

Az ártörvény a hatósági ár megállapításának szempontjaként rögzíti, hogy a hatósági árat úgy kell megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéshez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson.

A hatósági árat országos közszolgáltatás esetén az ágazati miniszter, helyi közszolgáltatás esetén pedig a helyi önkormányzat, rendeletben állapítja meg. A hatósági ár megállapítása során a közigazgatási eljárás szabályait kell alkalmazni. A hatósági árat megállapító határozat ellen bírósági felülvizsgálatnak van helye.

A hatósági árszabályozás - bár formája szerint rendelet és határozat - tartalma nem jogi kérdés. A szabályozott árnak annak a szempontnak kell megfelelnie, hogy ne legyen túl magas, vagyis ne biztosítson extraprofitot a szolgáltató számára, mert ez a fogyasztók érdekeivel ellentétes, ugyanakkor méltányos nyereséget is biztosítson a szolgáltató számára, amely lévén üzleti vállalkozás, a nyereség elérésében motivált elsősorban. Ebből következően, egy bírósági eljárásban nehézséget okoz ennek a szempontnak a bizonyítása és mérlegelése.

A közszolgáltatások árának meghatározása sokszor politikai kérdés is. Ezért a hatósági árat nem ritkán ténylegesen a szolgáltató és a kormány közötti alku határozza meg.

Összefoglaló kérdések:

Milyen területeken és miért van szükség az árszabályozásra?

Milyen szempontok szerint kell meghatározni a hatósági árat?

A hatósági ár meghatározásának folyamatát hogyan szabályozza a jog?

Boros Anita:

Munkaügyi igazgatási gyakorlat

A munkaügyi igazgatás intézményei túlnyomórészt a gazdasági közigazgatás területéhez tartoznak, ám számos kapcsolódási pont fedezhető fel a munkajog (pl. a munkaviszony szabályai), a szociális igazgatás (pl. a munkaügyi ellátások), illetve a pénzügyi jog (pl. bérszabályozás) vonatkozásában is.

A munkaügyi igazgatás legfontosabb intézményei: a foglalkoztatás, a bérszabályozás és a munkavédelem.

A munkaügyi igazgatás: a foglalkoztatással, a munkavédelemmel és a munkanélküliek támogatásával kapcsolatos közfeladatok ellátásának igazgatási rendszere.

A munkaügyi igazgatás alapintézményeit a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény, illetve végrehajtási rendeletei szabályozzák

1. A munkaügyi igazgatás szervezete

Bevezetés

A munkaügyi igazgatás c. fejezetben egy áttekinthető képet kívánunk adni a foglalkoztatáspolitikai területén közreműködő szervekről. A későbbiekben az említettek közül a legfontosabb szervtípusok kiemelésre, hatáskörüket tekintve pedig elemzésre kerülnek. A foglalkoztatás elősegítése a munkanélküliség megelőzése és hátrányos következményeinek enyhítése érdekében a Kormány, a helyi önkormányzatok, továbbá a munkaadók és a munkavállalásra jogosultak, valamint az utóbbiak érdekképviselői szervezetei együttműködnek.

A foglalkoztatás és a támogatások körében:

- központi szinten:

- a MAT (Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete)
- Foglalkoztatási Hivatal
- OÉT (Országos Érdekegyeztető Tanács).

- területi szinten:

- a megyei önkormányzatok
- a megyei (fővárosi) munkaügyi tanács
- a regionális munkaügyi központok
- a regionális szinten működő fejlesztő és képző központok.

- helyi szinten:

- a megyi munkaügyi központok kirendeltségei
- a települési önkormányzatok.

A munkavédelem és a munkaügyi ellenőrzés tekintetében eljárnak:

-központi szinten:

- Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Felügyelőség
- ÁNTSZ (Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat)
- MBH (Magyar Bányászati Hivatal).

-területi szinten:

- az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Felügyelőség területi szervei

- az ÁNTSZ megyei igazgatóságai
- a regionális szinten működő bányakapitányságok.

2. A munkaügyi igazgatás eszközei

Bevezetés

A fejezetben megismerkedhet a hallgató a munkaügyi igazgatás szervezetében részt vevő legfontosabb szervtípusokkal, azok feladat- és hatáskörével, különös tekintettel a miniszteriális szintű feladatokra. Emellett bemutatásra kerülnek a területi és a helyi szervek is. A fejezet végén röviden elemezzük a foglalkoztatáspolitikai törvény által nevesített érdekegyeztető eljárásokat, valamint az érdekegyeztetés fórumrendszerét.

2.1. A miniszter foglalkoztatáspolitikai feladatai

A szociális és munkaügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 170/2006. (VII. 28.) Korm. Rendelet értelmében a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter felelős a foglalkoztatáspolitikáért, a szociál- és nyugdíjpolitikáért, a családpolitikáért, a kábítószer-megelőzésért és a kábítószerügyi koordinációs feladatokért, gyermekek és az ifjúság védelméért, a gyermek- és ifjúsáspolitikáért, a felnőttképzésért és szakképzésért, a társadalmi esélyegyenlőség előmozdításáért, a romák társadalmi integrációjáért, a kisebbségpolitikáért, a fogyasztóvédelemért, a társadalmi párbeszédért, valamint a társadalmi és civil kapcsolatok fejlesztéséért.

Az említett feladatok közül a továbbiakban csak a foglalkoztatáshoz kapcsolódó feladatokat tekintjük át.

A kormányrendelet szerint a miniszter feladatkörében

- javaslatot készít a Kormány közpolitikájára a társadalompolitikával, életszínvonalpolitikával, szociálpolitikával, nyugdíjpolitikával, esélyegyenlőségi politikával, foglalkoztatási politikával, civil partnerségi politikával, fogyatékosügyei politikával, fogyasztóvédelmi és kohéziós politikával összefüggésben,
- előkészíti a törvények és a kormányrendeletek tervezeteit, közreműködik az e rendeletben meghatározott hatásköröket érintő, más tárca főfelelősségébe tartozó kormányzati koncepciók, döntések kidolgozásában,
- előkészíti a Kormány és a köztársasági elnök határozatait,
- felhatalmazás alapján miniszteri rendeleteket ad ki,
- kezdeményezi és előkészíti a nemzetközi szerződéseket, megkötö a nemzetközi szerződésnek nem minősülő tárcamegállapodásokat,
- felhatalmazás alapján képviseli a Kormányt a külkapcsolatokban és a nemzetközi szervezetekben,
- közreműködik a nemzeti fejlesztési terv előkészítésében és megvalósulásának nyomon követésében,
- gondoskodik - a statisztikáról szóló törvényben meghatározottak szerint - a feladat- és hatáskörével kapcsolatos statisztikai információrendszer kialakításáról, működtetéséről és fejlesztéséről.

A miniszter a jogszabály-előkészítés körében a foglalkoztatáspolitikai vonatkozásában előkészíti

- a munkaviszonnyal,
- a közalkalmazotti jogviszonnyal,
- a bérpolitika kialakításával,

- a munkáltató fizetéseképtelensége esetén igénybe vehető bérgarancia-támogatással,
- a foglalkoztatás elősegítésével és az álláskereső támogatásával,
- a munkaügyi kapcsolatokkal,
- a külföldiek magyarországi foglalkoztatásának engedélyezésével,
- a munkaügyi ellenőrzéssel,
- a biztonságos munkavégzés szabályaival összefüggő jogszabályokat, továbbá e tárgykörökben törvény vagy kormányrendelet felhatalmazása alapján miniszteri rendeletet ad ki.

A miniszter a jogalkotással kapcsolatos feladatokon kívül egyéb irányítási feladatokat is ellát. Ebben a tekintetben a miniszter

működteti

- a Munkaerőpiaci Alap Irányító Testületét,
- a Munkaügyi Közvetítői és Döntőbírói Szolgálatot,
- a Munkaügyi Ellenőrzést Támogató Testületet,
- a Szociális Foglalkoztatók Tanácsát,
- a Közmunkatanácsot;

irányítja

- a Foglalkoztatási Hivatalt,
- az Állami Foglalkoztatási Szolgálat területi szerveit,
- az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőséget.

Emellett a társadalmi párbeszédért, valamint a társadalmi és civil kapcsolatok fejlesztéséért való felelőssége körében a miniszter működteti

- az Országos Érdekegyeztető Tanácsot,
- az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanácsot,
- a Közalkalmazottak Országos Munkaügyi Tanácsát,
- a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Érdekegyeztető Tanácsot.

A miniszter ágazati feladatai körében

- kidolgozza a Kormány foglalkoztatási koncepcióját és érvényesíti azt egyéb kormányzati koncepciók és programok kialakításánál,
- ellátja a foglalkoztatási koordinációval kapcsolatos feladatokat,
- meghatározza a foglalkoztatáspolitikai és az álláskereső ellátásának eszközrendszerét, elemzi és ellenőrzi annak működését,
- programokat dolgoz ki a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben lévők foglalkoztatására, valamint a foglalkoztatási válsághelyzetekből adódó kedvezőtlen munkaerőpiaci hatások csökkentésére, e körben ellátja a közmunkák, a közhasznú és közcélú munkák rendszerének működtetésével kapcsolatos feladatokat,
- javaslatokat dolgoz ki az atipikus foglalkoztatás bővítésére,
- meghatározza az Állami Foglalkoztatási Szolgálat szakmai felügyeleti rendszerét, valamint a jogszabályok keretei között rendelkezik a Munkaerőpiaci Alap felett,
- rendelkezik a munkahelyteremtést, illetve a közmunka támogatását elősegítő fejezeti kezelésű előirányzatok felett,
- meghatározza a munkaerőpiaci szolgáltatások szabályait és irányítja a munka-, pálya-, álláskeresői, foglalkoztatási tanácsadással kapcsolatos feladatokat,
- figyelemmel kíséri a foglalkoztatási folyamatokat, elkészíti a munkaerő-keresletre és -kínálatra vonatkozó prognózisokat,

- koordinálja az Európai Szociális Karta végrehajtását, illetve ratifikációjának előkészítését.

A foglalkoztatáspolitikai körében az egyik legjelentősebb kérdés a bérpolitika szabályozása. Ágazati szinten a bérkalkuláció szakmai előkészítését a miniszter gyakorolja. Ennek körében részt vesz a Kormány elosztás- és jövedelempolitikai koncepciójának kialakításában, kidolgozza a kormányzati bérpolitikára vonatkozó javaslatokat, koordinálja a versenyszféra keresetalakulásának befolyásolását célzó, érdekegyeztetéssel kapcsolatos kormányzati teendőket és a költségvetési intézményi szféra bérpolitikáját, kidolgozza az érdekegyeztető tárgyalásokon a versenyszféra keresetalakulására és a minimális bér meghatározására vonatkozó kormányzati tárgyalási pozíciókat, értékeli a szektorok, ágazatok, szakmák kereseti viszonyait.

A miniszter a foglalkoztatáspolitikáért való felelőssége keretében felelős a munkavédelemért is. Ennek körében

- irányítja - az egészségügyi miniszterrel együttműködve - a munkavédelem országos programjának végrehajtását,
- évente beszámol a munkavédelmi helyzet alakulásáról,
- az érintett szervekkel együttműködve meghatározza az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzést biztosító szabályokat, a munkahelyek (munkakörülmények) egészségügyi feltételeit, a munkaalkalmasság egészségügyi követelményeit,
- összehangolja az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeinek megteremtésében közreműködő szervek tevékenységét,
- egyetértést gyakorol a más államigazgatási szervek ügykörébe tartozó, munkabiztonságot érintő előterjesztések esetében.

2.2. Foglalkoztatási Hivatal

A Foglalkoztatási Hivatal, a megyei munkaügyi központok és a munkaerő-fejlesztő- és képző központok együttesen alkotják az Állami Foglalkoztatási Szolgálatot. A Szolgálat a jogszabályban előírt feladatait a központi és helyi szervei útján látja el.

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat irányításában a munkaadók, a munkavállalók, valamint - a helyi szervek tekintetében - a helyi önkormányzatok is közreműködnek.

A Foglalkoztatási Hivatal a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium irányítása alatt álló központi hivatal, amely a foglalkoztatáspolitikával kapcsolatos feladatai keretében ellátja

a megyei (fővárosi) munkaügyi központok szakmai irányítását,
a Munkaerőpiaci Alap működtetésének a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium által hatáskörébe utalt feladatait,
a megyei (fővárosi) munkaügyi központok jogalkalmazó tevékenységének szakmai irányítását,
az egységes foglalkoztatási nyilvántartás fejlesztését és működtetését,
az állami foglalkoztatási szolgálat humánerőforrás fejlesztési feladatait,
a munkanélküli ellátások, a foglalkoztatást elősegítő támogatások, valamint a munkaerő-piaci szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos módszertani feladatokat,
a munkanélküli ellátások, a foglalkoztatást elősegítő támogatások és a munkaerő-piaci szolgáltatások nyújtását támogató informatikai rendszerek fejlesztését és működtetését,

az állami foglalkoztatási szolgálat központosított vagyongazdálkodási feladatait,
 az állami foglalkoztatási szolgálat nyilvántartásain alapuló statisztikai feldolgozási, elemzési és tájékoztatási feladatokat,
 a munkaerő-piaci előrejelzések és statisztikák elkészítésével, elemzésével kapcsolatos feladatokat, valamint az ezeken alapuló közhasznú tájékoztatás nyújtását,
 a megyei (fővárosi) munkaügyi központok hatósági ellenőrzési feladatainak szakmai koordinálását,
 a több megyét érintő munkaerő-piaci programok koordinálását,
 az Európai Foglalkoztatási Szolgálathoz (EURES-hez) történő csatlakozás magyarországi feltételeinek megteremtésével kapcsolatos, valamint az azzal összefüggő fejlesztési és működtetési feladatokat, a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter által meghatározott egyéb feladatokat.

A Foglalkoztatási Hivatal élén főigazgató áll, akit - a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium közigazgatási államtitkárának javaslatára - a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter bíz meg, és gyakorolja felette az egyéb munkáltatói jogokat. A főigazgató és helyettesei minisztériumi főosztályvezetői besorolású köztisztviselők.

2.3. A munkaügyi központok

2.3.1. A megyei (fővárosi) munkaügyi központok

A megyei (fővárosi) munkaügyi központ jogi személy, önállóan gazdálkodó, központi költségvetési szerv, a megyei (fővárosi) önkormányzattól független hatóság.

A munkaügyi központ

- a) központi szervezeti egységekből,
- b) kirendeltségekből áll.

A munkaügyi központ igazgatóját a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium közigazgatási államtitkárának javaslatára a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter bízza meg, és vonja vissza a megbízását, amelyhez a területileg illetékes munkaügyi tanács előzetes véleményét be kell szerezni. A munkaügyi központ igazgatója feletti egyéb munkáltatói jogokat a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter által kijelölt helyettes államtitkár gyakorolja.

A munkaügyi központ központi szervezeti egységei útján

- ellátja a Munkaerőpiaci Alap pénzeszközeinek a megyében történő működtetésével kapcsolatos megyei szintű feladatokat,
- ellátja a külföldiek magyarországi munkavállalásának engedélyezésével, valamint a polgári szolgálattal kapcsolatos feladatokat,
- végzi a munkaügyi tanács titkársági teendőit,
- irányítja a kirendeltségeit,
- információkat gyűjt és nyújt a megye (főváros) munkaerőpiaci folyamatairól, helyzetéről, prognózisokat készít a várható változásokról,
- orientálja az iskolafenntartókat a képzési struktúra és a beiskolázási mértékek meghatározásában,
- rehabilitációs munkacsoportot hoz létre, és működtet a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási rehabilitációjának elősegítése érdekében,
- elősegíti a csoportos létszámleépítések által okozott foglalkoztatáspolitikai problémák megoldását,

- ellátja a Munkaerőpiaci Alapból folyósított támogatások felhasználásának, valamint a munkanélküli ellátásokra való jogosultságnak hatósági ellenőrzését,
- gyakorolja az 56/A. §-ban meghatározott rendbírság kiszabásával kapcsolatos jogokat, továbbá
- irányítja a megyei (fővárosi) munkaügyi szervezet foglalkozási rehabilitációval kapcsolatos tevékenységét,
- ellátja jogszabály által hatáskörébe utalt egyéb feladatokat.

A munkaügyi központ központi szervezeti egységének képviselője az ellenőrzés tapasztalatai alapján köteles a szükséges intézkedéseket megtenni, így különösen

- javaslatot tenni a munkanélküli ellátás, a foglalkoztatást elősegítő támogatás folyósításának szüneteltetésére, illetőleg megszüntetésére,
- az ellenőrzött személy vagy szerv figyelmét felhívni a tapasztalt jogszabálysértésre,
- más szervet intézkedés végett megkeresni,
- szabálysértési, illetőleg bírósági eljárást kezdeményezni,
- rendbíróságot kiszabni.

2.3.2. A munkaügyi központ kirendeltsége

A munkaügyi központ kirendeltsége ellátja

- az álláskeresők nyilvántartásba vételével,
- a munkaközvetítéssel, a munka- és pályatanácsadói és egyéb tevékenységgel,
- a munkanélküli ellátások, továbbá egyes foglalkoztatást elősegítő támogatások megállapításával, megszüntetésével és visszakövetelésével kapcsolatos, valamint a munkaügyi központ igazgatója által a hatáskörébe utalt feladatokat.

A munkaügyi központ és a települési önkormányzat megállapodhat a munkanélküli járadékban, pályakezdők munkanélküli segélyében részesülő álláskeresők ellenőrzéséről. A megállapodás alapján a települési önkormányzat jegyzője hatósági ellenőrzést végez arra vonatkozóan, hogy az önkormányzat területén állandó vagy ideiglenes lakóhellyel rendelkező, munkanélküli járadékban, pályakezdők munkanélküli segélyében részesülő álláskereső folytat-e e törvénybe ütköző kereső tevékenységet.

Amennyiben az ellenőrzés eredményeként a munkanélküli járadék, a pályakezdők munkanélküli segélyének folyósítását a munkaügyi központ megszünteti, a települési önkormányzat ezen ellátások összegének megfelelő támogatásban részesül. A támogatás a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprészének központi pénzügyi keretéből kerül folyósításra.

2.4. A regionális képző központok

Az emberi erőforrás fejlesztése országos és regionális feladatainak ellátása érdekében a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter regionális képző központokat létesít és működtet.

2.5. Az érdekegyeztetés szervezetrendszere

2.5.1. Az Országos Érdekegyeztető Tanács

A Kormány az országos jelentőségű foglalkoztatáspolitikai kérdésekben a munkavállalók és a munkaadók országos érdek-képviselői szervezeteivel az Országos Érdekegyeztető Tanácsban (OÉT) egyeztet.

Ennek során az OÉT

- véleményezi a foglalkoztatást közvetlenül érintő törvénytervezeteket,
- évente beszámoltatja a Munkaerőpiaci Alap Irányító Testületét,
- a munkájában résztvevő országos munkaadói és munkavállalói szövetségek útján kijelöli a Munkaerőpiaci Alap Irányító Testületének a munkaadói, továbbá munkavállalói képviselőit, és javaslatot tesz a visszahívásukra.

2.5.2. A Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete

A Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete (MAT) a munkaadók, a munkavállalók és a Kormány képviselőiből álló testület, amely a Munkaerőpiaci Alappal kapcsolatos jogokat, illetőleg kötelezettségeket az e törvényben foglaltak szerint gyakorolja, illetőleg teljesíti.

A MAT munkaadói oldala a munkaadók képviselőiből, munkavállalói oldala a munkavállalók képviselőiből, kormányzati oldala a Kormány képviselőiből áll.

MAT tagjait a munkaadók képviselői tekintetében az OÉT-ben képviselettel rendelkező országos munkaadói szövetségek, a munkavállalók képviselői tekintetében az OÉT-ben képviselettel rendelkező országos munkavállalói szövetségek jelölik, egyéb megegyezés hiányában az általuk képviseltek részéről teljesített munkaadói, illetve munkavállalói járulékfizetés arányának figyelembevételével. A MAT tagjait a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter bízta meg, valamint vonja vissza a megbízást. A Kormány képviseletét ellátó tagok közül a megbízásra, illetőleg a megbízás visszavonására egy-egy tag esetében az oktatási miniszter, valamint a pénzügyminiszter tesz javaslatot, további négy tag esetében a megbízásról, illetőleg a megbízás visszavonásáról a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter a saját hatáskörében dönt.

2.5.3. A Megyei (fővárosi) Munkaügyi Tanács

A megyékben (fővárosban) a foglalkoztatási és a munkaerő-piaci képzési, valamint a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációját elősegítő támogatások nyújtásával kapcsolatos érdekegyeztetés ellátására a munkaadók, a munkavállalók, valamint az önkormányzatok képviseletét ellátó tagokból álló testületként, megyei (fővárosi) munkaügyi tanács működik.

A munkaügyi tanácsnak a munkaadók képviseletét ellátó tagjait (munkaadói oldalát) az OÉT-ben képviselettel rendelkező országos munkaadói szövetségek megyei szervezetei, a munkavállalók képviseletét ellátó tagjait (munkavállalói oldalát) OÉT-ben képviselettel rendelkező országos munkavállalói szövetségek megyei szervezetei jelölik, illetve vonják vissza a jelölést. A tagokat - a jelölés, illetőleg annak visszavonása alapján - a munkaügyi központ igazgatója bízta meg a munkaügyi tanács megbízatásának lejártáig terjedő időtartamra, továbbá hívja vissza. A helyi önkormányzatok képviseletét ellátó tagokat (önkormányzati oldalt) a megyei (fővárosi) közgyűlés, valamint a megye területén lévő megyei jogú városok képviselő-testülete választja, és hívja vissza. A választás, illetve

visszahívás alapján a tagok részére a megbízólevelet a munkaügyi központ igazgatója adja át, illetve vonja vissza.

A munkaügyi tanács a munkavállalók, a munkaadók és az önkormányzatok képviselőinek megegyezésével határoz. A munkaügyi tanács határozatának meghozatala során a munkaadói, a munkavállalói, valamint az önkormányzati oldalt egy-egy szavazat illeti meg. A munkaügyi tanács megegyezés hiányában a MAT-hoz fordulhat, amelynek képviselője közvetíti a felek között, és javaslatot tesz a megállapodásra.

A Munkaügyi Tanács:

- dönt a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprészének a megyében rendelkezésre álló eszközei felhasználásának elveiről és az egyes támogatások arányáról,
- figyelemmel kíséri a Munkaerőpiaci Alap decentralizált pénzeszközeinek megyei szintű felhasználását,
- véleményezi a Munkaerőpiaci Alap rehabilitációs alaprészének a megyében felhasználható pénzügyi keretéből nyújtható támogatásokra kiírt pályázatok tervezetét,
- kezdeményezi és véleményezi a megye foglalkoztatási helyzetével kapcsolatos rövid és hosszú távú programokat és figyelemmel kíséri azok végrehajtását,
- véleményezi a megyei munkaerőpiaci szervezet működését,
- egyes esetekben beszámoltatja a munkaügyi központ vezetőjét,
- előzetes véleményezési jogot gyakorol a munkaügyi központ vezetőjének kinevezésénél, ellátja a más jogszabályban meghatározott feladatait.

Összefoglalás

A foglalkoztatáspolitikai feladatok ellátásában számos szervtípus vesz részt. A szervezetrendszer élén az ágazati miniszter áll, akinek feladatai az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- az érdekegyeztetéssel, a társadalmi párbeszéddel kapcsolatos,
 - jogalkotási,
 - foglalkoztatáspolitikai,
 - bérpolitikával kapcsolatos
 - az emberi erőforrás fejlesztéssel összefüggő
 - a munkavédelemmel kapcsolatos
- feladatok.

A miniszter mellett számos dekoncentrált, illetve egyéb területi szerv is résztvesz a munkaügyi igazgatási feladatok ellátásában.

Ilyen a(z):

Foglalkoztatási Hivatal

A munkaügyi központok

A regionális képző központok

Az érdekegyeztetés szervezetrendszere az alábbiak szerint alakul:

Országos Érdekegyeztető Tanács

A Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete

A Megyei (fővárosi) Munkaügyi Tanács

Ellenőrző kérdések

Milyen feladatai vannak az ágazati miniszternek a bérpolitika kérdéskörében?

Ismertesse a munkaügyi központok hatósági fórumrendszerét, feladatait, hatáskörét!

3. Munkaerő-piaci szolgáltatások és foglalkoztatást elősegítő támogatások. Álláskereső támogatása

3.1. Munkaerőpiaci szolgáltatások és foglalkoztatást segítő támogatások

Bevezetés

A foglalkoztatáspolitikai célok hatékony megvalósítása érdekében az Állami Foglalkoztatási Szolgálat a munkahelykeresést, a munkához, valamint megfelelő munkaerőhöz jutást, továbbá a munkahely megtartását különböző szolgáltatások nyújtásával segíti elő.

A munkaerő-piaci szolgáltatások formái a következők:

- munkaerő-piaci és foglalkozási információ nyújtása,
- munka-, pálya-, álláskeresői, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás,
- munkaközvetítés.

Képzések elősegítése

Támogatható a munkaügyi központ által felajánlott, vagy elfogadott képzése annak a személynek,

- aki álláskereső,
- aki 25. életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a 30. életévét - nem töltötte be, és a tanulói, hallgatói jogviszonya megszűnését követően munkanélküli járadékra nem szerzett jogosultságot,
- aki gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, illetőleg terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesül, akinek munkaviszonya várhatóan egy éven belül megszűnik, és ezt a munkaadó a munkavállalóval és a telephely szerint illetékes munkaügyi központtal előzetesen írásban közölte, vagy
- aki közhasznú munkavégzésben vesz részt, és a képzésben való részvételt vállalja, továbbá
- aki munkaviszonyban áll és rendszeres foglalkoztatása képzés nélkül nem biztosítható.

A gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, illetőleg terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesülő személyek képzése akkor támogatható, ha a képzés időtartama hetente nem haladja meg a húsz órát, és a gyermekgondozási segélyben, gyermekgondozási díjban részesülő személy képzése a gyermek egy éves - gyermekgondozási díj folyósítása esetén másfél éves - korának betöltését követően kezdődik meg, valamint a gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesülő személy kereső tevékenységet nem folytat.

Képzési támogatásként

- keresetkiegészítés vagy keresetpótló juttatás, valamint
- a képzéssel kapcsolatos költségek megtérítése, adható.

A keresetkiegészítés a képzést megelőzően elért átlagkereset és a képzés alatt elért kereset különbözetéig terjedhet, míg a keresetpótló juttatás összege a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér 60 százaléka.

Álláskereső vállalkozóvá válásának elősegítése

Az, aki munkanélküli járadékban, álláskeresői járadékban, valamint vállalkozói járadékban részesül, és a munkaügyi központ továbbra sem tud részére a megfelelő munkahelyet felajánlani, vállalkozóvá válása esetén a következő támogatásokat kérheti:

- a vállalkozói tevékenységre vonatkozó hatósági igazolás bemutatásával a munkanélküli járadék összegének, illetőleg álláskeresői járadékban vagy vállalkozói járadékban részesülő személy esetében az álláskeresői járadék, illetőleg a vállalkozói járadék alsó határa összegének megfelelő támogatás folyósítását legfeljebb további hat hónapig,
 - a vállalkozói tevékenység igazolásával igénybevett, a munkaügyi központ által ajánlott szaktanácsadás költségei legfeljebb 50%-ának megtérítését,
 - a vállalkozói tevékenység gyakorlásához szükséges tanfolyami képzés költségeinek legfeljebb 50%-os megtérítését,
- hitel felvétele esetén a hitelfedezeti biztosítás költségeinek legfeljebb 50%-os megtérítését, legfeljebb egy éves időtartamra.

Foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások

A munkaadó részére a munkavállaló munkabére 50-100 százalékáig terjedő mértékű támogatás nyújtható legfeljebb egy évi időtartamra, ha

- vállalja a legalább hat hónapja - pályakezdő esetében legalább három hónapja - álláskeresőnek a támogatás folyósítása alatti foglalkoztatását, továbbá azt követően legalább a támogatott foglalkoztatás időtartamával megegyező időtartamú továbbfoglalkoztatását úgy, hogy a folyósítás és a továbbfoglalkoztatás időtartama alatt munkaviszonya megszüntetésére az előző pontban meghatározott módon nem kerül sor,
- a támogatott álláskereső alkalmazását megelőző hat hónapban hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát a működésével összefüggő okból, rendes felmondással nem szüntette meg, továbbá
- kötelezettséget vállal arra, hogy a munkaviszony megszüntetésére az álláskereső alkalmazása idején nem kerül sor.

Közhasznú munkavégzés támogatása

A munkaadó részére a foglalkoztatásból eredő közvetlen költség legfeljebb hetven százalékáig terjedő mértékű támogatás nyújtható, ha

- a lakosságot vagy a települést érintő közfeladat vagy önkormányzat által önként vállalt, a lakosságot illetőleg a települést érintő feladat ellátása, vagy közhasznú tevékenység folytatása érdekében,
- a munkaügyi központ által kiközvetített álláskereső foglalkoztatását vállalja, munkaviszony keretében úgy, hogy

ezzel a foglalkoztatással a foglalkoztatottainak létszámát a foglalkoztatás megkezdését megelőző havi átlagos statisztikai állományi létszámához képest bővíti, és a foglalkoztatással nyújtott szolgáltatás ellenértékeként más szervtől díjazásban nem részesül.

A támogatás egy munkavállaló foglalkoztatásához folyamatosan legfeljebb egyévi időtartamra állapítható meg. A munkavállaló ezen munkaviszonya megszűnését, illetve megszüntetését követő két éven belüli ismételt, bármely munkaadónál történő foglalkoztatásához támogatás abban az esetben nyújtható, ha a közhasznú munkára történő kiközvetítés időpontjában nem jogosult álláskeresői járadékra (munkanélküli járadékra), vállalkozói járadékra.

Ha a közhasznú munka támogatásának anyagi fedezetét a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprészeinek

a megyében történő felhasználásra elkülönített pénzügyi kerete szolgál, a munkaügyi tanács meghatározhatja azokat a feltételeket, valamint települések körét, ahol a támogatás a foglalkoztatásból eredő közvetlen költség legfeljebb 90 százalékáig nyújtható; központi kerete szolgál, a MAT a közhasznú munka támogatásának mértékét a foglalkoztatásból eredő közvetlen költség legfeljebb 90 százalékában, időtartamát legfeljebb két évben határozhatja meg.

Álláskereső munkaeő-kölcsönzés keretében történő foglalkoztatásának támogatása

Támogatás nyújtható annak a közhasznú társaságnak, amely a létesítő okirata szerint a közhasznú szervezetekről szóló törvényben meghatározott tevékenységet folytat, és a munkaügyi központtal való együttműködés keretében munkaeő-kölcsönzés céljából a külön jogszabályban meghatározott létszámú álláskeresővel, a külön jogszabályban meghatározott időtartamra munkaviszonyt létesít, és az álláskereső részére a munkaügyi központtal egyeztetett képzésről gondoskodik, amennyiben a foglalkoztatását nem tudja biztosítani.

Önfoglalkoztatás támogatása

Pályázati eljárás alapján támogatás nyújtható annak az álláskeresőnek, aki munkaviszonyon kívüli tevékenységgel gondoskodik önmaga foglalkoztatásáról, ideértve azt is, aki vállalkozást indít, vagy vállalkozáshoz csatlakozik, továbbá annak a személynek, aki e törvény alapján álláskereső vállalkozóvá válását elősegítő támogatásban részesül.

Munkahelyteremtés és munkahelymegőrzés támogatása

Támogatás nyújtható új munkahelyek teremtéséhez, a meglévő munkahelyek megtartásához, a foglalkoztatási szerkezetátalakítás elősegítéséhez, valamint a munkaeő szakmastruktúrájának korszerűsítéséhez fűződő foglalkoztatáspolitikai célok elérése érdekében.

A foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékok átvállalása

Támogatásként a munkaadót terhelő egészség- és nyugdíjbiztosítási járuléknak, munkaadói járuléknak, valamint egészségügyi hozzájárulásnak megfelelő összeg részben vagy egészben átvállalható legfeljebb egy évi időtartamra. Az átvállalt összeg ötven év feletti személy esetében nem lehet kevesebb a keresetet terhelő egészség- és nyugdíjbiztosítási, valamint munkaadói járulék, továbbá a munkaadót terhelő egészségügyi hozzájárulás átvállalható legmagasabb mértéke összegének ötven százalékánál.

A megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása

A Munkaeőpiaci Alap rehabilitációs alaprészből támogatás nyújtható megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatását elősegítő beruházáshoz, valamint külön rendeletben meghatározott, beruházásnak nem minősülő bővítéshez, egyéb fejlesztési célú kifizetéshez.

Fiatal álláskereső foglalkoztatásának támogatása

A pályakezdő álláskereső elhelyezkedésének elősegítéséről, képzettségük, szakmai felkészültségük javítását, munkatapasztalat szerzését lehetővé tevő támogatás nyújtásával kell gondoskodni. Ennek részletes szabályait kormányrendelet állapítja meg, amely a foglalkoztatás támogatására a Foglalkoztatási törvény szabályainál kedvezőbb szabályokat állapíthat meg.

Munkaerő-piaci programok támogatása

A Munkaerőpiaci Alap előre meghatározott, összetett célok érdekében biztosíthatja olyan programok megvalósításának pénzügyi fedezetét, amelyek térségi foglalkoztatási célok megvalósítására, munkaerő-piaci folyamatok befolyásolására, valamint a munkaerő-piacon hátrányos helyzetben lévő rétegek foglalkoztatásának elősegítésére irányulnak.

A fentiekben meghatározott programok keretében a munkaerő-piaci szolgáltatások és foglalkoztatást elősegítő támogatások egyidejűleg és egymásra épülve is nyújthatók. A programokon aktívan részt vevő álláskereső számára a különböző jogcímeken megállapítható támogatás, támogatások helyett egységes támogatás állapítható meg.

Egyes általánostól eltérő foglalkoztatási formák támogatása

Támogatás nyújtható a részmunkaidős, valamint olyan foglalkoztatáshoz, amelynek során a munkavégzés a foglalkoztató székhelyéhez, telephelyéhez nem tartozó helyen, számítástechnikai eszköz felhasználásával történik.

3.2. Álláskereső támogatása

Az álláskereső részére álláskeresői támogatásként álláskeresői járadék, álláskeresői segély, valamint költségtérítés jár.

Álláskeresői járadék

Álláskeresői járadék illeti meg azt, aki

- álláskereső,
- az álláskeresővé válását megelőző négy éven belül legalább háromszázhatvanöt nap munkaviszonnyal rendelkezik,
- rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, továbbá táppénzben nem részesül,
- munkát akar vállalni, de önálló álláskereső nem vezetett eredményre, és számára az illetékes munkaügyi központ sem tud megfelelő munkahelyet felajánlani.

Az álláskeresői járadék mértéke

Az álláskeresői járadék összegét az álláskeresőnek az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben elért átlagkeresete alapulvételével kell kiszámítani. Az átlagkereset számítására a munkajogi szabályokat kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a személyi alapbért a kifizetésének időpontjában érvényes összeggel kell figyelembe venni.

Az álláskeresői járadék összege a folyósítás első szakaszában a járadékalap 60 százaléka, majd a folyósítási időtartam második szakaszában az álláskeresői járadékra való jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér 60 százaléka.

Az álláskeresői járadék folyósításának időtartama

Az álláskeresői járadék folyósításának időtartamát annak az időtartamnak az alapulvételével kell megállapítani, amennyit az álláskereső az álláskeresővé válást megelőző négy év alatt munkaviszonyban töltött. A munkaviszony időtartamába nem számítható be a munkaviszonynak az az időtartama, amely alatt az álláskereső álláskeresői járadékban részesült.

Az álláskeresői járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap. Az álláskeresői járadék folyósításának kezdő napja az álláskeresőnek a munkaügyi központnál történő jelentkezésének napja.

Ha a munkaviszonyt az álláskeresővé válást megelőző 90 napon belül a munkavállaló rendes felmondással, továbbá a munkaadó rendkívüli felmondással szüntette meg, az álláskereső részére álláskeresői járadék az előbbiekben meghatározott módon megszüntetett

munkaviszony megszűnését követő 90 nap elteltével folyósítható, tekintet nélkül arra, hogy az álláskereső járadék folyósításához szükséges feltételekkel rendelkezik.

A folyósítási idő számítása szempontjából a munkaviszonyban töltött bármely időtartam csak egyszer vehető figyelembe. Ha az álláskereső az álláskereső járadék folyósításának számára meghatározott időtartamát teljes mértékben nem vette igénybe, az ismételt folyósításnál a járadékfolyósítás időtartamának alapját képező munkaviszonyban töltött időt a tényleges járadékfolyósítási időtartamnak megfelelően csökkenteni kell.

Álláskereső járadék folyósításának megszüntetése és szüneteltetése

Meg kell szüntetni az álláskereső járadék folyósítását, ha az álláskereső:

- kéri,
- az álláskereső megállapodásban foglaltakat neki felróható okból nem teljesíti,
- öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra válik jogosulttá,
- kereső tevékenységet folytat, kivéve a törvényben meghatározott egyes kivételeket,
- olyan képzési lehetőséget fogad el, amelynek során a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül,
- oktatási intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat,
- meghalt,
- az álláskereső járadék folyósítási idejét kimerítette.

Szüneteltetni kell az álláskereső járadék folyósítását, ha az álláskereső

- terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, az ellátás folyósításának időtartamára,
- előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás büntetését tölti, kivéve ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg,
- a közhasznú munkavégzés alatt,
- rövid időtartamú, legfeljebb kilencven napig tartó kereső tevékenységet folytat, feltéve, hogy bejelentési kötelezettségének eleget tett,
- keresetpótló juttatásban részesül.

Álláskeresői segély

Az álláskereső kérelmére álláskeresői segélyt kell megállapítani, ha rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, továbbá táppénzben nem részesül, illetve ha munkát akar vállalni, de önálló álláskereső nem vezetett eredményre, és számára az illetékes munkaügyi központ sem tud megfelelő munkahelyet felajánlani, valamint ha

- az álláskereső járadékot részére legalább 180 nap időtartamra állapították meg, és annak folyósítását a jogszabályban meghatározott ok miatt szüntették meg, és a kérelmét az álláskereső járadék folyósításának megszüntetésétől számított 30 napon belül benyújtotta, vagy
- álláskeresővé válását megelőző négy éven belül legalább 200 nap munkaviszonnyal rendelkezik, és álláskeresői járadékra nem jogosult, vagy
- a kérelem benyújtásának időpontjában a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb öt év hiányzik, és legalább 140 napon át álláskeresői járadékban részesült, és az álláskeresői járadék folyósítása időtartamát kimerítette.

Költségtérítés

Az álláskereső részére az álláskereső támogatása (munkanélküli ellátás), valamint a vállalkozói járadék megállapításával, valamint a munkahelykereséssel kapcsolatos (ideértve a lakóhelyétől a munkaügyi központhoz történő oda- és visszautazást, valamint a munkaügyi központ által kezdeményezett foglalkozás-egészségügyi szakvélemény beszerzéséhez

szükséges utazást is), a tömegközlekedési eszköz igénybevételével felmerült indokolt helyközi utazási költséget meg kell téríteni.

A munkanélküli ellátásokra vonatkozó közös rendelkezések

A munkanélküli-ellátásban részesülő személy az általa folytatott kereső tevékenységet, valamint az őt foglalkoztató munkaadó nevét, címét és adószámát, adószámmal nem rendelkező magánszemély munkaadó esetében adóazonosító jelét legkésőbb a munkakezdést megelőző napon, a kereső tevékenység megszűnését a megszűnést követő napon köteles a munkaügyi központnak bejelenteni.

Amennyiben az álláskereső járadékban részesülő személy alkalmi munkavállalói könyvvél rendelkezik, akkor az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyát nem kell előre bejelenteni, de az alkalmi munkavállalói könyvét az álláskereső járadék számfejtése előtt a munkaügyi központ kirendeltsége által megjelölt időpontban be kell mutatnia.

Visszafizetési és megtérítési kötelezettség

Az, aki ellátást jogalap nélkül vett fel, köteles azt visszafizetni, ha erre a felvételtől számított 180 napon belül írásban kötelezték. Az említett idő elteltével a jogalap nélkül felvett ellátást akkor lehet visszakövetelni, ha a jogalap nélküli kifizetést az ellátásra jogosult vétkes magatartása idézte elő.

Az, aki az álláskereső halálát követően a munkanélküli ellátást jogalap nélkül vette fel, köteles azt visszafizetni.

A munkaügyi központ igazgatója - erre irányuló kérelem esetén - különös méltánylást érdemlő esetben dönthet a jogalap nélkül felvett és visszakövetelt munkanélküli-ellátás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről.

A munkaerő-piaci szolgáltatások formái a következők:

- munkaerő-piaci és foglalkozási információ nyújtása,
- munka-, pálya-, álláskeresői, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás,
- munkaközvetítés.

Összefoglalás

Munkaerőpiaci szolgáltatások

munkaerő-piaci és foglalkozási információ nyújtása,
munka-, pálya-, álláskeresői, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás,
munkaközvetítés.

A foglalkoztatást elősegítő támogatások:

- álláskereső vállalkozóvá válásának elősegítése,
- képzések elősegítése,
- foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások,
- közhasznú munkavégzés támogatása,
- álláskereső munkaerő-kölcsönzés keretében történő foglalkoztatásának támogatása,
- önfoglalkoztatás támogatása,
- munkahelyteremtés és munkahelymegőrzés támogatása,
- a foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékok átvállalása,
- a megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása,
- fiatal álláskereső foglalkoztatásának támogatása,
- munkaerő-piaci programok támogatása,
- egyes általánostól eltérő foglalkoztatási formák támogatása.

Az álláskereső támogatásának formái

- álláskeresői járadék,

- álláskeresői segély,
- munkanélküli ellátások,
- költségtérítés.

Ellenőrző kérdések:

Ismertesse a munkanélküli ellátások közös szabályait!

Milyen lehetőségek adódnak a fiatal munkanélküliek támogatására?

Milyen eljárás követendő a jogosulatlanul igénybe vett támogatások során?

Mit jelen a közhasznú munkavégzés?

4. A foglalkoztatási hatósági eljárás

Bevezetés

A munkaügyi igazgatási, vagy más néven foglalkoztatási eljárások speciális közigazgatási eljárásnak minősülnek, ennek megfelelően rájuk az általános szabályokat tartalmazó Ket. szabályai érvényesek, ám számos esetben –elsősorban a szabályozott jogviszony sajátos voltára tekintettel- találkozunk speciális szabályokkal is. A továbbiakban az általánostól eltérő különleges szabályok ismertetésével, valamint az adatvédelmi és nyilvántartási rendelkezésekkel foglalkozunk.

4.1. Speciális szabályok a foglalkoztatáspolitikai törvény hatálya alá eső eljárások területén

A foglalkoztatási igazgatási eljárások háttérjogszabálya a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás szabályairól szóló a 2004. évi CXL. törvény (Ket).

A foglalkoztatási törvény értelmében

- foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal kapcsolatos ügyekben a Ket. rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha a foglalkoztatáspolitikai törvény eltérően nem rendelkezik,
- az előző pontban nem említett közigazgatási ügyekben a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy attól a foglalkoztatási törvény, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabály csak annyiban térhet el, amennyiben a Ket. megengedi.

A hatósági fórumrendszer az alábbiak szerint alakul:

Amennyiben első fokon

- a munkaügyi központ kirendeltsége hozott döntést, a fellebbezést a munkaügyi központ igazgatója,
- a munkaügyi központ központi szervezeti egysége hozott döntést, a fellebbezést a Foglalkoztatási Hivatal bírálja el.

Az alábbiakban a Ket. rendelkezéseitől eltérő eljárási szabályokat ismertetjük.

Az *eljárási határidők* tekintetében a foglalkoztatási törvény leszögezi, hogy pályázat alapján nyújtható foglalkoztatást elősegítő támogatások esetében a pályázati felhívásban az elbírálásra nyitva álló határidő legfeljebb kilencven napban állapítható meg. A közösségi jogszabályok szerinti migráns munkavállaló munkanélküli ellátásával, vállalkozói járadékával kapcsolatos ügyben az érdemi határozatot 60 napon belül kell meghozni.

Hasonlóképpen speciális rendelkezésekkel találkozunk a *hatósági szerződések* vonatkozásában, amikor a foglalkoztatási törvény kimondja, hogy ha a támogatásban természetes személy részesül, a hatósági szerződést csak személyesen kötheti meg.

Ha a támogatás pénzügyi fedezetét a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási, valamint rehabilitációs alaprészének központi kerete szolgál, a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, a Foglalkoztatási Hivatal vagy a megyei (fővárosi) munkaügyi központ, a megyei (fővárosi) munkaügyi központok által felhasználható pénzügyi kerete szolgál, a megyei (fővárosi) munkaügyi központ köt a támogatásban részesülővel hatósági szerződést.

Ha jogszabály alapján a foglalkoztatást elősegítő támogatással kapcsolatos feladatokat a munkaügyi központ központi szervezeti egysége vagy kirendeltsége látja el, a központi szervezeti egység, illetőleg a kirendeltség a támogatásban részesülővel a hatósági szerződést a munkaügyi központ nevében köti meg, módosíthatja, illetőleg szüntetheti meg.

Az elévülés szabályai vonatkozásában kiemeljük, hogy a munkanélküli ellátást, vállalkozói járadékot, valamint foglalkoztatást elősegítő támogatást megállapító, illetve folyósító szerv a törvényen, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályon alapuló igényét öt év alatt érvényesítheti. Ha a követelésre alapot adó magatartás bűncselekmény, a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a büntetethőség el nem évül.

Az esedékessé vált és fel nem vett ellátást az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni. Az igény elévülése az esedékessé válás napján kezdődik, ilyenkor az igény elévülését hivatalból kell figyelembe venni. Értelemszerűen az elévülés utáni teljesítést elévülés címén visszakövetelni nem lehet.

Amennyiben a jogosult az igényét menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított hat hónapon belül ezt akkor is megteheti, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból hat hónapnál kevesebb van hátra.

Az igény érvényesítésére irányuló írásbeli felszólítás, az igénynek a bíróság előtti érvényesítése, megegyezéssel történő módosítása, az egyezségkötés, valamint a kötelezett elismerése az elévülést megszakítja. Az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülés megszakítását előidéző eljárás jogerős befejezése után az elévülési idő újra kezdődik. Ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg.

A hatóság döntései tekintetében a törvény leszögezi, hogy a munkaügyi központ kirendeltsége a saját nevében dönt

- a munkanélküliek nyilvántartásba vételével és a nyilvántartásból való törléssel,
- a munkanélküli ellátás, vállalkozói járadék megállapításával, szüneteltetésével, megszüntetésével és visszakövetelésével,
- az egyes foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal kapcsolatos ügyekben.

Emellett a munkaügyi központ központi szervezeti egysége a munkaügyi központ nevében dönt a külföldiek magyarországi foglalkoztatásának engedélyezésével, a rendbírósággal kapcsolatos, valamint hatáskörébe utalt egyéb ügyekben.

A Munkaerőpiaci Alap pénzeszközeinek hatékony felhasználására, valamint az azokból történő téves kifizetések elkerülése érdekében, ha a tényállás tisztázott,

- a munkanélküli ellátás iránti kérelemnek helyt adó,
- a munkanélküli ellátás folyósítását szüneteltető, valamint megszüntető, továbbá

-a foglalkoztatást elősegítő támogatás folyósítását megszüntető határozat *azonnali végrehajtása* elrendelhető.

A *jogorvoslati eljárások* tekintetében speciálisnak tekintendő a törvénynek az a rendelkezése, hogy a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter, a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, a munkaügyi központ központi szervezeti egysége, valamint kirendeltsége által mérlegelési jogkörben hozott határozat ellen csak akkor van helye jogorvoslatnak, ha a kérelem elutasítására a jogszabályban meghatározott feltételek hiánya miatt került sor, vagy a határozatot hozó szerv a mérlegelési jogkör gyakorlására irányadó jogszabályban meghatározott szabályokat megsértette.

Hasonlóképpen speciális szabályok vonatkoznak az eljárási rendbírságra. Ennek megfelelően rendbírságot köteles fizetni

- az a munkaadó, munkavállaló, egyéb szerv, illetőleg személy, aki e törvényben, valamint a felhatalmazása alapján hozott jogszabályban, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény, továbbá közigazgatási határozatban, hatósági szerződésben meghatározott bejelentési, nyilvántartási, adatszolgáltatási kötelezettségének nem vagy nem az előírt módon tesz eleget, vagy valótlan adatot szolgáltat;
- az a felszámoló, aki a Bérgarancia Alapról szóló 1994. évi LXVI. törvényben meghatározott kötelezettségének nem tesz eleget.

A rendbírság összege 1000 forinttól 100 000 forintig terjedhet. A rendbírság kiszabására a munkaügyi központ központi szervezeti egysége jogosult. A befizetett rendbírság hatvan százaléka a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprészét növeli, negyven százaléka saját bevétel, ami személyi juttatásokra nem használható fel.

4.2. Adatvédelmi szabályok

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, a Foglalkoztatási Hivatal, az OMMF és a munkaügyi központ a munkanélküli-ellátásokkal, a foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal, a munkaerőpiaci szolgáltatásokkal, továbbá a külföldiek magyarországi foglalkoztatásával kapcsolatos tevékenysége, valamint hatósági ellenőrzése során, továbbá a munkaügyi adatszolgáltatásra kötelezett munkaadó e tevékenységével összefüggésben a külön jogszabályban meghatározott TAJ-számot alkalmazhatja.

Az említett szervek a jogszabályban meghatározott feladataik az ellátásával összefüggésben a következő adatok nyilvántartására jogosultak:

- személyi adatok (név, leánykori név, anyja neve, születési hely, év, hónap, nap),
- állampolgárság,
- lakóhely (tartózkodási hely),
- foglalkozás, munkahely, munkakör (tevékenység),
- a munkanélküli ellátás, a foglalkoztatást elősegítő támogatás, valamint a munkaerőpiaci szolgáltatás megállapításához és igénybevételehez e törvényben és más törvényben meghatározott adatok,
- iskolai végzettség(ek), szakképzettség(ek),
- jövedelemre vonatkozó adatok,
- munkáltató adatai (név, cím, székhely, telephely, gazdálkodási forma, adószám, TB nyilvántartási szám, TAJ szám, KSH szám).

4.3. Az egységes Munkaügyi Nyilvántartásra vonatkozó rendelkezések

Az európai közösségi jog alapján fennálló statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése feltételeinek megteremtése, a munkaviszonyra vonatkozó információs önrendelkezési jog érvényesülésének elősegítése, a munkaügyi ellenőrzés hatékonyságának növelése érdekében Egységes Munkaügyi Nyilvántartást kell létrehozni és működtetni.

A Nyilvántartás az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről szóló törvényben meghatározott alkalmi foglalkoztatás kivételével a Munka Törvénykönyve hatálya alá tartozó munkaviszonyok adatainak nyilvántartását tartalmazza. A nyilvántartott adatok az alábbiak szerint csoportosíthatók:

Munkavállaló adatai:

- személyi adatok (név, születéskori név, nem, anyja neve, születési helye, dátuma),
- TAJ-szám,
- állampolgárság,
- személyi alaphét,
- munkaidő hossza (teljes munkaidő, részmunkaidő),
- a bejelentett munkaviszonyban ellátott munkakör betöltéséhez szükséges iskolai végzettség, szakképzettség,
- a saját adatokhoz való hozzáférést biztosító kód.

Munkaadó adatai:

- adószám, adószámmal nem rendelkező magánszemély munkaadó esetében adóazonosító jel,
- megnevezés,
- telephely címe,
- székhely címe,
- saját adatokhoz való hozzáférést biztosító kód.
- munkaviszony kezdetének és megszűnésének időpontja.

Az Egységes Munkaügyi Nyilvántartást a Foglalkoztatási Hivatal szervezetébe tartozó Munkaügyi Nyilvántartó Központ működteti, de a Foglalkoztatási Hivatal az adatfeldolgozás egyes részfeladataival más szervezetet is megbízhat.

A nyilvántartások kapcsán érdemes kiemelni, hogy amennyiben a bíróság jogerősen megállapítja, hogy a munkaadó a munkavállaló munkaviszonyát jogellenesen szüntette meg, és a munkavállalót eredeti munkakörében tovább foglalkoztatják, a bírósági ítélet által tartalmazottakat (adatváltozás) a munkaadó legkésőbb a bírósági ítélet közzétételét követő napon köteles bejelenteni.

Ha a bíróság jogerősen megállapítja, hogy a munkaadó a munkavállaló munkaviszonyát jogellenesen szüntette meg, azonban a munkavállaló nem kéri vagy a munkaadó kérelmére a bíróság mellőzi a munkavállaló eredeti munkakörbe történő visszahelyezését, a munkaadó a munkaviszonynak a jogellenességet megállapító ítélet jogerőre emelkedésének napján történő megszűnését az ítélet jogerőre emelkedéséről történő értesítést követő napon köteles bejelenteni.

Ha a munkaviszony fennállásáról hatósági határozat, bírósági ítélet, vagy a munkaadó és a munkavállaló megállapodása a munkavégzés megkezdését követően utólag rendelkezik, a munkaadó a bejelentési kötelezettségét a megállapodás megkötését, illetőleg a hatósági határozat vagy bírósági ítélet jogerőre emelkedéséről történő értesítést követő napon a munkaviszony kezdetének időpontjára visszamenőleges hatállyal köteles teljesíteni.

Összefoglalás

Speciális szabályok a foglalkoztatáspolitikai törvény hatálya alá eső eljárások területén

A foglalkoztatási törvény értelmében

- foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal kapcsolatos ügyekben a Ket. rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha a foglalkoztatáspolitikai törvény eltérően nem rendelkezik,
- az előző pontban nem említett közigazgatási ügyekben a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy attól a foglalkoztatási törvény, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabály csak annyiban térhet el, amennyiben a Ket. megengedi.

Ha első fokon

- a munkaügyi központ kirendeltsége hozott döntést, a fellebbezést a munkaügyi központ igazgatója,
- a munkaügyi központ központi szervezeti egysége hozott döntést, a fellebbezést a Foglalkoztatási Hivatal bírálja el.

Speciális szabályok vonatkoznak a(z):

- eljárási eljárási határidők,
- a hatósági szerződések,
- elévülés,
- hatóság döntései,
- jogorvoslati eljárások,
- *eljárási rendbírság szabályaira.*

Adatvédelmi szabályok

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, a Foglalkoztatási Hivatal, az OMMF és a munkaügyi központ a munkanélküli-ellátásokkal, a foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal, a munkaerőpiaci szolgáltatásokkal, továbbá a külföldiek magyarországi foglalkoztatásával kapcsolatos tevékenysége, valamint hatósági ellenőrzése során, továbbá a munkaügyi adatszolgáltatásra kötelezett munkaadók e tevékenységükkel összefüggésben a jogszabályban meghatározott feladataik az ellátásával összefüggésben az ott meghatározott adatok nyilvántartására jogosultak.

Az egységes Munkaügyi Nyilvántartásra vonatkozó rendelkezések

Az európai közösségi jog alapján fennálló statisztikai adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése feltételeinek megteremtése, a munkaviszonyra vonatkozó információs önrendelkezési jog érvényesülésének elősegítése, a munkaügyi ellenőrzés hatékonyságának növelése érdekében Egységes Munkaügyi Nyilvántartást kell létrehozni és működtetni.

Ellenőrző kérdések:

Ismertesse a foglalkoztatási eljárások I. és II. fokú fórumrendszerét!

Milyen szabályok vonatkoznak az elévülésre?

Mennyi lehet a rendbírság összege? Milyen esetekben szabható ki?

Imre Miklós:

A természeti és az épített környezet védelme

1. Az épített környezet védelme

Az építkezések közigazgatási ellenőrzése elsősorban a közbiztonság megteremtése, a járványok, tűzvész, illetve egyéb természeti és mesterséges katasztrófák elleni védekezés közösségi szintű igényére vezethető vissza. Hazánkban a XIX. század végén, majd a XX. században a technikai fejlődés, az iparosítás eredményeként erőteljes urbanizációs folyamatok indultak meg országszerte, melynek köszönhetően a beépített területek száma rohamos növekedésnek indult. A hatékony terület-felhasználás érdekében megteremtődtek az aktív állami telekpolitika, a terület-felhasználás feletti állami ellenőrzés eszközei. A XX. században második felében végbement jogfejlődés eredményeként a közigazgatás által végzett településfejlesztési tevékenység céljai a következők voltak; a településfejlődési folyamatok tudatos, tervszerű irányítása, a korszerű városi élet követelményeinek megfelelő településszerkezet, infrastruktúra kialakítása, a települési környezet védelme, a településfejlesztési, településrendezési elveknek való megfelelés.

Emellett megfigyelhető egy olyan tendencia is, amely az egyes építményekre, építési munkával járó beruházásokra vonatkozó szabályozást érintette.

Az 1937-ben elfogadott első magyar építési törvény a maga nemében európai színvonalú korszerű jogszabálynak tekinthető. Emellett erőteljes fejlődésnek indult az önkormányzati szabályrendeleti szabályozás is.

Az 1937. évi VI. törvényt az 1964. évi III. törvény váltotta fel, amely az ágazati szemléletet tükröző kerettörvényként funkcionált, kiterjedve a területfejlesztési és építésügyi igazgatás eszközeire vonatkozó szabályokra is. Az 1990-es években a megváltozott tulajdoni viszonyok eredményeként differenciált közigazgatási jogi eszközrendszert kellett kialakítani. Az említett célkitűzések jegyében született meg a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (területfejlesztési törvény), valamint az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.).

1. 1. Területfejlesztés és területrendezés

A területfejlesztés és a területrendezés céljai, hogy az ország valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépüljön, megteremtse a fenntartható fejlődés feltételeit, a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti jelentős különbségek mérséklésre kerüljenek, elősegítse az ország térszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődését.

A területfejlesztés alapvető szabályainak megállapítása az Országgyűlés hatáskörébe tartozik.

Az Országgyűlés a költségvetési törvény elfogadása során dönt a területfejlesztést szolgáló pénzeszközökről és ezzel egyidejűleg egyes pénzügyi kedvezményekről.

A területfejlesztési célok megvalósítását különböző területfejlesztési és területrendezési tervek szolgálják, melyeknek két típusát különböztetjük meg. A területi tervezési rendszer egyik elemét a területfejlesztési koncepció, illetőleg területfejlesztési program alkotja, amely az ország, illetve egy-egy térség területére készül. A területfejlesztési koncepció az ország, illetve a térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, amely meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket.

A területfejlesztési program a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv, amely stratégiai és operatív programokra épül.

Az említett csoport másik nagy halmazát a területrendezési tervezés képezi, amely a területfejlesztési koncepciók és a programok gazdasági jellegével szemben műszaki-fizikai tervnek minősül.

Területrendezési tervek készülnek az ország, a régió, a megye, a kiemelt térség és a megye egy térsége területére.

A területfejlesztési célok megvalósításában részt vevő állami szervek köre meglehetősen széles:

- Az Országgyűlés alapvető feladata a területfejlesztéssel és a területrendezéssel kapcsolatos alapvető társadalmi viszonyok szabályozása, az országos területfejlesztési koncepció, valamint az országos és a kiemelt területekre vonatkozó területrendezési tervek elfogadása.
- A Kormány előkészíti az Országgyűlés területfejlesztéssel kapcsolatos döntéseit, illetve a törvény felhatalmazása alapján jogalkotó tevékenységet végez, valamint elfogadja a kiemelt térségekre vonatkozó területfejlesztési koncepciókat és programokat.
- A különös hatáskörű szervek közül különböző, a Kormány alá rendelt országos hatáskörű szerveket szerepe emelendő ki, amelyek az európai integrációs ügyek koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter felügyelete alatt állnak. Ide sorolható a Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal, illetve a Nemzeti Fejlesztési Hivatal.
- Területi szinten széles körű feladatai vannak a megyei önkormányzatoknak.
- A települési önkormányzatok alapvetően településfejlesztési feladataik vannak, de emellett részt vehetnek a kistérségi területfejlesztési feladatok megoldásában is. A területfejlesztési tanácsok a terület fejlesztésében érdekelt központi államigazgatási szervek és helyi önkormányzatok, valamint a terület fejlesztésében érdekelt érdek-képviselői szervek együttműködése alapján felépülő szervezetek. Feladataik, hogy működési területükön összehangolják a kormányzat, a helyi önkormányzatok, azok területfejlesztési társulásai, más területfejlesztési tanácsok a gazdasági szervezetek, és a polgárok fejlesztési elképzeléseit. A megyékben a területfejlesztési feladatok összehangolására megyei területfejlesztési tanács működik.
- A területfejlesztés regionális szintű szerveit az Országos Területfejlesztési Koncepcióról szóló 35/1998. (III. 20.) OGY határozat alapján kialakított (7 db) tervezési statisztikai régiók képezik.

2. Az építési közigazgatási jog

Az építési közigazgatási jogba elsősorban az építésrendészeti, másodsorban pedig a városépítési vagy településrendezési jog intézményei tartoznak.

A közigazgatás önálló tevékenységfajtájaként elkülönült – speciális ismeretekkel rendelkező szakapparátus által ellátott – építésügyi igazgatási tevékenység fogalmát szűkebb és tágabb értelemben egyaránt definiálhatjuk.

A szűkebb értelemben használt építésügyi igazgatás fogalom alatt általában csak az építésügyi tevékenység igazgatását értik. Ez magába foglalja az építési tevékenységet végző alanyok körének, valamint a tevékenység-végzés módjának, mikéntjének a meghatározását. Ennek érdekében az építésügyi igazgatás szervei a jogszabályalkotás mellett széles körben

alkalmazzák a „klasszikus” értelemben vett építéshatósági eszközöket, így a hatósági engedélyezést és kötelezést, az építésrendészeti jogosítványokat stb.

A tágabb értelemben vett építésügyi igazgatás tevékenység kategóriába a fentiekén kívül a területfejlesztés, a területrendezés, a műemlékvédelem igazgatását is beleértjük.

A tágabb definíció tehát felöleli:

- a megvalósítani kívánt építmények tágabb környezetét képező települések és e települések láncolatát magába foglaló adott területek fejlesztésével, rendezésével,
- az építés helyszíne szempontjából szóba jöhető földi és vízi területek felhasználásával,
- a földön, föld felett, a föld alatt, a vízben újonnan létesülő építmények és ezek berendezései tervezésével, megvalósításával,
- a már meglévő építmények, létesítmények átalakításával, felújításával, lebontásával, továbbá
- az építmények funkcionálását szolgáló kommunális létesítmények tervezésével, építésével, valamint
- a kivitelezést végző szervek irányításával és
- a műemlékvédelemmel kapcsolatos állami igazgatási feladatokat.

2.1. Az építési közigazgatási jog forrásai

A hatályos szabályozás legfontosabb jogforrása az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény, amelynek hatálya kiterjed mind a településrendezési jog, mind pedig az építésrendészeti jog alapvető szabályaira. Emellett az Étv. széles körben felhatalmazást ad a Kormánynak és az építésügyi igazgatásért felelős miniszternek végrehajtási jogszabályok megalkotására. A végrehajtási jogszabályok közül kiemelkedő szerepe a településrendezéssel és az építményekkel kapcsolatos országos szakmai követelményeket meghatározó 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendeletnek (OTEK), amely szabályozza a településrendezési tervek műszaki tartalmát, az építményekkel kapcsolatban meghatározza az építmények elhelyezésének, közműellátásának szabályait, az építmények létesítésére vonatkozó előírásokat. Harmadsorban kiemelendő a helyi önkormányzatok építési tevékenységgel kapcsolatos rendeletalkotási tevékenysége is.

Az építésügyi igazgatási jogba azok a jogszabályok tartoznak, amelyek

- az építésügyre vonatkozó feladatokat,
- az építésügyi igazgatási szervek szervezetét, hatáskörét és működését,
- az építési tevékenységgel kapcsolatos anyagi és eljárásjogi szabályokat tartalmazzák.

Az építésügyi igazgatási szervek feladataik ellátásának érdekében nem mellőzhetik más közigazgatási szakjogágnak, így különösen a vízjog, közlekedési jog, környezetvédelmi jog stb. jogszabályainak az alkalmazását sem.

Ugyanakkor, kilépve a jogág keretei közül, gyakran találkozhatunk olyan más jogágba tartozó jogszabályokkal, amelyek érvényesítése az építésügyi igazgatás szempontjából elsődleges, így ezen jogszabályok alkalmazása is a fenti szervek tevékenysége során történik.

Így például a telekalakítás telektulajdoni korlátozás körében polgári jogi, a zártkertekkel összefüggésben földjogi szabályok alkalmazását figyelhetjük meg.

Az építésügyi igazgatási jogszabályokat alkotó normák a következő főbb csoportokba sorolhatók:

- A területrendezést szabályozó normák. Ebbe a kategóriába tartoznak a területfejlesztéssel és településhálózat-fejlesztéssel, a regionális tervezéssel, a város- és községrendezéssel, a területfelhasználással és a telekgazdálkodással kapcsolatos normák.
- Az építésügyi hatósági engedélyezést, továbbá a hatósági ellenőrzést és szankcionálást magába foglaló építésrendészeti normák. Ezek az építmények megépítésével, használatba vételével, felújításával, helyreállításával, átalakításával, bővítésével és lebontásával összefüggő hatósági jogosítványokat, valamint az építtető jogokat és kötelezettségeket szabályozzák.
- Az építési tevékenységet szabályozó normák. Ebbe a csoportba sorolhatjuk az építési, műszaki, tervezési és kivitelezési (ezen belül a kutatást, kísérletezést, tipizálást és szabványosítást), valamint az árszabályozási normákat is.
- A műemlékvédelemmel összefüggő normák.

A szabályozás szempontjából megemlítenéd, hogy az egyes speciális kérdések, úgymint az építési tervezési és kivitelezési tevékenység, az építőanyagok, építési szerkezetek, építési módok szakmai, minőségi, biztonsági követelményeinek meghatározásában nagy jelentőségük van a szabványoknak.

Emellett a hatályos jog nevesít bizonyos településrendezési terveket, melyeknek alapvetően két fajtáját különböztetjük meg, a településszerkezeti és a szabályozási tervet.

A településszerkezeti terv

- a település egész területére készül.
- Meghatározza a bel- és külterületeket, a beépítésre szánt, illetőleg a beépítésre nem szánt területek köre, a település szerkezetét meghatározó közterületeket (főútvonalak, nagyobb kiterjedésű közparkok stb.), azok tagozódását, az egyes területrészek felhasználási módját, a területfelhasználási egységeket, a védett, a védelemre tervezett és a védőterületeket, továbbá a funkciójában megváltoztatásra tervezett területrészeket, a meglévő és a tervezett infrastruktúra-hálózatokat. Az egyes területeken belül a tervben fel kell tüntetni a terület felhasználó sőt veszélyeztető, illetőleg a terület felhasználását befolyásoló tényezőket (pl. árvízveszély stb.).

A szabályozási terv készülhet a település egész közigazgatási területére vagy egyes - legalább telektömb nagyságú - településrészekre.

A szabályozási terv tartalmazza:

- a bel- és külterületek lehatárolását (belterületi határvonal);
- a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területek, illetőleg az azokon belüli egyes területrészek (övezetek) lehatárolását;
- az egyes területrészeken belül a közterületek és az egyéb területek elkülönítését;
- a közterületeken belül a különböző célokat szolgáló területeket (közút, köztér, közpark stb.);
- a közterületnek nem minősülő területeken belül a telkek, építési telkek, területek kialakítására és beépítésére vonatkozó megállapításokat;

- az egyes területrészeken belül a védett és a védelemre tervezett, valamint a védő területeket, továbbá építményeket;
- az infrastruktúra-hálózatok és építmények szabályozást igénylő elemeit;
- a településrendezési feladatok megvalósulását biztosító sajátos jogintézmények (tilalmak, elővásárlási jog, telekalakítás stb.) alkalmazásával érintett területrészek lehatárolását.

A szabályozási tervet úgy kell elkészíteni, hogy annak megállapításai az egyes telkekre, építési területekre és közterületekre egyértelműen értelmezhetők legyenek.

Fontos kiemelni, hogy a településszerkezeti tervet normatív határozattal, a szabályozási tervet rendelettel fogadja el a települési önkormányzat képviselő-testülete. Mivel a településszerkezeti terv nem jogszabály, közvetlen jogi hatást nem fejt ki az építőkre, illetve azt az építési hatóságok hatósági tevékenységük során közvetlenül nem alkalmazhatják.

Az előbbieken említett tervekhez képest speciálisnak tekintendő a **helyi építési szabályzat**, amelynek funkciója, hogy meghatározza a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket.

Mivel a helyi építési szabályzatot a képviselő testület rendeleti formában fogadja el, jogszabálynak minősül, vagyis mindenkre kötelező magatartási szabályokat tartalmaz.

A településrendezésre vonatkozó jogszabályok előírásainak érvényesítése elsősorban az

- az építésrendészeti hatósági tevékenység,
- a hatósági engedélyezés,
- a hatósági kötelezés és
- az építésügyi hatósági felügyelet gyakorlása során történik.

2.2. Az építésügyi közigazgatás szervezete

2.2.1. Az építésügyi közigazgatás központi szervei

Annak ellenére, hogy az építésügyi igazgatási tevékenység igen hosszú múltra tekint vissza, a II. világháború előtt csak néhány államban működött központi építésügyi közigazgatási szervezet. Volt olyan ország, ahol nem is tekintették állami feladatnak az építésügyi igazgatás központi irányítását, máshol pedig „csak” a klasszikus közigazgatási ágazatok keretében (pl. belügy), annak részeként végeztek ilyen tevékenységet, anélkül, hogy önálló központi szervezet funkcionált volna.

A világháborút követően a közigazgatás egyre több feladatot vállalt magára. Ez a folyamat az építésügyi szférában is lezajlott. A háború által az épületállományban okozott óriási károk felszámolása, az újjáépítés hatalmas összegeket emésztett fel.

Így az állami befolyás különösen pénzügyi téren nőtt. Emellett az építőiparban és az ehhez kapcsolódó más iparágakban is jelentkező tudományos-technikai forradalom is újabb tennivalók elvégzésére indukálta a közigazgatást. Az építésügyre és az építésügyi igazgatásra háruló feladatok nem kis mértékben befolyásolták a szervezet fejlődését is.

Ennek a fejlődésnek köszönhetően szinte minden országban kialakult az építésügyi közigazgatás elkülönült központi szervezetrendszer.

A Kormány gondoskodik:

- az épített környezet rendezett alakítását és védelmét biztosító – a nemzetközi előírásokkal összhangban álló – jogszabályok megállapításáról, továbbá azok folyamatos korszerűsítéséről,
- az építésügyi hatósági intézményrendszer működtetéséről,
- a nemzetközi egyezményekből adódó állami feladatok ellátásáról,
- az országos kutatási-műszaki fejlesztési programok kialakításáról és érvényre juttatásáról.

Az ágazati minisztérium tevékenységét az az alapelv határozza meg, hogy a terület- és településfejlesztési, valamint az építéshatósági tevékenység egységes egészet alkot, így indokolt e területek egy minisztériumban (Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium) történő összevonása.

A miniszter feladat- és hatáskörét determinálja az államigazgatási szervezetrendszerben elfoglalt, kettős kötődésű státusza:

- az, hogy tagja a Kormánynak és
- felelős a szakterület központi szakmai igazgatásáért.

Ebből következően:

- Részt vesz a kormányzati döntések előkészítésében és végrehajtásában: az épített környezet összehangolt és rendezett alakítása, fejlesztése és védelme érdekében közreműködik a Kormány területfejlesztési és építésügyi politikájának meghatározásában. Felelős saját feladat- és hatáskörében az európai integrációból eredő feladatai végrehajtásáért és integrációs szakmai kapcsolatai szervezéséért, irányításáért. Ennek megfelelően biztosítja a szükséges szervezeti és személyi feltételeket. Irányító tevékenysége során érvényesíti a Kormány területfejlesztési, építésügyi politikáját.
- Ellátja a területfejlesztési és területrendezési, a településfejlesztési és településrendezési, az építésügyi feladatok központi szakmai igazgatását. Feladatkörében jogi szabályozási (rendeletalkotás), jogalkalmazási (hatósági), felügyeleti, ellenőrzési és szervező, valamint összehangoló tevékenységet végez. Gondoskodik a közérdekű követelmények kialakításáról, megállapításáról, érvényesítéséről és alkalmazásuk ellenőrzéséről.

Hatáskörében:

- dönt a rendelkezésére álló központi források, pénzalapok elosztásáról, támogatások odaítéléséről és ellenőrzi azok felhasználását;
- intézményeket hozhat létre és szüntethet meg;
- ellátja a jogszabályok alapján rá háruló egyéb feladatokat.

Szervezetirányító jogköre kiterjed:

- az alárendelt intézetekre és más központi költségvetési szervekre;
- a központi alárendeltségében működő területi államigazgatási és egyéb költségvetési szervekre.

Feladatait a minisztérium, az egyes országos főhatóságok és területi szervezetek útján látja el.

Az ágazatközi koordinációs feladatainak ellátása során véleményező, tanácsadó szervekként szakmai tanácsok (pl.: Központi Tervtanács) segítik.

A társminiszterek a szakmai feladatkörüket érintően meghatározott építésügyi hatáskört gyakorolnak. Így pl. a gazdasági miniszter az építőanyag-ipar és a bányászati létesítmények; a közlekedési, hírközlési, vízügyi miniszter a távközlési, postai, vízügyi, közlekedési létesítmények közigazgatása tekintetében.

Az Országos Területfejlesztési Tanács a miniszter, a Kormány és az Országgyűlés területfejlesztési és területrendezési feladatait egyaránt segítő testület.

A Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága közreműködik a világörökség részét képező építészeti örökség megóvásával kapcsolatos kormányzati és miniszteri feladatok ellátásában.

Az Kulturális Örökségvédelmi Hivatal az országos jelentőségű építészeti örökség védelmével kapcsolatos feladatok ellátására létrehozott országos illetőséggel rendelkező önálló központi hivatal, államigazgatási szerv. Irányítását az oktatási és kulturális miniszter látja el.

2.2.2. A helyi-területi építési igazgatási szervezet

2.2.2.1. A területi főépítések

A területi főépítések a központi szintű építésügyi szakigazgatási feladatok ellátását segítő, területközi illetékességű hivatalt vezető köztisztviselők. Tevékenységük a miniszter feladataihoz kötődik.

A területi főépítész a településrendezési, építészeti-műszaki, környezetalakítási és egyéb fontos építésügyi célok, valamint a jogszabályok összehangolt érvényre juttatásának ellenőrzése végett Területi Tervtanácsot működtet.

A főépítést az önkormányzati és területfejlesztési minisztérium államtitkára nevezi ki és menti fel. A főépítész területi főépítési irodát vezet.

Az iroda önálló jogi személy, részben önálló költségvetési szerv. Vállalkozási tevékenységet nem folytathat. Felügyeletét a miniszter látja el.

A főépítész alaptevékenysége keretében

- a miniszter által jóváhagyott ügyrendje szerint közreműködik a regionális fejlesztési és rendezési tervekkel összefüggő területi feladatok ellátásában, illetőleg az ezekkel kapcsolatos térségi koordinációban;
- részt vesz a rendezési tervek jóváhagyása előtti egyeztetésben;
- az egyeztetési eljárást követően a rendezési terveket véleményével megküldi a minisztériumnak, illetőleg a miniszter által meghatározott körben azokat a minisztérium nevében szakmailag közvetlenül véleményezi;
- felkérésére az önkormányzatok és a tervezők részére szakmai segítséget nyújt a területrendezési tervek elkészítéséhez;
- a műemléki jelentőségű területen – kivéve a műemlék, a műemléki jellegű és városképi jelentőségű épületet – az építészeti örökség körébe sorolt és a természetvédelmi oltalom alá vont védett természeti területen végzendő építési munka esetén az építészeti értékek védelme érdekében szakmai állásfoglalást ad az építésügyi hatóságnak;
- az Országos Településrendezési és Építési Követelmények egyes előírásai alól eltérési kérelmeket – a miniszter által külön ügyrendben meghatározottak szerint – közvetlenül elbírálja, illetve általános elvi állásfoglalást érintő kérdésekben véleményével megküldi a minisztériumnak;
- vezeti a Területi Tervtanácsot.

2.2.2.2. Fővárosi, megyei közigazgatási hivatal

A fővárosi, megyei közigazgatási hivatal vezetője másodfokú építésügyi hatóságként eljár azokban az ügyekben, amelyekben első fokon a települési önkormányzati jegyző jár el.

2.2.2.3. A helyi önkormányzatok

Az önkormányzatok felelősek az épített és természeti környezet alakulásáért. A megyei (fővárosi) önkormányzatok közreműködnek a területfejlesztés és területrendezés igazgatásában és a helyi jelentőségű építészeti örökség védelmében. A települési önkormányzati testületek szervezik és igazgatják a településfejlesztést, településrendezést. Ellátják a helyi jelentőségű építési örökség védelmével kapcsolatos közigazgatási feladatokat.

A megyei (fővárosi) és települési önkormányzati testületeket, valamint tisztségviselőket az építésügyi feladataik ellátásában a főépítész segíti. (A megyei, fővárosi és települési önkormányzati főépítész – akinek munkája az önkormányzathoz kötődik – nem azonos a területi főépítésszel, akinek munkája a miniszter tevékenységéhez illeszkedik. A főépítész a településfejlesztési és területrendezési döntések előkészítése érdekében önkormányzati tervtanácsot működtethet).

Az építésügyi hatósági jogkört első fokon – a következőkben ismertetett eltérésekkel – a települési önkormányzat jegyzője látja el.

Az elvi építési, az építési, a bontási, a használatbavételi és fennmaradási engedélyezési, továbbá az ezekkel összefüggő ellenőrzési és kötelezési ügyekben első fokon – kormányrendeletben meghatározott illetékességi területtel – a városi (fővárosi kerületi) önkormányzat jegyzője jár el.

A nagyobb szakmai felkészültséget igénylő építésügyi igazgatási feladatokat tehát a kvalifikáltabb szakemberállománnyal és kedvezőbb technikai ellátottsággal rendelkező városi építésügyi hatóságok végzik.

Ugyanakkor az építési törvény lehetővé teszi, hogy az elvi építési, az építési, a bontási, használatbavételi és fennmaradási engedélyezési, továbbá az ezekkel összefüggő ellenőrzési és kötelezési ügyekben az építési jogkört annak a települési önkormányzatnak a jegyzője is elláthatja, amely önkormányzat tartósan biztosítja a meghatározott szakmai feltételeket. Ezeket a szakmai feltételeket a települési önkormányzat önállóan vagy önkormányzati társulásban biztosítja.

A fent említett építésügyi jogkörök ellátására történő kijelölést a kormányrendeletben fel nem sorolt település képviselő-testülete a – belügy-miniszterrel egyetértésben, a miniszter útján – kezdeményezheti a Kormánynál.

Az építésügyi hatósági ügyekben másodfokon a területileg illetékes fővárosi, megyei közigazgatási hivatal vezetője jár el.

A sajátos építményformák, továbbá a műemlékvédelem alatt álló építmények és területek tekintetében az építésügyi hatósági jogkört a rájuk vonatkozó külön jogszabályokban meghatározott államigazgatási szervek gyakorolják.

Az építésügyi hatósági engedélyezési, ellenőrzési és kötelezési eljárásokban, továbbá az építés-felügyeleti ellenőrzés során az államigazgatási eljárás általános szabályait az építési törvényben foglalt kiegészítésekkel és eltérésekkel kell alkalmazni.

A törvény külön hangsúlyt helyez az építési hatóságok személyi állományának megfelelő szakmai felkészültségére.

Az elvi építési, az építési, a bontási, a használatbavételi és a fennmaradási engedélyezéssel kapcsolatos hatósági, továbbá az építésügyi hatósági ellenőrzési és kötelezési ügyek döntésre való szakmai előkészítését, továbbá az építés-felügyeleti tevékenységet csak jogszabályban meghatározott szakirányú egyetemi vagy főiskolai, más építésügyi hatósági ügyek esetében pedig legalább szakirányú középfokú képesítéssel, továbbá jogszabályban meghatározott más szakmai feltételekkel, valamint az építésügyi szakterületre vonatkozó közigazgatási szakvizsgával rendelkező köztisztviselő végezheti. A szakmai feltételek alól felmentés nem adható.

Az első fokú építésügyi hatóság döntéseivel szemben az ügyfelek a fővárosi, megyei közigazgatási hivatalhoz fordulhatnak ügyük másodfokú elbírálása végett.

2.2.2.4. A regionális és megyei területfejlesztési tanácsok

A regionális és megyei területfejlesztési tanácsok a különböző földrajzi horizontot átfogó térségek fejlesztési feladatai szervezésére létrehozott testületek.

2.2.2.5. Területfejlesztési önkormányzati társulás

A kistérségek területfejlesztési feladatai szervezésére az érdekelt önkormányzatok megállapodásával területfejlesztési önkormányzati társulást hozhatnak létre.

2.2.2.6. Az építésügy területén működő kamarák

Az érdekelt kamarák: A Magyar Mérnöki Kamara, a Magyar Építész Kamara, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, illetve területi szervei amellett, hogy ellátják tagjaik érdekvédelmét, a tagjaik szakmai felkészültségének és tevékenységének felügyelete révén elősegítik a tevékenység végzése jogszerűségét, az etikai normáknak megfelelő szabályszerűségét és a szakmai követelmények betartását. Örökölnék az építészeti hivatás szakmai erkölcsi tekintélye, a terület építészeti kultúrája felett.

2.2.2.7. Több település közös rendezése

Több települési önkormányzat az összefüggő településrendezési feladatait közösen is megoldhatja. Az érintettek ilyen esetben közös helyi építési szabályzatot és közös településrendezési terveket is készíthetnek.

A közös helyi építési szabályzatnak a településrendezési terveknek az egyes településekre vonatkozó részeit az érintett települési önkormányzatok képviselő-testületei állapítják meg. A véleményezési eljárás lefolytatásáról az önkormányzatok megállapodásában meghatározott település polgármestere gondoskodik.

3. Az építésrendészeti jog

A jogszabálysértő építési munkák súlyos társadalmi és gazdasági következményekkel járhatnak, így az állam csak meghatározott feltételek fennállása esetén engedélyezi az építmények emelését, használatba vételét, esetleges fennmaradását.

Ezeknek a céloknak az érvényesítése érdekében az Étv. úgy rendelkezik, hogy a telekalakításhoz, építmény, építményrész, épületegyüttes megépítéséhez, átalakításához, bővítéséhez, felújításához, helyreállításához, korszerűsítéséhez, lebontásához, elmozdításához, illetve használatbavételéhez, fennmaradásához vagy a rendeltetésének megváltoztatásához a jogszabályokban meghatározott esetekben az építésügyi hatóság engedélyre van szükség.

Az építésügyi hatósági engedélyek fajtái:

- az elvi építési engedély,
- az építési engedély,
- a bontási engedély,
- a használatbavételi engedély,
- a fennmaradási engedély,
- a rendeltetés megváltoztatására irányuló engedély.

3.1. Az elvi építési engedély

Az elvi építési engedélyben a hatóság előzetesen nyilatkozik a településrendezési előírásokról, többek között a beépítésre szánt ingatlan beépíthetőségéről, a beépíthetőségi arányokról, valamint az építmény ingatlanon történő elhelyezhetőségéről, továbbá az építményekkel kapcsolatos országos szakmai követelményekről.

Az elvi építési engedély sajátossága, hogy semmiféle építési munka elvégzésére nem jogosít, de nagyon fontos jogi hatással bír az eljáró építésügyi hatóságra nézve, hiszen az engedély jogerőssé és végrehajthatóvá válásától számított egy éven belül kezdeményezett építésügyi hatósági engedélyezési eljárás során köti az építésügyi hatóságot és a közreműködő szakhatóságokat azokban a kérdésekben, amelyekről az engedélyt magában foglaló határozat rendelkezett.

3.2. Építési engedély

Az Étv. szerint építési engedélyt kell kérni

- építmény építéséhez,
- bővítéséhez,
- elmozdításához,
- átalakításához,
- helyreállításához,
- felújításához,
- lebontásához.

Megjegyezendő azonban, hogy nem minden építési munka elvégzése engedélyhez kötött. Azokat az építési munkákat, amelyeket kizárólag engedély birtokában lehet elvégezni jogszabály – ágazati miniszteri rendelet, vagy önkormányzati rendelet - határozza meg.

Az építési engedély arra hivatott, hogy biztosítsa a településrendezési és az épület rendeltetésszerű, biztonságos használatára vonatkozó előírások érvényre juttatását. Amennyiben az építeni kívánó ügyfél építési engedélyért fordul az építési hatósághoz, a hatóság engedélyezési eljárást folytat le, amely során a hatóság ellenőrzi, hogy

- a tervezett építési munkálatok folyamata, annak eredménye megfelel-e a településrendészeti, illetve építésrendészeti jogszabályokban előírt

rendelkezőknek,

- a tervezett építés megfelel-e a jogszabályi előírásoknak, illetve a szakhatósági követelményeknek,
- az építmény megépítése, illetve későbbi használata, fenntartása nem veszélyezteti-e a környezetet, az életet és az egészséget, a köz- és vagyonbiztonságot,
- biztosított-e a közszolgáltatások megfelelő jellegű igénybe vétele (pl. a közmű- és energiaellátás),
- az építésügyi előírások betartása során a tervezőként megjelölt szerv, illetőleg személy jogosult volt-e az építészeti-műszaki tervezésre,
- az építtető építési jogosultsággal rendelkezik-e.

Amennyiben a tervezett építési munka nem felel meg a jogszabályokban foglalt követelményeknek, a törvény az építésügyi hatóság számára két lehetőséget kínál, hiszen a hatóság ez esetben az engedélyt vagy megtagadja, vagy annak megadását feltételekhez köti.

Amennyiben a hatóság az eljárás lefolytatása során az építeni kívánó ügyfél kérelmét megfelelőnek találta építési engedélyt bocsát ki, melyhez az építtető kötve van, vagyis köteles az engedélyezett terveknek megfelelően építkezni, azoktól kizárólag a hatóság engedélyével térhet el, kivéve az olyan eltéréseket, amelyek nem minősülnek engedélyhez kötött építési tevékenységnek.

Az építési engedély a jogerőssé és végrehajthatóvá válásától számított két év elteltével a törvény erejénél fogva hatályát veszti. Ez azt jelenti, hogy két év eltelte után az engedély alapján építkezni nem lehetséges. Ez alól kivételt ha a hatályos engedély alapján az építési munkákat megkezdtek, és az épület az építés megkezdésétől számított öt éven belül használatbavételi engedély megadására alkalmassá válik.

3.3. Használatbavételi engedély

Amennyiben az építtető a hatályos építési engedély alapján építkezett, minden olyan építményre, építmény részre, amelyre építési engedélyt kellett kérnie, a használatba vétel előtt használatbavételi engedélyt is kell kérnie.

A használatbavételi engedélyezési eljárás során a hatóság

- ellenőrzi, hogy az építési munkákat az építési engedélynek és az építési előírásoknak megfelelően végezték-e el,
- ellenőrzi, hogy az épület rendeltetésszerű használatra alkalmas-e.

Az Étv. alapján a használatbavételi engedélyt meg kell adni, ha az épületet, építményt az engedélynek megfelelően, a rendeltetésszerű és biztonságos használatra alkalmas módon építették meg. Amennyiben azonban az építmény vagy annak egy része a rendeltetésszerű használatra nem alkalmas, vagy az építési munka elvégzése következtében idegen ingatlanban az állékonyságot, az életet és egészséget, a köz- és vagyonbiztonságot veszélyeztető állapot keletkezett, az építésügyi hatóság az építmény használatbavételét megtiltja, vagy építésügyi hatósági kötelezés keretében a hibák, hiányosságok megszüntetésétől teszi függővé.

3. 4. Az engedélyező eljárások jellemzői

Az építésügyi eljárásokban az eljáró hatóság a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) szabályai szerint jár el. Az

eljárási szabályozás jellemzője, hogy a Ket. általános jogszabályként rendezi a hatósági eljárás sajátosságait. Ehhez képest az Étv. alaki szabályait tekintve eltérhet a Ket-től egyes különös, kifejezetten az építésügyi eljárásokra jellemző szabályok megállapításával.

Az építésügyi- és az építésfelügyeleti hatósági eljárásokban ügyfélnek minősül az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek (amelynek) jogát, jogos érdekét vagy jogi helyzetét az ügy érinti, továbbá akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak, valamint akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás az adott ügygel összefüggésben adatokat tartalmaz, így különösen:

az építtető, valamint

ha nem azonos az építtetővel, az ingatlannal rendelkezni jogosult,

a közterület kivételével a közvetlenül szomszédos - a határozattal érintett ingatlannal, ingatlanokkal közös határvonalú (telekhatárú) - telekkel rendelkezni jogosult, kivéve a telekegyesítésre és a telekhatár rendezésre irányuló építésügyi hatósági eljárásokat,

jogszabályban meghatározott esetekben a tervező, a felelős műszaki vezető, az építési műszaki ellenőr és a kivitelező.

Az alábbiakban áttekintjük az Étv. Ket-től eltérő legfontosabb eljárási rendelkezéseit:

Az építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokban az általános ügyintézési határidő a kérelem előterjesztésétől számított 60 nap, vagyis az ilyen eljárásokban a hatóságnak a kérelem beérkezésétől számított 60 napon belül kell érdemi határozatot hoznia,

Az építésügyi és az építésfelügyeleti hatósági, valamint az egyéb építésügyi igazgatási jogkör gyakorlására feljogosított szerv által lefolytatott eljárások közül - ha az ügyfél ezt kezdeményezi és ha ennek az információtechnológiai (IT) feltételei fennállnak - a panaszügyek intézése, továbbá az értesítés jogszabályban meghatározottak szerint elektronikus úton is lefolytatható. Egyéb építésügyi eljárásokban az elektronikus ügyintézés jogszabályban meghatározott esetekben és módon, az ott meghatározott ütemezésben folytatható le.

Az építésügyi hatóságnak a szakhatósághoz intézett megkereséséhez csatolnia kell a hozzájárulás megadásához szükséges - külön jogszabályban meghatározott példányszámú és tartalmú - mellékletet. A szakhatóság hozzájárulása - az általános érvényű építésügyi jogszabályokban és a helyi építési szabályzatban, szabályozási tervben nem érintett egyéb - a hatáskörébe tartozó, a szakterületre irányadó jogszabályok rendelkezéseinek alapulvételével kialakított, a szakterület követelményeinek érvényre juttatását biztosító szakkérdésekre terjed ki.

az Étv. speciális bizonyítási eljárási szabályokat is nevesít a Ket-hez képest, így például a hatóság minden esetben köteles helyszíni szemlét tartani. Az építésügyi- hatóság köteles figyelembe venni a tényállás tisztázásához ún. építészeti-műszaki tervtanácsai szakmai véleményt. Speciálisnak tekinthető az is, hogy az eljárás során ki kell kérni a közművek, valamint a kéményseprő-ipari szolgáltatószervezet nyilatkozatát, valamint szakértőként csak névjegyzékbe vett műszaki szakértő rendelhető ki,

- az építésügyi hatósági engedélyek komplex engedélyek, az engedélybe foglalt szakhatósági előírások egyben szakhatósági engedélyeknek is minősülnek.

Az építési munkálatok ellenőrzése az első fokú építésügyi hatóság kötelezettsége. A hatóság köteles ilyen esetben az engedélyhez kötött építési munka végzését a helyszínen ellenőrizni. Ennek keretében vizsgálnia kell:

- a jogerős és végrehajtható építési engedély és a hozzá tartozó jóváhagyott engedélyezési tervek meglétét és azok alkalmazását,

- az építmény szerkezeteinek az engedélyezési tervnek megfelelő, továbbá a szakmai és biztonsági előírások megtartásával történő megvalósulását,
- az építési munka végzését irányító felelős műszaki vezetőnek az előírt szakirányú képesítési és más szakmai feltételeknek való megfelelését,
- az állékonyságra, valamint az életre és egészségre, továbbá a köz- és vagyonbiztonságra vonatkozó követelmények megtartását.

Az általános ellenőrzési kötelezettségeken túl az Étv. azt is leszögezi, hogy a hatóság köteles különös figyelmet fordítani a hatósági engedély nélküli építkezésekre is, így például a hatóság köteles megakadályozni az építésügyi hatósági engedély nélkül, vagy attól eltérően, és építésügyi engedélyhez nem kötött építési munka esetében az általános érvényű kötelező építésügyi előírások megsértésével történő építési tevékenységet, a rendeltetéstől eltérő építményhasználatot.

A jogszabálysértések elkerülése érdekében az építésügyi hatóság az ellenőrzést rendszeresen – a külön jogszabályban meghatározott építmények esetében az építési munka végzése során legalább két alkalommal – végzi.

Az ellenőrzés eredményeként az építésügyi hatóság az építési munka folytatását a helyszínen – alkalmanként legfeljebb egyszer 30 napra – megtilthatja, ha az szabálytalanul vagy pedig az állékonyságot, az életet és egészséget, a köz- és vagyonbiztonságot veszélyeztető módon történik.

Az építésügyi hatósági ellenőrzéstől meg kell különböztetnünk az építésfelügyeleti ellenőrzést, amelynek elsődleges rendeltetése annak a megállapítása, hogy

- az építményekre, építési termékek (anyagok, szerkezetek, berendezések) módszerek és eljárások minőségi követelményeire és alkalmazására vonatkozó jogszabályokat, szabványokat és engedélyeket az építési munka végzése során megtartották-e,
- az építmények, építési termékek használat során vagy egyébként kialakult állapota megfelel-e a rájuk vonatkozó – az állékonyságot, az életet és egészséget, a köz- és vagyonbiztonságot szolgáló – követelményeknek.

Az építésfelügyeleti ellenőrzési feladatokat jogszabályban meghatározottak szerint

- a közigazgatási hivatal vezetője,
- a sajátos építményszerkezetek tekintetében az arra vonatkozó külön jogszabályokban meghatározott államigazgatási szerv látja el.

Az építésfelügyeleti ellenőrzési feladatokat ellátó államigazgatási szerv

- az állékonyságot, az életet és egészséget, a köz- és vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető, valamint
- az építőipari kivitelezési tevékenység végzésének, a beépített anyagok, szerkezetek, berendezések minőségében azonnali intézkedést igénylő állapot megállapítása esetén, továbbá
- ha a kivitelezési tevékenység felelős műszaki vezető nélkül, vagy
- jogosultsággal nem rendelkező felelős műszaki vezető részvételével történt, valamint
- a jogszabályokban meghatározott feltételeknek nem megfelelő anyagok, szerkezetek, berendezések és termékek felhasználása, beépítése esetén
- a szabálytalan állapot megszüntetését határozattal elrendeli, illetőleg az intézkedések megtételét az arra jogosult szervnél kezdeményezi.

3.5. A szabálytalan építkezés jogkövetkezményei

A szabálytalan építkezés feltárása esetén az építésügyi hatóságnak a szabálytalanság mértékének függvényében kell megállapítania az alkalmazandó szankció módját és mértékét.

Amennyiben a szabálytalanul felépült építmény, építményrész megfelel az építési anyagi jogi előírásoknak, de az építtető ügyfél nem kért építési engedélyt, a hatóság az épületre, illetve épületrészre fennmaradási engedélyt ad. A fennmaradási engedély akkor is megadható, ha az építmény, építményrész átalakítással szabályossá tehető, vagy a szabálytalansággal okozott érdeksérelem jelentéktelen, közérdeket nem sért, vagy a hatóság által meghatározott határidőn belül elhárítható.

Fontos megjegyezni, hogy a fennmaradási engedélyezési eljárásnak fő szabály szerint az építtető vagy az ingatlan felett rendelkezési joggal rendelkező jogosult kérelme alapján van helye. Tekintettel arra, hogy az eljárás során az ügyfél jóhiszeműségét vélelmezzük, nagy valószínűséggel, ha építési engedély szükségességéről nem volt tudomása, úgy a fennmaradási engedély-beszerezési kötelezettségről sem tud, így a hatóság kötelezheti az ügyfelet a kérelem benyújtására, illetőleg az építtető költségére a hatóság hivatalból is eljárhat.

Az építésügyi hatóság a hatósági ellenőrzés keretében megtartott helyszíni szemléje és a külön jogszabályok alapján a szabálytalanságok tudomására jutásától számított 90 napon belül tisztázza a tényállást, melynek keretében

- vizsgálja, hogy a fennmaradási engedély feltételei megadhatók-e vagy megteremthetők-e,
- a feltételek megléte esetén értesíti az építtetőt a fennmaradási engedély feltételeiről és jogkövetkezményeiről, és egyben
- legfeljebb 60 napon belüli határidő kitűzésével a fennmaradási engedélykérelem benyújtására hívja fel.

A fennmaradási engedély hatályát tekintve kétféle lehetséges, végleges vagy ideiglenes hatályú.

Az ideiglenes hatályú fennmaradási engedély kibocsátása esetén az engedélyben megjelölt határidő eltelte után vagy az engedély visszavonását követően az építményt le kell bontani.

A fennmaradási engedély egy befejezett építmény esetén speciális, kettős rendeltetésű hatósági aktussá alakul, hiszen egyben az építményre vonatkozó használatbavételi engedélyként is funkcionálni fog. Amennyiben azonban a fennmaradási engedély kizárólag csak egy építményrészre vonatkozik, a hatóságnak a fennmaradási engedély megadásával egy időben rendelkeznie kell az építmény befejezésére vonatkozó továbbépítésről is. Ilyenkor a használatbavételi eljárás elválik a fennmaradási engedélyezési eljárástól, mivel az előbbit csak kész építmény esetében lehet lefolytatni.

Ha a szabálytalanul megépített építményre, építményrészre fennmaradási engedély nem adható, az építésügyi hatóság köteles elrendelni a szabályossá tétel érdekében szükséges munkálatokat. Ilyenkor a hatóság a szabálytalanul épített építmény, építményrész lebontását rendelheti el, ha a jogszerű állapot csak bontással állítható helyre, vagy ha a kötelezett a szabályossá tétel érdekében a hatóság által előírt munkálatok elvégzését nem vállalja. Hasonlóképpen bontás elrendelésének van helye abban az esetben is, ha az engedélyes a fennmaradási engedélyben előírt átalakítási kötelezettségének nem tesz eleget.

A szabálytalan építkezés jogkövetkezményeit az építésügyi hatóság a szabálytalanság tudomására jutásától számított egy éven belül alkalmazhatja, legkésőbb azonban az építés

befejezésétől - ha ez nem állapítható meg, az építmény használatbavételétől - számított tíz éven belül intézkedhet.

Az építésügyi hatóság a jogszerű állapot megteremtése, illetve helyreállításán túl különféle szankciókat is alkalmazhat az építésügyi eljárásokban. A fentiekben említett eljárásokban a hatósági kötelezések rendeltetése az építmények fizikai értelemben vett jogszerűvé tétele volt, míg a szankciók alkalmazása abban az esetben lehetséges, amennyiben az ügyfél megsérti az építési jog irányadó szabályait. Mivel ezek a szabályok meglehetősen heterogénak, ezért az alkalmazható szankciók is széles skálán mozognak.

- A szabálysértési kódex szabálysértéssé minősít egyes, az építési jogba ütköző magatartásokat (például az épület engedély nélküli használatbavétele, vagy engedélytől eltérő használata, építőipari kivitelezési vagy építészeti-műszaki tervezési jogosultság szabályainak megszegése),
- a kötelezést tartalmazó határozatok végrehajtásának elmulasztása esetén a Ket. szabályainak figyelembe vételével végrehajtási bírság szabható ki, amely ismételhető és melynek összege természetes személyek esetén 500 000, szervezetek esetében 1 000 000 Forintig terjedhet,
- az Étv. szabályai szerint ha az építésügyi hatóság a a fennmaradási engedélyt megadja, illetőleg a lebontást tudomásul veszi, ezzel egyidejűleg az építésügyi bírságot is ki kell szabnia. Az építésügyi bírság alapjául a szabálytalanul létrehozott vagy megsemmisült építménynek, építményrésznek a külön jogszabályban meghatározott értéke szolgál. Az építésügyi bírság az építmény, építményrész készülségi fokának megfelelő – külön jogszabályban meghatározott – számított értéknek legalább 20%-a, legfeljebb 100%-a. Ha az építető a szabálytalanul megépített építményt, építményrészt a kiszabott építésügyi bírság megfizetésére előírt határidő lejártá előtt lebontja, vagy a szabálytalanságot megszünteti, az építésügyi hatóság a bírságot elengedi. Egyéb esetekben a kiszabott építésügyi bírság nem engedhető el. Az építésügyi bírságból befolyó bevétel meghatározott hányada az építmény helye szerint illetékes települési önkormányzatot és az elsőfokú építésügyi hatóságot illeti meg. Az önkormányzatot megillető bevétel csak a törvényben meghatározott építésügyi célokkal összhangban használható fel.

4. A kulturális örökség védelme

Kulturális örökségünk hazánk múltjának és jelenének pótolhatatlan, egyedi és meg nem újítható forrása, a nemzeti és az egyetemes kultúra elválaszthatatlan összetevője. Ennek megfelelően annak érdekében, hogy az állam a nemzeti és az egyetemes történelem során felhalmozott kulturális örökség feltárásának, tudományos feldolgozásának, megóvásának, védelmének, fenntartható használatának és közkinccsé tételének törvényi feltételeit megteremtse, törvényi védelmet biztosít.

A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinek kötelessége. A 2001. évi LXIV. törvény (Köt.) a kulturális örökség védelméről hivatott biztosítani a kulturális örökség védett elemeinek oltalmát.

A kulturális örökség védelme tekintetében érdemes tisztáznunk a kulturális javak fogalmát. Kulturális javaknak minősülnek az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei és egyéb bizonyítékai - az ingatlanok kivételével -, valamint a művészeti alkotások.

A törvény értelmében a kulturális örökség elemei
a régészeti örökség,
műemléki értékek,
valamint a kulturális javak.

4.1. A kulturális örökség védelmének állami szervezete

A kulturális örökség védelmének összehangolását és irányítását, ágazati szakmai felügyeletét az oktatási és kulturális miniszter látja el. E feladatkörében a miniszter irányítja a Kormány által központi hivatalként létrehozott Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt (KÖH), szakfelügyelői és más szakmai testületeket működtet.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal feladata a kulturális örökség elemei megőrzésének, fenntartható használatának elősegítése és támogatása. Ennek érdekében ellátja:
országos illetékességgel az a törvényben, valamint a külön jogszabályokban meghatározott hatósági és szakhatósági feladatokat;
az örökségvédelmi felügyeleti feladatokat;
a törvényben meghatározott tudományos feladatokat illetőleg azok koordinálását; valamint egyéb, hatáskörébe utalt feladatokat.

A Hivatal az alábbiak szerinti széleskörű hatáskörrel rendelkezik:

építésügyi hatósági,
örökségvédelmi,
műemlékvédelmi,

- szakhatósági,
- tudományos,
- kulturális örökségvédelmi,
- örökségvédelmi,
- nyilvántartási,
- egyéb speciális hatáskörök.

A Hivatal építésügyi hatóságként jár el a műemléken végzendő minden olyan építési munka esetében, amely az építésügyi engedélyezés szabályai szerint engedélyköteles, illetve a műemlék ingatlant érintő telekalakítási ügyekben.

A Hivatal örökségvédelmi hatóságként engedélyezi a következő, egyébként építési vagy más hatósági engedélyhez nem kötött tevékenységeket:

a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeken végzendő, 30 cm mélységet meghaladó földmunkával járó, illetőleg a terület jellegét veszélyeztető, befolyásoló változtatás, régészeti lelőhelyen 30 cm mélységet meghaladó tereprendezési munkák,
a védetté nyilvánított kulturális örökségi elem jellegét és megjelenését érintő munkák, tevékenységek,
reklámok műemléken történő elhelyezése,
a műemlék falfelületeinek vagy szerkezeteinek, továbbá alkotórészeinek és tartozékainak tudományos vagy műszaki célú kutatására, feltárására irányuló munkák,
a műemlék funkciójának, használati módjának megváltoztatása,
műemlékhez tartozó ingatlanterületen fa kivágása, telepítése, tereprendezés,
műemlék egyes részeinek, illetve szerkezeti elemeinek elmozdítása, illetőleg szabadtéri múzeum keretében készülő rekonstrukcióba történő beépítése,

a műemlékekkel és a védetté nyilvánított kulturális javakkal kapcsolatos megóvási (konzerválási), restaurálási vagy átalakítási munkák,
a műemlék jellegét és megjelenését befolyásoló fényforrás elhelyezése, illetve üzemeltetése.

Műemlékvédelmi érdekből a Hivatal a műemlék felújítási, helyreállítási munkáinak engedélyezése során az országos építésügyi szabályoktól és a kötelezően alkalmazandó nemzeti szabványoktól eltérhet.

A Hivatal szakhatóságként jár el:
a régészeti lelőhelyeken, valamint a régészeti védőövezetben,
a műemléki területeken;
a külön jogszabályban meghatározott esetekben.

A Hivatal az örökségvédelmi felügyelet keretében
figyelemmel kíséri a kulturális örökség elemei állapotát, valamint megfelelő használatát;
a fenntartható, integrált szemléletű védelmet elősegítő tevékenységet végez;
elősegíti az örökségvédelem érdekeit érintő szakmai és társadalmi együttműködést.

A Hivatal tudományos feladatainak körében gondoskodik
a műemlékek tudományos kutatásáról,
az örökségvédelmi tevékenységet megalapozó tudományos-kutatói közreműködésről,
szakmai gyűjteményeinek, adattárainak fenntartásáról, kezeléséről.

A Hivatal a kulturális örökségvédelem körében
ellátja a Magyarországról jogtalanul kivitt, vagy ilyen módon behozott kulturális javak visszakövetelésével, illetőleg visszaadásával kapcsolatos teendőket, kivéve a Kulturális Javak Visszaszolgáltatásának Bizottsága feladatkörébe utalt ügyeket;
részét vesz a jogtalanul eltulajdonított kulturális javak nemzetközi információcseréjében, és ellátja az ezzel kapcsolatos feladatokat;
gyakorolja az állam a törvényben, vagy a törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabályban meghatározott elővásárlási jogát;
vita esetén dönt arról, hogy valamely tárgy vagy jelenség a kulturális örökség körébe tartozik-e;
a természetvédelmi őrszolgálat közreműködésével gondoskodik a régészeti örökség védelmével kapcsolatos feladatokról;
ellátja a miniszter által - eseti vagy állandó jelleggel - meghatározott egyéb feladatokat.

A Hivatal speciális hatáskörében eljárva a hatósági, illetve szakhatósági engedélyéhez kötött tevékenységek esetén - kérelemre - köteles a kérelmező által megjelölt munkák vagy tevékenységek engedélyezésével kapcsolatos feltételekről nyilatkozni (előzetes nyilatkozat).

Szintén speciálisnak tekinthető az az eset, amikor a Hivatal - külön jogszabályban meghatározott esetekben és tartalommal - az engedélyezés előfeltételeként előírhatja az érintett kulturális örökségre vonatkozó hatásvizsgálat elkészítését. Ezt nevezzük örökségvédelmi hatástanulmánynak.

Ugyancsak a speciális hatáskörök közé sorolhatjuk azt az esetet is, amikor a Hivatal kisajátítási eljárást kezdeményez. Erre akkor kerülhet sor, ha a védetté nyilvánított régészeti lelőhely vagy műemlék örökségvédelmi érdekei másként nem biztosíthatóak, így különösen, ha az érintett ingatlan

tulajdonosa magatartásával a védetté nyilvánított régészeti lelőhely vagy a műemlék fennmaradását veszélyezteti;
 a védetté nyilvánított régészeti lelőhely vagy műemlék feltárásához, védőövezetének kialakításához, megközelítéséhez, bemutatásához közérdekből szükséges;
 korábban összefüggő történeti együttes része volt, és az eredeti egységbe való visszahelyezése és együttes használata örökségvédelmi szempontból közérdek.

A Hivatal központi hatósági nyilvántartást vezet:

a régészeti lelőhelyekről,
 a régészeti feltárási engedélyekről,
 a műemlékekről, ennek keretén belül a listára felvett műemléki értékekről,
 a védetté nyilvánított kulturális javakról,
 a kiviteli engedélyekről,
 a jogtalanul eltulajdonított, eltűnt védett kulturális örökségi elemekről.

A hatósági nyilvántartás nyilvános, és hitelesen tanúsítja a benne szereplő kulturális örökség elemeinek védettségét. A kulturális örökség védelme érdekében a Hivatal a nyilvántartás egyes adataihoz való hozzáférést külön jogszabály alapján korlátozhatja.

4.2. A régészeti örökség védelme

A régészeti örökség védelme kiterjed

a régészeti örökség felkutatására, értékelésére, számbavételére, nyilvántartására;
 a kiemelten vagy fokozottan védendő területek meghatározására, védetté nyilvánítására;
 a régészeti örökség megőrzésére.

Az általános szabályok tisztázása előtt le kell szögeznünk, hogy fő szabály szerint a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon, de a régészeti leletek tulajdonjogáról az állam nevében az oktatási és kulturális miniszter lemondhat régészeti gyűjtőkörrel rendelkező, nem állami fenntartású múzeumok tulajdonosai javára.

A régészeti lelőhelyek a törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. Ahhoz, hogy valamilyen terület védelem alá kerüljön, védetté kell nyilvánítani.

A törvény értelmében az ország kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű régészeti lelőhelyeit jogszabályban kell védetté nyilvánítani.

A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeken nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely a lelőhelynek akár részleges állapotromlását eredményezheti.

A védetté nyilvánítás előkészítését a KÖH folytatja le. A régészeti lelőhelyeket a Hivatal javaslatára a miniszter a belügyminiszterrel, illetve természeti vagy védett természeti területen, továbbá védett természeti értékek esetében az építésügyért és a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben rendeletben nyilvánítja védetté.

A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket a Hivatal a gyűjtőterület szerinti megyei múzeum, a fővárosban a Budapesti Történeti Múzeum (a továbbiakban: illetékes múzeum) közreműködésével rendszeresen ellenőrzi. Speciális esetként deklarálja a törvény az ideiglenes védetté nyilvánítás kérdését. Amennyiben a régészeti lelőhely jelentős károsodásának veszélye áll fenn, vagy ha a régészeti lelőhely védetté nyilvánítását kezdeményezték, a KÖH a területet örökségvédelmi érdekből azonnal végrehajtható határozattal legfeljebb 90 napra védetté nyilváníthatja.

A védetté nyilvánított terület védettsége megszűnik a védettség feloldásával. Fel kell oldani a terület védettségét, ha annak fenntartását régészeti szempontok a továbbiakban nem indokolják.

4.3. Műemlékvédelem

A műemlékvédelem feladata:

a műemléki értékek felkutatása, tudományos kutatása, értékelése és számba vétele, dokumentálása, nyilvántartása, védetté nyilvánítása és a védendő műemléki területek meghatározása,
a műemlékek és környezetük fenntartása, helyreállítása, védelme, valamint eszmei értékükkel összhangban álló hasznosításuk biztosítása,
a műemléki szempontból védett területek fenntartását, fejlesztését és az értékvédelmét szolgáló kezelése összhangjának megteremtése,
tudományos alap kutatások és kutatások, oktatás, ismeretterjesztés.

A műemléki értékek védetté nyilvánítása a KÖH-nél kezdeményezhető. Ebben az esetben a védetté nyilvánítás előkészítését a Hivatal folytatja le. A Hivatal az általa meghatározott műemléki értékeket elővédelem céljából listára veszi. A listára vételre a műemlékek tudományos felkutatási, feltárási, számbavételi kötelezettségének teljesítését szolgáló munkálatok alapján, az együttműködésre vonatkozó rendelkezések betartásával kerül sor.

A listára vételről a Hivatal határozatot hoz, melynek eredményeként a listára vett műemléki értéken tervezett

építési engedélyköteles,

telekhasznosítási és telekalakítási célú, valamint

a Hivatal a listára vételről szóló határozatában meghatározott beavatkozást annak megkezdése előtt 90 nappal a Hivatalnál be kell jelenteni.

Amennyiben azonnali beavatkozást igénylő helyzet adódik, különösen az élet- és vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető esetekben, a beavatkozást a veszély elhárítását követően haladéktalanul be kell jelenteni.

Ebben az esetben a Hivatal a bejelentés alapján intézkedik a műemléki érték

ideiglenes védelem alá helyezéséről, vagy

a listáról való törléséről.

Ideiglenes védelem esetén a Hivatal:

a műemléki védelemre javasolt ingatlant (területet), illetve a listára vett műemléki értéket a védetté nyilvánítás előkészítésének megindításával egyidejűleg, vagy

ha a műemléki értéket megsemmisülés vagy értékeinek eltűnése fenyegeti, soron kívül legfeljebb egyéves időtartamra ideiglenes védelem alá helyezheti, és a határozat fellebbezésre tekintet nélküli végrehajtását rendelheti el.

Az ideiglenes védelem indokolt esetben egyszer és legfeljebb további egy évre meghosszabbítható.

A védettség miniszteri rendelettel jön létre. Megszűnik ugyanakkor, ha

a védetté nyilvánított műemlék megsemmisült, vagy

a műemléki jelentőségű terület, illetve a műemlék a védelem alapját képező értékeit helyreállíthatatlanul elvesztette,

4.4. A kulturális örökségvédelmi hatósági eljárások szabályai

A Ket-ben nem szabályozott kérdésekben a Hivatal hatósági eljárására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt (Ket.) kell alkalmazni.

A Hivatal feladat- és hatáskörébe tartozó ügyekben a közigazgatási hatósági eljárásban a hatósági jogkört első fokon a külön jogszabályban meghatározott hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervezeti egységek, másodfokon a Hivatal elnöke gyakorolja.

Az ügyintézési határidő:

ha a Hivatal építésügyi hatósági jogkörben, továbbá kulturális javak védetté nyilvánításában jár el, 90 nap,

az előzetes nyilatkozat tárgyában, valamint ha a Hivatal műemlékhez kapcsolódó örökségvédelmi hatósági jogkörében jár el, 60 nap,

amennyiben a Hivatal szakhatóságként jár el, 30 nap,

a egyes esetekben a bejelentéstől számított 45 nap,

az eljárás megindításáról szóló értesítés esetén 8 nap;

a hiánypótlási felhívás és a hatósági bizonyítvány kiadása esetén 15 nap.

A védett kulturális örökség tulajdonosai kötelesek a Hivatalnak - előzetes egyeztetés alapján - lehetővé tenni az örökség egészének vagy meghatározott részének tanulmányozását, megtekintését, dokumentálását.

Indokolt esetben műemlékek és a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek nagyközönség által történő látogatásának időpontját és módját a Hivatal úgy köteles meghatározni, hogy az a tulajdonost (használót) az ingatlan rendeltetésszerű használatában vagy méltánylást érdemlő életviszonyaiban ne zavarja, kárt ne okozzon.

A védetté nyilvánított kulturális javakat hozzáférhetővé kell tenni a nyilvánosság és a kutatás számára. Ennek érdekében a Hivatal kötelezheti a tulajdonost, hogy a védetté nyilvánított javakat kiállítás, illetve tudományos kutatás céljára közgyűjtemények számára rendelkezésre bocsássa.

Azt a természetes vagy jogi személyt és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet, aki (amely)

a törvényben engedélyhez kötött tevékenységet engedély nélkül vagy attól eltérő módon végzi,

illetve a védetté nyilvánított, vagy a törvény erejénél fogva védelem alatt álló kulturális örökség elemeit jogellenesen megsemmisíti, vagy megrongálja,

illetve a védett kulturális örökségi elemet kötelezettségének elmulasztásával veszélyezteti, örökségvédelmi bírsággal kell sújtani.

Az örökségvédelmi bírság kiszabása nem mentesít egyéb, építésügyi eljárásban kiszabható bírság alól.

Bírsággal sújtható az is, aki a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget. Ilyen esetekben a bírságot a Hivatal szabja ki.

A bírság összegének megállapításánál mérlegelni kell:

a kulturális örökség elemének történeti, eszmei jelentőségét és egyediségét,
az okozott kár nagyságát.

Nincs helye viszont a bírság kiszabásának,

ha az annak alapjául szolgáló magatartásnak, illetve cselekménynek a Hivatal tudomására jutásától számítva egy év, vagy

ha az annak alapjául szolgáló magatartásnak, illetve cselekménynek a befejezésétől tíz év eltelt.

Összefoglalás

Területfejlesztés és területrendezés

A területfejlesztés és a területrendezés céljai, hogy az ország valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépüljön, megteremtődjenek a fenntartható fejlődés feltételei, a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti jelentős különbségek csökkenjenek, az ország térszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődése biztosítva legyen.

A területfejlesztési célok megvalósításában részt vevő állami szervek:

- Az Országgyűlés alapvető feladata a területfejlesztéssel és a területrendezéssel kapcsolatos alapvető társadalmi viszonyok szabályozása,
- a Kormány előkészíti az Országgyűlés területfejlesztéssel kapcsolatos döntéseit,
- a különös hatáskörű szervek közül a Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal, illetve a Nemzeti Fejlesztési Hivatal emelendő ki,
- területi szinten széles körű feladatai vannak a megyei önkormányzatoknak.
- a települési önkormányzatok alapvetően településfejlesztési feladataik vannak, de emellett részt vehetnek a kistérségi területfejlesztési feladatok megoldásában is. A megyékben a területfejlesztési feladatok összehangolására megyei területfejlesztési tanács működik.
- A területfejlesztés regionális szintű szerveit a tervezési statisztikai régiók képezik.

Az építési közigazgatási jog

Az építési közigazgatási jogba elsősorban az építésrendészeti, másodsorban pedig a városépítési vagy településrendezési jog intézményei tartoznak.

A szűkebb értelemben használt építésügyi igazgatás fogalom alatt általában csak az építésügyi tevékenység igazgatását értik. A tágabb értelemben vett építésügyi igazgatás tevékenység kategóriába a fentiekén kívül a területfejlesztés, a területrendezés, a műemlékvédelem igazgatását is beleértjük.

Az építésügyi igazgatási jogba azok a jogszabályok tartoznak, amelyek

- az építésügyre vonatkozó feladatokat,
- az építésügyi igazgatási szervek szervezetét, hatáskörét és működését,
- az építési tevékenységgel kapcsolatos anyagi és eljárásjogi szabályokat tartalmazzák.

Az építésügyi igazgatási szervek feladataik ellátásának érdekében nem mellőzhetik más közigazgatási szakjogágnak, így különösen a vízjog, közlekedési jog, környezetvédelmi jog stb. jogszabályainak az alkalmazását sem.

Ugyanakkor, kilépve a jogág keretei közül, gyakran találkozhatunk olyan más jogágba tartozó jogszabályokkal, amelyek érvényesítése az építésügyi igazgatás szempontjából elsődleges, így ezen jogszabályok alkalmazása is a fenti szervek tevékenysége során történik.

Így például a telekalakítás telektulajdoni korlátozás körében polgári jogi, a zártkertekkel összefüggésben földjogi szabályok alkalmazását figyelhetjük meg.

Az építésügyi igazgatási jogszabályokat alkotó normák főbb csoportjai:

- A területrendezést szabályozó normák.
- Az építésügyi hatósági engedélyezést, továbbá a hatósági ellenőrzést és szankcionálást magába foglaló építésrendészeti normák.

- Az építési tevékenységet szabályozó normák.
- A műemlékvédelemmel összefüggő normák.

A településrendezési tervek:

A településszerkezeti terv
A szabályozási terv

A településszerkezeti tervet normatív határozattal, a szabályozási tervet rendelettel fogadja el a települési önkormányzat képviselő-testülete. Mivel a településszerkezeti terv nem jogszabály, közvetlen jogi hatást nem fejt ki az építőkre, illetve azt az építési hatóságok hatósági tevékenységük során közvetlenül nem alkalmazhatják.

Az építésügyi közigazgatás szervezete

Az építésügyi közigazgatás központi szervei

- Kormány
- Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium
- Országos Területfejlesztési Tanács
- Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

A helyi-területi építési igazgatási szervezet

- A területi főépítések
- Fővárosi, megyei közigazgatási hivatal
- A helyi önkormányzatok
- A regionális és megyei területfejlesztési tanácsok
- Területfejlesztési önkormányzati társulás
- Az építésügy területén működő kamarák

Az építésrendészeti jog

Az építésügyi hatósági engedélyek fajtái:

- az elvi építési engedély,
- az építési engedély,
- a bontási engedély,
- a használatbavételi engedély,
- a fennmaradási engedély,
- a rendeltetés megváltoztatására irányuló engedély.

Az engedélyező eljárások jellemzői

Az építésügyi eljárásokban az eljáró hatóság a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) szabályai szerint jár el.

A szabálytalan építkezés jogkövetkezményei

A szabálytalan építkezés feltárása esetén az építésügyi hatóságnak a szabálytalanság mértékének függvényében kell megállapítania az alkalmazandó szankció módját és mértékét.

A kulturális örökség védelme

A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinek kötelessége. A 2001. évi LXIV. törvény (Köt.) a kulturális örökség védelméről hivatott biztosítani a kulturális örökség védett elemeinek oltalmát.

A törvény értelmében a kulturális örökség elemei
a régészeti örökség,
műemléki értékek,
valamint a kulturális javak.

A kulturális örökség védelmének állami szervezete
oktatási és kulturális miniszter

- Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH).

A régészeti örökség védelme

A régészeti örökség védelme kiterjed

a régészeti örökség felkutatására, értékelésére, számbavételére, nyilvántartására;
a kiemelten vagy fokozottan védendő területek meghatározására, védetté nyilvánítására;
a régészeti örökség megőrzésére.

Műemlékvédelem

A műemlékvédelem feladata:

a műemléki értékek felkutatása, tudományos kutatása, értékelése és számba vétele, dokumentálása, nyilvántartása, védetté nyilvánítása és a védendő műemléki területek meghatározása,
a műemlékek és környezetük fenntartása, helyreállítása, védelme, valamint eszmei értékükkel összhangban álló hasznosításuk biztosítása,
a műemléki szempontból védett területek fenntartását, fejlesztését és az értékvédelmét szolgáló kezelés összhangjának megteremtése,
tudományos alaputatások és kutatások, oktatás, ismeretterjesztés.

A kulturális örökségvédelmi hatósági eljárások szabályai

A Köt-ben nem szabályozott kérdésekben a Hivatal hatósági eljárására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt (Ket.) kell alkalmazni.

A Hivatal feladat- és hatáskörébe tartozó ügyekben a közigazgatási hatósági eljárásban a hatósági jogkört első fokon a külön jogszabályban meghatározott hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervezeti egységek, másodfokon a Hivatal elnöke gyakorolja.

Ellenőrző kérdések:

Ismertesse a területrendezés alapvető szabályait!

Mutassa be az építésügyi hatósági fórumrendszert!

Melyek az építésügyi hatósági engedélyek?

Milyen szankciókat alkalmazhat az építési hatóság a szabályellenes építkezővel szemben?

Ismertesse az építésügyi eljárás speciális szabályait!

5. A környezet védelme

A környezetvédelem - szerencsére - évtizedek óta fontos és egyre növekvő jelentőségű tantárgya a felsőfokú oktatásnak úgy egyetemeinken mint főiskoláinkon. Szinte nincs olyan tudományág, amelynek ne lennének lényeges ismerethalmazai a környezetvédelem tárgyköréit érintően. A biológusok, orvosok, meteorológusok, agrárszakemberek, közgazdászok, bányamérnökök, vízügyi szakemberek vagy jogászok számára egyaránt fontos aspektus a környezet megóvása, amelyhez saját tudományterületük művelése, fejlesztése révén nagymértékben hozzájárulhatnak. Mi több, elkerülhetetlen ezen ismeretek egymással kölcsönhatásban való fejlesztése, mert bármelyik szempont túlhangsúlyozása tévedésekhez, és végső soron hovatovább helyrehozhatatlan természeti károkhoz vezethet.

A környezeti kérdésekkel foglalkozó tudományokat együttesen környezettudománynak nevezik, amelynek tárgya az élő szervezetek és a környezet kapcsolatára, kölcsönhatására vonatkozó ismeretek összessége, amelybe az ökológián kívül beletartozik a környezetgazdálkodás, a környezetvédelem és környezetvédelmi jog, a humánökológia és a népesség települési viszonyainak, illetve az urbanizáció hatásainak vizsgálata is, bár - talán épp a sokoldalú közelítésmódnak köszönhetően - önálló tudományágként nem ismerik el.

A modern környezetvédelem, nem más, mint azon intézkedések és tevékenységek összessége, melyek célja a természeti és mesterséges környezet további állapotromlásának megelőzése, a kialakult környezeti állapot minőségének javítása, beleértve a természeti erőforrások ésszerű kihasználását is. A modern környezetvédelem magában foglalja a környezet-szabályozást és a környezet-átalakítást, kiterjed továbbá a környezettervezésre és -fejlesztésre (vagyis a környezetgazdálkodásra.) Ezen belül részét képezi a környezeti elemekkel (levegőtisztasággal, vízvédellel, föld- illetve talajvédelemmel,) élővilág védelmével (tájvédelemmel, természetvédelemmel, zaj és rezgésvédelemmel, sugárvédelemmel) és a települési környezet védelmével kapcsolatos intézkedések és tevékenységek.

A környezet(védelm)i jog feladata, hogy a modern környezetvédelem szolgálatába állítsa teljes eszköztárát, ami értelemszerűen egyben azt is jelenti, hogy a környezet(védelm)i jog un. komplex jogterület, amelyben a polgári jog, a büntető jog, a munkajog, a pénzügyi jogi és természetesen a közigazgatási eszköztárát egyaránt a közös célok szolgálatába kell állítani. Ez az az ok, ami miatt a környezet(védelm)i jogot külön (bár természetesen komplex) jogágnak tekintik, s a jogi oktatáson belül külön tantárgynak.

Amikor tehát az alábbiakban a környezetvédelem igazgatásával fogunk foglalkozni, eleve tisztán kell látnunk, hogy az igazgatási eszköztár a maga korlátaival hasznosan járulhat ugyan hozzá a környezetügy célkitűzéseéhez, de korántsem az egyetlen, a legfontosabb, vagy a legcélravezetőbb. Igaz viszont az is, hogy ha a környezetvédelmi igazgatás feladatai teljesítése közben nem áll a helyzet magaslatán, úgy akár ellenében is hathat azoknak az igen magasztos célkitűzéseknek, amelyeket a jogrend végső soron a legkorszerűbb trendeket követve megfogalmazott. A közigazgatás hagyományos eszköztára épp ezért nem alkalmazható változásmentesen a környezetvédelem igazgatásában, hanem új intézményekre és eszközökre, egyáltalán egy a hagyományosnál korszerűbb, a többi ágazathoz képest előremutató működési módra és eszköztárra van szükség, amiből adódóan általános érvennyel leszögezhető, hogy a környezetvédelem csak akkor képes betölteni feladatát, ha az igazgatás tekintetében húzó-ágazatként képes működni.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik a hatályos környezetvédelmi előírásokról. A törvény célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása.

A törvény a kiszámíthatóság és a méltányos teherviselés elve szerint megfelelő kereteket teremt az egészséges környezethez való alkotmányos jogok érvényesítésére és elősegíti a környezet igénybevételének, terhelésének és szennyezésének csökkentését, károsodásának megelőzését, a károsodott környezet javítását, helyreállítását;
 az emberi egészség védelmét, az életminőség környezeti feltételeinek javítását;
 a természeti erőforrások megőrzését, fenntartását, az azokkal való ésszerű takarékos és az erőforrások megújulását biztosító gazdálkodást;
 az állam más feladatainak a környezetvédelem követelményeivel való összhangját;
 a nemzetközi környezetvédelmi együttműködést;
 a lakosság kezdeményezését és részvételét a környezet védelmére irányuló tevékenységben, így különösen a környezet állapotának feltárásában, megismerésében, az állami szerveknek és az önkormányzatoknak a környezet védelmével összefüggő feladatai ellátásában;
 a gazdaság működésének, a társadalmi, gazdasági fejlődésnek a környezeti követelményekkel való összehangolását;
 a környezetvédelem intézményrendszerének kialakítását, illetve fejlesztését;
 a környezet védelmét, megőrzését szolgáló közigazgatás kialakítását, illetve fejlesztését.

A törvény hatálya kiterjed:

az élő szervezetek (életközösségek) és a környezet élettelen elemei, valamint azok természetes és az emberi tevékenység által alakított környezetére;
 az a törvényben meghatározottak szerint, a környezetet igénybe vevő, terhelő, veszélyeztető, illetőleg szennyező tevékenységre.

5.1. A környezet védelmének alapelvei

5.1.1. Az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás

A törvény értelmében a környezethasználatot úgy kell megszervezni és végezni, hogy a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő;
 megelőzze a környezetszennyezést;
 kizárja a környezetkárosítást.

A környezethasználatot az elővigyázatosság elvének figyelembevételével, a környezeti elemek kíméletével, takarékos használatával, továbbá a hulladékkeletkezés csökkentésével, a természetes és az előállított anyagok visszaforgatására és újrafelhasználására törekedve kell végezni.

A megelőzés érdekében a környezethasználat során a leghatékonyabb megoldást, továbbá a külön jogszabályban meghatározott tevékenységek esetén az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni.

5.1.2. Felelősség

A környezethasználó a törvényben meghatározott és az a törvényben és más jogszabályokban szabályozott módon felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért.

5.1.3. Együttműködés

Az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a természetes személyek és szervezeteik, a gazdálkodást végző szervezetek és mindezek érdekvédelmi szervezetei, valamint más intézmények együttműködni kötelesek a környezet védelmében. Az együttműködési jog és kötelezettség kiterjed a környezetvédelmi feladatok megoldásának minden szakaszára.

5.1.4. Tájékoztatás, tájékoztatás és nyilvánosság

A környezet védelmével kapcsolatos állampolgári jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése céljából a közfeladatot ellátó szervek mindenki számára lehetővé teszik a környezet és az egészség lényeges összefüggéseinek, a környezetkárosító tevékenységek és azok fontosságának megismerését.

Ennek megfelelően mindenkinek joga van a külön jogszabályban meghatározott környezeti információkat - mint közérdekű adatokat - megismerni.

Az alapelv érvényesülése érdekében az állami szervek, az önkormányzatok - kivéve a bíróságok és a jogalkotó szervek e minőségükben -, a környezethez kapcsolódó kötelezettséget, feladatot teljesítő vagy közszolgáltatást nyújtó, illetve az egyéb közfeladatot ellátó szervek vagy személyek (a továbbiakban: környezeti információval rendelkező szerv) feladatkörükben kötelesek a környezet állapotát és annak az emberi egészségre gyakorolt hatását figyelemmel kísérni, igény esetén a rendelkezésére álló környezeti információt hozzáférhetővé tenni, rendelkezésre bocsátani, továbbá a környezeti információk külön jogszabályban meghatározott körét, illetve a birtokában levő vagy a számára tárolt információk jegyzékét elektronikusan vagy más módon közzétenni.

5.2. A környezeti elemek védelme és az elemeket veszélyeztető tényezők

A törvény leszögezi, hogy minden környezeti elemet önmagában, a többi környezeti elemmel alkotott egységben és az egymással való kölcsönhatás figyelembevételével kell védeni. Igénybevételüket és terhelésüket ennek megfelelően kell szabályozni.

A környezeti elemek védelme egyaránt jelenti azok minőségének, mennyiségének és készleteinek, valamint az elemeken belüli arányok és folyamatok védelmét.

5.2.1. A föld védelme

A föld védelme kiterjed a föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti formáira és folyamataira.

A föld védelme magában foglalja a talaj termőképessége, szerkezete, víz- és levegőháztartása, valamint élővilága védelmét is.

Ennek megfelelően a föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld mennyiségét, minőségét és folyamatait, a környezeti elemeket nem szennyezik, károsítják.

5.2.2. A víz védelme

A víz védelme kiterjed a felszíni és felszín alatti vizekre, azok készleteire, minőségére és mennyiségére, a felszíni vizek medrére és partjára, a víztartó képződményekre és azok fedőrétegeire, valamint a vízzel kapcsolatosan - jogszabályban vagy hatósági határozatban - kijelölt megkülönböztetett védelem alatt álló (védett) területekre.

A vizek természetes hozamát, lefolyását, áramlási viszonyait, medrét és partját csak a vízparti élővilág megfelelő arányainak megtartásával és működőképességük biztosításával szabad megváltoztatni úgy, hogy az a környezeti célkitűzések teljesítését nem veszélyeztetheti.

A környezet igénybevételét és használatát úgy kell megszervezni és végezni, hogy a vizek állapotára vonatkozó környezeti célkitűzések teljesüljenek, így különösen:

a felszíni és a felszín alatti vizek állapota ne romoljon,

a felszíni és felszín alatti vizek jó állapota a külön jogszabály szerinti környezeti követelmények teljesítése révén megvalósuljon.

A vizek igénybevétele, terhelése, a vizekbe használt- és szennyvizek bevezetése - megfelelő kezelést követően - csak olyan módon történhet, amely a természetes folyamatokat és a vizek mennyiségi, minőségi megújulását nem veszélyezteti.

5.2.3. A levegő védelme

A levegő védelme kiterjed a légkör egészére, annak folyamataira és összetételére, valamint a klímára.

Ennek keretében a levegőt védeni kell minden olyan mesterséges hatástól, amely azt, vagy közvetítésével más környezeti elemet sugárzó, folyékony, légnemű, szilárd anyaggal minőségét veszélyeztető, vagy egészséget károsító módon terheli.

5.2.4. Az élővilág védelme

Az élővilág védelme - az ökológiai rendszer természetes folyamatainak, arányainak megtartása és működőképességének biztosítása figyelembevételével - valamennyi élő szervezetre, azok életközösségeire és élőhelyeire terjed ki.

Az élővilág igénybevétele csak olyan módon történhet, amely az életközösségek természetes folyamatait és viszonyait, a biológiai sokféleséget nem károsítja, illetőleg funkcióit nem veszélyezteti.

5.2.5. Veszélyes anyagok és technológiák

A veszélyes anyagok károsító hatása elleni védelem kiterjed minden olyan természetes, illetve mesterséges anyagra, amelyet a környezethasználó tevékenysége során felhasznál, előállít, vagy forgalmaz, és amelynek minősége, mennyisége robbanás- és tűzveszélyes, radioaktív, mérgező, fokozottan korrózív, fertőző, ökotoxikus, mutagén, daganatkeltő, ingerlő hatású, illetőleg más anyaggal kölcsönhatásba kerülve ilyen hatást előidézhethet.

A veszélyes anyagok kezelésekor, felhasználásakor - beleértve kitermelésüket, raktározásukat, szállításukat, gyártásukat és alkalmazásukat - továbbá, veszélyes technológiák alkalmazásakor olyan védelmi, biztonsági intézkedéseket kell tenni, amelyek a környezet veszélyeztetésének kockázatát jogszabályban meghatározott mértékűre csökkentik, vagy kizárják.

5.2.6. Hulladékok

A hulladékok környezetre gyakorolt hatásai elleni védelem kiterjed mindazon anyagokra, termékekre - ideértve azok csomagoló- és burkolóanyagait is -, amelyeket tulajdonosa eredeti rendeltetésének megfelelően nem tud, vagy nem kíván felhasználni, illetve, amely azok használata során keletkezik.

Ennek megfelelően a környezethasználó köteles a hulladék kezeléséről (ártalmatlanításáról, hasznosításáról) gondoskodni.

A hulladékok kezelésére (ártalmatlanítására, hasznosítására) vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a különböző tisztítási, bontási műveletek során leválasztott, illetőleg elkülönülő anyagok, a hulladékká vált szennyezett föld, továbbá a bontásra kerülő vagy bontott termékek esetében is.

5.2.7. Zaj és rezgés

A környezeti zaj és a rezgés elleni védelem kiterjed mindazon mesterségesen keltett energiakibocsátásokra, amelyek kellemetlen, zavaró, veszélyeztető vagy károsító hang-, illetve rezgésterhelést okoznak.

A zaj és a rezgés elleni védelem keretében műszaki, szervezési módszerekkel kell megoldani: a zaj- és a rezgésforrások zajkibocsátásának, illetve rezgésgerjesztésének csökkentését; a zaj- és rezgésterhelés növekedésének mérséklését vagy megakadályozását; a tartósan határérték felett terhelt környezet utólagos védelmét.

A környezeti zajjal leginkább terhelt területek zajscökkentését, a zajjal még nem terhelt területek kedvező állapotának megőrzését - a külön jogszabály alapján - stratégiai zajterképekre épülő intézkedési tervek végrehajtásával kell megvalósítani.

5.2.8. Sugárzások

A sugárzások környezetre gyakorolt káros hatásai elleni védelem kiterjed a mesterségesen keltett és természetes ionizáló, nem ionizáló és hőszugárzásokra.

5.3. A környezet védelmét szolgáló állami tevékenység

5.3.1. Az állam környezetvédelmi tevékenysége

A környezet védelmének jogi szabályozását, a környezet védelmével összefüggő jogok és kötelezettségek megállapítását és megtartásuk ellenőrzését, a környezet védelmének tervezését és irányítását az állam és a helyi önkormányzat szervei látják el.

Ezen túl az állam biztosítja a környezet védelméhez fűződő állampolgári jogok és a más államokkal vagy nemzetközi szervezetekkel kötött környezetvédelmi egyezmények, szerződések érvényesülését.

A környezetvédelem állami feladatai különösen:

- a környezetvédelmi követelmények érvényesítése az állam más irányú feladatai ellátása során;
- a környezet igénybevétele, megóvásának, károsodása megelőzésének, veszélyeztetése megszüntetésének, helyreállításának, illetve állapota fokozatos javításának irányítása;
- a környezetvédelem kiemelt feladatainak meghatározása;
- a környezetvédelmi célok elérését szolgáló jogi, gazdasági és műszaki szabályozórendszer megállapítása;
- a környezetvédelmi államigazgatási feladatok ellátása;

a feladatok végrehajtását megalapozó, a környezet állapotát és az arra gyakorolt hatásokat mérő-, megfigyelő-, ellenőrző-, értékelő- és információsrendszer kiépítése, fenntartása és működtetése;

a környezet állapotának, mennyiségi és minőségi jellemzőinek feltárása, terhelhetősége és igénybevétele mértékének, továbbá elérendő állapotának (célállapot) meghatározása, figyelembe véve a népesség egészségi állapotának mutatóit is;

a környezetvédelem kutatási, műszaki-fejlesztési, nevelési-képzési és művelődési, tájékoztatási, valamint a környezetvédelmi termék- és technológia-minősítési feladatok meghatározása, és ellátásuk biztosítása;

a környezetvédelem gazdasági-pénzügyi alapjainak biztosítása.

Az Országgyűlés a környezet védelme érdekében:

értvényesíti törvényalkotó munkájában a környezetvédelmi érdekeket;

elfogadja a Nemzeti Környezetvédelmi Programot, és kétévente értékeli annak végrehajtását;

dönt a Kormánynak a környezet állapotáról szóló beszámolójáról;

meghatározza az állampolgári jogok védelmének országgyűlési biztosa környezetvédelmi feladatait;

meghatározza a Kormány és a helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait;

jóváhagyja a környezetvédelmi feladatok megoldását szolgáló forrásokat, és ellenőrzi felhasználásukat.

A környezetvédelmi tervezés alapja a hatévente megújítandó, az Országgyűlés által jóváhagyott Nemzeti Környezetvédelmi Program.

A Programnak - a Program időtartamára vonatkozóan - tartalmaznia kell:

a környezet állapotának bemutatását;

az elérni kívánt környezetvédelmi célokat és célállapotokat;

a célok és célállapotok elérése érdekében végrehajtandó feladatokat, azok megvalósításának sorrendjét és határidejét;

a kitűzött célok megvalósításának eszközeit, ideértve a pénzügyi igények forrásának tervezett megjelölését is;

azoknak a területeknek a kijelölését, amelyeken különleges környezetvédelmi intézkedések szükségesek, valamint az intézkedések tartalmát.

A Kormánynak a Program megújítására irányuló előterjesztés benyújtásakor az Országgyűlés előtt be kell számolnia a Program végrehajtásáról és a végrehajtás során szerzett tapasztalatokról.

A Kormány irányítja az állami környezetvédelmi feladatok végrehajtását, meghatározza és összehangolja a minisztériumok és a Kormánynak közvetlenül alárendelt szervek környezetvédelmi tevékenységét.

A Kormány környezetvédelmi feladata különösen:

a nemzetközi szerződésekből adódó környezetvédelmi kötelezettségek teljesítése és jogok érvényesítése;

a környezetvédelem követelményeinek megfelelő környezetkímélő vagy környezetbarát termékek előállításának, technológiák, létesítmények megvalósításának, elterjedésének elősegítése;

a jelentős környeztkárosodások, illetve a rendkívüli környezeti események (beleértve a Magyarország területén folytatott hadgyakorlatot is) következményeinek felszámolása, ha a kötelezettség másra nem hárítható;

az állam környezeti kártérítési kötelezettsége fedezetének biztosítása, és a kötelezettségek teljesítése.

A környezetvédelemért felelős miniszter miniszteri jogkörben irányítja:

törvényben vagy kormányrendeletben feladatkörébe utalt környezetvédelmi tevékenységeket, a nemzetközi szerződésekből adódó környezetvédelmi feladatok végrehajtását, a feladat- és hatáskörébe tartozó környezetvédelmi igazgatást; elemzi és értékeli:

a környezet állapotát és védelmének helyzetét, a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás folyamatait, a környezet védelmének, szabályozott használatának és tervszerű fejlesztésének tapasztalatait, a környezeti veszélyhelyzet kialakulásának megelőzését, valamint a környezeti veszély- és katasztrófhelyzet elhárítását szolgáló környezetvédelmi szakmai tevékenységeket az illetékes szervekkel együttműködve;

kidolgozza, és a Kormány elé terjeszti a Programtervezetet;

közreműködik a természeti erőforrások felhasználására vonatkozó szakmapolitikai koncepciók kialakításában;

közreműködik a környezetvédelmi szakképesítési rendszer kialakításában és működtetésében.

A környezetvédelem széles körű társadalmi és tudományos, szakmai megalapozása érdekében - legfeljebb 22 tagú - Országos Környezetvédelmi Tanács működik.

A Tanács a Kormány javaslattevő, tanácsadó, véleményező szerveként

állást foglal a különböző vizsgálati elemzéssel kapcsolatban és javaslatát a döntésre jogosult szerv elé terjeszti,

állást foglal a különböző tervek, illetve programok tervezetével és az annak részét képező környezeti értékeléssel kapcsolatban,

javaslatot tesz a Kormány számára a környezet- és természetvédelem hatékonyabbá tételével, így különösen a környezeti információs rendszerrel, a tudományos kutatással, a képzéssel, a megfelelő ipari háttér kifejlesztésével, továbbá a környezet- és természetvédelmet szolgáló pénzügyi eszközökkel kapcsolatban,

véleményt nyilvánít a környezetvédelmet érintő közösségi jogalkotás stratégiai jelentőségű kérdéseivel kapcsolatban.

A Tanácsban egyenlő arányban vesznek részt

a környezetvédelmi céllal bejegyzett társadalmi szervezetek, valamint

a szakmai és gazdasági érdekképviselői szervek a maguk által meghatározott módon választott,

a tudományos élet, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke által e tisztségre megbízott

- képviselői.

5.3.2. A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatai

A települési önkormányzat a környezet védelme érdekében

biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat;

a Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő-testülete (közgyűlése) hagy jóvá;

a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz;
 együttműködik a környezetvédelmi feladatot ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, társadalmi szervezetekkel;
 elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;
 a fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását.

A megyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében többek között
 a települési önkormányzatokkal egyeztetett környezetvédelmi programot készít;
 előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását;
 állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezetével kapcsolatban;
 javaslatot tehet települési önkormányzati környezetvédelmi társulások létrehozására.

A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik:
 a füstködriadó terv,
 a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása, valamint
 a légszennyezettség szempontjából ökológiailag sérülékeny területek kijelölésével kapcsolatos eljárásban való közreműködés.

5.4. A környezet védelmének megalapozása

A környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérésére, igénybevételi és terhelési adatainak mérésére, gyűjtésére, feldolgozására és nyilvántartására a miniszter - a Kormány által meghatározottak szerint - mérő-, észlelő-, ellenőrző (monitoring) hálózatot, Országos Környezetvédelmi Információs Rendszert létesít és működtet.

Az Információs Rendszert úgy és olyan területi sűrűséggel kell megszervezni és telepíteni, hogy annak alapján
 a környezet igénybevételének, terhelésének és a környezet állapotának változása - a társadalmi-gazdasági összefüggésekkel és a lakosság egészségi állapotára gyakorolt hatások szempontjából is értékelhető formában - mennyiségileg és minőségileg meghatározható, és nemzetközileg összehasonlítható legyen;
 a környezetre gyakorolt hatások okai kielégítő pontossággal megállapíthatók legyenek (beleértve a károsítások okozati viszonyainak megállapításához szükséges részletes bontásokat is);
 a környezetveszélyeztetés a lehető legkorábban felismerhetővé váljon;
 a szabályozási feladatok és a hatósági intézkedések megtehetőek legyenek;
 felhasználható legyen tervezésre.

Emellett a jogerős hatósági vagy bírósági határozattal megállapított tartós környezetkárosodás tényét, mértékét és jellegét az ingatlan-nyilvántartásban fel kell tüntetni.

A bejegyzést a felügyelőség kezdeményezi, illetve azt - felelősség bírósági megállapítása esetén - a bíróság hivatalból rendeli el.

A törvény azt is deklarálja, hogy a környezetvédelmi feladatok megoldását a tudomány és technika fejlesztésével, a tudományos kutatómunka és a műszaki fejlesztés szervezésével, továbbá a hazai és a nemzetközi kutatások eredményeinek elterjesztésével, valamint gyakorlati alkalmazásával is elő kell segíteni.

A törvény értelmében mindenkinek joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére. A környezeti ismeretek terjesztése és fejlesztése (óvodai nevelés, iskolai nevelés, képzés, művelődés, iskolarendszeren kívüli oktatás és továbbképzés, ismeretterjesztés, könyvkiadás) elsősorban állami és önkormányzati feladat.

5.5. A környezetvédelmi igazgatás

A környezetvédelmi igazgatás körébe tartozik

a környezetvédelmi hatósági tevékenység ellátása, így különösen a környezethasználat - a törvényben meghatározott szabályok szerinti - engedélyezése, a környezetért való közigazgatási jogi felelősség érvényesítése;

az Információs Rendszer működtetésével kapcsolatos adatkezelési, valamint tájékoztatási feladatok ellátása;

anyagok, termékek és technológiák környezetvédelmi szempontból történő minősítési rendszerének meghatározása, forgalomba hozataluk, illetőleg alkalmazásuk engedélyezése;

a környezeti károk elhárítására irányuló feladatok szervezése;

a leghatékonyabb megoldás, az elérhető legjobb technika alkalmazására vonatkozó követelmények érvényesítése;

a környezet védelmét és javítását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedések, programok kidolgozása és végrehajtásának ellenőrzése.

A környezetvédelmi igazgatás feladatait a törvény és más jogszabályok rendelkezései alapján a miniszter irányítása alatt álló hivatali szervezet, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség, továbbá a felügyelőségek, illetőleg más államigazgatási szervek, a települési önkormányzat és szervei, valamint a jegyző látják el.

A környezetvédelmi hatósági feladatokat első fokon

külön jogszabályok rendelkezései szerint a polgármester, főpolgármester jegyző, fővárosi főjegyző (a továbbiakban együtt: önkormányzati környezetvédelmi hatóság),

az önkormányzati környezetvédelmi hatóság hatáskörébe nem tartozó ügyekben - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az illetékes felügyelőség,

az olyan ügyekben, amelyekben a hatósági feladat tárgyát képező vagyontárgy települési önkormányzat tulajdonában vagy többségi települési önkormányzati tulajdonban van, a felügyelőség látja el.

A felügyelőség a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörét érintő környezetvédelmi ügyekben együttműködik az illetékességi területén működő önkormányzati környezetvédelmi hatóságokkal, és segíti őket környezetvédelmi feladataik ellátásában.

5.5.1. A környezethasználat feltételei és hatósági engedélyezése

A környezethasználat

környezeti hatásvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén a tevékenységre a felügyelőség által kiadott környezetvédelmi engedély,

az egységes környezethasználati engedélyezés hatálya alá tartozó esetekben a felügyelőség által kiadott egységes környezethasználati engedély,
 környezetvédelmi felülvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén a felügyelőség által kiadott környezetvédelmi működési engedély,
 egyéb, külön jogszabályokban meghatározott - esetekben a felügyelőség, illetőleg az önkormányzati környezetvédelmi hatóság (a továbbiakban együtt: környezetvédelmi hatóság) által kiadott határozat, vagy szakhatósági állásfoglalásuk figyelembevételével más hatóság által kiadott határozat

- jogerőre emelkedését követően kezdődhet meg, illetőleg folytatható.

A környezethasználó kérelmére a felügyelőség előzetes vizsgálati eljárást folytat. A felügyelőség az előzetes vizsgálati eljárásban dönt arról, hogy a tervezett tevékenység környezeti hatásvizsgálati vagy egységes környezethasználati engedélyezési, illetve más hatósági eljárás hatálya alá tartozik-e, és döntésében - szükség szerint - meghatározza a benyújtandó kérelem tartalmi követelményeit.

Az előzetes vizsgálati eljárás iránti kérelmet a külön jogszabályban meghatározott tartalommal kell benyújtani.

Ha a felügyelőség a nyilvánosság véleményének megismerése érdekében közmeghallgatást tart, az eljárás megindításáról szóló hirdetményben, továbbá a közhírré tétel útján közölt közleményben a közmeghallgatás helyéről és idejéről is értesíti az érintetteket.

Az előzetes vizsgálat alapján a felügyelőség határozatot hoz, amelynek közzétételéről hirdetményi úton, továbbá közhírré tétel útján gondoskodik.

Ilyenkor a Felügyelőség a határozatot az előzetes vizsgálati eljárás iránti kérelem hatósághoz történő megérkezésétől számított 45 napon belül hozza meg, ha az ügyben közmeghallgatás tartása szükséges, a határidő 60 nap. Amennyiben országhatáron áterjedő jelentős hatás valószínűsíthető, a felügyelőség az eljárást egy alkalommal legfeljebb 60 napra felfüggesztheti a külön jogszabály szerinti nemzetközi kötelezettség teljesítése érdekében.

Emellett a törvény nevesíti a környezeti hatásvizsgálati eljárást is, amikor leszögezi, hogy a környezetre jelentős, illetve várhatóan jelentős mértékben hatást gyakorló tevékenység megkezdése előtt környezeti hatásvizsgálatot kell végezni.

A környezeti hatásvizsgálat eredményeit a kérelmezőnek környezeti hatástanulmányban kell bemutatnia.

Speciálisnak tekinthető az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás, amely során az egyes - külön jogszabályban megjelölt - tevékenységek környezetet terhelő kibocsátásainak megelőzésére, a környezeti elemeket terhelő kibocsátások, valamint a környezetre ható tényezők csökkentésére, illetőleg megszüntetésére irányuló, az elérhető legjobb technikán alapuló intézkedéseket az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás során állapítja meg a hatóság.

Az egyes tevékenységek környezetre gyakorolt hatásának feltárására és megismerésére, valamint a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés ellenőrzésére környezetvédelmi felülvizsgálatot kell végezni.

A felülvizsgálat szempontjából:

tevékenységnek minősül valamely - a környezet igénybevételével, veszélyeztetésével vagy környezetszennyezéssel járó - művelet, illetőleg technológia folytatása, felújítása, helyreállítása és felhagyása;

érdekelt az a) pontban meghatározott tevékenység gyakorlója vagy amennyiben az nem ismert, annak az ingatlannak a tulajdonosa, amelyen a műveletet (technológiát) folytatták vagy folytatják. Ha a tevékenység gyakorlója nem azonos az ingatlan tulajdonosával, akkor a hatóság az eljárás megkezdéséről az ingatlan tulajdonosát egyidejűleg értesíti.

A felügyelőség az érdekeltet tevékenysége környezetre gyakorolt hatásának feltárása érdekében - teljes körű vagy részleges - felülvizsgálatra kötelezheti vagy kötelezi, ha környezetveszélyeztetést, illetve környezetszennyezést észlel.

A felügyelőség az érdekeltet tevékenysége környezetre gyakorolt hatásának feltárása érdekében - teljes körű vagy részleges - felülvizsgálatra kötelezi akkor is, ha környezetkárosítást észlel;
 kiemelten védett, védett, illetőleg védőterületen (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, valamint ezek védőövezetei, vízminőség-védelmi terület, hidrogeológiai védőterület, valamint az ivó-, ásvány- és gyógyvízkivételek védőterületei), környezetet veszélyeztető, szennyező vagy károsító tevékenységet észlel;
 a környezetvédelmi engedélyhez, illetőleg egységes környezethasználati engedélyhez kötött tevékenységet ilyen engedély nélkül kezdett meg vagy folytat;
 a külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállnak.

A teljes körű felülvizsgálatnak ki kell terjednie az alkalmazott technológiák ismertetésére, a berendezések műszaki állapotának, korszerűségének bemutatására;
 a tevékenység folytatása során okozott környezetterhelések és -igénybevételek adatokkal alátámasztott bemutatására;
 a tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó műveletekre, különösen az anyagforgalomra, a be- és kiszállításra, a hulladék- és szennyvízkezelésre;
 az esetleg bekövetkező meghibásodásból vagy környezeti katasztrófa miatt feltételezhetően a környezetbe kerülő szennyező anyagok és energia meghatározására;
 a környezetveszélyeztetés megelőzése, a környezetkárosítás elhárítása érdekében tett és tervezett intézkedések bemutatására;
 a tevékenység felhagyása után teendő intézkedésekre.

5.5.2. A környezetvédelmi közigazgatási szervek hatósági eljárásának különös szabályai

A környezetvédelmi hatósági eljárásokra -a törvényben foglalt eltérésekkel – Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni. Ennek megfelelően néhány speciális szabállyal találkozhatunk a Környezetvédelmi törvényben, így például:

A környezetvédelmi engedély megszerzésére, továbbá a működési engedély kiadására irányuló eljárásban az ügyintézési határidő legfeljebb kilencven nap.

Környezetvédelmi ügyekben az eljárásban közreműködő szakhatóság szakhatósági állásfoglalását a megkeresést követő harminc napon belül köteles megadni.

A környezetvédelmi hatóság más hatóság eljárásában szakhatósági állásfoglalását a kérelem vagy megkeresés beérkezését követő harminc napon belül köteles megadni.

A környezet veszélyeztetésével és a környezet károsításával járó rendkívüli esemény kapcsán hozott határozat fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánítható.

A felügyelőség által lefolytatott egyes - külön jogszabály szerinti - közigazgatási eljárásokért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. Ha a környezetvédelmi hatóság által hivatalból indított eljárás kötelezettséget megállapító határozattal zárul, a közigazgatási hatósági eljárás költségeit a kötelezettnek kell viselnie.

5.6. A természet védelme

A természetvédelem célja a természeti értékek és területek, tájak, valamint azok természeti rendszereinek, biológiai sokféleségének általános védelme, megismerésének és fenntartható használatának elősegítése, továbbá a társadalom egészséges, esztétikus természet iránti igényének kielégítése, illetve a természetvédelem hagyományainak megóvása, eredményeinek továbbfejlesztése, a természeti értékek és területek kiemelt oltalma, megőrzése, fenntartása és fejlesztése.

A fentiekben említett célok megvalósítása érdekében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) alapelvei szinten deklarálja, hogy minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme. Ennek érdekében a tőlük elvárható mértékben kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, következményeik megszüntetésében, a károsodás előtti állapot helyreállításában.

Éppen ezért a természeti értékek és területek csak olyan mértékben vehetők igénybe, hasznosíthatók, hogy a működésük szempontjából alapvető természeti rendszerek és azok folyamatainak működőképessége fennmaradjon, továbbá a biológiai sokféleség fenntartható legyen.

5.6.1. A természetvédelemmel kapcsolatos állami feladatok

A természetvédelem állami szervezetének élén a miniszter áll, aki

- irányítja a törvényben vagy kormányrendeletben feladatkörébe utalt, a természet védelmével kapcsolatos tevékenységeket;
- irányítja a természetvédelem területi államigazgatási szerveit;
- közreműködik a természet védelmére irányuló nem állami kutatások megszervezésében;
- gondoskodik a természet védelmével kapcsolatos állami kutatások tervezéséről, koordinálásáról, az állapotfelmérési és folyamatos információs, megfigyelő és értékelő (monitoring) rendszerek kialakításáról, működéséről;
- irányítja a nemzetközi kötelezettségvállalásokból fakadó, a természet védelmével kapcsolatos feladatok végrehajtását;
- terveket készít és készíttet a természet védelmével kapcsolatban;
- az a törvényben és más jogszabályokban meghatározott esetben hatósági jogkört gyakorol;
- a természet védelme érdekében együttműködik a társadalom önszerveződő csoportjaival, érdekképviselői szervezeteivel;
- közreműködik a természet védelmével kapcsolatos oktatási, ismeretterjesztési tevékenységek irányításában, valamint a természetvédelmi ismeretek oktatási tanrendbe illesztésében.

A miniszter mellett a természetvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában az Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség, az igazgatóságok, valamint a jegyzők látják el.

Az igazgatóságok feladat- és hatáskörét a Kormány, illetékességi területét a miniszter rendeletben állapítja meg.

A természetvédelmi hatósági feladatokat első fokon

- a minisztérium,
- a főfelügyelőség,

- a jegyző hatáskörébe nem tartozó ügyekben a felügyelőség,
- a jegyző látja el.

A természeti értékek és területek, különösen a védett természeti értékek és területek őrzése, megóvása, károsításának megelőzése érdekében Természetvédelmi Őrszolgálat működik valamennyi igazgatóság szervezetében.

Az önkormányzatok természetvédelmi feladatai vonatkozásában kiemelendő, hogy a megyei önkormányzat gondoskodik a megye területén található helyi jelentőségű védett természeti területek védelmével kapcsolatos tevékenységek összehangolásáról, így ebben a feladatkörében:

- javaslatot tesz helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításra;
- a települési önkormányzat felkérése alapján részt vesz a helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánítás előkészítésében;
- elősegíti a települési önkormányzatok természetvédelmi tevékenységét.

A megyei önkormányzatok mellett a törvényben meghatározott esetekben természetvédelmi feladatokat települési önkormányzatok is elláthatnak. Így többek között a helyi jelentőségű védett természeti terület fenntartásáról, természeti állapotának fejlesztéséről, őrzéséről a védetté nyilvánító települési önkormányzat köteles gondoskodni.

A települési – fővárosban a fővárosi – önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati természetvédelmi őrszolgálatot működtethet.

A természeti területek és értékek jogellenes károsítása, veszélyeztetése esetén a természet védelme érdekében a természetvédelmi célú társadalmi szervezetek is jogosultak fellépni, és

- állami szervektől, önkormányzatoktól a megfelelő és hatáskörükbe tartozó intézkedés megtételét kérni, vagy
- a védett természeti érték, terület károsítója, veszélyeztetője ellen pert indítani.

Emellett az igazgatóságok, önkormányzatok természetvédelmi tevékenységét polgári természetőrök segíthetik.

5.6.2. A természetvédelmi jog alapintézményei és a védetté nyilvánítási eljárás

A természetvédelem elsődleges célja a természeti értékek és természeti területek védelme. Ennek keretében általános törvényi védelem tárgyai a(z)

- tájak
- vadon élő állatok
- élőhelyek
- földtani természeti értékek.

Emellett a Tvt. kiemelt oltalmat biztosít a(z)

- növényeknek,
- állatoknak,
- barlangoknak,
- ásványi képződményeknek.

A védett természeti terület a védelem kiterjedtségének, céljának, hazai és nemzetközi jelentőségének megfelelően lehet:

- nemzeti park,
- tájvédelmi körzet,
- természetvédelmi területtermészetvédelmi terület,
- természeti emlék.

A Tvt. szabályai szerint kiemelt oltalmuk biztosítása érdekében védetté kell nyilvánítani a

- vadon élő szervezeteket, életközösségeiket, továbbá termő-, tartózkodó-, élőhelyeiket;
- régi hazai háziállat- és növényfajokat, fajtákat, változatokat,
- természetes, természetközeli tájakat, tájrészleteket,
- növénytelepítéseket, így különösen parkokat, arborétumokat, történelmi vagy botanikus kerteket és egyes növényeket, növénycsoportokat,
- élőállat gyűjteményeket,
- földtani képződményeket és alapszelvényeket, ásványokat, ásványtársulásokat, ősmaradványokat,
- védett ásványok, ősmaradványok jelentős lelőhelyeit,
- felszíni, felszínalaktani képződményt és barlangok felszínét, álló- és folyóvizeket, így különösen tavat, patakot, mocsarat, tipikus és ritka talajszelvényeket,
- a természethez kötődő kultúrtörténeti emlékeket.

Természeti érték és terület kiemelt oltalma a védetté nyilvánítással jön létre. A Tvt. erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár.

Természeti területet védelemre érdemes földterületet

- országos jelentőségű terület esetén a miniszter,
- helyi jelentőségű terület esetén a települési – Budapesten a fővárosi – önkormányzat rendeletben nyilvánít védetté.

A miniszter rendeletben nyilvánítja védetté, illetve fokozottan védetté a természeti értéket (így például: vadon élő szervezetet, életközösséget), továbbá fokozottan védetté a területet. Amennyiben a területen védett régészeti lelőhely van, a védetté nyilvánításhoz a nemzeti kulturális örökség miniszterének egyetértése szükséges. Egyébként a védetté nyilvánításra bárki javaslatot tehet, de a védetté nyilvánítás előkészítése már hivatalból indul meg.

Amennyiben javaslat érkezik egy terület védetté nyilvánítására az eljárást a helyi jelentőségű védett természeti terület kivételével az igazgatóság készíti elő. Ha az előkészítés helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításra irányul, a helyi védetté nyilvánítást előkészítő települési önkormányzati jegyzőnek a terület védetté nyilvánításának indokoltságát alátámasztó iratok megküldése mellett meg kell keresnie az igazgatóságot, hogy kívánja-e a terület országos jelentőségű védett természeti területté nyilvánítását.

Ezzel szemben a helyi védetté nyilvánítás esetén a települési önkormányzat jegyzője a védetté nyilvánító, illetve a védettség feloldásáról rendelkező önkormányzati rendeletet – nyilvántartási célból – hivatalból megküldi az illetékes igazgatóságnak. Az igazgatóság ilyen esetben nyilatkozatát 60 napon belül megadja. Ha a terület országos jelentőségű védett természeti területté nyilvánítása indokolt, az igazgatóság a védetté nyilvánítás előkészítését hivatalból folytatja le.

Természeti érték védetté, fokozottan védetté nyilvánítását a Minisztérium készíti elő. Az előkészítő eljárás során meg kell vizsgálni

- a védetté nyilvánítás indokoltságát,
- a védelem céljainak megvalósításához szükséges intézkedéseket és a védelemhez szükséges feltételek, pénzügyi eszközök biztosíthatóságát, valamint
- a védelem várható következményét.

A természeti terület védetté nyilvánításának előkészítése során az előkészítést végző – az érdekeltek álláspontjának megismerése érdekében – egyeztető megbeszélést és a szükséghez képest helyszíni szemlét tűz ki, amelyre – a kitűzött időpont előtt legalább 15 nappal – meghívja a javaslattevőt, valamennyi érdekelt hatóságot, továbbá mindazokat, akikre a védetté nyilvánításból jogok vagy kötelezettségek hárulnak, illetőleg akik jogos érdekét a védetté nyilvánítás közvetlenül érinti. Jelentős számú érdekelt esetén a meghívás történhet hirdetménynek a helyi önkormányzat hirdetőtábláján történő kifüggesztésével vagy más, helyben szokásos módon történő közhírré tétele útján is.

Amennyiben egy területet védetté nyilvánítanak, annak jellegét a természetvédelmi hatóságnak táblával meg kell jelölnie, amellyel fel kell hívnia a figyelmet a védettség tényére, valamint az ebből fakadó főbb korlátozó rendelkezésekre, illetve a terület védetté, fokozottan védetté nyilvánításának tényét az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni, védettség feloldását követően a védettség tényét pedig törölni kell.

Ha valamely védelemre tervezett terület jelentős károsodásának veszélye áll fenn, a természetvédelmi hatóság – az érdekelt hatóságok véleményének kikérése mellett – a területet azonnal végrehajtható határozattal, egy alkalommal ideiglenesen védetté nyilváníthatja. Az ideiglenes védettség a végleges védettséget kimondó jogszabály hatálybalépéséig, de legfeljebb 3 hónapig tartható fenn. Országos jelentőségű védelemre tervezett természeti terület esetén a miniszter – egy ízben – további 2 hónappal meghosszabbíthatja az elrendelt ideiglenes védettséget, ha a védetté nyilvánításról szóló miniszteri rendelet kihirdetése folyamatban van.

Ha valamely terület időszakosan fokozottan védett élő szervezetek élőhelyeül szolgál, amelyek megóvása másként nem biztosítható, az igazgatóság a területet, vagy annak egy részét meghatározott időre – de legfeljebb 3 hónapra az érdekelt hatóságok véleményének kikérése mellett –, azonnal végrehajtható határozattal átmenetileg védetté nyilváníthatja.

5.6.3. A természetvédelem speciális eljárásjogi szabályai és szankciói

A Tvt. szerinti hatósági eljárásokra a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni a Tvt-ben foglalt eltérésekkel. Mivel itt is speciális jogszabállyal találkozhatunk, számos, az általánostól eltérő rendelkezést ismerhetünk meg, így pl.

- az eljárási határidő a természetvédelmi hatósági engedélyezési eljárásokban 90 nap,
- a szakhatósági közreműködésre 30 nap áll rendelkezésre, amely egy alkalommal, további 15 nappal meghosszabbítható,

Amennyiben jogszabályellenes tevékenységet tanúsít valaki, abban az esetben a felügyelőség, illetve helyi védett természeti terület esetén a jegyző, jogszabályban meghatározott előírások teljesítése érdekében az ügyfeleket kötelezheti az eredeti állapot helyreállítására. Ennél enyhébb szankcióként fogható fel, hogy a felügyelőség, illetőleg helyi védett természeti terület esetében a jegyző korlátozhatja, felfüggesztheti vagy megtilthatja a védett természeti értéket és területet károsító vagy súlyosan veszélyeztető tevékenységeket.

5.6.4.. A természeti állapotfelmérés

Ha a jogszabályban meghatározott tevékenység megkezdése környezeti hatásvizsgálat elvégzéséhez kötött, annak részeként természeti állapotfelmérést kell készíteni.

Az állapotfelmérés magában foglalja:

- az érintett terület természeti értékeinek, azok helyzetének a felmérését,
- a természeti értékeket – beleértve a védett természeti értékeket – jelentősen befolyásoló, veszélyeztető, károsító tevékenységek bemutatását,
- a tervezett tevékenységek megvalósítása és a gazdálkodás nyomán a várható változásokat, továbbá a természeti értékek megóvására, elkerülhetetlen károsodásuk csökkentésére vonatkozó intézkedéseket is.

5.6.5. Természetvédelmi bírság

A Tvt. értelmében súlyosan büntetendő az, aki aki tevékenységével vagy mulasztásával

- a természet védelmét szolgáló jogszabály, illetve egyedi határozat előírásait megsérti,
- a védett természeti értéket jogellenesen veszélyezteti, károsítja, elpusztítja, vagy védett természeti terület állapotát, minőségét jogellenesen veszélyezteti, rongálja, abban kárt okoz,
- a védett természeti területet, továbbá barlangot jogellenesen megváltoztatja, átalakítja, illetve azon vagy abban a védelem céljával össze nem egyeztethető tevékenységet folytat,
- a védett élő szervezet, életközösség élőhelyét, illetőleg élettevékenységét jelentős mértékben zavarja,
- a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően végez.

A természetvédelmi bírságot a felügyelőség, helyi jelentőségű védett természeti terület esetében pedig a jegyző szabja ki. A természetvédelmi bírság adók módjára behajtandó köztartozás.

A bírság kiszabására a természetvédelmi hatóságnak a jogellenes cselekménnyről való tudomásszerzésétől számított 1 éven túl nincs lehetősége. Amennyiben az elkövetésétől számított öt év eltelt, a bírság nem szabható ki, kivéve, ha a cselekmény jogszerűtlen állapot fenntartásával valósul meg. Ebben az esetben az elévülés mindaddig nem kezdődik meg, amíg a jogszerűtlen állapot fennáll.

Összefoglalás

A környezet védelme

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik a hatályos környezetvédelmi előírásokról. A törvény célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása.

A környezet védelmének alapelvei

Az elővigyázatosság, a megelőzés és a helyreállítás

Felelősség

Együttműködés

A tájékozódás, tájékoztatás és nyilvánosság

A környezeti elemek védelme és az elemeket veszélyeztető tényezők

A törvény leszögezi, hogy minden környezeti elemet önmagában, a többi környezeti elemmel alkotott egységben és az egymással való kölcsönhatás figyelembevételével kell védeni. Igénybevételüket és terhelésüket ennek megfelelően kell szabályozni.

Ide sorolható:

A föld védelme

A víz védelme

A levegő védelme

Az élővilág védelme

Veszélyes anyagok és technológiák

A veszélyes anyagok károsító hatása elleni védelem kiterjed minden olyan természetes, illetve mesterséges anyagra, amelyet a környezethasználó tevékenysége során felhasznál, előállít, vagy forgalmaz, és amelynek minősége, mennyisége robbanás- és tűzveszélyes, radioaktív, mérgező, fokozottan korrózív, fertőző, ökotoxikus, mutagén, daganatkeltő, ingerlő hatású, illetőleg más anyaggal kölcsönhatásba kerülve ilyen hatást előidézhethet.

A veszélyes anyagok kezelésekor, felhasználásakor - beleértve kitermelésüket, raktározásukat, szállításukat, gyártásukat és alkalmazásukat - továbbá, veszélyes technológiák alkalmazásakor olyan védelmi, biztonsági intézkedéseket kell tenni, amelyek a környezet veszélyeztetésének kockázatát jogszabályban meghatározott mértékűre csökkentik, vagy kizárják.

Hulladékok

A hulladékok környezetre gyakorolt hatásai elleni védelem kiterjed mindazon anyagokra, termékekre - ideértve azok csomagoló- és burkolóanyagait is -, amelyeket tulajdonosa eredeti rendeltetésének megfelelően nem tud, vagy nem kíván felhasználni, illetve, amely azok használata során keletkezik.

Zaj és rezgés

Sugárzások

A környezet védelmét szolgáló állami tevékenység

Az állam környezetvédelmi tevékenysége

A környezetvédelem állami feladatai különösen:

a környezetvédelmi követelmények érvényesítése az állam más irányú feladatai ellátása során;

a környezet igénybevételének, megóvásának, károsodása megelőzésének, veszélyeztetése megszüntetésének, helyreállításának, illetve állapota fokozatos javításának irányítása;

a környezetvédelem kiemelt feladatainak meghatározása;

a környezetvédelmi célok elérését szolgáló jogi, gazdasági és műszaki szabályozórendszer megállapítása;

a környezetvédelmi államigazgatási feladatok ellátása;
 a feladatok végrehajtását megalapozó, a környezet állapotát és az arra gyakorolt hatásokat mérő-, megfigyelő-, ellenőrző-, értékelő- és információsrendszer kiépítése, fenntartása és működtetése;
 a környezet állapotának, mennyiségi és minőségi jellemzőinek feltárása, terhelhetősége és igénybevétele mértékének, továbbá elérendő állapotának (célállapot) meghatározása, figyelembe véve a népesség egészségi állapotának mutatóit is;
 a környezetvédelem kutatási, műszaki-fejlesztési, nevelési-képzési és művelődési, tájékoztatási, valamint a környezetvédelmi termék- és technológia-minősítési feladatok meghatározása, és ellátásuk biztosítása;
 a környezetvédelem gazdasági-pénzügyi alapjainak biztosítása.

A környezetvédelmi feladatok ellátásában közreműködő szervek:

Az Országgyűlés

Kormány

A környezetvédelemért felelős miniszter

Országos Környezetvédelmi Tanács

A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatai

A települési önkormányzat a környezet védelme érdekében elsősorban biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat. A megyei önkormányzat az épített és természeti környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében többek között a települési önkormányzatokkal egyeztetett környezetvédelmi programot készít, előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezheti azok megalkotását.

A környezetvédelmi igazgatás

A környezetvédelmi hatósági feladatokat első fokon

külön jogszabályok rendelkezései szerint a polgármester, főpolgármester jegyző, fővárosi főjegyző (a továbbiakban együtt: önkormányzati környezetvédelmi hatóság), az önkormányzati környezetvédelmi hatóság hatáskörébe nem tartozó ügyekben - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az illetékes felügyelőség, az olyan ügyekben, amelyekben a hatósági feladat tárgyát képező vagyontárgy települési önkormányzat tulajdonában vagy többségi települési önkormányzati tulajdonban van, a felügyelőség látja el.

A környezetvédelmi közigazgatási szervek hatósági eljárásának különös szabályai

A környezetvédelmi hatósági eljárásokra -a törvényben foglalt eltérésekkel – Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A természetvédelem célja a természeti értékek és területek, tájak, valamint azok természeti rendszereinek, biológiai sokféleségének általános védelme, megismerésének és fenntartható használatának elősegítése, továbbá a társadalom egészséges, esztétikus természet iránti igényének kielégítése, illetve a természetvédelem hagyományainak megóvása, eredményeinek továbbfejlesztése, a természeti értékek és területek kiemelt oltalma, megőrzése, fenntartása és fejlesztése.

A természetvédelemmel kapcsolatos állami feladatok

A természetvédelem állami szervezetének élén a miniszter áll, aki fő feladatuként irányítja a törvényben vagy kormányrendeletben feladatkörébe utalt, a természet védelmével kapcsolatos tevékenységeket.

A miniszter mellett a természetvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában az Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség, az igazgatóságok, valamint a jegyzők látják el.

A természetvédelmi hatósági feladatokat első fokon

- a minisztérium,
- a főfelügyelőség,
- a jegyző hatáskörébe nem tartozó ügyekben a felügyelőség,
- a jegyző látja el.

A természeti értékek és területek, különösen a védett természeti értékek és területek őrzése, megóvása, károsításának megelőzése érdekében Természetvédelmi Őrszolgálat működik valamennyi igazgatóság szervezetében.

Az önkormányzatok természetvédelmi feladatai vonatkozásában kiemelendő, hogy a megyei önkormányzat gondoskodik a megye területén található helyi jelentőségű védett természeti területek védelmével kapcsolatos tevékenységek összehangolásáról.

A természetvédelmi jog alapintézményei és a védetté nyilvánítási eljárás

A természetvédelem elsődleges célja a természeti értékek és természeti területek védelme. Ennek keretében általános törvényi védelem tárgyai a(z)

- tájak
- vadon élő állatok
- élőhelyek
- földtani természeti értékek.

Emellett a Tvt. kiemelt oltalmat biztosít a(z)

- növényeknek,
- állatoknak,
- barlangoknak,
- ásványi képződményeknek.

A védett természeti terület a védelem kiterjedtségének, céljának, hazai és nemzetközi jelentőségének megfelelően lehet:

- nemzeti park,
- tájvédelmi körzet,
- természetvédelmi területtermészetvédelmi terület,
- természeti emlék.

A természetvédelem speciális eljárásjogi szabályai és szankciói

A Tvt. szerinti hatósági eljárásokra a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni a Tvt-ben foglalt eltérésekkel. Mivel itt is speciális jogszabállyal találkozhatunk, számos, az általánostól eltérő rendelkezést ismerhetünk meg.

A természeti állapotfelmérés

Ha a jogszabályban meghatározott tevékenység megkezdése környezeti hatásvizsgálat elvégzéséhez kötött, annak részeként természeti állapotfelmérést kell készíteni.

Természetvédelmi bírság

A Tvt. értelmében súlyosan büntetendő az, aki aki tevékenységével vagy mulasztásával
Összefüggően természetkárosító magatartást tanúsít.

A bírság kiszabására a természetvédelmi hatóságnak a jogellenes cselekményről való
tudomásszerzésétől számított 1 éven túl nincs lehetősége

Ellenőrző kérdések:

Mutassa be a környezetvédelmi és a természetvédelmi hatósági fórumrendszert!

Ismertesse a környezetvédelmi szankciókat!

Ismertesse a természetvédelmi védetté nyilvánítási eljárás menetét!

Irodalomjegyzék

- Mikó Zoltán: A föld tulajdonjogához kötött haszonélvezetek-vadászati jog. *Gazdaság és Jog*, 10/96: 22-25 ó.
- Mikó Zoltán: A tulajdonhoz kapcsolódó egyes haszonélvezetekről. *Gazdaság és Jog*, 1/1999: 18-22. o.
- Mikó Zoltán: Agrártámogatások EU-konform kifizetése és a hazai jogharmonizáció. *Gazdaság és Jog* 6/2002: 2025. o.
- Mikó Zoltán: Agrárjog. Jegyzet. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog és Államtudományi Kar Heller Farkas Intézete. Lezárva: 2001 aug. 5. Bp. Books in Print (2001), 404 p. Bibliogr. 403-404.
- Mikó Zoltán: Agrárigazgatás Budapesti Corvinus Egyetem Államigazgatási Kar kari jegyzet, 2005. 140 p. Irodalomjegyzék: 135.p.
- Mikó Zoltán: Új agrárjogialapfogalmak: a mezőgazdasági termelő, a mezőgazdasági üzem. *Gazdaság és Jog* 12/2004
- Mikó Zoltán: A Közös Agrárpolitika végrehajtásának intézményi tapasztalatai *Gazdaság és Jog* 2/2006 10-15. o.
- Magyar Közigazgatási anyagi jog Szerk: Demcsik Tamás, PPKE Jog és Államtudományi Kar kari jegyzet Szent István Társulat 2004. 256 p.
- Vörös Imre: Verseny, kartell, ár Törvények magyarázata Budapest. 1991.
- Vörös Imre: A gazdasági verseny szabályozásának és intézményrendszerének tipikus modelljei a verseny jogi szabályozásának külföldi tapasztalatai alapján Doktori értekezés (kézirat) 1987
- Ordover – Pittman: A természetes monopólium versenypolitikai kezelése a fejlett piacgazdaságokban, Versenyfelügyeleti Értesítő 1994. 1-2. sz.
- Bánsági Györgyi (1992): A foglalkoztatáspolitikai jogi kérdései. = Munkaerő-piaci kézikönyv, 159-202. p.
- Bánsági Györgyi (2000): A foglalkoztatási érdekegyeztetés intézményes kereteinek változása. *Munkaügyi Szemle*, 11. 40-43. p.
- Falusiné Szikra Katalin (1991): A foglalkoztatáspolitikai fő irányai. *Közgazdasági Szemle*, 1. 1-17. p.
- Ferge Zsuzsa (1991): A Foglalkoztatási törvény - amit megold és amit nyitva hagy. *Esély*, 4. 120-127. p.
- Pulay Gyula (1989): A foglalkoztatáspolitikai eszközrendszer értékelése, fejlesztése. *Munkaerőhelyzet ma és a jövőben. Munkaügyi Szemle Melléklete* 1-2. 21-22. p.
- Somodi Istvánné (2001): A foglalkoztatási törvény módosítása. *Munkaügyi Szemle*, 7-8. 62-64. p.
- Szendrédi Péter (1991): A foglalkoztatáspolitikai aktív eszközei. *Munkaügyi Szemle*, 4. 5-8. p.

Ellenőrző kérdések

A kérdésre kattintva megkapja a választ

1. fejezet

1. Milyen tényezők határozzák meg a mezőgazdaság jelentőségét napjainkban?
2. Milyen szakértői testületek működnek közre az agrárigazgatás területén?
3. Milyen közigazgatási szervnek minősülnek a megyei földművelésügyi hivatalok?
4. Milyen feladatokat lát el az Országos Borminősítő Intézet?
5. Milyen jogállású a megyei földhivatal?
6. Milyen szervek járnak el első és másod fokon a közigazgatási hatósági eljárásban a normatív támogatások, illetve a termőföld vonatkozásában?
7. Milyen agrár-igazgatási feladatokat ellátó nem kormányzati szerveket ismer?
8. Milyen szervek járnak el közigazgatási ügyekben a hegyközségekben?
9. Mihez kötött a termőföld megszerzése az EU tagállamaiban?
10. Mit jelent a legkisebb üzemenagyság az olasz agrárjogban?
11. Melyik jogszabály szabályozza a termőföld védelmét a hazai jogban?
12. Szerezhet-e belföldi jogi személy termőföldtulajdont?
13. Mit jelent a termőföld hasznosítás kötelezettsége?
14. Mi a szerepe a földvédelmi bírságnak?
15. Kit tekintünk erdészeti szakszemélyzetnek?
16. Milyen támogatási formákat tartalmaz az EMOGA?
17. Mit jelent az 1. tengely az agrár-vidékfejlesztési támogatások tekintetében?

2. fejezet

1. Milyen jogok jegyezhetők be az ingatlan-nyilvántartásba?
2. Milyen adatokat értünk az ingatlan adatain?
3. Mit jelent a közhitelesség elve az ingatlannyilvántartási jogban?
4. Mit jelent a rangsor elve az ingatlannyilvántartási jogban?
5. Mit jelent az okiratiság elve az ingatlannyilvántartási jogban?
6. Milyen mértékű igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni a tulajdoni lapok kiadásáért?
7. Hány napon belül kell a hiánypótlási felhívást a hatóságnak kibocsátania az ingatlannyilvántartási eljárásban, ha az ügyfél kérelme hiányos?
8. Hány nap áll az ügyfél rendelkezésére a hiányok pótlására a hiánypótlási eljárás során?
9. Mikor függeszti fel a földhivatal az eljárást?
10. Mikor szünteti meg a földhivatal az eljárást?
11. Mikor utasítja el a földhivatal a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül és milyen döntési formában?
12. Mikor szüntetheti meg az eljárást a földhivatal?
13. Hogyan oszlik meg a díjfizetési kötelezettség a felek között, ha az ingatlanra többen szereznek jogot?

3. fejezet

1. Milyen tisztességtelen piaci magatartások alakultak ki a liberálkapitalizmus idején?
2. Mit jelent a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés?
3. Mit takar az igazságszolgáltatási versenyjogi modell?
4. Mit jelent az üzleti hírnév megsértése a hazai jogban?
5. Mit jelent a bojkott a hazai jogban?
6. Milyen szervek járnak le a tisztességtelen verseny tilalmába ütköző cselekmények esetében?

4. fejezet

1. Milyen szervek járnak el központi szinten a munkaügyi igazgatásban a foglalkoztatás területén?
2. Milyen szervek felett gyakorol a miniszter irányítási jogot a munkaügyi igazgatásban?
3. Milyen szervek együttese képezi az Állami Foglalkoztatási Szolgálatot?
4. Milyen egységekből tevődik össze a megyei munkaügyi központ?
5. Milyen feladatok érdekében jöttek létre a regionális képző központok?
6. Mit takar a MAT elnevezés?
7. Mikor nyújtható foglalkoztatás bővítését célzó támogatás a munkaadók részére?
8. Mit tekintünk álláskeresői segélynek?

5. Fejezet

1. Milyen jogforrás szabályozza az épített környezetre vonatkozó előírásokat?
2. Milyen intézmények tartoznak az építési közigazgatási jog területére?
3. Milyen tartalommal készül a településszerkezeti terv?
4. Mi a helyi építési szabályzat funkciója?
5. Mire terjed ki a miniszter szervezettervezési jogköre az építésigazgatás területén?
6. Kit tekintünk területi főépítésznek?
7. Milyen munkálatokhoz szükséges építési engedély beszerzése?
8. Mi az építés-felügyeleti ellenőrzés funkciója?
9. Hatályát tekintve milyen fennmaradási engedélyeket különböztetünk meg?
10. Mire terjed ki a régészeti örökség védelme?
11. Mit takar a KÖH megnevezés?
12. Mi a műemlékvédelem feladata?
13. Milyen tényezőket kell figyelembe venni az örökségvédelmi bírság kiszabása során?
14. Mit jelent a felelősség elve a környezetvédelmi jogban?
15. Mit tekintünk környezethasználati engedélyezési eljárásnak?
16. Mely szervek gyakorolják az első fokú természetvédelmi hatósági jogköröket?
17. Milyen elemeket részesít a Tvt. kiemelt oltalomban?
18. Ki szabja ki a természetvédelmi bírságot a védett természeti területek esetében?

Internetes linkek, hasznos weboldalak

1. fejezet

1. www.agraroldal.hu
2. http://europa.eu/pol/agr/index_hu.
3. www.foldhivatal.lap.hu
4. www.fvm.hu
5. www.gportal.hu
6. www.magyarorszag.hu

2. fejezet

1. www.foldhivatal.lap.hu
2. www.tulajdonilap.net
3. www.bpn.hu
4. www.mimi.hu
5. www.ingatlanjog.hu

3. fejezet

1. www.gvh.hu
2. www.versenyjog.hu
3. www.magyarorszag.hu

4. fejezet

1. www.szmm.gov.hu
2. www.magyarorszag.hu
3. www.afsz.hu

5. fejezet

1. www.oleh.hu
2. www.magyarorszag.hu
3. www.kornyezetvedelem.lap.hu
4. www.kvvm.hu
5. www.okm.gov.hu
6. www.koh.hu
7. www.termeszetvedelem.lap.hu
8. www.kotikvf.kvvm.hu